ROLL

112480 **şubat** 2005/02
3.5 YTL (3 500 000 TL)

ROLL 94

björk

r.e.m.

white stripes

CEZA • SERGENT GARCIA • GÖKSEL BAKTAGİR • ERCÜMENT VURAL & ÖNDER FOCAN • TÜNAY AKDENİZ

Türkçesi: Tezgör Hilmi

girls against boys

APAÇIK SANA AİT
Evet, hayatımızda daha fazla
Parazite ihtiyacımız var
Daha fazla şekere
Daha fazla parazite

Hayattan beklentin varsa bunu talep etmelisin
Bunu talep etmelisin
Aç ağzını sadece ve lütfen de, lütfen
Aç ağzını sadece ve lütfen de

Hepimiz düşmüşüz
Ama bu asla yetmiyor
Bu asla yetmiyor
Ama bunu sorun etmiyoruz

BİR MEKANIM YOK
Evet, ben de seni davet edebilirdim
Bir içki içmek için kendi mekânıma
Ama bir mekânım yok
Hoşuna giden ne var, etrafa bakın
Seni baştan çıkaran ne var, etrafa bakın
Dediğim gibi, bir mekânım yok
Yeni bir numara lazım bana
Yeni bir temas lazım

"Anladığımı sanmıyorum, ne?
Annem ne yapacakmış?...
Annemin oğlunu tanımıyorum"

Yeni bir akış lazım bana
Yeni bir şans lazım
Dediğim gibi...

Nasıl beslerim kediyi
Nasıl parti verebilirim
Nasıl iletişimde kalabilirim
Bir mekânım yoksa eğer
Keçeyi, kilimi yumuşatmalısın
Yerde uyuyabilmek için
Bakın etrafına
Bir mekânın yoksa

KAZA 17
Gördüklerim aynısı değil
Kafamdan geçenler sadece bir yalan
Köhne bir arabayla çok fazla gidemezsin
Köhne bir yürekle çok fazla gidemezsin
Gördüklerim aynısı değil

Sanırım çarpacağım arabayı
Sanırım çarpacağım
Kanser dans eder
Akrep ise ateşten
Ama bunu hiç belli etmeyecek
Bunu hiç bilemeyeceksin sen

Gördüklerim aynısı değil
Sanırım çarpacağım
Çarpacağım

RUHSAL USTALIK
Masanda sadece elli kart var bu gece
Senin gibisi yok
Ne istediğimi biliyorsun
Ne istediğimi biliyorsun
Sınırı olmayan seksiliğini, ekselansları

Ne istediğimi biliyorsun
Bir içki işe yarayabilirdi
Herkes düş görür,
Ruhsal ustalığa sahip olan herkes dahidir
Ama sadece sen biliyorsun
Ne istediğimi, sadece sen
Sınırı olmayan seksiliğinin
Ekselanslarının ruhunun
Bir uydusuyum ben sadece
Ne istediğimi biliyorsun

MARTİNİM
Çok daha önce gitmeliydim buradan
Çok daha önce gitmeliydim
Parlak ışıklar görürsün
Balıkların hepsi hareketli
Bir kaplanın varsa ona bin

Hey şef, telefonu kullanmam lazım
Telefonu kullanmalıyım
Beni gaza getiremezsin
Martinim nerede
Martinim

Evet, ışığı görmeliydim
Herkesle birlikte gitmeliydim
Balıkların hepsi hareketli
Balıkların hepsi hareketli
Bundan hoşlanmak durumunda değilim
Biliyorum, bedelini ödeyeceğim
Martinim nerede, Martinim nerede
Hissedemiyorum onu, göremiyorum
Hey şef, Martinim nerede

SÜPER ATEŞ Saplantılı, takıntılı • Vuruşların tamı tamına 666 • Beyaz elmaslar, siyah inciler • Elde ettiğin, istediğindir • Elde ettiğin, bulabildiğin.

ROLL
94
şubat '05

09 Björk
12 R.E.M.
19 Queens Of Noize
20 Sergent Garcia
24 Ceza
28 Tünay Akdeniz
34 White Stripes
38 Vural - Focan Project
42 Nedim Hazar
44 Akıllı bilgisayarlar ve gelecekte müzik
57 Göksel Baktagir

04 Ajans
16 ÖSS
18 Halkla ilişkiler
49 Kıraathane
50 Gayd
52 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ali Kesgin, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Amy Spangler, Arslan Eroğlu, Atilla Aydoğdu, Ayşegül Oğuz, Baran Özdemir, Başar Uğur, Bilge Ceren Şekerciler, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Çiğdem Öztürk, Derya Bengi, Donat Bayer, Emin Ekşi, Emre Bayramlıoğlu, Ender Ergün, Eray Makal, Erdir Zat, Fatih Özgüven, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Lokanoğlu, Halil Kılıçoğlu, Harun İzer, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, İlker Aksoy, Kaan Pamuk, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Nedim Yalgı, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özay Selmo, Pelin Özer, Pınar Öğünç, Reha Öztunalı, Salih Nâzım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Sinan Kolat, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Şule Camadan, Tacide Kaya Güner, Tolga Yağlı, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yasemin Avdan, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu, Zülal Kalkandelen **baskı:** Stampa Basım San. Paz. ve Tan. Hiz. AŞ [Eburnza Dergahı Sok. no.27 (34440) Dolapdere - İstanbul Tel: 0212 235 98 95] **basım yeri ve tarihi:** İstanbul, Şubat 2005 **dağıtım:** Doğan Dağıtım A.Ş. **yönetim yeri:** Abdullah Sok. No. 9 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks** 0212 244 23 94 **yıl** 9 **sayı** 94 **şubat** '05 **imtiyaz hakkı:** Bilge Ceren Şekerciler **sorumlu yazışleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0535 576 21 11)
YEREL SÜRELİ YAYINDIR
AYDA BİR YAYINLANIR

Kanlı şarkılar

Ve sonuçta, veba hepimize bulaştı. Oran'a ya da Camus'ye mahsus değildi. Amerika'da ortaya çıktı, açgözlülük ve cinayetlerle beslendi, devlet adamları ve generallerin eliyle palazlandı. Köpekbalığı giysili adamların kanında dolaşıyordu veba. Hayat vaat eden başkanlar ölüm saçıyordu. Ve virüse yakalanan genç insanlar Asya siperlerinde çocukları katlediyordu.

Ve burada, kendi memleketimizde bir şey can çekişiyordu. Veba mikrobu ortalıkta kol geziyor, göçmenlerin yarattığı ülke yok ediliyordu.

Ve vebanın sisi içinde, sanat gazetecilikten (gazetecilik de reklamcılık ve pazarlamadan) ayırt edilemez olmuştu. Sanatçılar masumiyetlerini kaybetmiş, billboard'ları süslüyordu...

Kanıtlar çoğalırken ve taşlar yerinden oynayıp solucanlar ortalığa yayılırken, birçokları hiç yaşanmamış bir geçmişe sığınmaya çalışıyordu.

Salgın yayılmıştı her tarafa. Ve şairler yok oluyordu.

Dylan ayaktaydı ama. Öncümüz olmayı sürdürüyor, bize kuzeyden sesleniyordu. Tek başına değildi elbette, şimdi de değil. Ama koca ummanı bir su bardağına koyabilen oydu.

Yağacak o "sağanak yağmur"un veba getireceğini söyleyen oydu.

Masumiyetin öldüğü ânı, tam da o ânı, sanata dönüştürdü. Hepimize ses verdi. Hâlâ ayakta olması hiç şaşırtıcı değil.

Barut tüten bir coğrafyada yaşıyoruz, bütün işaret lambaları kırılıp dökülmüş, bütün haritalar karmakarışık. Kalbimiz mühürlenmiş. Onu sadece sanatçılar açabilir. Bu zavallı toprakların yeniden hissetmesini sadece sanatçılar sağlayabilir.

Ve işte Dylan hissetmeyi geri getiriyor. "Blood On The Tracks"te Yeats veya Blake kadar kişisel ve evrensel. Hepimiz adına konuşuyor. Ve şiiri, gezgin saz şairliği, her zamankinden daha anlamlı.

Dylan'ın şarkıları, İrlanda'nın gezgin şairi Yeats'in sözünü hatırlatıyor: "Başkalarıyla çatışmamızdan retorik, kendimizle çatışmamızdan şiir doğar."

Totaliter sanat, piyasa veya devlet sanatı, bize ne hissedeceğimizi söyler. Dylan'ın sanatıysa hisseder ve ona katılmaya davet eder bizi.

Ona peygamber, dergi kapağı, rock ordusu başkomutanı muamelesi yapan "Idiot Wind"e (mankafalılık rüzgarı) kulak asmayın, o bir trubadur, bir aşık, bir ozan. Villon'un kankardeşi. Vebadan sağ çıktı. Bakın, gitarını çalarak geliyor: Kanlı şarkılar.

(Ocak 1975'de yayınlanan "Blood On The Tracks" plağının arka kapağındaki Pete Hamill imzalı yazıdan roll'lama)

30. YILDÖNÜMÜ MÜNASEBETİYLE

Gerçeğin gerçek olabilmesi için en az iki oy gerekir. **CHARLES BUKOWSKI**, Büyük Zen Düğünü

Gerçek, onsuz yaşayamayacağımız bir yalandır. **NIETZSCHE**

Kaldırıp deryâyı aktarsan eğer / Bir dolumluktan çok almaz testiler **MEVLÂNÂ**

Yürek belki sakil bir şeydir. Anatomi tablosu ve kasap tezgâhı kabilinden bir şey. Ben senin vücudunu tercih ederim. **MARGUERITE YOURCENAR**, Ateşler

Çekici olmak benim suçum muydu? İnsanın sahip olduğu bir takım özellikleri kullanması ayıplanacak olsaydı, en önce, uzun boylu olduğu için basketbol oynayanların ayıplanması gerekirdi. Bende de oğlanları etkilemek gibi bir özellik vardı ve ben de kendi çapımda bunun semeresini tahsil ediyordum... ne yapaydım yani?.. **SEZGİN KAYMAZ**, Kaptanın Teknesi

İnsanın kafasından geçen soruyu bir başkasının ağzından duyması çok tuhaf bir şey. Kendi aksini suda görüyormuşsun gibi bir duygu. **GAYE BORALIOĞLU**, Meçhul

ROBERT PLANT yeni albümünü ilkbaharda yayınlanıyor. **STRANGE SENSATIONS** grubuyla birlikte yaptığı albümde Plant yeniden Afrika ve Arap havalarına, blues'lara dönüyor. Geçtiğimiz aylarda Festival Of The Desert'a da katılan Plant'le beraber çalışan Strange Sensations'da, gitarda Justin Adams ve Cast'in eski gitarcısı Skin, davulda Clive Deamer, keyboard'da John Baggot yer alıyor.

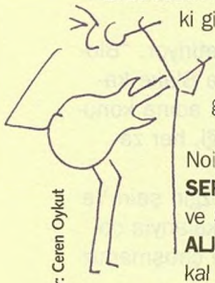

Desenler: Ceren Oykut

Noir Désir'in gitaristi **SERGE TEYSSOT-GAY** ve Suriyeli udi **KHALED ALJARAMANI**'nin müzikal birliktelikleri bu ay içinde "Interzone" isimli bir albümle taçlanacak.

1994 ve 1997'de çıkardıkları iki albümle triphop camiasının ağır topları arasında yerini alan **PORTISHEAD**, sekiz senelik suskunluğuna son vermek üzere. Sene sonuna doğru çıkması beklenen albümün henüz ne adı, ne tarzı ne de içinde kaç şarkı olacağı belli. Grup elemanları hiç ayrılmadıklarını, sadece uzun süredir albüm çıkarmadıklarını ama hâlâ ortak müzik yapmaktan zevk aldıklarını belirtiyorlar. Portishead cephesinden bir haber de tsunamizedeler için Bristol'de bir konser verecek olmaları.

Haitili hiphopçu **WYCLEF JEAN** dünya kamuoyunun ilgisini ülkesindeki yoksulluğa ve silahlı çatışmalara çekmek istiyor. Kuzeni Jerry "Wonder" Duplessis'le birlikte 11 Ocak'ta Haitili çocuklara yardım konseri veren Wyclef Jean'in kampanyasının adı "Yele Haiti" adını taşıyor. Başkan Jean-Bertrand Aristide'in geçen yılın şubat ayında ülkeden kovulmasının ardından başlayan çatışmalar ve iktidar mücadeleleri, bölgenin en yoksul ülkesi olan Haiti'ye dış yardımları da kesmişti. "Yele Haiti" kampanyasının başlıca amaçlarından biri de okullar kurmak ve öğrenciler için burslar sağlamak.

BECK'in yeni albümü "Guero" mart sonunda yayınlanacak. Şarkıların mikslenmemiş kopyaları ise geçtiğimiz haftalarda internet üzerinden dinlenebilmeye başlandı. Dust Brothers ve Tony Hoffer'in prodüksiyonu üstlendiği albümün ilk single'ı "E-Pro" olacak.

NAT KING COLE 40 YILDIR BU DİYARDA DEĞİL

Unforgettable

Sezen Cumhur diliyle söylersek, "çukulata renkli şarkıcı Nat King Cole'den birbirini seven kalplerin o unutulmaz ezgileri": "Unforgettable", "Mona Lisa", "Smile", "When I Fall In Love", "L-O-V-E", "Stardust", "On The Street Where You Live" ve diğerleri... 40 yıl önce, 1965'in şubat ayında 46 yaşında aramızdan ayrılan büyük balad şarkıcısının en gözde yorumları "The World Of Nat King Cole" isimli albümde bir araya getirildi. Dünya rock'n'roll iklimine geçmeden önce hissedilmiş, yaşanmış ve notalara dökülmüş şarkılar bunlar. Sanki onlarca yıl, sırf bu şarkıların kalıcılığını tescil etmek için aradan geçmiş gibi... "Bize olanlar, yaşananlar, nasıl olur, unutulur..."

60. doğumgününün kutlandığı (6 Şubat) bugünlerde **BOB MARLEY**'in adı sıkça geçiyor. İlk önce dul eşi Rita Marley'in reggae efsanenin naaşını Jamaika'dan Etiyopya'ya taşıtacağı haberleri yayıldı. CNN'de de kendine yer bulan haberde, tekrar defnedilme işlemleriyle beraber Africa Unite konserleri de organize edileceği, Bob Marley'nin bir ada yerine bir kıtayı her zaman tercih ettiği belirtiliyordu. Ama birkaç günün ardından Bob Marley Vakfı, yaptığı açıklamada ne kendilerinin ne de konuştukları Rita Marley'in böyle bir niyeti olmadığını söyledi ve kafaları iyice karıştırdı.

Ronnie Wood, Ocean Colour Scene'den Steve Cradock, The Buzzcocks'dan Steve Diggle, P.P. Arnold, Chris Farlowe gibi isimlerin dahil olduğu **MOD AID 20** projesi, Small Faces'in "What'cha Gonna Do About It?" şarkısını kaydedecek. Single'dan elde edilen gelir Asya'daki tsunami felaketinden zarar görenlere gidecek. Mod Aid, ilk defa bundan yirmi yıl önce, Band Aid toplandığında bir araya gelmiş, yine Small Faces'dan "All Or Nothing" şarkısını yapmıştı.

Liam Gallagher de tsunami felaketi sebebiyle düzenlenen bir açık artırmaya **OASIS**'in iki değerli eşyasını –"Be Here Now"ın altın CD'si ve imzalı bir Fender gitar– vererek katıldı. Gallagher, grubun yeni albümünün tamamlanmaya çok yakın olduğunu da açıkladı. Müzayedenin diğer kalemleri arasında George Michael ve Kenny Goss'la ya da Abi Titmus'la yemek randevusu, Downing Caddesi 10 numaraya gezi, Ozzy Osbourne'un New York konserine bilet ve Jamie Cullum'un piyanosu da vardı.

Önümüzdeki haftalarda yayınlanacak bir single'ın gelirleri de Save The Children vakfına ve tsunami felaketzedelerine gidecek. **ERIC CLAPTON**'ın "Tears In Heaven"ını söyleyen isimler arasında **ELTON JOHN**, **PINK**, **ROD STEWART**, **GWEN STEFANI**, **OZZY** ve **KELLY OSBOURNE**, **ANDREA BOCELLI**, **PHIL COLLINS** var.

ROD KÜTÜPHANESİ

2002'de "It Had To Be You" ile başladığı, ertesi yıl "As Time Goes By"la devam ettiği "The Great American Songbook" serisinin üçüncüsü "Stardust", Rod Stewart'a yıllardır hasretini çektiği liste başarısını da getirdi. Kapağını, eskiden olduğu gibi güzel bir çift bacağın ("Hot Legs"e dönüş!) süslediği albümde Stewart, Amerikan standartları arasında yol alıyor: Gershwin'ler, Cole Porter, Hoagy Carmichael, Richard Rodgers/Lorenz Hart... Stevie Wonder katkılı "What A Wonderful World", Eric Clapton'lı "Blue Moon", Bette Midler ve Dolly Parton'la düetler derken, pop dünyasının stil sahibi İskoçu her zaman olduğu gibi turnayı gözünden vurmuş. Nat King Cole'ların, Sinatra'ların evreninde dolanan, 14 cover'dan oluşan zengin bir kütüphane.

Tsunami felaketine yardım amacıyla Cardiff'in Milenyum Stadı'nda büyük bir konser düzenlendi. İngiltere'nin son yirmi yıldaki en büyük hayır konseri olan yedi saatlik etkinliğe **ERIC CLAPTON**, **MANIC STREET PREACHERS**, **GOLDIE LOOKIN' CHAIN**, **SNOW PATROL**, **KEANE**, **BADLY DRAWN BOY**, **CRAIG DAVID**, **EMBRACE**, **KELLY JONES**, **CHARLOTTE CHURCH** gibi isimler katıldı, açılışı mezzo soprano **KATHERINE JENKINS** yaptı. Tsunami felaketinde zarar görenlere yardım amacıyla bir konser de önümüzdeki ay Glasgow'da düzenlenecek. Katılması beklenen isimler şunlar: Franz Ferdinand, Belle & Sebastian, Mull Historical Society, Mogwai, Travis, Deacon Blue, Idlewild, Kevin McDermott, Eddi Reader, Slam, Teenage Fanclub, Texas, Trash Can Sinatras...

Güney Asya'daki tsunami felaketinde kaybolan onbinlerce insan arasında **BRIAN WILSON**'ın İsveçli çellocusu **MARKUS PHUKET** de var. Olay günü Tayland'da bir otelde bulunan 29 yaşındaki müzisyen, Wilson'ın geçen seneki "Smile" albümünün kayıtlarına katılmıştı.

RINGO STARR süper-kahraman oluyor. Bu sene içinde yayınlanacak animasyon DVD'sinde müzikle iştigal eden bir süper kahraman olarak çizilen Starr, kendi karakterini seslendirecek. Projenin mimarı, Örümcek Adam, Hulk, Fantastic Four gibi dizilerin yaratıcısı Stan Lee. ABC'nin 1965-67 tarihli çizgi film dizisi "The Beatles" ve 1968 tarihli "Yellow Submarine"in yanısıra, Ringo 1991'de "The Simpsons"a da misafir olmuştu.

varuna cafe

ESKIŞEHIR

İhtiyar, öleceğini bilen bir çocuktur sadece. **UNAMUNO**, Abel Sanchez

Ustam, Çırağı olduğumda ilk ölüm korkumu yenmemi sağladı. Son hünerini önümde ölerek, bana ölümü öğreterek öğretti. Ustaydım ben de ustam öldüğünde. Ölümü öğreterek ölümsüzlük korkusu bıraktı ama bende: Bir de hayat suyu. **İLHAN DURUSEL**, Demirsahra, Batıkada

Eğer, dedi, ben hiç konuşmazsam ve bütün dünya gözlerini kaparsa o zaman, kimse, hiç kimse ben var mıyım, yok muyum bilemez. **GAYE BORALIOĞLU**, Meçhul

En güzel, en bahtiyar, en aydınlık, en temiz / Ümitler içindeyim, çok şükür öleceğiz **ZİYA OSMAN SABA**

Türkiye'de siyaset biraz politize hale geliyor. **HASAN AYDIN, CHP MİLLETVEKİLİ** *(Star'daki Objektif programından)*

Amerika Birleşik Devletleri barbarlıktan, doğrudan doğruya çöküşe geçmiş, medeniyeti tanımamış bir ülkedir. **EINSTEIN**

Cumhuriyetçi rock'çular Bush'un tekrar seçilmesini kutlamak için 18 Ocak'ta Washington'da toplandı. **HILARY DUFF**, **RYAN CABRERA**, **3 DOORS DOWN**, **RUBEN STADDARD** gibi isimlerin katıldığı gecede sahne alan **FUEL** grubunun vokalisti Brett Scallions hızını alamayıp "dünyanın en büyük sikici ülkesine hoşgeldiniz" diye bağırdı. Geceye katılması düşünülen KID ROCK ise Amerikan Aileler Derneği'nin ve çeşitli hıristiyan grupların "içki, parti ve rastgele seksten başka şey düşünmüyor" yollu protestoları sonucu konsere çağrılmadı. Gecenin sonunda George W. Bush da çıkıp bir konuşma yaptı.

Las Angeles'da **INCUBUS**'la beraber sahnede iki **THE POLICE** şarkısı çalan **STEWART COPELAND**, konserde gayet iyi eğlendiğini, böyle nadir rastlanan durumlardan pişmanlık duymadığını söyledi. Konserdeki "Roxanne" yorumu internetten de dinlenebiliyor.

YAK BİR KARELİA

Meğer Franz Ferdinand'ın solisti Alex Kapranos, bir zamanlar Alex Huntley ismiyle The Karelia grubunda çalıyormuş... 1997'de çıkan The Karelia albümü "Divorce At High Noon"un şimdi Franz Ferdinand'ın başarısı üzerine İngiltere'de yeniden yayınlanması gündemde. Bu yeni baskıda, albümle aynı adlı parçanın Fransızca sözlü versiyonu da yer alacak. Grubun adının nereden geldiğini de belirtelim: Karelia, davulcu Tassos Bombos'un tiryakisi olduğu Yunan sigarasının markası... Ayrıca Alex Kapranos, "21. yüzyıl müziğinde İskoçya'nın rolü" başlığı altında konuşmalar yapmak için Edinburgh Üniversitesi'ne çağrıldı. Daha önce Sovyetler lideri Gorbaçov ve ünlü fizikçi Stephen Hawking de bu üniversiteye davet edilmişti.

Üçüncü albümleri için stüdyoda kampa giren **THE STROKES** beş şarkı kaydetti. Grubun uzun süredir prodüktörlüğünü yapan Gordon Raphael'e bu albümün kayıtlarında, Paul McCartney, Sugar Ray, The Presidents Of The United States gibi isimlerle çalışmış olan David Kahne de eşlik ediyor.

FATBOY SLIM yeni single'ı "The Joker"da **BOOTSY COLLINS**'le teşrik-i mesai yapıyor. Steve Miller Band'in klasik şarkısının single'daki dans remiksleri ATFC ve Yousef'e, daha sakin miksleri Lazboy, Justin Robertson ve Kid Carpet imzasını taşıyor.

Efsanevî punk grubu **BUZZCOCKS**'un 2003'te kendi adlarını taşıyan yeni bir albümle yaptığı dönüş hamlesi bu sene yeni bir stüdyo albümüyle devam edecek. Albüm için düşünülen isim şimdilik "Flat Pack Philosophy".

BOB DYLAN'ın gençlik kayıtları bulundu. Dylan henüz yirmi yaşındayken ve Minnesota Üniversitesi'ne devam ederken bir kayıt aleti olan Cleve Pettersen'le tanışmış ve ona aralarında Woody Guthrie'nin "Jesus Christ"ının da bulunduğu on adet folk/country standardı söylemişti. Bu kayıtların varlığı daha önceden biliniyor, Dylan'severler arasında "Minnesota Party Tape" adıyla anılıyordu. 1960 yılından bu yana kayıtları elden çıkarmak istemeyen Pettersen Minnesota Müzesi'nin kayıtları CD'ye aktarmasına ve müzeyi ziyaret edenlerin dinlemesine izin verdi. Bu arada, Dylan'ın "Chronicles: Volume I" başlıklı otobiyografisi, Ulusal Kitap Eleştirmenleri Derneği'nin ödüllerinde "en iyi biyografi/otobiyografi" dalında beş adaydan biri oldu. Kitap, bugüne kadar 300 binden fazla sattı.

MARTIN SCORSESE şu sıralar **BOB DYLAN** üzerine bir dokümanter film üzerinde çalışıyor. "The Bob Dylan Anthology Project" isimli çalışma Dylan'ın erken dönemine odaklanıyor. 1978'de The Band'in veda konseri "The Last Waltz"da da Dylan'ı çeken Scorsese, on saatlik yayınlanmamış kayıtların arasından seçeceği görüntüler konusunda Dylan'a danışmayı düşünmüyormuş. Film, yazın Amerikan televizyonlarında gösterilecek.

ACID QUEEN'İN GELMİŞİ GEÇMİŞİ

Proud Tina

Tina Turner deyince daha ziyade 80'ler ve sonraki dönemleri akla geliyor, su katılmış rock müziğinin "süper babaannesi" deyip işin içinden çıkıyoruz... Tabii bir de "Tommy" filminin Acid Queen'i olarak hafızamıza kazınmış. Ama bir de evveliyatı var. Dünyanın en iyi (ama problemli) gitaristleri arasında yer alan Ike Turner'la 18'lik bir taze olarak evliliği, çok önemli siyah-rock şarkılarına birlikte atılan imzalar, boynuzlanmalar, dayaklar, ölüm tehditleri... Düşüş ve kayboluş döneminin ardından, biraz da Rod Stewart ("Hot Legs"e gene selam!), Mick Jagger gibi kadirşinas hayranlarının iteklemesiyle ikinci doğuş... Yeni yayınlanan çift CD'lik "Tina - All The Best" isimli toplamada, Ike & Tina Turner döneminin klasikleri "Nutbush City Limits", "River Deep Mountain High" ve Creedance Clearwater Revival cover'ı "Proud Mary" de kendine yer bulmuş... 33 parçalık albüm, 2004 tarihli iki şarkı da içeriyor. Gerisi bildik eserler: "We Don't Need Another Hero", "Goldeneye", "Let's Stay Together", Bryan Adams'lı "It's Only Love", Mark Knopfler bestesi "Private Dancer" ve daha nicesi...

QUEEN'in Avrupa turnesi 28 Mart'ta Londra'da başlıyor, ama grup daha evvel Güney Afrika'daki AIDS konserine katılacak. Brian May'in gitarlarda, Roger Taylor'ın davulda yer aldığı ekipte Bad Company ve Free'nin eski solisti Paul Rodgers mikrofonu üstlendi. Basçı John Deacon'ın yerine kimin geçeceği henüz açıklanmadı.

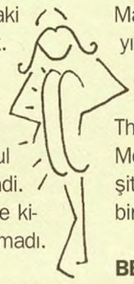

Dünya kamuoyunun ilgisini HIV virüsü taşıyan kadınlara, genç kızlara ve çocuklara çekmek için 19 Mart'ta Güney Afrika'da düzenlenecek olan 46664 konserine, Queen'in yarısıra **ANNIE LENNOX, JOHNNY CLEGG** ve ilk albümü "Call Of The Search" Güney Afrika'da platin plak alan **KATIE MELUA** katılıyor.

EMINEM bir süredir davalı olduğu rap dergisi Source'un sahibinin katıldığı radyo programını bastı ve kavga çıktı. Eminem, yayınlanmamış kayıtlarını basıp dağıtan dergiyi mahkemeye vermişti.

Coldplay'den **CHRIS MARTIN** ölümle burun buruna geldi. Daha adil bir dünya ticaretini hedefleyen "Make Trade Fair" kampanyası kapsamında Gana'ya giden sanatçının uçağı, Sahra çölünde kum fırtınasına yakalandı.

MORRISSEY bir konser DVD'si ve CD'si yayınlıyor. "Who Put The M In Manchester?" başlıklı DVD, geçen yılın 22 Mayıs'ında kaydedilen Manchester konserinin görüntülerinden oluşuyor. "Live From The Earl's Court" başlıklı albüm ise Morrissey'in aralık ayında verdiği çeşitli İngiltere konserlerinden yapılmış bir derleme olacak.

BEATLES'ın çekirdeği olan **THE QUARRYMEN** grubunun ilk albümü yayınlandı. 1957'de 15 yaşındaki John Lennon tarafından kurulan grup dönemin modasına uygun olarak skiffle yapmış, basit aletleri öğrenmeye koyulmuştu. Paul McCartney ve George Harrison katıldığında ise artık moda rock'n'roll'du. Bu değişikliğe ayak uyduramayan ve işine gücüne bakan, çoluk çocuğa karışan diğer grup elemanları ise –Len Garry, Rod Davis, Colin Hanton, Eric Griffiths– yıllar sonra bir araya geldi ve Lennon'ların o zamanki repertuarını çalmaya koyuldu. Lennon'la McCartney'nin ilk tanıştığı konserin kırkıncı yıldönümü vesilesiyle kurulan ve birkaç senedir dünyayı dolaşıp konserler veren grubun ilk albümünün adı "Songs We Remember".

Merak edeceksin ama öğrenmeyeceksin. Sır aydınlanırsa büyü bozulur. Bilgi çiğdir. Ayrıca da bir boka yaramaz. **GAYE BORALIOĞLU**, Meçhul

Aşk bir cezadır. Yalnız kalmayı bilmediğimiz için cezalandırılıyoruz. **MARGUERITE YOURCENAR**, Ateşler

Aşkın lezzetini tam almak için, gölgeyle güneşin bir olmasını bekliyorum. **MEVLÂNÂ**

Hayal gücüm, doğa duygum yok ve kitaplardan iğreniyorum. Kendi kendimizin eksiğiyseksek, o zaman her şey eksik oluyor. **GOETHE**, Genç Werther'in Acıları

Günümüzün en belirgin özelliği araçların mükemmelliği, hedeflerin muğlaklığı. **EINSTEIN**

- İki üyesi Phil Collins ve Peter Gabriel olan İngiliz rock grubu?
- **Yarışmacı:** Scorpions.
- Asıl adı Robert Allen Zimmerman olan, insan hakları savunucusu ünlü Amerikalı şarkıcı?
- **Yarışmacı:** Jethro Tull.

("Kenan Işık'la Kasa" yarışmasından sorular ve iddialı bir yarışmacının para karşılığı sattığı cevaplar)

Mart'ta **Jonathan Richman** Vox'ta

Yeni bir İngiliz grubu takdim ediliyor: Yirmili yaşlarının başlarında beş Leeds'li delikanlıdan oluşan **KAISER CHIEFS**'in ilk albümü "Employment" mart ayında yayınlanıyor. Franz Ferdinand'ın kanatları altında büyüyen ve The Teardrop Explodes, The Kinks, Wire gibi gruplarla mukayese edilen grubun amacı klasik İngiliz rock sound'una sadık kalmakmış. Grubun şarkıcısı Ricky Wilson durumu şöyle açıklıyor: "Klasik bir İngiliz grubu olmak istiyoruz. Her on senede bir böylesi çıkar. 60'larda Beatles'tı, 70'lerde Roxy Music, 80'lerde Madness, 90'larda Blur..." Grup adını şimdi Leeds United'da forma giyen Lucas Radebe'nin Güney Afrika'daki takımından alıyor.

DAVE MATTHEWS BAND 2005'e hızlı giriyor. Yeni albümlerini mayısta çıkarmayı düşünen grup, iki albümlük materyal arasından eleme yapacak. Birçok şarkı dansetmeye müsait, kulüplere yakışır bir sound'da olacakmış. Dave Matthews ise şu sıralar beyaz perde siftahıyla meşgul. Matthews, Wayne Wang'in yönettiği "Because of Winn-Dixie" adlı filmde rol alacak.

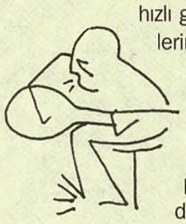

JEFFERSON AIRPLANE'in şatafatlı günlerindeki bateristi **SPENCER DRYDEN**, 66 yaşında kalın bağırsak kanserine yenik düştü. Striptiz klübünde çalarken keşfedilip 1966 yılında gruba katılan Charlie Chaplin'in yeğeni, "Surrealistic Pillow" albümünün yanısıra, Woodstock ve Monterey festivallerinde de çalmıştı. 1970'te Jefferson Airplane'le yollarını ayırdıktan sonra New Riders of the Purple Sage ve The Dinosaurs'la da çalan Dryden, son zamanlarında ekonomik zorluklarla boğuşuyordu. Geçen eylülde piyasaya çıkan Jefferson Airplane DVD'sinin tanıtım partisi, kamu önüne son çıkışı oldu.

Georgeann Walsh Ward adındaki bir bayan, VH1'ın **KISS** belgeseli sırasında fotoğrafının 11 kere gösterildiğini ve bu esnada hep seksten konuşulduğunu belirtip Gene Simmons ve VH1'ı mahkemeye verdi. Simmons'la 21 yaşındayken bir konser sonrası sahne arkasında tanıştığını söyleyen Ward, ilişkilerinin üç yıl sürdüğünü ve tekeşli, mutlu, romantik bir ilişkileri olduğunu sandığını da ekliyor.

BEATLES şarkısı "Strawberry Fields Forever"a ilham veren Strawberry Field artık yok. 1936'da açılan yuva, yardıma muhtaç çocukların daha küçük çaplı örgütlenmelerle korunabileceği düşüncesiyle kapatılıyor.

TRAFİK DURDU

Traffic grubunun davulcusu Jim Capaldi'yi yitirdik. 28 Ocak'ta bağırsak kanserine yenik düşen efsanevî müzisyen 60 yaşındaydı. Steve Winwood'la birlikte kurucularından biri olduğu 60'lı yılların büyük gruplarından Traffic'in 1974'te dağılmasından sonra solo projelere yönelen ve 11 albüm yayınlayan sanatçı, 1993'teki Traffic turnesine de katılmış, 1998'de grubun diğer bir üyesi Dave Manson'la konserlere çıkmıştı. Roy Orbison'ın "Love Hurts" şarkısına getirdiği yorumla 1975'te listelerde yükselen Capaldi'nin yüzlerce şarkının da altında imzası bulunuyordu.

KELIS, rap'çi nişanlısı **NAS** ile 8 Ocak'ta sade bir törenle evlendi. 2002 MTV Video Music Awards töreni sonrası P. Diddy'nin partisinde tanışan çift, ilk görüşte aşk yaşadıklarını, çok mutlu olduklarını belirtiyor.

GARBAGE üç yıllık bir aradan sonra "Bleed Like Me" ile geri dönüyor. Nisan'da müzik marketlerdeki yerini alacak albümdeki "Bad Boyfriend" adlı şarkıda eski Nirvana ve Foo Fighters üyesi **DAVE GROHL** davul görevini üstleniyor. Shirley Manson ise martta çıkacak yeni Queens Of The Stone Age albümünde konuk sanatçı olarak yer alıyor.

Kardeşi Sundance ile aynı tarihlerde gerçekleşecek olan Slamdance Film Festivali, bu sene müzikle dolup taşıyor. Sundance'de de çalacak olan **MICHAEL FRANTI**, Slamdance festivaline kendi çektiği bir belgeselle de katkı yapacak. Festivalin kapanış filmi olacak "I Know I Am Not Alone", sanatçının 2004'te gittiği Israil, Filistin ve Irak'ta çektiği karelerden oluşuyor. **PRINCE PAUL** ise DJ setiyle, **DOUGHTY** de akustik bir performansla Slamdance'e katılacak. Festivalde daha bir sürü müzik belgeseli var.

Remiks plağı "The No Music Of Aiff's"e bir parçayla katılan **THE NOTWIST**, Themselves grubundan Doseone, Jel ve Dax Pierson'la **13 + GOD** adıyla bir araya gelerek rap-rock-elektronik tarzında bir albüm kaydetti. Nisan ayında yayınlanacak albümün ilk single'ları "Men Of Station" ve "Soft Atlas" olarak belirlendi.

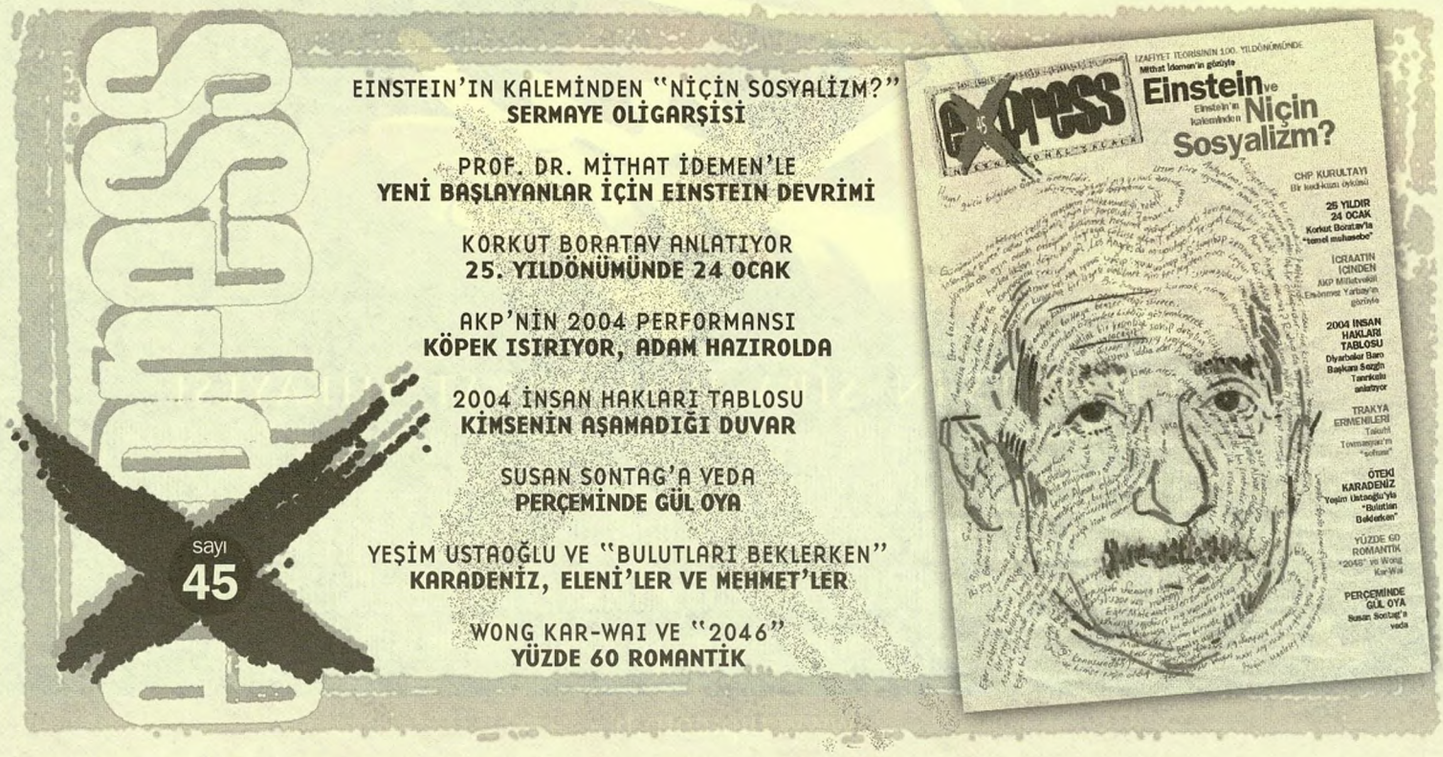

www.uip.com.tr

25 ŞUBAT'TA SİNEMALARDA

BJÖRK

Björk yeni albümü "Medulla"ya, E.E. Cummings'in kendine has imâsıyla yazdığı bir soneyi de almış: "bu hep böyle olmayabilir;ve derim ki ben/dudakların ki,sevdim,değecekse bir başkasınınkine/ve sevgili güçlü parmakların kavrarsa/onun kalbini,benimki gibi bir süre önce;" Björk bu: Modern müziğin imlâ kurallarını değiştiren kadın. Interview dergisi için, kendi hamurundan müzisyen "abla"sı Laurie Anderson'la bir araya gelip hasbıhal etmişler... Diğer söyleşide ise Björk, insan sesinin derinliklerinde yol alan "Medulla" albümünü Les Inrockuptibles'e anlatıyor...

BÖBREK enerjisi

Laurie Anderson: Yeni albümüne bayıldım, özellikle de bazı şarkıların sözlerine. "Sonnet" adlı şarkı mesela, John Donne veya Andrew Marvell gibi 17. yüzyıl şairlerinin yazabileceği bir metin. O şarkıyı yazarken aklından neler geçiyordu?

Björk: Bu albümde sözleri bana ait olmayan iki şarkı var, onlardan biri de "Sonnet". E.E. Cummings'in bir şiiri o şarkı.

Anderson: Cummings'de seni çarpan ne oldu?

Björk: Öyle biri olduğundan bile haberim yoktu, ben daha çok İzlandalı ve Avrupalı şairlere aşinayım. Beş yıl önce keşfettim Cummings'i. Hayatımda ilk defa sözcüklerini derhal şarkılaştırmak istediğim bir şair buldum karşımda. Çok şiir okurum, ama hiçbir zaman "aa, bunu şarkı yapayım" dediğim olmaz. Ama Cummings o kadar farklı ki... Tam adını koyamıyorum, neşeli ve aynı zamanda mütevazı...

Anderson: Sözleri, deyişleri, kalıpları kırıp küçük parçalara ayırıyor, sonra onları başka bir biçimde bir araya getiriyor. E.E. Cummings'i neden sevdiğini anlayabiliyorum...

Björk: Cummings'in şiirleri ağızda o kadar iyi duruyor ki... Tuhaf bir durum aslında, yüz yıl önce Boston'da doğmuş biriyle müşterek neyim olabilir ki? Bazen birinin yazdığı bir şeye "onu keşke ben yazmış olsaydım" dersin ya, Cummings'in şiirleri benim için tam öyle. Fakat benim yazabileceklerimden on kat daha iyi tabii. Şarkı sözü yazmak daha kolay; şarkı sözleri bir nevi slogan, öyle değil mi? Fakat E.E. Cummings'in şiiri, bir sloganın sözcükleri arasındaki bütün küçük parçacıklar gibi.

Anderson: "Submarine"i Robert Wyatt'la söylüyorsun, onunla bir araya gelmen nasıl oldu? O şarkıyı alt perdeden söyleyişiniz muazzam...

Björk: İnanılmaz bir ses yelpazesi var Robert'ın. Yedi oktav filan ya da daha çılgınca bir şey. Bir araya gelişimiz çok spontan oldu. Albümü bitirdiğimde, bir şeyin ya da birinin eksik olduğunu hissediyordum. İnsan sesinin ruhsallaşması için belki de biraz doğaçlamaya ihtiyaç vardı. Robert'ın bunu mükemmel bir biçimde yapacağını düşündüm. Bizzat aradım, o da "olur" dedi. Ertesi gün atladım, evine gittim, Londra'nın üç saat kuzeyinde oturuyor. Yatak odasına bir laptop ve mikrofon koyduk, bütün gün şarkıyı söyledi. Benim vokallerimin yerine kendininkini koyuyor ve bir-iki ekleme yapıyordu. Akşam da içip şarhoş olduk. Ertesi gün devam etmeyi düşünmüştük, ama gerek yoktu bence. Şarkı olmuştu, aynı gün eve döndüm.

Topuklarınızla toprağa vurduğunuzda böbrek enerjinizi şarj ediyorsunuz. Bu mevzu hakkında bir dize istedim, bir dize oksijen, bir dize de sinir sistemi hakkında...

Anderson: Bir şarkının bu kadar çabuk ortaya çıkması senin için çok rahatlatıcı oldu herhalde, zira bazı şarkılar bayağı büyük prodüksiyonlar gibi, bütün o korolar filan. Robert'la çalışmak eğlenceli miydi?

Björk: Çok eğlenceliydi. Robert'la takılmak çok zevkli. Çok güzel bir evi, harika bir eşi var. Bize tonlarca öykü anlattılar. Başka bir gezegene gitmek gibiydi.

Anderson: Geçenlerde İzlanda'ya gittim, hayatım-

da ilk defa oradaydım. Rejkavik'teki müzik gününe katıldım. İnanılmaz bir şeydi, orada herkes sanatla uğraşıyor. Ya müzik yapıyorlar, ya resim, ya tiyatro, sinema ya da yazıyorlar. *(gülüşmeler)* Bir rüyanın gerçekleşmesi gibiydi. Herkesin sanatla uğraştığı bir yerde yaşamak nasıl bir şeydi? Esin mi veriyordu, yoksa klostrofobi de yarattığı oluyor muydu?

Björk: Benim açımdan harikulâdeydi. Sadece sanat tarafıyla da değil. Babam kendi evini yapmıştı, ailem yiyeceklerini avlıyordu –ya da yarısını avlıyordu, abartmayalım. Elbiselerini kendileri dikiyordu. Böyle bir kendine yeterlilik hali vardı. Müzik yapmaya başlamanın sebebi, mahallenin barındaki müziği paspal bulman oluyor mesela. "Madem o kötü, otur kendi müziğini yap" diyorsun. Öte yandan, söylediğin şey bütün küçük adalar için geçerli, ada insanları klostrofobiye yatkın oluyor. Ömür boyu bir "Should I stay or should I go?" durumu sürüyor. Aynı ruh halinin Japonya, Yeni Zelanda ve Hawai'de de olduğunu farkettim.

Anderson: Ama İzlanda, öteki adalardan, örneğin İngiltere ve Japonya'dan çok farklı. İngiltere ve Japonya'nın ortak yönleri çok daha fazla. İkisinin de kraliyet ailesi var, ikisi de çaya meraklı; büyük donanmaları, bakımlı bahçeleri var. Obsesyonları aynı türden, ayrıca çok resmîler. İzlandalılarsa beni çok şaşırttı. Hiç resmî değiller. Bana bir kitap verdiler orada, adı "Bağımsız İnsanlar" ("Independent People"), Halidor Laxness'in İzlanda'da tragedya ve varoluş üzerine hatıratı. "Bağımsız İnsanlar"da bol miktarda sükût ve inat var. Bu

Laurie Anderson (sordu)

Björk (söyledi)

özellikler bir İzlandalı olarak senin de mizacını yansıtıyor mu?

Björk: Bence İzlandalılar çok inatçı insanlar. Bu, aklî bir nedeni olan klişelerden. Zira, geçtiğimiz yüzyıla kadar, hayatta kalmak başlı başına bir meseleydi İzlanda'da. Hayatta kalabilenler agresif bir iyimserliğe sahip olanlardı. Var kalmak için ısrarcıydılar. İzlanda'da "bugün hava iyi değil" dediğinizde insanlar hemen savunmaya geçer: "Hayır, gayet iyi!" *(gülüşmeler)* Ama biz kesinlikle Latinler gibi dışadönük değiliz.

Anderson: İzlanda dendiğinde Latin sıcaklığı hiç aklıma gelmez zaten...

Björk: Ee, tabii. *(gülüşmeler)* Japonya'da iştigal ettiğin proje, "Expo" nasıl bir şey?

Anderson: Tam adı "World Expo 2005". Bir film ve insanların bahçelerin içinde gezinirken dinleyecekleri bir müzik hazırlıyorum. Gezinti parkurunda enstalasyonlar da olacak. Bunlar hep açık havada olmayı gerektiren işler, bilgisayar başında olmaktan gına geldi. Sana sormak istediğim şeylerden biri de şuydu: "Medulla"da o laptop zama-

BJÖRK ANLATIYOR: "MEDULLA" VE BEDENİN KUTSANMASI

EGZOTİK HAYVAN MUAMELESİ

Björk: Son iki yıldır, ne zaman biraz kafayı çeksem, herkesin şarkı söylemesini ister oldum... Mesela geçenlerde büyükannemle dedem, evlilik yıldönümünü kutlamak için bütün aileyi, çocuklarını, torunlarını haftasonu iki günlüğüne bir kampinge davet ettiler. Gece olduğunda hepimiz biraz çakırkeyftik, hep beraber şarkı söylemeyi teklif ettim: Basit laylaylomlar, halk şarkıları, pop şarkıları... Sadece sözleri değil, enstrümantal kısımları da söylüyorduk, biri bası yapıyor, diğeri bateriyi... Bazen, hayatında belki de hiç şarkı söylememiş insanlar için sesini zorlamak bile harika bir duygu olabilir.

Birdenbire bu kolektif şarkı söyleme merakı nereden doğdu?

"Vespertine" döneminde çok farklı bir ruh halindeydim, eve kapanıp kitaplara gömülmeyi tercih ediyordum. İnsanlarla görüşme, birlikte çalıp söyleme ihtiyacı duymuyordum, kendimi çekingen hissediyordum. Bunda hüzünlü ya da tuhaf bir yan yoktu; insanın hayatında illâ da iletişim kurmanın gerekli görünmediği dönemler oluyor. "Vespertine" bu gönüllü içe kapanma döneminin yansımasıydı. "Medulla"ysa tersine; insanlarla paylaşımı aradığım bir albüm.

Sırf insan sesine dayanan bir albüm tasarlama fikri nasıl oluştu?

"Medulla" öylesine sezgisel ve spontan ortaya çıktı ki, henüz nedenlerini ve içeriğini analiz etme keyfini yaşayamadım. Bu sefer, beynim bedenimin çok gerisinde kaldı, ritmi takip edemedi. Ama emin olduğum bir şey var: Hamile kalmak ve bebek sahibi olmak çok belirleyiciydi. Hamileliğim boyunca annelik duygusu beni öyle güçlü kılmıştı ki, dışardan ne olursa olsun hiçbir şeye ihtiyacım olmadığı hissine kapılmıştım. Vücudum rahat rahat yetiyordu: "Medulla"nın aksettirdiği fikir de budur belki. Bu tecrübe beni varoluşun katışıksız fiziksel boyutuna sürükledi. Vahiy gibiydi: "Vay! Parmaklarım, ayaklarım kıpırdıyor, ciğerlerim soluk alıp veriyor!" İnsan vücudunun bir mucize olduğunu hatırladım; karar verdiğim için şarkı söylemiyordum, vücudum öyle istiyordu.

"Medulla"nın, enstrümanlara artık katlanamaz hale geldiğin bir dönemin ürünü olduğu doğru mu?

"Vespertine"in turnesinde, sahne üzerinde yetmiş kişiydik. Bunun ötesi ne olabilir? Beşyüz müzisyenle mi albüm kaydetmek? Yeni şarkılarımın düzenlemeleri hoşuma gitmiyordu, enstrümanları üst üste yığmakla yetiniyordum. Had safhada sıkılıyordum. "Haydi Björk! Hep şu numaralara sırtını dayayamazsın! İşini yap!" dedim.

Bu projenin geçerliliğinden şüpheye düştüğün hiç olmadı mı?

Olmaz mı? İçimde uyuklayan akademik müzisyen işe karıştı: "Sıkıcı olmadan bu projeyi nasıl gerçekleştirmeyi düşünüyorsun?" Yoko Ono tarzı bir tür avangardlığa kaymak istemiyordum. İnsanların benden ne bekleyebileceğinin farkındaydım: Acayip vokaller, aşırı yüksek, tiz çığlıklar... Benim açımdan esas olan, saf eylemde kalmak, hesap yapmamaktı. Bu albümde tek başıma olmadığımın ısrarla üstünde duruyorum; davet ettiğim şarkıcılar benim sahip olmadığım araçlar getirmiş oldular. Eskiden vokalle hiç ilgilenmezdim, dinlediğim müziklerin yüzde 90'ı enstrümantaldi. Bu, hem bir zevk meselesi, hem de bir savunma mekanizmasıydı herhalde. Etki altında kalmak istemiyordum. Şarkı söyleyişimin derinimde yatan yerden çıkıp gelmesi benim için çok önemliydi. "Vespertine"den sonra, her türden vokal müzik CD'leri almaya başladım, korolar, hiphop, geleneksel şarkılar... İnsan sesinin aktarabileceği enformasyon miktarı beni hayrete düşürüyor.

İnsan sesini temel malzeme olarak kullanarak, daha organik bir müzik yapma düşüncesinde miydin?

Evet. "Vespertine" daha ziyade bir hava ve kristal albümüydü, ele gelmeyen, şeffaf... Şarkıların tam olarak eti kemiği yoktu. Bedensel güç eksildiğinde de geliştirebileceğiniz beyinsel enerjiden esinlenmişti şarkılar... "Medulla"yla kası, eti, kemiği, kanı olan şarkılara döndüm. Bu albüm bedenin kutsanması bir bakıma.

Albüm başta düşündüğün kadar radikal olmadı galiba, birkaç enstrüman ve türlü programlar kullanılmış.

Hayır, sadece tek bir parçada bir tek piyano var. Gerisi tamamen insan sesleriyle yapıldı. Tanya Tagaq, Mike Patton, Dokaka ve Rahzel gibi müzisyenler inanılmaz sesler çıkarabilme yeteneğine sahip. Benim tek yaptığım devasa bir montaj çalışması oldu. Davet ettiğim kişiler saatlerce şarkı söylüyordu. Ben de her şeyi kaydediyordum, sonra da, parçaların düzenlemelerini yapıyordum: Tam bir mozaikçi işi.

zingolarına başvurdun mu çok? Müziği tamamladıktan sonra sağını solunu çekiştirip montajladığın oluyor mu?

Björk: Önceki albümde *("Vespertine", 2001)* onu neredeyse dinî bir iştiyakla yapmıştım. Vokalleri fısıldıyormuşum ve sanki küçük hoparlörlerden de büyük hoparlörlerdeki gibi çıkmasını istiyormuşum gibi sound ediyordu. Sound bakımından "Medulla" çok farklı; bu albümün kanlı canlı olmasını istedim.

Anderson: "Medulla"da synthesizer'larla filan yaptığın o minik minik şeylere bayıldım. "Who Is It"deki bas cümlesi muazzam. Bir başka karakter gibi zinciri tamamlıyor, ama vokal gibi sound ediyor. Müthiş bir şey...

Björk: İkisinin karışımı o. Gregory Purnhagen diye bir bariton var. Philip Glass ve Meredith Monk'la çalışmış. Öyle bir kesinliği var ki adamın. Onun kadar profesyonel biriyle çalışmak çok heyecan vericiydi. Himalayalar'daki adamlar gibi, neydi adları... Keşişler gibi. O sesi Gregory çıkarıyor, biz onu bir oktav azaltıyoruz, üstüne bindirme yapıyoruz. Bir de Mike Patton var, onun sesi de kükreme gibi. Bazı bas cümlelerini de Mike söyledi.

Anderson: "Triumph Of A Heart" adlı şarkıda böbrek sözcüğünün geçmesi çok hoşuma gitti. *(Björk gülüyor)* Ve diğer organlar, dişler mesela. Sözcük seçimini çok beğendim –öyle soyut ki...

Björk: Ben hep dolambaçsız sözler yazdığımı düşünmüşümdür. Yıllar boyunca akupunktur gibi alternatif tıp metodlarını denedim. Fakat ayrıca, Çin'e dair her şey çok ilgimi çekiyor. O şarkıda böbrekten bahsediyorum, çünkü böbrek enerjimi fazla tüketiyorum, bu benim zaafım. Topuklarınızla toprağa vurduğunuzda böbrek enerjinizi şarj ediyorsunuz. Bu mevzu hakkında bir dize olsun istedim, bir dize oksijen hakkında, bir dize de sinir sistemi hakkında...

Anderson: Müzik yapma hevesinin kaynağı ne diye merak ediyorum. Vücudundan çıkan ses ya da yarattığın müzik, senin için ne ifade ediyor?

Björk: Müziğe bir şarkıcı olarak başladığım için, şarkı söylemek benim için ilk sırada. Diğerleri her gün üzerinde çalışmam gereken şeyler. Onlar benim anaç tarafımı ortaya çıkarıyor. Şarkılar ilk başta umutsuz görünseler de pes etmemek gerekiyor. "Bir daha deneyelim" deyip duruyorum. Yeni fikirler üretmek, en az gurur duyduğum tarafım. Biraz gösteriş yapmak gibi geliyor bana. Yine de hoşuma gidiyor. Hiphop kulüplerine gittiğimde –bu çok seyrek oluyor, çünkü İzlanda'da öyle yerler yok– break dance yapanları görüyorum, daha gösterişçi nasıl olabilir ki insan? Ama bayılıyorum seyretmeye.

İzlanda'da bir kendine yeterlilik hali vardı. İnsanın müzik yapmaya başlamasının sebebi, mahallesinin barındaki müziği paspal bulması olabiliyor mesela.

Anderson: "Medulla"daki bazı şarkılar ilişkiler üzerine. Bir sanatçıyla (Matthew Barney) sevgili olman seni nasıl etkiliyor? Şarkı sözü yazarken otosansür yaptığın oluyor mu? Bu bir "sır", bunu söylemeyeyim diyor musun hiç?

Björk: Şarkı sözlerine bir sürü takla attırıyorum, bilinçli ve bilinçsiz olarak. Bir şarkı yazıyorum, birkaç gün sonra farkediyorum ki, "o" derken hep bir kadını kastetmişim, kahramanın erkek olduğunu gizlemeye çalışmışım. Kimsenin "o" derken bir erkeği kastettiğimi düşünmesini istemiyorum galiba.

Anderson: İyi saklambaç, kendini sobelemediğin sürece. *(gülüşmeler)*

Björk: Bu konuda yeniyetmeliğimden beri çok dikkatliyim, çünkü genellikle sanatçılarla birlikte oluyorum. Bunun beni birçok bakımdan etkilediğini sanıyorum. Artık olgunlaştığım için mi bilmiyorum, bir sanatçıyla birlikte olmanın en büyük etkisi karşılıklı saygı ve destek...

Anderson: Evet, niye bütün geceyi stüdyoda geçirmek zorunda olduğunu izah etmek zorunda kalmıyor insan.

Björk: Evet ve destek insanı daha güçlü yapıyor. Sevildiğini bilince, işini yaparken daha güçlü hissediyorsun kendini. Yoksa bu etki, "o bu sene pembeye takılıyor, ben de öyle yapayım" türünden bir yüzeysellik değil.

Anderson: Björk, uzun lafın kısası, "Medulla" çok güzel bir albüm.

Björk: Teşekkür ederim, iltifatların beni mahçup ediyor.

Anderson: İnsan birinin harika bir şey yaptığını ve mübalağa etmediğini görünce, tezahürat yapmak istiyor: *(bağırarak)* Sağol, sağol, sağol.

Björk: *(gülüyor)* Teşekkür ederim! Yaptığın işlere çok saygı duyuyorum, bu sözlerin bir kız çocuğu gibi yüzümü kızartıyor.

Çeviren: **Yücel Göktürk**

Bir İzlanda korosu, bir Japon "human beat-box", bir İngiliz şarkı yazarı, inanılmaz gırtlağı olan bir şarkıcı... Niçin bu kadar "her telden" bir kadro oluşturdun?

Tesadüflerle gelişti. İnanılmaz bir gırtlağı olan Tanya Tagaq dışındaki kimseyi önceden tanımıyordum. Mike Patton'u çağırmayı metal fan'ı olan erkek arkadaşım (Matthew Barney) önerdi. Patton da, daha önce hiç adını duymadığım Rahzel'in adını verdi. Sonra, internette sörf yaparken Dokaka'yı keşfettim. Derken, New York'ta çalıştığım stüdyoda, klasik şancı Gregory Purnhagen'ı aramamı tavsiye ettiler. Robert Wyatt'ıysa ben aradım, çünkü daha "geleneksel" çağrışımlı, yani hikâyeci ruhu olan, bir anlamda folk söyleyen birinin eksikliği hissediliyordu. Kadro böyle, birbirine eklene eklene oluştu: Kökenleri, kültürleri, ses teknikleri birbirinden çok farklı müzisyenlerle... En büyük ve birinci tehlike, world music tuzağına düşmekti. "Medulla"nın modern ritmler üzerine yapıştırılmış bir egzotik şarkılar kataloğu olmasını kesinlikle istemiyordum. Başlı başına birey olan, duygularını ifade eden, hakikaten canlı, yaşayan insanların işitilmesi benim için çok önemliydi. Egzotik hayvan muamelesi görmenin ne demek olduğunu çok iyi biliyorum; dünyada hiçbir şey için kimseyi o duruma sürüklemem.

İnsanlar sana "egzotik bir hayvan"mışsın gibi yaklaştı mı hiç?

Hollywood'lu prodüktörler, açık açık "sıradışı bir tat" katmam için bazı filmlerde yer almamı istediler. Bana tuhaf bir yaratık rolünü uygun gören, "Eskimolar diyarından gelen uzaylı" muamelesi yapan gazetecileri saymıyorum bile... Bu daha çok eski sömürgeci ülkelerde karşılaştığım bir sorun; uzaktan gelenleri hakiki insanlar olarak görmekte hâlâ zorlanıyorlar. Onlar için bir nesnesin, şapkalarına iliştirebilecekleri egzotik bir tüy... Yaptığım işin dekoratif bir biblo düzeyine indirgenmesini istemiyorum.

Sözlerde, bu albümdeki kadar doğrudan olmamıştın hiç. "Mouth Cradle"ın sonlarında "Bütün Usame'lerden, bütün Bush'lardan uzakta bir barınağa ihtiyacım var" diyorsun...

Dünyanın halinden etkilenmediğimi söylesem, yalan olur. Siyaset, ulus, vatanseverlik ve dinler iyi fikirler değil anlaşılan... 11 Eylül'den sonra, medeniyetin pek de matah bir şey olmadığını düşünmekten kendimi alamadım, belki de mağaraya çekilmek daha yerinde... Bu albümü yaparken böyle bir yer yaratmak istedim: Herkesin çırılçıplak olduğu, herkesin insan vücudunun sağladığı kaynağa başvurarak kendi müziğini tamamen kendisinin yaptığı tarih öncesi bir mağara. Biraz naif, hatta belki aptalca bir imge, ama ben buna bütün gücümle asılmıştım. Herkes insan zihninin ne olduğunu unutmuşa benziyor, bizi ondan uzaklaştıran bütün bu kültürel, dinî ve siyasal uzantılar icat edilmeden önce zihnimizin ürettiği ve yaydığı pozitif şeyleri unuttuk.

Günümüz dünyasında müziği bir sığınak olarak mı görüyorsun?

Politikanın, en fazla yüzde 2'lik bir yer işgal etmesi gerekirken, varoluşumuzun yüzde 95'ini kapladığını görüyorum. Hayatlarımız bambaşka şeylerden oluşmalı: Çalışıyoruz, çalışmıyoruz, sarhoş oluyoruz, yürek sızıları çekiyoruz, evler ya da denizaltılar yapıyoruz, doğanın ortasında, hayvanlarla beraber yaşıyoruz... Bütün zamanımızı olup bitenleri izleyerek ve dehşet ve endişeyle titremekle geçireceğimize, kendi duygularımızla, arzularımızla, bize empoze edildiği şekliyle değil de, bizim yaşadığımız şekliyle gerçeklikle yeniden bağlantıya geçsek çok daha iyi ederiz. Bunu kendi üzerimde de gördüm, hayatım boyunca, haberleri son iki yıldır takip ettiğim kadar takip etmemişimdir. Bence, "Medulla", "bütün bu hoparlörleri koparın, kendi şarkınızı kendiniz yapın!" demenin bir biçimi. Sanki bir anda biri bu odaya dalmış ve küfrederek sohbetimizi bölmüş gibi; ona küfrederek cevap vermek yerine, pozitif bir şey göstererek karşılık vermek isterim. Bu türden bir felsefesi olan tek kişi ben değilim. Budist filan olduğumu da söylemiyorum. Şöyle söyleyebiliriz belki, "müzisist" diyebiliriz. Müziğe, müziğin gücüne, güzelliğine inanıyorum. CNN seyretmek yerine şarkı söylemenin daha iyi olduğunu iddia ediyorum.

Çeviren: **Siren İdemen**

R.E.M.

Yeni bir R.E.M. albümünün çıkması kadar güzel bir şey var mı şu hayatta? (Belki yeni bir U2 albümünün çıkması!) "Around The Sun", 25 yıllık genç ömrün 13 numaralı eseri. Amerikan seçimlerinden tam bir ay önce yayınlanan albümde, ülkenin ve dünyanın gidişatından kaygı duyan, ait olabilecekleri bir güneş sistemi arayan üç Amerikalının sızlayan nağmeleri var... Elvis Costello'nun tespitini hatırlayalım, "tam kanatlanacakken uçmaktan vazgeçiyor gibi" diyordu Michael Stipe için. R.E.M.'in esas güzelliği de burada galiba: Bir uçuşun hayalini notalara dökebilmesinde... İşte Stipe'ın "Around The Sun" sonrası Les Inrockuptibles, Independent ve Rolling Stone'a söyledikleri.

ULUSA SESLENİŞ

Bu 13. albümünüz... Sizi "Around The Sun"ı yapmaya sevk eden neydi?

Michael Stipe: Birçok şey, içinde yaşadığımız dünya. Beni motive eden şeyler, 44 yaşıma gelene kadar epey değişti. Müzik benim için özgürleştirici, duygularımı harekete geçiren bir güç. Müzik benim kilisem. Bundan bir buçuk yıl önce, Bono şöyle demişti bana: "Aklından ne geçiyorsa onu yap, biz şarkı yazarıyız, oturup şarkılarımızı yazalım, hepsinin şahane olması gerekmiyor, yazalım yeter." Mesajı şuydu: "Nasıl bir şey yazmalıyım diye düşünüp durma, otur yaz." Ben de öyle yaptım.

Bayağı siyasî bir albüm olmuş bu...

Bana göre her şey siyasî, dünyadaki her şey. *(gülüyor)*

Bu albümün müzikal olarak da sert olacağı beklentisi vardı...

İnsanlar politikayla hükümet meselesini, öfkeyle sertliği ve gürültüyü aynı şey zannediyor. "Final Straw" mesela, gayet sakin bir şarkı gibi gelebilir, ama kulak kesildiğinizde durum değişiyor. Bu albümün sound'uyla ilgili herkesin farklı bir beklentisi vardı. Sonuçta ne gürültülü, ne siyasî ne de kaotik bir albüm çıktı ortaya. "Around The Sun"ın politikliği hükümetle sınırlı değil, insan ilişkilerine, yaşadığımız zamanın ve mekânın politikasına dair bir albüm bu.

Seçim öncesinde, "Vote For Change" (Değişim İçin Oy Ver) turnesinin öncülerindendiniz...

Ne kadar büyük bir seferberlik olursa, etkisi de o kadar büyük olur diye düşünüyordum. İlk baştaki çekirdek olarak, biz bize kalsaydık, aynı inandırıcılığa sahip olamazdık. Bu kampanyaya katılan sanatçıların samimiyetinden hiç kuşku duymadım, herkes aynı inançla bu değişimi arzuluyordu. Durum öylesine aciliyet gösteriyordu ki, bu değişim için katkıda bulunabilecek herkesin katkısı önemliydi. Birkaç kişi başladık –Pearl Jam, Bruce Springsteen, Dave Matthews ve biz– çünkü Bush'un yeniden seçilmesi tehdidi karşısında kendimizi güçsüz ve silahsız hissediyorduk. Bir önceki seçimlerde yaşananlar, oy sayımındaki akıl almaz hileler pek çok kişiyi sarsmıştı. Bizim tek hedefimiz, öyle bir aldatmacanın bir daha olmamasıydı. Ondan sonra, kuşkusuz başka türlü siyaset yapma biçimleri, bu ülkede değiştirilmesi gereken şeylerin tartışılması başlayabilirdi. Bizim açımızdan en acil, en hayatî ve öncelikli olan, bu ülkede demokrasinin ortadan kalkmadığını göstermekti.

John Kerry böyle bir durumda uygun aday mıydı sizce?

Tek öncelik vardı, Bush'un çekip gitmesi. Kerry'nin mümkün olan en iyi Demokrat aday olup olmadığı mühim değildi. Menejerimiz Bertis birkaç yıl önce Kerry'yle tanışmıştı ve o görüşmeden çok heyecanlı dönmüştü. Bütün konularda onunla aynı fikirlerde olmasak da, onu destekledik. Vietnam gazisi geçmişi hakkındaki martavallar sona erdikten sonra, Bush ve hempalarının ülkeyi soktuğu karanlıktan bizi çıkarabileceğini düşünüyorduk.

"Velvet Goldmine" filminde şöyle bir cümle var: "Dünyayı değiştirmek istedik ve sadece kendimizi değiştirmeyi başardık." Benim duygum da aşağı yukarı bu.

Cumhuriyetçilerin kullandığı basitleştirici ve kabalaştırıcı araçlarla bu yapılabilir mi? Michael

R.E.M. (soldan sağa): Mike Mills, Michael Stipe, Peter Buck

Michael Stipe, "Değişim İçin Oy Ver" turnesinde, Bruce Springsteen'le sahnede

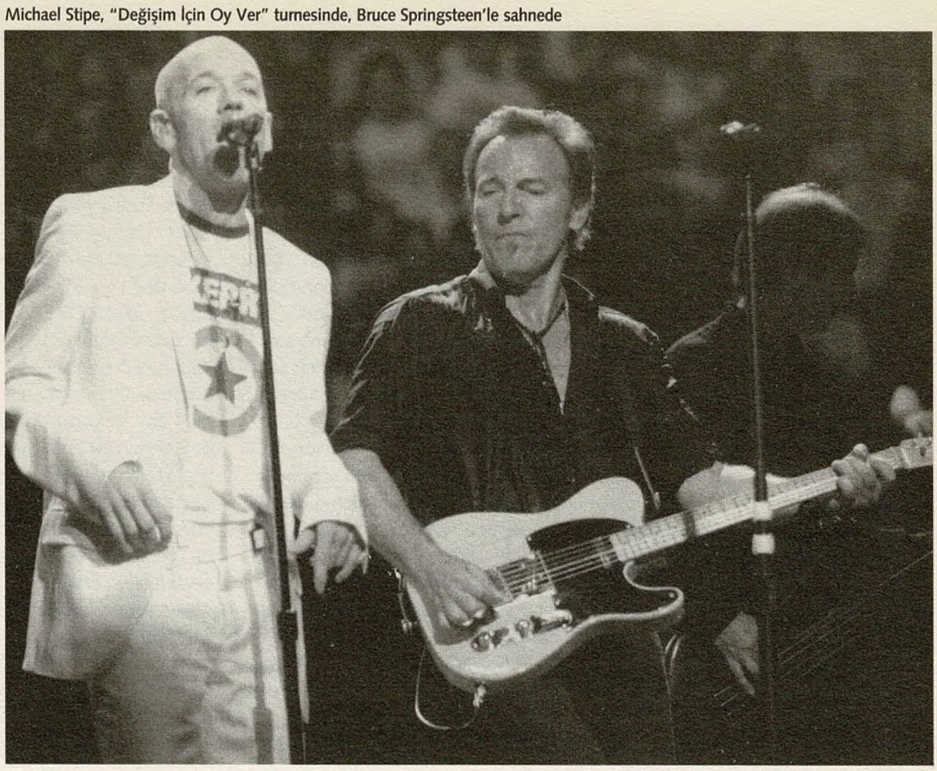

Moore'un filmine bakınca, bu "iyiler ve kötüler" zıtlığına dayanan ikili söylemin bir alternatifi yokmuş gibi gözüküyor...

Michael Moore'un filmi "Fahrenheit 9/11", özellikle de Avrupa'dan bakınca tamamen bir propaganda aracı olarak görülüyor. Bence bunda bir sorun yok, çünkü karşı tarafta Fox News ve daha birçok büyük Amerikan medyası çok daha yıkıcı bir güce sahip. Bir şarkı yazarı olarak, şarkı sözlerimle insanları manipüle etmekten hep uzak durdum. Şimdi konumum çok daha rahat; muğlak kelimelerle, metaforlarla çalışabilirim ve meydanı yorumlara bırakabilirim. Müzik aracılığıyla dinleyiciyi manipüle etmek her zaman mümkündür: Bazı akorlar hüzünlü şarkılar yazmak ve kalabalıkları ağlatmak için icat edilmiş gibidir. Bu tür yöntemleri istismar etmekten kaçınmak gerek.

Bush'un seçim zaferini nasıl karşıladınız?

Büyük üzüntü ve hayal kırıklığıyla. Amerikalılar beni büyük hayal kırıklığına uğrattı. Cumhuriyetçilerin taktikleri de çok iğrençti. Yok eşcinsellerin evliliği, yok teröristlerin tehdidi...

R.E.M.'in gitaristi Peter Buck ABD'de temel özgürlüklerin ortadan kalkmakta olduğunu söyledi. Biraz abartılı bir değerlendirme değil mi?

Herkes kendi özgün durumuna göre yaşam idealini ve buraya ulaşma biçimini belirler. Bir diktatörlüğün baskısı altında yaşayan insanlara kıyasla, Amerikalıların durumunun daha iyi olduğu tartışılmaz. Ama, diyelim ki, sen kolunu kaybettin, ben de parmağımı. Parmağımı kaybettiğim için şikâyet etmeye hakkım olmayacak mı? Peter çocukları için daha iyi bir gelecek dilediğinde, onun öfkesini ve duyduğu tiksinmeyi gayet meşru buluyorum. ABD'nin artık bir demokrasi olmadığını söylemek tabii ki biraz abartılı olur. Her şeye rağmen, Amerikan uygarlığının temellerinin, Amerikan efsanesinin ve anayasamızı kaleme alanların felsefelerinin uğruna mücadele etmeye değer olduğunu düşünüyorum.

Bazı R.E.M. fanları, Bush karşıtı angajmanınız nedeniyle öfkeli mektuplar göndermeye, hatta albümlerinizi iade etmeye kadar götürdü işi...

Hiç şüphesiz bu beni üzüyor. Bir kez daha söylüyorum, şarkılarımı tribün gibi kullanmıyorum. Siyaset ve müzik benim zihnimde birbirinden ayrı şeyler. Benimle aynı fikirde olmayan insanlara hakaret ettiğimi sanmıyorum, ama aynı zamanda hoşa gitmeyeceğim diye bir fikir sahibi olmaktan da vazgeçemem. Dinleyicilerimiz albümlerini bize geri göndermemeliydi; bize artık tahammül edemiyorlarsa, albümleri satsalar daha iyi ederlerdi.

Son albümünüzdeki şarkılardan "Final Straw"u Irak savaşı başlamazdan birkaç gün önce internet sitenize koydunuz. Maksadınız neydi?

O hareketi yaptık, çünkü kimsenin tepki göstermemesine müthiş bozuluyorduk, hiçbir güçlü ses muhalefetini ifade etme cesareti göstermiyordu. Suskunluk altında ezilmiş gibi hissediyorduk kendimizi. Bu suskunluğu kırabilmek için tek silahımız, bir şarkının bizim yerimize haykırmasıydı. Fox News'da bir siyasî tartışma programına da kendimi davet ettirebilirdim ama, politikacı olmadığım için, büyük ihtimalle pestilimi çıkarırlardı. O şarkının o zamanlarki öfkemize tercüman olduğunu düşünüyorum, her halükârda yükseltebileceğimiz en yüksek sesti. Biçim olarak hüzünlü, ama temelde, sözler açısından da huzursuz, öfkeli bir şarkı. Özel olarak Irak savaşına dair bir şarkı değil, bazı duyguları özellikle de çok daha geniş bazı kızgınlıkları dile getiriyor.

Diktatörlük baskısı altındakilere kıyasla, Amerikalıların durumu daha iyi. Ama, diyelim ki, sen kolunu kaybettin, ben de parmağımı. Şikâyete hakkım olmayacak mı?

"The Outsiders" da sıkı bir düzen eleştirisi...

Bu yoruma itirazım yok. "I Wanted To Be Wrong" da, ABD'nin güvenlik adına bazı temel değerlerinden vazgeçtiğini anlatıyor. En güçlü siyasal sesi olan R.E.M. şarkısı o. Benim gözümde bir nevi "ulusa sesleniş"...

"The Outsiders"ın esin kaynağı neydi?

Radiohead. Geçen sene New York'ta verdikleri konsere gittim. Küçük bir kulüpte, bir avuç seyirciye çaldılar. Konser boyunca herkes huşu içinde dinledi. "No Surprises"daki bir bölümün haricinde. "The goverment, they don't speak for us" (Hükümet bizim sözcümüz değil) dizesinde ortalık ayağa kalktı. Acayip hadiseydi.

Daha önceki şarkı sözleriniz genelde daha dolaylı, daha kapalıydı. Durumun aciliyeti mi sizi bu albümde daha açık, daha doğrudan yazmaya yöneltti?

Yeni şarkılar her ne kadar öyle bir intiba uyandırıyorsa da, bu kasıtlı olarak yaptığım bir şey değil. Yazdığım sözler her zaman bilinçaltımın bana dikte ettirdiği şeyler olmuştur, en derine gömülü inançlar, en doğal dürtüler... Başka türlü yazmayı beceremiyorum. Eğer bu albümdeki sözler öncekilere göre daha açıksa, bunun sebebi beynimin bu şekilde formüle etmesidir. 1982 yılında ilk albümümüzü yayınladığımız zamankiyle 2004 yılındaki şarkı yazma tarzım arasında pek temel bir fark yok. O dönemde, zamana bağlı olmamak, zamanla değişmemek bizim için çok önemliydi, kafayı buna takmıştık. Müzikal açıdan da, sözler düzeyinde de kimsenin şarkının yazıldığı döneme dair en ufak bir ipucu bulamamasını istiyorduk; yirmi yıl sonra da insanlar sanki albüm o gün yazılmış gibi dinlesinler... Bugün, 44 yaşında, takıntım tersine döndü: Şarkılarımın dünyanın bugünkü halini anlatmasını arzu ediyorum. Bu grupta edindiğim tecrübe beni böyle bir yöntem benimsemeye yöneltti: Önceden düşünüp taşınmadan, hesaplamadan kendi akışına bırak... Sözlerimin ilginç gözükmesi için zekice bir takım formüllere, numaralara artık kesinlikle başvurmuyorum. Bu duruma ulaşabilmem çok zamanımı aldı. Ama son albümle ilgili olarak, şarkı sözlerini çok karanlık bulduğunu söyleyen ne kadar gazeteciye rastladıysam, bir o kadar da sözleri çok berrak, sade bulduğunu söyleyenlere rastladım. Tamamen insanların nasıl algıladığı meselesi ve bence hiçbir sorun yok.

R.E.M. yakında 25. yılını kutlayacak. İlk başladığınız zamanlarda, bu kadar uzun ömürlü gruplar için ne düşünürdünüz?

Başladığımız zaman, hiçbir grup bizim bugünkü yaşımızda değildi, Rolling Stones bile. *(gülüyor)* Punk dinamiği içinde yer aldığım için, 60'ların

HELAL SÜT

Michael Stipe "adil ticaret" saflarında savaşıyor. Sivil toplum kuruluşu Oxfam'ın düzenlediği Make Trade Fair kampanyasına destek veren ve bu doğrultuda "sütlü" bir fotoğraf seansına katılan R.E.M. solisti şöyle konuşmuş: "Küresel ticaret sistemi, en zengin ülkelere en yoksul ülkelerin çiftçilerini sömürme olanağı veriyor. Bu gerçeği bilmek, damakta çok acı bir tat bırakıyor." Kampanya kapsamında temel gıda maddeleriyle fotoğraf çektiren sanatçılar arasında Coldplay'den Chris Martin, Radiohead'den Thom Yorke, Youssou N'Dour, Susanna Baca, Alanis Morissette, Angelique Kidjo, Nitin Sawhney, Antonio Banderas, Minnie Driver da bulunuyor.

Bilgi için: *maketradefair.com ve makepovertyhistory.org*

ROLL R.E.M.'İ BUDAPEŞTE'DE İZLEDİ

Ezan susmaz bayrak inmez

R.E.M.'in Budapeşte'ye ikinci gelişi. Daha önce 1999'da "Up" turnesindeyken yine aynı salona (Sports Arena) uğramışlar.

Sahnede R.E.M. üçlüsü belirdiğinde görüntü şu: Arkada enine düzensizce dizilmiş ışıklı şeritler, tavandan aşağıya doğru sarkan onlarca uzun floresan lamba... Renkleri sürekli değişiyor. Işıkların dışında, tepede bir tane de enlemesine uzanan ince uzun bir ekran asılmış.

Lambalı renk cümbüşünden sonra, "Finest Worksong"la gecenin açılışını yapıyorlar. Mike Mills ve Peter Buck göz alıcı gömlekler giymiş, Michael Stipe gözlerinin çevresine mavi boyayla boydan boya bir şerit çekmiş. Stipe, şarkının solo bölümünde sahnenin bir sağ tarafına, bir de sol tarafına gelip hoparlörlerin üstüne çıkıyor, hiçbir şey yapmadan seyirciye bakıyor, sonra hafifçe kafasını sallayıp ellerini iki yana açtığında da tribünlerde sevinç çığlıkları Meksika dalgası gibi yayılıyor. Bu arada, gözümüz salonun ortasında, konseri ayakta izleyenlerin arasında sallanan bir bayrağa takılıyor. Başka kimsenin elinde bayrak, flama, tabela, pankart cinsi bir şey yokken, uzak köşeden ısrarla bir Türk bayrağı sallanıyor. Hatta birkaç defa ekrana da yansıyor. En iyimser tahminle, "bizim oralara da gelsinler" diye sallandığını ümit ettiğimiz bayrak, gece boyunca yerli yersiz görünmeye devam ediyor.

Konserde ağırlık yeni albümde. 9/11 travmasına ve ikinci Bush saltanatına yazılmış ağıtlar "Final Straw", "I Wanted To Be Wrong", ekrana sığmayan, otoyollardan akıp giden şehir görüntüleriyle "Leaving New York"... Özellikle "Final Straw" öncesinde birkaç saniye susup "biliyorsunuz, Bush ikinci defa seçildi..." diye söze başlıyor Michael Stipe. Dilinden dramatik bir şeyler dökülecek belli. "Çok çaba harcadık, ama olmadı. Sizden hepimiz adına özür diliyorum, böyle birinin başa gelmesini engelleyemedik. Şimdiki şarkımız bunun için..." diyor ve "Final Straw"a geçiyor. Stipe'la birlikte şarkı kelime kelime ekrandan dökülmeye başlıyor.

"Around The Sun" albümündeki şarkılara, "Leaving New York" ve az öncekiler dışında, ilgi biraz sönük. Araya serpiştirdikleri "Everybody Hurts", "The One I Love" gibi herkesin bir ağızdan katıldığı R.E.M. marşlarıyla bu sorunu çözmeyi biliyor grup.

"Strange Currencies" ve Stipe'in "Japonya'da bir numara olan ilk şarkımız" diye sunduğu "Imitation Of Life" da salonun neşesini yükseltmeye yetiyor. Tam ortalarında Peter Buck eline mandolini alıp "Losing My Religion"un ilk notalarını tıngırdattığında da gecenin zirvesi başlıyor. Kelime sektirmeden binlerce kişilik koroyla söyleniyor şarkı. Çeyrek asır önce yazdıkları ilk şarkıyı çalacaklarını anons ettiklerinde, herkes ne olduğunu tahmin etmeye çalışıyor ve "Permanent Vacation"ı çalmaya başlıyor ekip... Michael Stipe'ın seyirciyle diyaloğu, beklemediğimiz kadar sıcak. Bono, Thom Yorke ve kendisinin arasında hep tatlı bir rekabet olduğundan bahseder ya, Stipe'ın onlarla aynı cümle içinde geçmesine imkân ihtimal yok. Aralarda şarkı sunmuyor, adeta sohbet ediyor, sahnenin sağına soluna gidip coşturması yetmezmiş gibi, bir de güvenlik bariyerinin ötesine geçip ön sıradakilerin arasında yürüyor, eline, koluna, mikrofonuna dokunanlarla birlikte şarkısını söylüyor. Peter Buck ve Mike Mills'in son derece sempatik, kibirsiz hareketleri, yan yana gelip Status Quo tarzı gitar çalmaları da geceyi unutulmaz kılan diğer anlar.

Sahne arkasına geçip "uzun" bir bis için geri döndüklerinde salon büyük coşku içinde. "What's The Frequency Kenneth" ile başlayıp "Drive"la devam ediyor ikinci bölüm. Başından beri yanımdaki Amerikalı dostum "...Kenneth"i, bense "Drive"ı çalmalarını istiyordum, ilk bis şarkılarının bunlar olmasıyla, ikimizin de bir süre nutku tutuluyor.

"Man On The Moon" başladığında, artık gecenin finaline yaklaştığımız az çok belli. Ekip gecenin ikinci büyük korosuyla şarkısını söylüyor, sonra da bütün elemanların birbirine sarılıp seyirciyi selamlamasıyla yavaş yavaş sahneyi terkediyor. "Gezegenin en büyük küçük grubu", bir yandan "güneş etrafında" turlarken, kendisi de turne boyunca kim bilir kaç milyon kişiye güneş olup bir avuç şarkıyla iklim değiştirmeye devam ediyor.

Gökhan Pamuk

yaşlı gruplarını prensip icabı hakir görüyordum. Her şeyi kökünden silip atma, dümdüz etme ihtiyacı, o zamanlar çok hayatî bir meseleydi. Bütün bunlar yaşla birlikte biraz duruldu. Prodüksiyonunu yaptığım "Velvet Goldmine" filminde, şöyle bir cümle var: "Dünyayı değiştirmek istedik ve sadece kendi kendimizi değiştirmeyi başardık." Benim duygum da aşağı yukarı bu. Biraz abartıyorum, çünkü R.E.M. hiçbir zaman dünyayı değiştirmek isteme iddiasında bulunmadı. Bu, daha ziyade U2'nun tutkusuydu ve teknelerini kayalara bindirmeden yüzdürebildiler. Bizimse tek isteğimiz müzik yapmaktı, albüm kaydetmeyi dahi tahayyül etmiyorduk. Hatta Peter daha da radikaldi: Albüm yapmak istemiyordu. İlk single'ımızı sırf konser verebilmek için kaydettik, çünkü hiçbir kulüp en azından bir parçayı dinlemeden bizi programına almayı kabul etmiyordu.

Punk'a sardırmanız nasıl oldu?

15 yaşımdayken tesadüfen Village Voice gazetesine abone olmuştum. Sonra Creem ve Rock Scene'i okumaya başladım. Ramones, Talking Heads, Television ve Blondie hakkında yazılanları merakla takip ediyordum. Patti Smith'in "Horses"ını çıkar çıkmaz aldım ve sabaha kadar kocaman bir kase kiraz eşliğinde dinledim. Sonra kustum ve bir grup kurmaya karar verdim.

Peter Buck'la bir plak dükkanında tanışmışsınız, kafa barıştırmanız nasıl oldu?

İkimiz de punk seviyorduk. Peter o dükkanda (Wuxtry Records) çalışıyordu, güzel plakları kendine saklardı, mesela New York Dolls'un ilk albümünün iki dolarlık kopyasını. Aradığım bütün plakları orada bulurdum, ahbaplığımız plaklar hakkında sohbet ederek başladı. Sene 1979'du. Peter, tezgahın arkasında gitar çalardı. Çok cool bir meşin ceketi vardı. Nedense üç ay boyunca Richard dedim ona; işin tuhafı, o da hiç düzeltmedi. *(gülüyor)*

Daha öncesinde, lisedeyken punk şarkılarını cover'layan bir grubunuz vardı. Adı neydi o grubun, hangi parçaları çalardınız, hatırlıyor musunuz?

Bad Habits'ti (Kötü alışkanlıklar) o dönemki grubumuzun adı. Flaming Groovies'in "Shake Some Action"ını, Stooges'ın "I Wanna Be Your Dog"unu falan çalardık.

Peki ilk dinlediğiniz şarkı neydi?

Yedi yaşındaydım, Frankfurt yakınlarında oturuyorduk. Radyoda Beatles'ın "Michelle"inin Almanca versiyonunu dinleyişimi bugün gibi hatırlıyorum. Radyonun başında duruyordum ve sanki alet bir şey yapmaya başlayacakmış gibi gelmişti. Büyülenmiştim.

Bugünlerde sizi büyüleyen, tekrar tekrar dinlediğiniz bir şarkı, bir albüm var mı?

Var. Djivan Gasparyan adlı bir duduk sanatçısının "I Will Not Be Sad In This World"ünü sık sık dinliyorum. Brian Eno'nun da parmağı var o albümde, 1989'dan... Beni acayip sakinleştiriyor.

R.E.M. dinlediğiniz oluyor mu?

Yeni bir albüm yapmaya başlamadan önce bütün eski işlerimizi dinlerim, kendimizi tekrar etmeyelim diye. Bana eşzamanlı olarak özgüven ve tevazu aşılayan bir süreçtir o.

Bu 25 yıl içinde, bir grubun üyesi olmanın herhangi bir meslek haline dönüştüğü hissine kapıldığınız oldu mu?

Soruyu asla böyle sormuyorum: İşimi beni sürekli olarak kendimi sorgulamaya mecbur kılan sanatsal bir ifadeyle birleştirebilme şansına sahibim. Ne rutine girmişim gibi geliyor ne de bir mecburiyet hissediyorum –bunun için fazlasıyla huzursuz bir insanım. Şarkı yazmak bana her zaman, sıfırdan başlamanın insanın içini kemiren duygusunu veriyor. Şu sıralar, grubun başından bu yana en üretken dönemlerinden birini yaşıyoruz. Geçen seneki "In Time" derlemesi için hazırladığımız daha önce yayınlanmamış parçalar, bu albüm için yazdığımız 19 parça ve şu an çalıştığımız altı şarkı –çalışırken, vazgeçip bir kenara bıraktıklarımız hariç– hatırı sayılır bir hacim oluşturuyor.

Patti Smith'in "Horses"ını çıkar çıkmaz aldım ve sabaha kadar kocaman bir kase kiraz eşliğinde dinledim. Sonra kustum ve bir grup kurmaya karar verdim.

"In Time" derlemesi ve onu izleyen turne bir nevi bilanço gibiydi ve sanki bir elveda işareti olarak da görülebilirdi...

Hakikaten mi? Halbuki aklımızdan hiç böyle geçmemişti. Tam tersine, bu derlemenin çıkışı benim üzerimde bir ayıklama, tuhaf bir arınma etkisi yapmıştı. Bir ağırlıktan kurtulduğum, şarkı yazarken artık bütün o albümlerimizi omuzlarımın

üstünde taşımayacağım hissine kapılmıştım. Bir dönem, ağırlık verici bir olay haline gelmişti bu. Zaman zaman sanki içimden bir ses yükseliyordu: "Haydi, göster bakalım, 'Man On The Moon'dan daha iyisini yapabilecek misin!" Şimdi, daha rahat akışa bırakabiliyorum kendimi.

1998'de, "Up" çıktığında, grup büyük bir kriz yaşıyordu, hatta söylentilere bakılırsa, ayrılmanın eşiğinden dönmüşsünüz...

O söylenti değildi, gruba son verdiğimizi duyurmuştuk. Bill (Berry) gruptan ayrılır ayrılmaz, dörtlü olarak yaratmayı başardığımız simya uçup gitti. Bu simya kavramı tuhaf bir şey, gazeteciler ya da dinleyiciler bu konuda konuşabiliyor, ama sen kendin onun unsurlarından biri olduğunda açıklaması çok daha zor. Her neyse, dolayısıyla, üçlü yeni bir simya yaratmak zorundaydık, bu da sıfırdan başlamak anlamına geliyordu. "Up"ı çok seviyorum, sadece bir albüm olmanın ötesinde, büyüleyici bir tecrübeyi yansıttığını sanıyorum: Üyelerinin birbirleriyle iletişim kuramaz hale geldiği bir grubun tecrübesi. İnsanoğlu konuşamaz hale geldiğinde, iş müzisyenlere düşer, konuşmanın yerini tutacak bir diyalog icat etmeleri gerekir. Bu albümün de bizi kurtaran katartik bir etkisi oldu. Önemli bir albüm, çünkü onu yaparken içinde bulunduğumuz kriz halini kesinlikle gizlemiyor. Aradan geçen zamanın getirdiği mesafeyle ve biraz sinizmle grubu sevmeyenlere şöyle söyleyebilirim: "O albümü dinleyin, perişan halimizi göreceksiniz." Bu arada, asla bir albüme "Airport Man" gibi intiharsı bir şarkıyla başlamam bir daha.

Ondan sonraki albümünüz "Reveal" ise, tersine, yeniden yakalanan uyumu yansıtıyordu...

Aslında o, öncekilerden çok farklı nedenlerle harekete geçtiğimiz, yeniden kurulan bir grubun albümüydü. Bir yaz albümüydü, çocukların gözündeki yaz vaatleri gibi; üç ay süren bir hayaldir, ama ebedî olduğuna kendini inandırmaya zorlarsın. Bence en huzurlu albümümüz, çünkü bu çocuksu masumiyet atmosferinde yüzüyor ve grup üyelerinin bireysel sıkıntılarını kesinlikle yansıtmıyor. Yeniden birbirimize kenetlenmemiz için bu paranteze ihtiyacımız vardı. "Up"ın fırtınası durulur durulmaz, ilişkilerimizde bir olgunluğa eriştik. Mike ve Peter olmadan albüm yapmak ister miyim klasik sorusunu bugün sorduklarında, çok daha gönülden "hayır!" cevabı veriyorum. Yarın R.E.M. sona erecek olsa, müzik yapmaya devam edip etmeyeceğimden hiç emin değilim. Bugüne kadar grubun içinde geçirdiğim zaman, dışında geçirdiğimden çok daha fazla, tek başıma devam etmeye kalksam, kendimi pusulasız, yolunu kaybetmiş hissederim.

Adının işaret ettiği gibi, güneş, "Around the Sun"ın hâlâ merkezî bir unsuru mu?

"Around the Sun" başlığı, insanların dünyanın düz olduğunu sandıkları insanlığın eski dönemlerine gönderme yapıyor. Dünyanın yuvarlak olduğu hipotezini öne süren dönemin birkaç bilginine deli gözüyle bakıldı. Aynı insanlar evrenin merkezinde olduğumuzu düşünüyorlardı, çünkü Tanrı bizi yaratmıştı ve dolayısıyla her şeyin ekseni biz olmalıydık. Yüzyıllar sonra, dünyanın yuvarlak olduğunu, güneşin etrafında döndüğünü ve daha binlerce galaksi bulunduğunu bilimsel olarak bilmemize rağmen, evrenin merkezinde olduklarını ve her şeyin etraflarında döndüğünü düşünen insanlar var. Bunlar cahil hayalperestler değil, iktidar sahibi insanlar. Dünya üzerinde, ağırlıklı etkisi olan insanlar –siyasî olduğu kadar dinî de– ve bu insanlar hâlâ, bilimin ve teknolojinin yüzlerce yıllık eski inanışlara hizmet etmesini reddediyorlar. İnsanları cehalet içinde tutmaya çalışan böyle çok kişi gördüm. 21. yüzyılda yaşamayı öğrenmek gerek, güçsüzleri, aciz insanları manipüle etme maksadıyla habire bu ömrünü çoktan tamamlamış inanışlara başvurmaktan vazgeçilmeli.

Müziğin yeni kanallardan dolaşıma girmesine imkân veren son yılların gelişmeleri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Bu konuda hiçbir sorunum yok, ne teknolojideki gelişmelerle, ne de telif hakkı mevzularıyla ilgili... Müzik sanayiinin yeni dağıtım biçimleri bulması gerekiyor. Yıllardan beri geleneksel müzik sanayiinin çarkları bazı müziklere ulaşmayı imkânsız hale getirmişti. Her ne kadar sonuçları işlerini kaybeden bazı arkadaşlarım için çok dramatik olduysa da, bir olayın bütün bunları sorgulatmasının zamanı çoktan gelmişti.

Evrenin merkezinde olduklarını ve her şeyin etraflarında döndüğünü düşünen insanlar var. Bunlar cahil hayalperestler değil, iktidar sahibi insanlar.

R.E.M. şarkılarını cep telefonlarının zili olarak duyduğunuzda ne hissediyorsunuz?

Nasıl çaldığına ve şarkısına göre değişir; genellikle kahkahayı patlatıyorum. Geçenlerde "The Great Beyond"u duydum, korkunç derecede saçma ve komik olduğunu söylemem lazım.

R.E.M.'in müziğini hangi sanat eseri temsil ediyor sizce?

Belki de "Fil Adam" filminin bazı sahneleri. *(gülüyor)* Bir de bir Fransız filmi var, DVD'sini seyrettim, "Those Who Love Me Can Take The Train" (Beni seven trenle gelsin) diye bir şey. *(Patrice Chéreau'nun 1998 filmi "Ceux qui m'aiment prendront le train")* Bir R.E.M. şarkısı gibi film.

Enteresan bir dans stiliniz var, onun esin kaynağı ne?

Sinead O'Connor'dan birkaç figür arakladım. Ona teşekkür borçluyum, bunu buradan duyurmak isterim. Aslına bakarsanız, son zamanlarda etraftan bunu duyana kadar, özgün bir dans stilim olduğunun farkında bile değildim.

Hangi müzisyenlerle, gruplarla işbirliği yapmak isterdiniz?

Listem şöyle: Radiohead, U2, Björk, Grant Lee Phillips, Bright Eyes ve PJ Harvey...

Bruce Springsteen?

"Rising" albümündeki şarkıları cover yapmak isterim doğrusu. Bruce, Peter'ın (Buck) "Born To Run"da gitar çalmak isteyip istemeyeceğini soran bir mektup yazmıştı, bizi gururlandıran bir olaydı o.

Küçük kağıt parçalarına, peçetelere hit olan şarkılarınızı yazdığınız oldu mu hiç?

Peçetelere yazı yazmam asla. Dokusu müsait değil. İmza istediklerinde de peçete kullanmam hayatta. Ama küçük kağıtlara şarkı sözü yazdığım oldu. "World Leader Pretend", "Losing My Religion", "Country Feedback" öyle kağıt parçalarına yazdığım şarkılardı.

En son ne zaman esrar içtiniz?

17 yaşımdayken bıraktım. Sonrasında birkaç duman aldığım oldu ve her seferinde fena yamuldum.

Çeviren: ***Siren İdemen - Yücel Göktürk***

ÖSS
her zaman her yerde

SAYISAL

1. **Amerikan Rolling Stone dergisi 2004'ün aralık ayında** gelmiş geçmiş en büyük 500 şarkıyı **belirledi. Bob Dylan (Like A Rolling Stone), Rolling Stones (Satisfaction) ve John Lennon'ın (Imagine) ilk üç sıraya oturduğu listenin esas galibi ise Beatles'tı. 500'lük listeye** kaç Beatles şarkısının **girdiğini tahmin edebilir misiniz?**
a) 17 b) 20 c) 23 d) 26

2. **Rolling Stone'un 500'lük listesindeki şarkı isimlerinde** en çok kullanılan kelimeyi **bulabilir misiniz? Aşağıdaki kelimelerden hangisi tam** 43 şarkıda **geçiyor?**
a) Babe/Baby b) Rain c) Love/Loving d) Rock/Rockin'

3. **40'lı yıllardan sadece bir şarkının ("Rollin' Stone"la Muddy Waters) yer aldığı söz konusu** Rolling Stone listesinde **60'lı yılların hakimiyeti var. 500 şarkı şarkı içinde kaç tanesi** 1960-69 dönemine **ait?**
a) 144 b) 244 c) 202 d) 190

4. **500 şarkılık Rolling Stone listesinde 2000'li yılları temsilen sadece** üç hiphop parçası **yer alıyor. Bunların üçü de aşağıda sıralanıyor. Biri ise listede yok. Acaba hangisi?**
a) Stan - Eminem & Dido b) Hey Ya! - Outkast
c) Hot In Herre - Nelly d) Lose Yourself - Eminem

5. **Şarkımızın ismi "Number Onederful". Geçmiş yılların** ünlü bir rhythm & blues grubu **söylüyor. Acaba hangisi?**
a) Jay & The Techniques b) The Delfonics
c) The Chi-Lites d) The O'Jays

6. **Michael Moore, belgeselinin ismini "Fahrenheit 9/11" koyarken, Truffaut tarafından sinemaya aktarılan** "Fahrenheit 451" **öyküsüne şık bir nazirede bulunmuştu. Ama** kitabın yazarı, **tuhaf bir alınganlıkla,** isim hakkı **için Moore'u mahkemeye verdi. Kim bu yazar?**
a) Norman Mailer b) William Gibson c) Ray Bradbury d) Don DeLillo

7. **Rock dünyasının fahrenheit derecesi ise doksan dokuz nokta dokuz!** "99.9 F" isimli albüm **kimindir?**
a) Mark Eitzel b) Suzanne Vega c) Julian Cope d) Neneh Cherry

8. Crosby, Stills, Nash & Young **grubundan hangisi 2 Şubat 1945 doğumlu ve** kova **burcudur?**
a) David Crosby b) Stephen Stills c) Graham Nash d) Neil Young

9. **Birkaç balık: Nina Simone, Sam Peckinpah, Anais Nin, Chuck Palahniuk, Talking Heads'den Jerry Harrison ve Manic Street Preachers'dan James Dean Bradfield 21 Şubat'ta doğdular.** Aynı gün doğan edebiyatçımız **hangisi?**
a) Murathan Mungan b) Gülten Akın c) Lale Müldür d) Enis Batur

10. **Mick Jagger ve Keith Richards'ın** boylarının ölçüsünü **alalım... Aşağıdakilerden hangisi doğru?**
a) Mick (1.80) beş santim uzun b) Keith (1.77) beş santim uzun
c) Mick (1.74) üç santim kısa d) İkisi de bir boyda (1.78)

SÖZEL

1. **Hangi ünlü Avrupalı şarkıcı için kaydedilen** tribute albümün kapak resmi, **Beatles'ın "Sgt Pepper's Lonely Hearts Club Band"indeki kalabalık kompozisyonu** taklit ediyor?
a) Fabrizio De Andre (İtalya) b) Udo Lindenberg (Almanya)
c) Joan Manuel Serrat (İspanya) d) Michel Polnareff (Fransa)

2. **Hangisinin** "Muhammad Ali" **isminde bir şarkısı var?**
a) Faithless b) Prodigy c) Lo-Fidelity Allstars d) Massive Attack

3. **Geçen yıl sonunda yayınlanan bir** tribute albüm **John Cale, Calexico, Lucinda Williams, Cowboy Junkies, Son Volt, Ian Hunter, Minus 5, Howe Gelb, Charlie Musselwhite gibi isimleri bir araya getirdi. Bu sanatçılar** kime saygı duruşunda **bulunuyorlardı?**
a) Lee Hazlewood b) Alejandro Escovedo
c) Daniel Johnston d) Harry Belafonte

4. **Aşağıdakilerden hangisi bir** "aile" grubudur?
a) Flying Burrito Brothers b) Thompson Twins
c) Dave Dee, Dozy, Beaky, Mick and Tich d) The Osmonds

5. **Hangi grup adını** Mississippi deltasındaki bir ırmaktan **alıyor?**
a) Inxs b) Yazoo c) Laibach d) Genesis

6. **Şu gruplardan hangisi esas ismine kavuşmadan önce** Café Racers **adıyla anılıyordu?**
a) Dire Straits b) Supertramp c) Marillion d) Simply Red

7. **"Öykümün başlangıcı / O senenin şubatı / İlk gitarımdan çok önce / Hiroşima'dan dört sene sonra..." Aşağıdaki şarkıcılardan hangisi "Février de cette année-là" (O senenin şubatı) isimli şarkısında,** dünyaya geldiği dönemi **tasvir eder?**
a) Maxime Le Forestier b) Bernard Lavilliers
c) Jean-Patrick Capdevielle d) Jean-Louis Aubert

8. **Provokatif demeçleri ve çıplak pozlarıyla ünlü** aktris/yönetmen Asia Argento, **sinemanın yanısıra müzikle de epey haşır neşir bir sanatçı. Onun hakkındaki şu bilgilerden hangisi doğru değil?**
a) Add N To (X) grubunun tüm videolarını yönetti
b) JT Leroy'un romanından uyarladığı son filmi "The Heart is Deceitful Above All Things"de Marilyn Manson oynuyor
c) Brian Molko ile "Je t'aime... moi non plus" düeti kaydetti
d) Kompozitör Alfredo Casella'nın torunu

9. **Aşağıdaki** politik müzisyenlerden **hangisinin adı bir Bulutsuzluk Özlemi şarkısında geçer?**
a) Bob Marley b) Victor Jara c) Fela Kuti d) Woody Guthrie

10. **Parçanın ismi:** "Seksenlerden nefret ediyorum!" **Zaten kim etmiyor ki? "I Hate The 80's"in şu gruplardan** hangisine **ait olduğunu tahmin edebilir misiniz?**
a) Duran Duran Duran b) Sigue Sigue Sputnik
c) Ping Pong Bitches d) Tin Tin Out

sözel 2

sayısal 1, 2, 3, 4

sözel 8

sayısal 6

sayısal 10

16 →

ŞİMDİ DOĞRUYA DOĞRU >> Sayısal: 1.c, 2.c, 3.c, 4.c, 5.a, 6.c, 7.b, 8.b, 9.c, 10.d Sözel: 1.b, 2.a, 3.b, 4.d, 5.b, 6.a, 7.a, 8.a, 9.b, 10.a

Orda DJ var mı?

Miller master DJ contest

En iyi mix'ini veya parçanı gönder,
Miller Master DJ veya Miller Best Producer ol!

Hazırlayacağın demo'nu "wav" formatında CD'ye kaydedip 23 Şubat 2005'e kadar katılım formu ile birlikte Miller Master DJ/Dinamo 103.8 FM'e gönder, yarışmaya katıl*. Amerika'da "iş gezisi" ve profesyonel kariyer fırsatına ilk adımı at!

Miller Master DJ/Dinamo 103.8 FM
Barbaros Bulvarı İBA Blokları 14/10 Balmumcu 34349 İstanbul

www.clubeer.com

dinamo 103.8

halkla ilişkiler

Hazırlayan ve sunan: Ayşegül Oğuz - Sinan Kolat

BURASI İSTİKLAL CADDESİ

Haluk Başoğlu, 27, dükkan sahibi

Ne çalıyorsunuz Karga'da genelde?
Tamamen kendi isteklerimizi çalıyoruz, mesela şu an Morrissey çalıyor.
Şu sıra hangi albümler satılıyor?
Morrissey, Marc Moulin, Manic Street Preachers...
Dükkandan alıp kendi arşivinize eklediğiniz CD'ler neler?
Eve götürdüklerimiz, genelde yerli, etnik veya caz. Buradan eve Önder Focan gitti en son.
"Purple In Blue" projesini dinlediniz mi Focan'ın?
Evet, Nardis'te dinledim, inşallah yakın zamanda CD'si çıkar.
Yerlilerden başka neleri beğeniyorsunuz bu aralar?
Mor ve Ötesi, sound-söz-içerik gayet iyi. Metropolis de gayet iyi.
Son gittiğiniz konser hangisiydi?
Natacha Atlas'tı yanılmıyorsam.

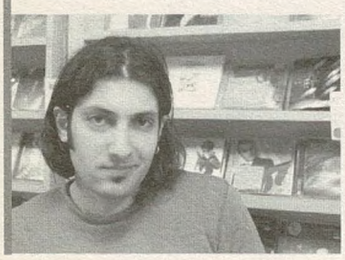

Emin Tandoğan, 24, serbest meslek

Belli bir albüm mü arıyorsunuz şu an?
Hayır.
Neler dinliyorsunuz genelde?
Nilüfer, Beyonce Knowles, Işın Karaca gibi şeyler.
Şu an çalanı biliyor musunuz?
Evet, Manga.
Albümünü aldınız mı? Beğeniyor musunuz?
Hayır, daha almadım, şarkılarını etrafta dinleyip özümsüyorum, daha sonra alırım. Aslında tam dinlediğim tarzda müzikler değil, ama hoşuma gitti.
Sizin için 2004'ün en iyi albümü hangisiydi?
Nilüfer'di. Mor ve Ötesi'nin albümü de gayet iyiydi bence.
Onları canlı gördünüz mü?
Hayır... Bu arada, bu çalan Manga'nın konseri varmış bu akşam, nerede biliyor musunuz?

Petra Cafnik, 21, öğrenci

Belirli bir şey arıyor musunuz?
Türkçe müzik... MFÖ iyi dediler, merak ettim.
Nerelisin?
Slovenya.
Sloven müziği mi güzel, yoksa Türkçe şarkılar mı?
Türkçe şarkılar çok hoş... Bu sene Slovenya adına Eurovision'a çıkan bir çift vardı, çok kötü. Sakın bizim müziğimizi öyle sanmayın.
Başka neler dinliyosun?
Frank Sinatra, Dido, Macy Gray...
Türkiye'de hiç konsere gittin mi?
Hayır, Slovenya'da Dog Eat Dog'a gittim en son. Üç yıl önce James Brown'ı gördüm, çok güzeldi, eğlenceliydi.
Türkiye'den favori sanatçınız kim?
Mor ve Ötesi.

Can Köklü, 22, öğrenci

Belli bir albüm arıyor musunuz?
Evet aslında. Ama bulamıyorum, U2'nun yeni albümü.
O albüm Türkiye'ye gelmedi, çünkü buradaki şirketi kapandı.
Hadi ya, bilmiyordum. Çok garip.
En son ne albümü aldınız?
Yansımalar.
Ne tarz müzik dinliyorsunuz?
Kafama ne eserse. Bazen U2, bazen tekno, bazen Mercan Dede...

En son hangi konsere gittiniz?
Okula Mor ve Ötesi gelmişti... Geçen hafta da "Oldies But Goldies" gecesine gittim Babylon'da, süperdi.
Böyle gecelere sık gider misin?
Hayır, zaten Babylon'a ilk defa gittim ve çok beğendim. Diğer akşamlar nasıl oluyor, merak ettim.
Akşam çıktığında nereye gidersin?
Genelde sinemalara... Bazen de Tophane'deki kafelere...

BURASI TEKİRDAĞ

Erdem Avşar, 18, öğrenci

Şu an ne dinliyorsun?
Ceza.
Ceza'nın müziğine ne çekiyor seni?
Türkiye'de rap müziği gelişiyor her geçen gün. Ceza da iyi bir iş yapıyor.
Başka neler dinliyorsun?
Manga'yı dinliyorum. Mor ve Ötesi'ni de seviyorum.
Manga'yı nasıl buldun?

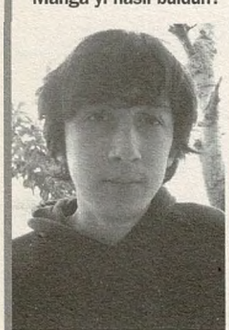

Linkin Park'a çok benziyorlar! Özgün değiller, yine de güzel.
Peki Mor ve Ötesi?
"Dünya Yalan Söylüyor"a kadar dinlememiştim, özellikle grubun muhalif tavrını çok seviyorum.
Asla dinlemem dediğin ne var?
Acılı arabesk.
Kimdir acılı arabesk yapanlar?
Ferhat Güzel falan herhalde.
Tekirdağ'da hayat nasıl gidiyor?
Ben İstanbul'da yaşıyorum, bayram ziyaretine geldik.

Suzan Kardaş, 45, bakkal

Tekirdağlı mısınız?
Karslıyım.
Yolunuz Tekirdağ'a nasıl düştü?
Kader diyelim.
Bugün bayram, iyi mi satışlar?
Herkes kurban kesme telaşında, ama fena gitmiyor.
Dükkanda hep müzik oluyor mu?
Bir çay, bir de müzik hiç eksik olmaz bizim dükkanda.
Neler dinliyorsunuz?
Kendi memleketimin türkülerini.
Mesela?
Ben Terekemeyim.
Yani?
Kars'ta yaşayan Azerilerin bazılarına Terekeme denir.
Trakya'nın müziğine ne diyorsunuz?
Bizim oraların müziğine benzemez. Buranın insanı neşelidir. İklimleri de uygun buna. Ama benim memleketimin çetin koşullarında müzik de dertlidir.

BURASI LEVENT

Nazlı Topçuoğlu, 24, gazeteci

Şu anda ne dinliyorsun?
Gökhan Kırdar'ı dinliyorum, iş icabı.
Nasıl buluyorsun?
İyi bir müzisyen, ama niye sadece dizi müziği yapıyor, anlamıyorum.
Yabancılardan kimleri dinlersin?
Şu ara en çok Nick Cave ve Moloko dinliyorum.
Yerlilerden başka neler dinlersin?
Tamburada. Çok eğlenceliler. Pamela'yı ve Mirkelam'ı da beğeniyorum. Çok utanarak söylüyorum ki, Hande Yener'e de bayılıyorum.
Neden utanıyorsun?
Genelde öyle şeyler dinlemem çünkü.
Hande Yener'de seni çeken ne?
O kadar cıvıl cıvıl ki, bomboş bir mutluluğun içine düşüyorum.
Hande Yener dinlemek için Etiler'e gider misin?
Giderim, ama kimseye söylemem.

Kadir Öcalan, 14, çırak

Ne çırağısın?
Gültepe'deki Şamiloğulu Market'in çırağıyım.
Peki okul?
Bu yıl bitti. Seneye liseye gideceğim. Aslında okulu sevmiyorum, ama okumadan da olmuyor diyorlar.
Yolda şarkı mırıldanıyordun, müzikle aran nasıl?
Yok gibi.
Nasıl yok gibi?
İşyerinde hep Metro FM çalıyor.
Yabancı kanal değil mi o?
Orada ne çalarsa dinliyorum.
Peki yerlilerden?
Öyle ne duyarsam dinlerim işte.
Gültepe'de hayat nasıl?
Buraya yeni taşındık, daha önce Tarlabaşı'nda oturuyorduk.
Orası nasıldı?
Orayı seviyorum, hayat Taksim'de.

QUEENS OF NOIZE

Vox'u birkaç kez şenlendirdiler, kulüp yetkililerinin söylediğine göre, devamı da geleceğe benzer... İki fırlama hatun. Ellerinde plaklar, CD'ler, gece boyu takır takır rock'n'roll çalıyorlar. Gelsin Iggy Pop, gitsin Libertines. (Peçeteye yazıp istek de yapabilirsiniz.) Doğrusu, platformun önünde zıpkın gibiler, DJ'lerden beklenmeyecek ölçüde "seyirlik" bir iş çıkarıyorlar. Amuda kalkıp dans etmek onlarda, içip içip dağıtmak, seyircinin üstüne atlamak onlarda. Velhasıl görülecek hadise. Biz hem gördük, hem konuştuk...

AYYAŞ PONPON KIZLAR

Mairead (solda) ve Tabitha

Bu, İstanbul'a ikinci gelişiniz. Şimdiye kadar yaptığınız şovları, dinleyicilerin tepkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Tabitha: Biraz hasta olduğu için Mairead bu sefer gelemedi. Gerçekten yazık oldu, çünkü biz her zaman ikili performans yapıyoruz. Sonuçta dün tek başıma çıkmak zorunda kaldım, ama gece yine de iyi geçti. Seyirciler arasında harika bir grup kız vardı, fark etmişsindir. Geçen sefer de gelmişlerdi, olağanüstüydüler. Aslında, geceyi eğlenceli kılmak için üç-beş hoş insan bile yeterli.

Vox'taki performansların devam edeceğini duyduk. Çok mu sevdiniz İstanbul'u?

Evet... Buradaki antika dükkanlarının da dönmemizde payı var... Aslında İstanbul'u çok fazla gezmedik henüz. Hamama gittik, Kapalıçarşı'yı gezdik, ama örneğin camileri henüz görmedik. Farklı bir şehre gittiğimizde her zaman o şehri mümkün olduğunca gezmeye çalışırız. Yoksa bütün gördüğün sadece farklı bir bar, başka bir şey değil.

İki hafta önce Lydia Lunch da buradaydı... O da İstanbul'u çok sevmiş, buralarda ev bakmaya başlamış bile.

Gerçekten mi? Harika!.. O çok yer görmüş biri. Biz onunla aşık atamayız.

Performansınız "yüksek enerjili boktan miks" olarak nitelendiriliyor. Ne demek bu?

(kahkaha atıyor) Geçen gün menajerimiz performansımızı anlatmaya çalışırken, "miks konusunda boktandırlar, ama her yere bira tükürürler" dedi. Herkes ona tuhaf tuhaf baktı.

Bunca insanı, özellikle sizi çaldığınız her yerde takip eden, oldukça kalabalık "meşhurlar grubu"nu çekenin ne olduğunu merak ediyoruz.

İnsanlar, başkalarının eğlendiğini görmekten hoşlanır. Biz de yaptığımız bu işten o kadar hoşlanıyoruz ki, heyecanımız başkalarına da bulaşıyor.

NME dergisi sizin hakkınızda şöyle yazmış: "Kızların heveskâr tavrı aslında birçok açıdan Marianne Faithfull gibi geçmişin önemli parti kızlarıyla benzeşiyor." Siz de kendinizi günümüzün önemli parti kızları gibi görüyor musunuz?

Bir kere, Marianne Faithfull'ın adını bu şekilde telaffuz etmeleri tuhaf. O her zaman bir tür "groupie" kalıbına sokuluyor. Ama gerçekte o bir şarkıcı, şarkı yazarı aynı zamanda. Bizse şarkı söyleyemiyoruz bile. Aynı zamanda biz de "groupie" falan değiliz ki. Bu cins lafların, bıyık altından, "canım işte, alt tarafı kızlar!" demenin bir yolu olduğunu düşünüyorum. Bundan sıkılmaya başladım artık.

İki kadın olarak DJ'liğe kalkışmanın zorlukları oldu mu? Bu meslekte kadın olmanın daha çok avantajları mı var, dezavantajları mı?

Cinsiyetimiz kesinlikle işe yarıyor. Biz, sahne alan ilk ikili kız DJ'dik ve şimdi milyonlarca ikili kız DJ var. Bu da harika. Bu durum aslında biraz da iki tarafı keskin bıçak gibi. Bir yandan diğer birçok DJ'in yapamadığı şeyleri yapabiliyoruz. Mesela füzelerimizi göstererek dinleyicilerin sıkıntılarını bir anda dağıtabiliriz. *(gülüyor)* Fakat erkekler bunu yapamaz. Sonuçta kız olmamız işimize çok yarıyor. Bizden önceki DJ kızlar hep ciddi erkekler gibi davranıyordu. Ama biz kendi evlerimizdeymişiz gibi davranıyoruz. Biz ev partisindeymiş gibi DJ'lik yapmaya çalışıyoruz. Bu oldukça tuttu.

DJ'liğe nasıl başladınız peki?

Mairead, Bullet Girl adıyla zaten DJ'lik yapıyordu. Sonra partneri İtalya'ya gitmek için ondan ayrıldı. Biz de o sıralar öylesine takılıyorduk, benim evde sık sık içerdik, başkaları da gelirdi ve plak çalıp eğlenirdik... Sonra, yaklaşık üç yıl önceydi, "biz bunu dışarıya taşısak" diye düşündük... Dışarıda DJ'lik yaptığımız ilk yer biraz züppe, lüks bir yerdi, insanlar şaraplarını yudumlarken biz plak çalmaya başladık. İkimiz birlikte çok eğlendik ve şovun sona ermesine yakın herkes sandalyelerin üstlerine çıkmış, "Queens! Queens! Queens!" diye bağırıyordu. İşte ilk DJ'lik deneyimim bu oldu, ki ondan önce hayatımda miksere dokunmamıştım bile. Sonra "bu iş yürüyor" deyip devam ettik.

Cinsiyetimiz işe yarıyor. Diğer birçok DJ'in yapamadığı şeyleri yapabiliyoruz. Mesela füzelerimizi göstererek dinleyicilerin sıkıntılarını bir anda dağıtabiliriz.

Bir yandan Pink için açılış yapıyorsunuz; bir yandan da Yeah Yeah Yeahs gibi eskiden bağımsız, şimdi büyük müzik şirketine bağlı, ama punk ruhunu kaybetmemiş gruplar ve apayrı bir vaka olan Courtney Love da takipçilerinizden...

Aslında çoğunlukla konserlerde DJ'lik yapıyoruz ve sahneye çıkan gruplar şahane gruplar olduğu için esas onlar belli bir kitle çekiyor. Ayrıca bizi seven bu gruplar genelde zaten arkadaşlarımız olan insanlar.

Chicks On Speed de konser verdi geçtiğimiz hatalarda, İstanbul'da.

Chicks On Speed çok tatlı, bence harikalar. Kadınların müzikte her zaman iyi yaptıkları şeyleri çok çok iyi yapıyorlar, yani şahane bir tiyatro boyutunu katıyorlar şovlarına. Kıyafetlerini, müziklerini kapsayan bu yaklaşımı, örneğin Karen O *(Yeah Yeah Yeahs'den)* ve Peaches'la da paylaşıyorlar. Bir sürü şeyi bir araya getirip karıştırıyorlar. Bizim de DJ olarak yaptığımız biraz bu.

Hem Lydia Lunch hem Chicks On Speed, siyasî tavırlarını, örneğin feminist ve kapitalizm karşıtı duruşlarını müziklerine yansıtıyorlar. Sizin siyasî görüşlerinizin DJ'lik performansınıza ne derece etki ediyor?

Bilmiyorum... Yani, siyasî bir duruş DJ'lik aracılığıyla sergilenebilir mi? İnsanlar neden bu tür fikirlerimizi merak etsinler, bilemiyorum. Biz yeni grupları desteklemeye çalışıyoruz. Bu siyasî bir şey sayılabilir belki... 29 yaşında, Londra'da yaşayan, solcu bir kızım, vejetaryenim, savaşa karşıyım, yani benim gibi bir insandan beklenen özelliklere sahibim işte. Boktan miksler yaparak bu görüşlerimi nasıl yansıtırım, onu bilemiyorum.

Önümüzdeki aylarda Vox'ta sizi görmeyi düşünenler için şovunuzu nasıl nitelendirirsiniz?

İki hiperaktif, ayyaş ponpon kızız. Bir de, zarif "crowd surfing", iyi plaklar...

Gelecek için planlarınız var mı?

Bilmem... Önümüzdeki ay uçaktan atlayacağız.

Uçaktan mı atlayacaksınız?

Evet, doğumgünüm için uçaktan paraşütle atlayacağız...

Söyleşi: ***Amy Spangler***

Birkaç senedir Beyoğlu onun şarkılarıyla dans ediyor. Kulüpleri dolduran kalabalıklara onun Latin-punk'ı vitaminler, moraller veriyor. Yaşama sevinciyle ve mücadele azmiyle yüklü bu müzik, ikinci bir "Manu Chao seyahatnamesi" tutuşturuyor elimize. İlgililere duyurulur: Sergent Garcia'nın İstanbul'da bir konser verme vakti geldi de geçiyor... Yeni çıkan DVD ilaveli "best of"unu edinmenizi, matrak web sitesini gezmenizi şiddetle öneriyoruz ve Rfimusique, Les Inrockuptibles, Rock & Folk'tan derdiğimiz bir söyleşi buketini takdim ediyoruz.

LUDWİG VON RAGGA

Sergent Garcia adı nereden çıktı?

Bruno Garcia: Biliyorsunuz, hakiki adım Garcia, Bruno Garcia. Küçükken, çarşamba öğleden sonraları "Zorro" filmleri gösterildiğinde televizyonun başından ayrılmazdım. Ertesi gün okulda, teneffüste Zorro'culuk oynarken, bilemiyorum, kimse Zorro'nun can düşmanı Çavuş Garcia olmak istemezdi... Bu konuyu bir psikiyatrla görüşmem lazım herhalde... Sonunda Garcia ailesinin öcünü almaya karar verdim. Madem herkes Zorro olmak istiyor, ben de Sergent Garcia olurum.

Ama şarkı sözleriniz Çavuş Garcia'dan çok Zorro'yu, hatta Don Kişot'u hatırlatıyor...

Aslında, Zorro'nun CIA ajanı olduğunu kimse bilmiyor. Kimdir Zorro, yerlileri sömüren bir büyük toprak sahibi. Don Diego De La Vega'nın çiftliklerinde hiç sendikanın lafının geçtiğini duydun mu? Yok. İşte mesele bu. Hakiki halk adamı, Çavuş Garcia. Ben Zorro'nun düşmanıyım! Aa, bu arada, son macera "Zorro'nun Maskesi" yüzünden yönetmene neredeyse dava açacaktım. Bir baktım, Çavuş Garcia kadroda yok; yerine zavallı bir onbaşı koymuşlar. Hakarete uğrayan ailenin şerefini korumak lazım. *(gülüyor)*

Yine de punk hareketinden gelen biri için düzeni temsil eden ve askerî bir konum olan "Çavuş"luk sıfatı paradoksal bir durum değil mi?

Yoo, niye paradoksal olsun ki, ben de raggamuffin'in askeriyim. Alt kumandan Marcos'un da sıfatı askerî ama, pek öyle bir asker olduğunu söyleyemezsin. Biz de müzik gerillalarıyız. Şaka yapmıyorum. Herkes Zorro olmak istiyor, kimse Çavuş Garcia olmak istemiyor; o bir anti-kahraman!

Kayıtlarını Kingston ve Küba'da yaptığınız son albümünüz "La Semilla Escondida"da melez ruh çok bariz; amacınız Küba ve Jamaika arasında bir köprü oluşturmak mıydı?

Evet, bir de ilgimizi çeken bu sound'un köklerini gidip bulmak istedik. Bu albümün kayıt süreci müziğimde önemli bir dönemeç oldu. Son albümde, Jamaika'nın tartışmasız bir numaralı sound'unu yaratan Fire House Crew'la ve Santiago'daki Kübalı müzisyenlerle çalışmak olağanüstüydü. İdeolojik açıdan, Küba ile Jamaika'nın alâkası yok. Öncelikle, dediğiniz gibi, müzikal bir köprü söz konusu. Bu iki ülkenin müziğinin ortak kökleri var: Afrika. Ama her iki müzik de değişik etkilere maruz kalmışlar, Jamaika müziğinde daha çok Anglo-Sakson etkiler söz konusu, Küba müziğindeyse İspanyol etkisi. İkisi arasında bir bağ oluşturmaya çalıştım.

Yaşadığımızın bir Latin dalgası olduğunu düşünmüyorum. Bence, Anglo-Sakson müziğin hegemonyasına karşı Üçüncü Dünya'nın rövanşına tanık oluyoruz.

"La Semilla Escondida" çok açık bir şekilde reggae tonunda...

"Un Poquito Quema'o"da bu renk biraz vardı, "Sin Fronteras" daha Latin'di; bu albüm ise ikisinin bir füzyonu. "Mi Ultima Voluntad (Tonight)" gibi bazı parçalar tamamen reggae, o parça Bob Marley'in "Forever Loving Jah"ının "riddim"ları üzerine oturuyor. Buna karşılık, örneğin "Que Corra La Voz", ska başlayan, ortalarda biraz tropikal ritmlere kayan, sonra tekrar ska'ya dönen, oradan reggae'ye geçen bir parça. Bu türden füzyonları, yani stilleri kırmayı seviyorum. Bu albümle daha brüt, daha doğrudan bir şey yakalamak istiyordum. Hâlâ şaşırtmak, kendimi tekrarlamamak, başka yönlere gitmek... Yerel müzisyenlerle çalışma fikri de buradan, sound'u değiştirme arzusundan ve müzikal arayışımda daha ileri gitme çabasından doğdu.

Albümleriniz biraz da gezi notları gibi yorumlanabilir mi, müzikli fotoğraf albümleri gibi?

Hem evet, hem hayır. İlk zamanlar, "Un Poquito Quema'o" döneminde, daha ziyade kafamın içinde seyahatlere çıkıyordum! Sonraları, hakikaten de pek çok ülkeye seyahat ettim ve her seferinde de yeni şarkılara kaynaklık eden izlenimler edindim. Gördüklerim, hayal ettiklerimden çok

da farklı değildi. Rock'n'roll yapanların çoğu Memphis ya da Nashville'e hayatlarında gitmemiştir. Tanıştığımız insanlar, kitaplar, plaklar aracılığıyla muhayyel seyahatler yaşayabiliriz. Benim ilk albümlerim seyahat fantezileriydi. Ama, Küba'ya hakikaten gitmek olağanüstüydü. Gördüğüm her şeyi bekliyordum, ama on kat daha iyi çıktı. İnsanların yaklaşımı, sizinle kurdukları ilişki, müzisyenlerin açık zihniyeti beni çok etkiledi. En şaşırtıcı olan, bu küçük adanın dünya ölçeğindeki etkisini görmekti.

Kübalı hayranlarınızın sizin için fan kulüp kuracakları aklınıza gelir miydi?

İnanılmaz bir şey tabii. Fransa'da, şarkılarımın çoğunu İspanyolca söylediğim için, insanlar içeriği anlayamıyor ve müziğimize bakışları "eğlenceli, dans müziği yapan bir grup" düzeyinde kalıyor. Ama Güney Amerika'da ya da Küba gibi ülkelerde, sözler başka bir boyut kazanıyor. Küba'ya gittiğimde ve fan kulübü gördüğümde, insanlar "Sergent Garcia'yı seviyoruz, çünkü şarkılarında söyledikleri bizim felsefemiz, duymayı arzu ettiğimiz şeyler!" diyorlar. Bu da insanı duygulandırıyor tabii. Bu insanları benim müziğimde bu denli etkileyen, sözlerimin, diktatörlükler ve imkânsızlıklar yüzünden dile getiremedikleri yoksunluklara, kızgınlıklarına, öfkelerine tekabül etmesi. Bunlar benim ısrarla karşı çıktığım şeyler: Savaş, yoksulluk, insanların hükümetler tarafından kısmen bilinçli olarak cahil bırakılması...

Bir anlamda, Fransa sınırları dışında müziğiniz kendi hakiki boyutunu yakalıyor denebilir mi?

Bir anlamda, ama dinleyicilerimin büyük çoğunluğu Fransa'da. Üssümüz burası ve bu proje de Paris'te doğdu, çünkü bu şehir pek çok şeye esin kaynağı olabilecek yapıda. Müthiş kozmopolit bir şehir, karışımlar şehri. Ancak, mesajın evrensel olduğu da çok açık. Çok kısa bir süreliğine yeryüzünde bulunuyoruz, mümkün olduğunca iyi bir şekilde, mümkün olduğunca onurlu bir şekilde yaşamak için elimizden geleni yapmalıyız.

Müzisyenlerin, sanatçıların toplumsal mücadelede rol oynaması gerektiğine katılıyor musunuz?

Kesinlikle, sanatçılar ajitatör rolü oynamalıdır; olup bitenleri doğrudan değiştirecek gücümüz olmayabilir, ama en azından bilinçleri sarsmayı denemeliyiz; bunun bizim ödevimiz olduğunu ve rolümüzün bir parçası olduğunu düşünüyorum. Bir takım şeyleri kınayıp protesto etmek, sonra da eve dönünce etrafta olup bitenleri unutmak bana samimi bir tavır gelmiyor, bilincimle uyumlu davranmaya çalışıyorum. Hâlâ aynı derecede punk olduğumu sanıyorum. Anarşist yanımı, devrimci fikirlerimi koruyorum. Mücadelenin gündelik hayatta olduğuna, küçük sayılan şeylerde sürdürülmesi gerektiğine inanıyorum.

Aynı zamanda, internette Radio Timbo adında radyoculuk faaliyeti sürdürüyorsunuz. Bu fikir nereden çıktı?

Radyo beni her zaman büyülemiştir. Özgür radyoların ilk zamanlarında, küçük bir varoş radyosunda bir punk programı yapmıştım. Bir müzisyen olarak, işin öteki cephesinden bakınca, bütün bunların önemini fark edibiliyorum ve müziğin insanları zihinlerinde seyahate çıkarabilme gücünü hayranlık verici buluyorum. Kulüp DJ'leri için de aynı şey geçerli, farklı ülkelerden albümleri alıyorlar, bunları çalıyorlar ve birden, önceden varolmayan bir boyut ortaya çıkıyor! Ama maalesef, radyolarda sürekli aynı yirmi, hadi bilemedin otuz parçanın çalındığını duyuyorum. Belki de yanılıyorumdur, ama biraz farklı, deyim yerindeyse sıradışı "repertuar"lara çok seyrek rastlıyorum. Farklı albüm arayışında olan, keşifler yapan, bunları paylaşmaya çalışan programcılar çok nadir. Radyonun başlangıcında sahip olduğu bu özelliği şimdilerde internette bulmak mümkün. Dolayısıyla da internet üzerinden radyoculuk yapmaya karar verdim. Çok matrak iş, her şeyi evimden, aynı zamanda stüdyom da olan salonumdan yapıyoruz. Hoop, enstrümanları bir kenara çekiyoruz, mikrofonu koyuyoruz ve radyo yayını başlıyor! Bizim için temel fikir, illâ ticarî olmayan şeyleri dinletmek değil; önemli olan, yeni sound'lar keşfettirmek. Bu nedenle de Radio Timbo'da Meksika, Jamaika, Küba, Afrika sound'ları var. Ayrıca, tematik programlar yapmak da bana ilginç geliyor, bu programlara DJ'leri davet ediyorum; mesela bir seferinde, reggae uzmanı bir DJ; bir başka seferinde, Nijerya müziği uzmanı bir arkadaş... Çok heyecan verici bir şey, çünkü doğrudan, canlı, çok hızlı ulaşıyor, çok uzağa gidebiliyor...

Önceki albümünüz "Sin Fronteras"ı dinlerken de müzikal açıdan etkilendiğiniz sound'ların salsa ve raggamuffin'in ötesine gittiği kendini gösteriyordu...

Doğru, bunun nedeni Karayipler'de çok fazla müziğin olması. Yani reggae, salsa, raggamuffin olduğu gibi, funk ve Afrika'dan gelen pek çok Siyah müzik de var. "Sin Fronteras"da da bütün bunları Afrika etkileriyle, salsayla, Flamenko havalarıyla karıştırmak istedik. Aradan geçen zaman içinde, yaptığımız müziğin köklerine gitmeye duyduğum arzu da derinleşiyor. Küba ve reggae müziği, en temel gözüken şeylerde dahi oldukça titizlik istiyor. Bu müziklerin öğrettiği şu: Ne kadar sadeleştirmek istersen, işin o kadar zorlaşır... Hakiki gerilim, bir şarkının hakiki zenginliği de burada yatar zaten.

Yine o albümde, Malili müzisyenler Amadou ve Mariam'la, "Seremos" adında çok güzel bir şarkınız var...

Albümlerini biliyordum ve duyarlılıklarına, bu denli sade ve aynı zamanda insanın içine işleyen şarkı söyleme tarzlarına hayran kalmıştım. Afrikalı bir grup için, bu blues rock tarz çok şaşırtıcı. Sonra, Fransa'da bir festivalde tanıştık ve ortak bir çalışma yapmaya karar verdik. Provalar sırasında, Kübalı müzisyenlerimin söylediği bazı çocuksu şarkıların Bamako'da da aynı derecede bilindiğini fark ettik. Kölelik zamanına dayanıyor. Melodiler Atlantik'i ve zamanı aşıp gelmiş. Birbirini hiç tanımayan ve birbirinden binlerce kilometre uzakta yaşayan bir Kübalıyla bir Malilinin aynı şarkıları söylediğini görmek çok hoş.

İspanyol kökenli biri olarak, bazı söyleşilerde, Latin ve Karayip müziklerinin İspanya'da uzun süre yoksayıldığını anlatıyorsunuz...

İspanya kırk yıl boyunca Franco diktatörlüğü altında yaşadı ve bu diktatörlük döneminin sonunda, İspanyollar kendilerini rock'a verdiler. Öyle sanıyorum ki, rock'taki enerjiye, başkaldırıya ihtiyaçları vardı. Franco diktatörlüğünde, tabii ki Küba salsaları dinlenemiyordu. İlerici denen çevreler tarafından dinlenen bir müzikti bu.

Punk zamanında hoplayıp zıplıyorduk, dikey hareket ediyorduk, sonra, salsayla birlikte, yatay hareket etmeyi, yani kalça kıvırmayı öğrendik.

Peki siz Küba müziğini nasıl keşfettiniz?

Evde çok fazla Latin müziği dinleyen annem-babam sayesinde. Bana hiç de fena gelmiyordu. Ama hep öyle olur ya, 15 yaşına geldiğinde, anne-babanın zevklerinden kendini ayırma ihtiyacı duyarsın. İlk punk ve rock albümlerimi de öyle aldım: Clash, Sex Pistols... Arkadaşlarla beraber Ludwig Von 88'i kurduk ve Ludwig'le aynı zamanlarda, Timide & Sans Complexe (Çekingen ve Komplekssiz) gibi rap grupları ya da reggae gruplarıyla da çalışmaya başladım. Böylece, ufak ufak, Karayip müziklerinin köklerine döndüm ve sonra salsayı keşfettim. Hispanik kökenlerimin izlerini bulmak istiyordum. Bu nedenle de Paris'te oldukça underground çevrelere, salsa gruplarına takılmaya başladım, bu tarzlara ağırlık veren radyo programlarını takip ediyordum... Salsa aracılığıyla bir melezlemenin olduğunu ve pek çok müziğin mükemmel bir bileşiminin mümkün olduğunu keşfettim. Amerikan müziği ve cazın etkileri, Afrika müziği ve funk ritmler, melodi bakımından müthiş zengin İspanyol müziği... Bütün bunlar benim çok ilgimi çekti. Ve bir kere bu deryaya kolunu kaptırırsan... Güm! Artık içinden çıkamazsın...

Sergent Garcia, bir müzik grubundan çok sizin liderliğinizde bir kolektifi andırıyor...

Benim pozisyonumdaki insanlara Küba'da, El Director del Grupo diyorlar, bir tür orkestra şefi yani. Parçaların temel kompozisyonları için sağ ve sol kollarım olan grubun başçısı ve piyanistle çok çalışıyoruz. Sonra, nefesliler kendi düzenlemelerini yazıyorlar. Perküsyoncular da parçaya en iyi uyacak ritmlerin arayışına giriyor. Bizim grup böyle çalışıyor, hem kolektif, hem ayrı ayrı...

Manu Chao'nun da albümlerinde karşımıza çı-

BÜTÜN ESERLERİ

- >> Viva El Sergento (1997)
- >> Un Poquito Quema'o (1999)
- >> Sin Fronteras (2001)
- >> La Semilla Escondida (2003)
- >> Best-of (2004)
- >> Michael Franti & Spearhead'in 2003 albümü "Everyone Deserves Music"te "Taxi Radio" düeti

kan ses mühendisi Renaud Létang'ın Sergent Garcia'ya ne gibi katkıları oldu?
Salsa, reggae ve ragga'nın ruhlarına hakim, sound'lar açısından çok çeşitliliğe açık birini arıyordum. Renaud Létang sound'a yaklaşımıyla kesinlikle anahtar bir rol üstlenmiş oldu. İşinde çok titiz, çok kesin bir adam. İnanılmaz bir kulağı var.

Ludwig'in sert, keskin sound'undan Sergent Garcia'nın daha akıcı sound'una geçmek, ses bakımından, söyleyiş açısından nasıl oldu?
(gülüyor) Şarkı söyleme tarzım hakikaten ta vaktiyle Timide & Sans Complexe zamanındaki Bawawa Sound System'den kalma. Salsa üzerine söyleme fikrini bana bu vermişti. İlk başlarda, salsa üzerine ragga yapıyordum. Sonra sonra; şarkı söylemeye daha çok verdim kendimi ve iki stili karıştırmaya başladım. Şöyle söyleyebiliriz, punk zamanında hoplayıp zıplıyorduk, dikey hareket ediyorduk, sonra, salsayla birlikte, yatay hareket etmeyi, yani kalça kıvırmayı öğrendik. *(gülüyor)*

Biraz önce, Fransa'nın kozmopolitliğinden, müzikal karışımların ortaya çıkması için uygun bir zemin oluşturduğundan söz ettiniz...
Bugün kendisini oluşturan nüfusun yapısı bakımından tam mânâsıyla dönüşüm geçiren bir toplumda yaşıyoruz. Bizler dünyanın dört bir yanından çalışmak için Fransa'ya gelmiş olan göçmenlerin çocuklarıyız. Ancak, yirmi küsur yıl boyunca Fransızlar gibi yaşadık, onlar hangi müziği dinliyorsa biz de sadece onu dinledik. Ta ki köklerimizi sorgulamaya, geldiğimiz ülkelerin kültürünü ve zenginliklerini keşfetmeye başlayıncaya kadar. Bizler ebeveynlerimizin kültürel, dolayısıyla da müzikal miraslarını taşıyoruz ve bu mirası Romanya, Kabil, Gürcistan ya da Şili kökenli arkadaşlarımızınkilerle birleştirip kaynaştırıyoruz. Bu ikili kültür bizim içimize işlemiş durumda ve artık ona sahip çıkıyoruz. Benim baba tarafımda Basklılar ve Endülüslüler var. Annem Fransız, teyzelerimin biri bir Orta Afrikalıyla, biri de Kuzey Afrikalıyla evli. Bizim evde her tür dili işitebilir, her tür kıyafete rastlayabilirsin. Aile çevresindeki bu duruma, okulda da çok farklı etnisitelerden arkadaşların bir aradalığı eklenince, "ulus", "milliyet", "ulusal kimlik" gibi kavramlardan hep uzak oldum, hatta bunları anlamakta zorlanıyorum. Hepimiz şu yerkürenin sakinleri değil miyiz? Ben insanlığın geleceğinin melezlemelerde olduğuna inanıyorum. Burada, Fransa'da da dinleyebileceğimiz bütün müziklerle Küba müziğini karıştırıyoruz. Benim kuşağımın durumu böyle, hatta bizden genç olanlar Afrika, Asya'dan gelen müzikleri dinlemeye daha alışkınlar, çeşitli raï grupları, Taraf de Haidouks ve daha bir sürü var işte...

Küba ve reggae müziği, en temel gözüken şeylerde dahi oldukça titizlik istiyor. Bu müziklerin öğrettiği şu: Ne kadar sadeleştirmek istersen, işin o kadar zorlaşır...

Bir süreden beri Latin müziği büyük bir uluslararası başarı yakaladı. Cumartesi geceleri kulüplerde Ricky Martin eşliğinde dans eden Japonlar var...
Bizim grup olarak göstermek istediğimiz Compay Segundo ile Ricky Martin arasında, Latin müziğiyle ilgilenen ve bu müzikten esinlenen bir dünya grup olduğu... Küba'da füzyon denen şey bu. Fransa'da Manu (Chao), P18 ya da benim gibi müzisyenlerin sayısı giderek artıyor. Aynı şey İspanya için de geçerli, Paranoïa gibi gruplar çok önemli. Ve aslında hepimiz şu ya da bu biçimde, bu dipten gelen hareket etrafında buluşuyoruz... Ancak, yaşadığımızın bir Latin dalgası olduğunu düşünmüyorum. Bence, Anglo-Sakson müziğin hegemonyasına karşı Üçüncü Dünya'nın rövanşına tanık oluyoruz. Vaktiyle, çalışsınlar diye Üçüncü Dünya'dan getirdikleri insanlar, bugün kimliklerine sahip çıkıyorlar. Latin müziğindeki bu dalga, Mağrip müziği için de, İngiltere'de Hindistan ve Pakistan müzikleri için de geçerli. Ben kendiliğinden, spontane denebilecek şekilde Küba müziğine yöneldim, ama Zebda'nın yaptıkları, Gwana Diffusion ve Orchestre National de Barbès ya da İngiltere'de Asian Dub Foundation, Talvin Singh'inkiler hep aynı ruh hali. Latin müziğinden söz ediyoruz, çünkü Amerika'nın yarısı İspanyolca konuşuyor ve yoksulluk sınırının altında yaşıyor. Bu müzikler bugün Batı toplumlarında su yüzüne çıkıyor ve yankı uyandırıyor, çünkü göçmenler kültürleriyle göç ediyor. Geleneksel müziklerle güncel müzikleri birbirine harmanlayarak ortaya çıkardığımız bu müziği bir yanıyla da gerilla savaşına benzetiyorum. Bu yaptığımız dünyanın değiştiğinin de göstergesi, kentler artık elli yıl öncesindeki gibi değil. Şehirlerin kozmopolit olduğunu kabul etmek ve toplumu buna göre organize etmek gerek. Yani müzik aracılığıyla yaptığımızın devrimci bir mücadele olduğunu düşünüyorum.

Oldukça büyük bir Kübalı nüfusun olduğu Miami'de de konser verdiniz. Göç etmek zorunda kalmış Kübalılar için çalmak paradoksal bir durum değil mi?
Biz bütün Kübalılar için çalıyoruz, içerdekiler için de, dışardakiler için de. İnsanlar için çalıyoruz, politik sistemler için değil. Orada olanlar hakkında konuşmak ve yargılamak için biz Batılılar doğru bir yerde durmuyoruz. Küba'da yaşayan insanlarla sohbet ettiğin zaman, son derece çeşitli düşüncelerin olduğunu görüyorsun. Tıpkı Afrika konusunda olduğu gibi, eski sömürge döneminde yapılan onca şeyden sonra, bugün şu ya da bu ülkenin politik sistemini eleştirebilmek için çok doğru bir konumda değiliz, doğru bir yerden bakmıyoruz. Kelimelerin ağırlığına ve anlamlarına dikkat etmek gerekiyor. Ben insanlık onuru için, herkesin özgürlüğü için şarkı söylüyorum. Müziğimizin sözleri bir yandan konserler boyunca neşemizi aktarmaya yönelikse, bir yandan da öfkemizi dile getirmeye yönelik. Bu da evrensel bir şey. Turneler sırasında, ister Fransa'da olsun, ister yurtdışında, bu konularda yalnız olmadığını ve sınırların olmadığını görmek insana iyi geliyor... Babil meselesi, Küba'da, ama aynı zamanda, bütün ülkelerde de... İktidarların baskısı ne kadar artarsa, tepki de o kadar şiddetli olacaktır.

Çeviren: ***Siren İdemen***

DAVE WECKL BAND

Usta davulcu ilk kez grubuyla beraber Türkiye'de!!!

18 Mart 2005 Cuma
İstanbul
19 Mart 2005 Cumartesi
Ankara

AYRINTILAR ÇOK YAKINDA!!!

BCS Bilet Hizmetleri
www.bcs.com.tr

biletix

RTN promotions

www.rtnpromotions.com

GLENN HUGHES

DEEP PURPLE'ın karizmatik basgitar/vokalisti tekrar Türkiye'de!!!

01 Nisan 2005 Cuma
Ankara
02 Nisan 2005 Cumartesi
İstanbul

AYRINTILAR ÇOK YAKINDA!!!

RTN promotions

biletix

BCS Bilet Hizmetleri
www.bcs.com.tr

www.rtnpromotions.com

CEZA Ceza'nın birliğine teslim olmadan önceki Fuchs'lu, Fuat'lı, Ayben'li son konseri "en büyük asker bizim asker" havasındaydı; daha doğrusu, iğne atsan yere düşmeyecek kalabalığın havasızlığında. Babylon'da hiç bu kadar erkeği bir arada görmemiştik, son zamanlarda böyle coşkulu bir konser de. İkinci solo albümü "Rapstar"la "best seller" kategorisine giren Ceza'yla dar bir vakitte, Akmar Pasajı'nda buluştuk ve derhal teybin kırmızı düğmesine bastık. 40 dakikada bu kadar laf edebilen çıkmamıştı...

MAALESEF BOKUN İÇİNDEYİZ

Konuşurken de Ceza mı diyeceğiz sana?

Ceza: Kaç senedir herkes Ceza diyor, adımı unuttum artık. Babam bile evde Bilgin diye değil, Ceza diye çağırıyor.

Son zamanlarda televizyonda, gazetelerde, dergilerde, her yerde seni görüyoruz. Beş benzemez yerde konserlerin oluyor. İlgi güzel de, ara ara içine bir kurt düştüğü oluyor mu, n'oluyor acaba diye?

Elbette ki. Ben kendini çok iyi eleştirmeyi beceren bir adamım. İlk yaptığımız işlerde bile diğerlerinden farkımız olduğunu düşünüyorum. O zamanlar Türkçe rap zaten çok azdı, ama Amerika'daki ya da yurtdışındaki örneklerinden de farklıydık bence biz. O yüzden yaptığımız her iş bir öncekinden daha iyi oldu ve insanlar da bunu gördü. Nefret albümleriyle belki biraz daha genç bir kitleye hitap ediyorduk, vizyonumuz daha dardı, ama "Med Cezir" albümünden sonra iş koptu. İnsanlar ciddiyetimizi anladılar. Son zamanlarda yapılan düetler, festivallerde gösterdiğim başarılı performans ve yeni yorumlardan dolayı ilgi arttı. Kesinlikle bir promosyon sayesinde basının ilgisi çekilmiş değil.

Gayet beyaz Türk mekânlarında da konserlerin oluyor. Şaşırıyor musun?

Aslında evet. Bir yandan onlar da dinlesin, iyi bir şey bu. Ben sonuçta aynı müziği yapıyorum, aynı şeyleri söylüyorum. Garibime giden, mesela Tuğçe Kazaz gelip konuşuyor benle. Normalde yüzüme bakmaz.

Başka kimler dinliyor seni?

Verdiğimiz konserlere, yolda beni çevirenlere bakıyorum, 7'den 77'ye diyebilirim.

Ne diyor 70'lik teyzeler, amcalar yolda?

"Önce çocuğum dinliyordu, sonra ben de sevdim" diyor. "Televizyonda gördüm, aferin" diyor. Candan Erçetin'le yaptığımız düet çok hoşlarına gitmiş. Herkesin kancayı taktığı bir yer oluyor sonuçta. Anadolu'da da, az ama öz bir dinleyici var. Çok yere gittik. O kadar sıcaklar ki. Doğuya gitmiştik, konserlerde kırk-elli kişi oluyor, ama samimiyetleri yüzünden bin kişiye bedeller bence. Çok büyük manevi haz bir kere. Gelip tanışıyorlar. Kısa film yapmışlar, benim müziğimi kullanmışlar. Güneydoğu'da break dans yapan bir gencin babasıyla ilişkisi anlatılıyor, kültür çatışması üzerine. Çok gurur verici bir olay bence.

Kürtçe rap yapan var mı?

Albüm olarak yok galiba. Almanya'dan bir grup var, fena değillerdi. Bence her dilde rap yapılabilir zaten.

Bir söyleşide "ben olmasam da Türkiye'de rap yükselecekti, ben denk geldim" diyordun. Bir ülkede hangi koşullar rap'i yükseltir, nasıl bir ortam gerekir?

İlk başlarda materyal eksikliğinden kaynaklanan saçmasapan bir önyargı vardı bu müziğe karşı. Amerika'dan falan gelen popüler rap müziği gibi sanıyorlardı rap'i. Aslında bizim içeriğimiz, mantalitemiz, ideolojimiz çok daha farklıydı. Ne kadar çok insana duyurabilirsek iyiydi ve duyurduk da. Gereken zemin bence insanların açık görüşlü olmaları. Ancak açık görüşlü olurlarsa, eldeki malzemeyi değerlendirebilirler. Bugün artık rap çalan kulüpler var, bir sürü albüm var, materyal var. Anadolu'yu geziyorum, en büyük organizasyonlarda konserler veriyorum. Büyük popçulardan, adlarını açıklayamayacağım, ama duysanız inanmayacağınız insanlardan düet teklifleri geliyor. Gerçi yaptığım düetlerin birinden hiç memnun değilim. Burcu Güneş'le yaptığım hiç içime sinmedi.

Moğollar nasıl Türkiye'de başka bir tarih yazdılar, biz de rap'in tarihini yazıyoruz. Zaman içinde politikacılara küfreden gençler çıkacak, rap zihniyeti değişecek.

Bunun yüzünden hayranlarını hayal kırıklığına uğrattın mı, bu sana zarar verdi mi?

İnsanların ne düşündüğü çok da önemli değil, ben doğru olduğuna inanıyorsam doğrudur. O parça başka türlü olmalıydı, biraz daha r&b havası olması gerekiyordu. Ama Candan Erçetin'le, Mercan Dede'yle yaptığımız işlerden çok memnunum. Yarım gönüllü olan, sürekli bizi karalamaya çalışan insanlar için ellerine koz oldu Burcu Güneş işi, o kötü oldu. Bizi seven insanlar "abi niye yaptın ya?" dedi sadece.

Özellikle de iyice genç rap'severlerin rap vasıtasıyla muhalifleştiğini, belki politize olduğunu düşünüyor musun? Yoksa isyan da bol kot pantolon giymek gibi bir şey mi ağızlarında?

Moğollar nasıl zamanında Türkiye'de başka bir tarih yazdılar, biz de rap'in tarihini yazıyoruz bence. Her şey çok yeni. Önce müzikle tanışılır, sonra düşünceler gelir arkasından. Zaman içinde sosyal problemlerden bahseden, politikacılara küfreden gençler çıkacak, rap zihniyeti değişecek bence. Profesyonel rap hayatımda on sene geçti gibi, ben bugünü bile hayal edemiyordum, bakmayın, her şey çok hızlı gelişiyor. Yine de rap Türkiye'de hak ettiği yerde değil.

Nasıl bir yer oluyor rap'in hak ettiği yer?

Sokağa çıktığınızda bu kültürle ilgili ne istiyorsanız bulabilmeniz lazım. Sadece müzik, sadece konser demek değildir hiphop kültürü. Okullar olabilir, gençler grafitti sanatını öğrenebilirler, kültür alışverişleri olabilir, break dans eğitimleri verilebilir. Gençlerin enerjilerini dışarı vurabilmeleri için önemli bir alan bence hiphop. Benim için öyle oldu. Çok fazla okuyan bir insan değildim, okulu da fazla sevmedim, ama benim hayallerim vardı. Elektrik teknisyeniyim sonuçta, ama müzik bana diplomanın veremeyeceği şeyleri verdi. Dünyayı gezmek istiyordum, rap bana bunun kapılarını açtı.

Seni televizyona çıkardıklarında, hatta yazılı basına verdiğin röpor-

24→

tajlarda bir yandan da sana yetenekli bir sirk hayvanı gibi davranıyorlar. Bir mevzu verip anında söz yazmanı istemeler, bir dakikada kaç kelime söyleyebildiğini hesaplamalar... İlgi dediğin de aslında sadece yüzeye takılmış bir ilgi değil mi?

Öyle, ama bunları yapmaya da mecbur kalıyoruz. Ya yapacaksınız ya da yapmayacaksınız. Biz biraz kendimizi feda etmiş oluyoruz. Zemini olan bir müziği yapmıyoruz çünkü. İsterdim ki sadece müziğim konuşsun, ben hiç röportaj yapmayayım. Seçebileyim basından konuşacağım insanı. Yine de bir çizgiden sapmamaya çalışıyoruz. Arada hatalar da olmuyor değil. Sonuçta zorlu bir yol, deneye deneye buluyoruz.

Ceza'ya sıkça sorulan sorular neler?

Maalesef kendimi anlatmaktan hiç hoşlanmıyorum. Bir de saçma sapan sorular gelince... Sürekli ne zaman başladığımı soruyorlar. Bir daha, bir daha anlattırıyorlar...

"Neden rap?" diye soran çıktı mı?

Olmaz mı, kaç kere... Sabırla cevap veriyoruz işte...

Belki de terslemen gerekiyordur...

İnsanları kırmak istemiyorsun. İçimizdeki nefreti, ya da duyguları diyelim, yansıtmak bizim işimiz, ama her dakika da yansıtmamak lazım. Albümü hiç dinlemeden soru soranlar var.

"Panorama Harem" şarkında sen de soruyorsun: Yeni jenerasyon neden mutsuz sence?

O parçayı yaptığımda seçimler vardı; kasım seçimleri... "Kasımda aşk başkadır" demiştim, çünkü politikacılar öyle güzel davranmaya başlamışlardı ki... Hiç onlar değilmiş gibi. Diğer yanda da paralı eğitim, YÖK meselesi, gençlerin dünyası çok karışıktı. Haberleri çok iyi takip ederim. Topluma soruyordum o şarkıda, ne yaptın bu gençlik için diye. Ama kuşağın neden mutsuz olduğuna gelirsek, bence tek nedeni eğitim sistemi. Geri kalan her şey hallolur. İlkokulda dayak vardı ya ben küçükken, sonra ne beklersin o çocuklardan?

Aynı eğitim sisteminden sen de geçtin, sen yırttın mı?

Şükürler olsun ki, biz istisnayız, o mutsuzluğu üretici bir şeye dönüştürebilmişiz. Aslında çok kitap okumuyoruz. Biz dediğim, Fuat da öyle. Mesela benim babam gecede bir kitap okuyan, çok kültürlü bir insan, ama ben alışamamışım. Ben kendimi eğitmişim. Kendin için çaba sarfetmen lazım. Hâlâ okuma yazma bilmeyen insanlar var bu ülkede.

Sonradan da ısınamadın mı kitap okumaya?

Aslında tam değil. Mizah dergilerini çok iyi takip ederim. Belgesel çok izlerim. Ansiklopedi okurum, arada sözlük bakarım. Aslında gözlerimle, okumadan da okuyabiliyorum ben.

Nasıl yani?

Etrafta olup bitene baktığımda, gözlerim hayatı okuyabiliyor. Kaydediyorum. Üsküdar'da doğup büyümüş olmamın da etkisi vardır. Etrafımda da hep dili iyi kullanan insanlar oldu.

Sokak çocuğu muydun?

Tam sokak çocuğu değildim. Cam kırmak gibi, kavga dövüş gibi geçmişimiz de oldu, ama sporla çok uğraştım. Okul biter bitmez de hemen elektrik idaresinde çalışmaya başladım zaten.

Tam olarak ne yapıyordun elektrik idaresinde?

İşçi statüsünde teknisyendim. Bu sayaçları kontrol edenler var ya... Cereyan kesme, açma...

Torpil işler miydi sana? Biri yalvar yakar olsa, kesmeden durumu idare eder miydin?

Kimse rüşvet aldığımı söyleyemez, alnım açıktır. Ama yufka yürekli bir insanım sonuçta; duygusal davrandığım olmuştur, tolerans göstermişimdir.

Başın belaya girdi mi hiç bu duygusal davranman yüzünden?

Girdi, ama öyle yaptıysam, doğru-

Kısa film yapmışlar, benim müziğimi kullanmışlar. Güneydoğu'da break dans yapan bir gencin babasıyla ilişkisi anlatılıyor. Çok gurur verici bir olay bence.

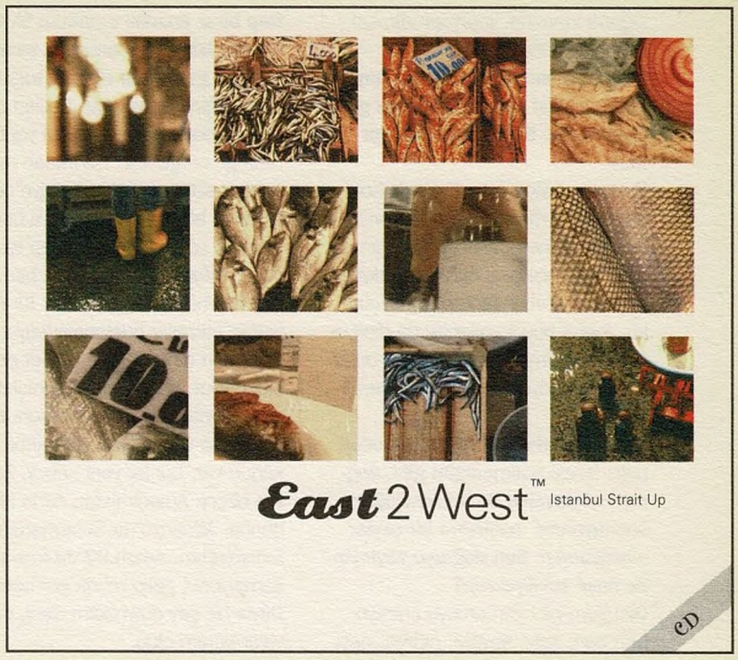

East 2 West™

Istanbul Strait Up

Doublemoon Records, East2West serisinin devamı niteliğindeki bu kayıtla, doğu ile batı arasında kurulabilecek yeni dünyanın sınırlarını haritadan kaldırmayı sürdürüyor. Çağın ozanlarının nefesiyle hayat bulan parçaların her biri, dokunan sihirli ellerle bambaşka kılıklara bürünüyor. Dünya çapında yayınlanan albüm, çağdaşları arasından işleriyle ayrılmayı başarabilen isimleri kayda alıyor. Bu bir sentez arayışından çok varolanı su yüzüne çıkarma işi.

2005 tarihli bu kayıt gerçek dünyanın bir yansıması. Kimi zaman kelimeler kimi zamansa sadece hissedilenlerle anlatılan bir dünya. Yanılgıdan uzak, notalarla yazılmış,aksi iddia edilemeyen...

Bu kayıt, Hüsnü Şenlendirici'nin klarnetiyle huzur bulmak, Burhan Öçal ve Pete Namlook'un açtığı kapıdan Sultan Orhan'a varmak, aşka adını söylemeden seslenmek, günün müziğine karşı hassas davranmak, Baba Zula'nın oyun havalarıyla kendini hatırlamak, Mercan Dede'yle Ab-ı Hayat'a yaklaşmak ve her gün bir yenisiyle karşılaştığımız mecazların şifresini deşifre etmek için yapıldı. Yapılan kayıt evrensel olana kaynadı ve ortaya Istanbul Strait Up çıktı. Albümden çıkan sesler yüzlerce yıl uzaktan gelmesine rağmen haddini aşan bir hakkaniyetle zamanını sarıyor. Dinle, ortak dilimizi konuşmuş olalım.

1. Mercan Dede *Ab-ı Hayat (Radio Edit)*
2. Ceza *Rapstar*
3. Baba Zula *Zaniye Oyun Havası*
4. Orient Expressions *Dünya*
5. Cay Taylan *Çiftetelli*
6. Burhan Öçal & The Trakya All Stars featuring Smadj *Limoncu*
7. Duoud *For Nedim*
8. Arkın Allen *Kıtmir (Short Version)*
9. Burhan Öçal & Pete Namlook *Nereden Geliyorsun Part VI*

Bonus Remixes

10. Burhan Öçal & The Trakya All Stars featuring Smadj *Melike (DK3 Remix)*
11. Orient Expressions *Ehmedo (Pressure Drop Remix)*
12. Dj Awal *O Divanın Üstündeki Baygın Bakışın (Baba Zula Re-structure)*

Outro

13. Hüsnü Şenlendirici *Harmandalı*

DOUBLEMOON
www.doublemoon.com.tr

Doublemoon Records, bir Rh Pozitif Müzik Yapım birimidir.
doublemoon@tnn.net, www.doublemoon.com.tr

® 2005 Rh Pozitif Publishing© 2005 Rh Pozitif Müzik Yapım
www.rhpozitifpublishing.com, info@rhpozitifpublishing.com

Türkiye Dağıtım: EMI-Kent (212) 514 16 22

East2West Serisi

Global Departures From İstanbul

Ethno Electronic Tales From İstanbul

luğuna inanarak yapmışımdır. Laf ettirmem yani...

Rap dünyasında müzisyenle hayranlık ilişkisi daha tarikatımsı gelişiyor sanki. Bu seni korkutuyor mu?

Evet, kesinlikle öyle. En fazla konserlerde görüyoruz bunu. Ağzımıza bakıyorlar, ne desek yapacaklarmış gibi, ama açıkçası bundan korkmuyorum. Zararlı insanlar değiliz çünkü. Ayrıca büyük insanlar da dinliyor ve dediklerimizin doğruluğuna onlar da onay veriyor, o yüzden de seviliyoruz.

Ama bir şarkında "Memoli modeli polis hayal edemediğim gibi, doğruyu söyleyenin de kazanacağını sanmıyorum" nevinden bir şeyler söylüyorsun. Sen doğruyu söyleyip de nasıl seviliyorsun?

Olduğum gibi görünmeye çalışıyorum ben, aşkı, sevgiyi, nefreti, neyi yaşıyorsam onu dile getiriyorum. Bunlar bana göre doğrular, ama insanların hissettiği, benim doğruluğumdan önce, samimiyetim. Ben o yüzden kazanıyorum. Özellikle yaşı büyük bayanlar gelip "oğlum, çok samimisin, ne kadar efendisin" falan diyorlar.

Sence efendi misin?

Bilmiyorum, onu da anlamış değilim. Büyüklerin çoğunluğu için çok efendi de sayılmam. Onlar zamanında çok efendi olmuşlar da ne olmuş, ülke bu duruma gelmiş işte. Efendilik iyi bir şey sanki!

Konserlerde de, röportajlarında da çok ciddi görünüyorsun. Temkinli olmaya çalıştığın için mi böyle, yoksa mizaç mı?

Bir yanıyla mizaç. Ortam rahatladıktan sonra, ben de yumuşarım, ama kahkahayla da gülmem. Zaten güldüremiyorlar ki...

"Rapstar" şarkında "İyi ki popstar olmadım, bozulurdum" mânâsında bir şeyler söylüyorsun. Rapstar ol, popstar ol, star olunca su bulanmıyor mu?

Bende metafor çoktur, onu da inat olsun diye yazdım zaten. Bana şimdi rapstar diyenlere de gülüyorum. Arada ince bir çizgi var, kendimi star olarak görmüyorum. Ben daha önce nasıl çalışıyorsam, bundan sonra da öyle çalışacağım. Bir şey değişmeyecek hayatımda.

Televizyon kanallarında bir yarışma ishali söz konusu zaten. Zemin de müsait, her an biri çıkıp rapstar diye bir yarışma yapabilir. Birkaç kişinin önü açılır diye mi düşünürsün, yoksa tiksinir misin olaydan?

Yok, olmamalı bence. Oradan çıkmaz zaten, yıllarını vermen lazım bu işe. Rap'te otorite olabilecek, puan verebilecek insan da yok zaten.

Muhtemelen senden isteyecekler jüri olmanı.

Olmaz, ben zaten aktif yapıyorum bu işi. İstemem de zaten. Olmasın.

Rap biraz anadile mahkûm bir tür. Türkçe bilmeyen, ama rap sevenlere nasıl geliyordur sizin müziğiniz?

İyi geldiğini söylüyorlar. Sözleri anlamadan coşuyorlarsa, bu iyi yaptığınızın göstergesidir. Sonradan muhabbet ettiklerimiz de Türkiye'den böyle iyi bir müzik çıkacağını ummadıklarını söylüyor. Bir de, rap'ten önce, müziği düşünüyorum ben. Her tür müzik dinleyen, her tür milliyetten insanlar hoşlansın istiyorum. O yüzden dinlediğim müzikler de çeşitli oluyor. Vizyonunuzu genişletince iyi sentezler yapabiliyorsunuz. Ramazan davulu var, Hint sitarı var, kanun var; bunlar yeni şeyler. Zaten birçok Amerikalıdan daha iyiyiz bence. Almanya'da Supernatural'la tanışmıştım. Adam 96'da free-style şampiyonu, gelip tebrik etti beni. Böyle bir şey duymadım dedi, dünyalar benim oldu.

Yeni çıkan irili ufaklı grupları nasıl buluyorsun? Televizyonda playback yapan var, kliplerinde ağızlarını tutturamayanlar... Stüdyoda bir kere söylemiş, ikincisini söyleyemiyor...

Maalesef var öyle durumlar. Kendilerini çok geliştirmeleri lazım. Birkaç isim dışında bizimle aşık atabileni yok zaten. Çok uzun süre bu türü dinlemeleri lazım. Kolay değil...

Rap daha geniş kitlelere ulaşırken, kendi camiası içindeki kavga da hararetleniyor galiba. Sadece Ceza'ya küfretmek için yapılmış mp3'ler dolanıyor...

Çocuksu şeyler bunlar. Gazetelere bakın, hâlâ popçuların, arabeskçilerin birbirleriyle kavgaları haberdir. Gazetelere çıkmıyorsa, ciddiye de almamak lazım. Çocukça hepsi. Gelip geçici olan insanlar... Ya art niyetli olmak ya da müziği bilmemek lazım böyle bir karşılaştırma yapmak için.

Şarkı sözü dışında bir şey yazıyor musun?

Evet, şiirlerim var. Gene okuduğunda rhyme'lar var ama.

Rap-roman olur mu?

Bilmem. Aklımda çok değişik şeyler var, ama bir zaman meselesi. Bir de haddimi bilmeye çalışıyorum. Öyle bir ülke ki burası, Türkçeyi tercümanla konuşan adamlar hiphop tarihi yazıyor. Ama dediğin güzel olurmuş.

Bu söyleşi yayınlandığında sen askerde olacaksın. Teyp açık diye gerçek fikirlerini söylemezsin belki ama, askerlik bir vatanî hizmet mi, yoksa bir mecburiyet mi senin için?

Evet, şubatta Bilecik'te olacağım. Şöyle diyeyim, askerlik mecburî bir hizmet. Herkes gibi, ben de gidip Mecburî söyleyeceğiz. İsterlerse ben her yerde rap yaparım. On kişinin önünde de, beş bin kişinin önünde de aynı heyecanı duyarım. Gerekirse Bağdat'ta konser veririm.

Daha önce eline silah aldın mı hiç?

Evet. Atış poligonunda.

Hoşuna gitti mi?

Yok, hiç gitmedi. Zaten bu da iki-üç hafta önce oldu. Merak ettim nasıl gelecek diye, ama hoşlanmadım. Hatta nefret ettim. Küçükken oyuncak silahlara bayılırdım, ama şimdi askerde ateş edeceğim düşüncesi çok kötü yapıyor beni. Düşünemiyorum yani. Elimdeki o gücü hissettikten sonra, inşallah benden hep uzak olurlar dedim. Askerde kaçış yok tabii.

Rap milliyetçi olmak zorunda mı? İşi faşistliğe vardıran bile çıkıyor...

Benim milliyetçi olup olmadığımı soruyorsanız, bence kimse Türküm demek zorunda değil. Aynı sınırlar içinde yaşıyoruz, isteyen Türküm der, isteyen Kürdüm. Hepimiz Türkiyeliyiz. Benim Kürt arkadaşım da çok, Yahudi de var, her tür çeşitten var. Ben kendimi demokrat olarak görüyorum. Milliyetçi, sağcı, solcu diye anılmak istemiyoruz, yaptığımız müzik hepsinin üzerinde çünkü.

Kimse Türküm demek zorunda değil. Cartel'le birlikte rap'le özdeşleşen anlayışı yıktığımızı düşünüyorum. Gençler sadece onlar gibi söz yazılır sanıyorlardı.

www.ceza-fan.com'un hazırlanışında senin ne kadar payın var? Türk bayraklı wallpaper'ların olmasını sen mi istedin mesela?

Fatih diye bir abimiz var, o ve 25 gönüllü arkadaş hazırlıyor o siteyi, sağolsunlar. Askerdeyken benim burayla bağlantımı da o site sağlayacak. O wallpaper'ların hazırlanmasıyla benim bir alâkam yok, ben de sonradan gördüm. Ama olması da bir şeyi değiştirmez, illa milliyetçiyim mânâsına gelmez.

Ceza'yı var eden şeyler arasında Türk kimliği var mı? Türk olmak özellikle sana bir şey kattı mı?

Yok, her şeyden önce insanım ben. Aslında senin dediğini de anlıyorum, öyle bakınca dediğin çıkıyor. Belki olmasa iyiydi. Zaten bir geleneği, Cartel'le birlikte rap'le özdeşleşen bu anlayışı yıktığımızı düşünüyorum ben. Gençler sadece onlar gibi rap yapılır, söz yazılır sanıyorlardı. Artık değişti bu, kalıntıları kalmış sadece.

Kürt, Yahudi, her çeşit arkadaşım var diyorsun. Mesela eşcinsel arkadaşın var mı?

(uzun uzun düşünüyor) Yok. Belki de vardır. Aslında...

Eşcinsellik imalarını bile küfür olarak kullanıyorsun ya sözlerinde...

Evet. Ben eşcinsellikten hoşlanmıyorum açıkçası. Sonuçta saygım

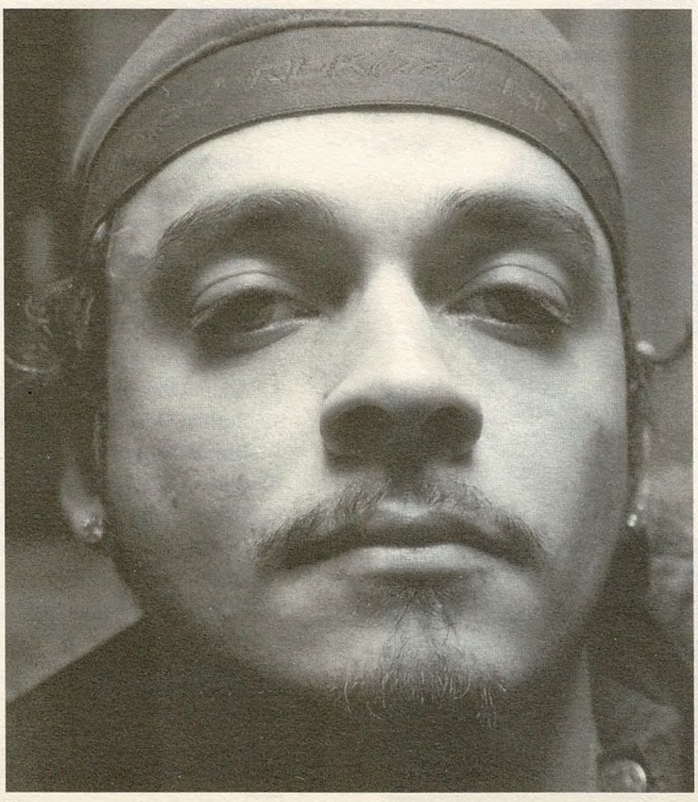

Foto: Şahan Nuhoğlu

var, ama benim o şekilde arkadaşım yok maalesef. Maalesef değil, yok yani. Keşke olsa da sevsem demiyorum. *(gülüyor)*

Buna homofobi deniyor galiba...

Aramızda düşmanlık yok, ama mecazî anlamda kullanıyorum sözlerimde. Sanki olmasalar daha iyi olur gibi bence.

Ceza dinleyen, seven eşcinseller de var.

Vardır, geldiklerinde konuşurum da, muhabbet de ederim. Söz yazarken başkasıyla ilgili mecazi anlamda kullanıyorum. *(Menajer Enis "ama şimdi Fatih Ürek gibilerini unutmamak lazım" diyor.)* İşte bunu kullanarak ortada gezinenler var, nasıl sevebilirsin ki onları.

Bu yüzden eleştirildin mi hiç?

Yok. Gelip beni tebrik eden eşcinseller de oluyor. Hatta taciz edenler, öyle bakışmalar falan... Biraz o yüzden kaçıyorum, rahatsız oluyorum. Dediğin gibi, fobik bir yapım olabilir, ama aynı yerlerde takılabiliyoruz. Bir de piyasanın bu kadar dolmasına şaşırıyorum ben. Popstar yarışmalarında falan da öyle. Piyasaya çıkan erkeklerin yarısı gay oldu artık. Sayıları nasıl bu kadar artıyor, ona da şaşırıyorum. Bir konser için Mydonose Showland'e gittik, kuliste şaşırdım açıkçası. Eskiden gizliydi falan, artık değişti, ortadalar. Beni gelip okşamaya kalkarlarsa, rahatsız olurum tabii. Kız da yapsa rahatsız oluyorum.

Bir de uzun zamandır nişanlısın galiba. Hatta ona doğumgünü hediyesi almak için bu söyleşiyi fazla uzatmamamız gerekiyormuş.

Evet, doğumgünü bugün.

Karar verdin mi hediyeye?

Bilmiyorum, düşünecek vakit olamadı bir türlü, oradan oraya koşturmaktan. Konserler, röportajlar...

Baban da eski rocker'mış...

Evet. O kendisi müzik hiç yapmadı, ama Led Zeppelin'in, Rolling Stones'un, Scorpions'un bütün plakları vardı evde; Osibisa, Miles Davis gibi klasik cazlar... Çok müzik dinlerdi, başta da benim yaptığım müziğe karşıydı zaten. Şimdi çok büyük destekçimiz. Çünkü gençliğindeki ruhu rap'te görebildi, hissedebildi. Eski fotoğraflarına bakıyorum, anlıyorum zaten. Uzun saçlar, motosikletli çeteler, resmen film gibi. O bu işten para kazanabileceğime inanmıyordu, geleceğimizi düşünmeye fazla daldığı için başta pek inanmamıştı.

Ne iş yapıyor?

Emekli. Devlet memuruydu; Devlet Demir Yolları'ndan, Liman'dan, Üsküdar'dan. Elektrik İdaresi'nde maaş, ikramiye falan, bir güvence olduğu için, hobi olarak yapmamı istiyordu, ama ben kesinlikle bunu yapacağım dedim. Yaptım da. Bir şey olursa yine dönüp memurluğumu yaparım.

Gerçekten yapabilir misin?

Mecbur kalırsam... Sevdiğim işten para kazanabiliyorsam, bu daha iyi. Hapiste gibi hissederim kendimi memur olursam.

Tam olarak kaç yaşında emin oldun ne yapmak istediğinden?

19, ama öncesinden beri rap dinliyordum, söz yazıyordum. 80'li yıllarda TRT'de yayınlanan Breakdance I-II-III serisi vardı. Babamın plaklarını da dinlerdim, ama aklımda o zamanın Eminem'leri vardı. Zaman içinde çevre yaptık, albüm bulduk, değiş tokuş ettik, kalabalıklaştık. 90'ların ortasında stüdyoya girince iş koptu.

Bir de kızkardeşin geliyor şimdi. Sözlerini kendi mi yazıyor?

Evet, Ayben MC geliyor. Ben destek oluyorum, ama onun tarzı farklı, sözlerini de kendi yazıyor. Albümü olacak, çok iyi de beceriyor. Benden beş yaş küçük, aynı şeyleri dinledik zamanında. Öğrettiğim şeyler de olmuştur, ama onun yolu ayrı. Kızkardeşim olmasa da ben onunla çalışmak isterdim; kızkardeşim diye desteklemiyorum sadece.

Bu alemde kadın olunca erkek gibi mi söz yazması, erkek gibi mi hareket etmesi gerekiyor?

Bayan olmasından kaynaklanan bir tarzı var. Anlattığı konular farklı. İyi yapmak önemli ya, anlaşılır olmak, anlamlı olmak...

Daha maço bir camia gibi sizinki. Kadınlar beceremiyor mu yoksa?

İyi yapan az nedense. Yurtdışında var, ama az. Türkiye'de her anlamda bayanların işi daha zor. Geceyarısı stüdyoya gideceksin, kayıt yapacaksın, zor bunlar... Gittiğimiz yerlerde demo verenler oluyor; başlıyor yani bayanlar arasında da.

Baban ne diyor?

İkimizi de destekliyor o. İşin ciddiyetinin farkına vardı. Her konserimizde yanımızda. Bizimle ilgili herhangi bir şey yazıldığında gecenin kaçı olursa olsun, çıkar alır. Televizyonda yorumları dinler. Büyük fanatiğimiz yani.

Yakında bir reklamda oynayacakmışsın. Çok teklif geliyor mu?

Çok. Daha önce bir radyo reklamı yapmıştım, uzak duruyordum bu işlerden. Ama 15 ay askerde olacağım, ailemin geçimini düşünmek zorundayım. İyi para verdiler, idealist takılamadım. Hata olarak da görmüyorum, çünkü müziği kendimiz yapacağız. Kontrol bizde olacak. Bizim yaptığımız işe sponsor olacaklar gibi...

Müzik bana diplomanın veremeyeceği şeyleri verdi. Bir şey olursa yine dönüp memurluğumu yaparım. Hapiste gibi hissederim kendimi memur olursam.

Gönül rahatlığıyla oy verebileceğin bir parti var mı Türkiye'de?

Yapılabilecek en politik eylemlerden biri oy vermektir. Oy kullanırım, ama her istediğimi karşılayan bir parti yok açıkçası. Hiçbir zaman da olmadı. Mecbur olduğum için oy vermiş gibi oldum aslında.

O zaman oyunun bir değeri olduğunu düşünmüyorsun?

Yok aslında.

Yaptığın müziği politik bir eylem olarak görüyor musun, bu anlamda değerine inanıyor musun?

Açıkçası hayır. Bakın tarihe, devrim gibi çıkmış müzisyenler vardır, ne değiştirebilmişler? Biz sadece insanları biraz uyandırabiliriz. Gençler bizim ağzımıza bakıyor, onları canlandırmak için kullanabiliriz müziği. Yoksa her şey politikacıların elinde.

Politikacı dediğin de başka bir mahlûkat değil, belki de yanlış insanlar politikacı oluyordur...

Ben mesela hayatta politikacı olamam. Sanatçılar öyle hayranlarının gazıyla giriyorlar ya politikaya... Yok, olmaz.

Şimdiki hükümetten memnun musun?

Aslında yavaş da olsa çarkın böyle döneceğini hiç düşünmemiştim. Artık göz boyama mı, her şey tersine döner mi, bilmiyorum, ama iyi gidiyor gibi. Eksikler yine var, ama grafiğin yükselerek devam etmesini istiyoruz. Keşke kimsenin derdi olmasa, konularımız başka olsa...

Politikacı olmam diyorsun, ama o ağızları iyi beceriyorsun. Ne şiş yansın, ne kebap...

Gerçek hissimi soruyorsanız, bölücü gibi konuşmak istemiyorum da ondan. Elbette ki herkesin önünde olan yolsuzluklar bizim de gözümüze çarpıyor kesinlikle. Köstek olmak yerine, pozitif taraflarına bakmaya çalışıyorum. Öbür türlüsünü duymak istiyorsa insanlar, evet, maalesef bokun içindeyiz. İnsanlar okuma-yazma bilmiyor, kaç tane işsiz var!

Avrupa Birliği tartışmalarına nasıl bakıyorsun?

Benim için değişen bir şey olmayacak. Yine bir yere gittiğimde "müslümansın sen" muamelesi göreceğimi biliyorum. En son Amsterdam'da konserden sonra, oranın en büyük gazetelerinden biri röportaj yapmak istedi. Hay hay dedim. Müzikle ilgili bir şeyler sorarken, birden Türkiye'de büyüyen şeriat ve ırkçılık için ne düşündüğümü sordu. "Türkiye'de böyle bir şey büyümüyor" dedim. "Neden o zaman ırkçılığa karşı sözlerin var" diye sordu. "Avrupa'daki ırkçılığa karşı" dedim. Daha saçmasapan bir sürü şey. İsveç'te de öyle. Ben Avrupa'ya güvenemiyorum açıkçası; ikili oynuyorlar. İçimdeki şeyleri söylemek istiyorum, bir yandan da çok köstek olmak istemiyorum. Girelim Avrupa Birliği'ne... İyi mesajlar vermek lazım. Boş iyilikten bahsetmiyorum, ama sürekli "her şey bok gibi" deyince de bir şey değişmiyor, bunu biliyorum.

Yengenin hediyesini iyice geciktirdik galiba. Evliliğe karşı mısın peki?

Yooo, çocuk çok güzel bir şey. Bence çocuk için herkes evlenmeli.

Rap düğünü ne zaman?

Askerden dönünce... Akrabalar için klasik bir şey olur, ama onun haricinde sonra kendi keyfimize bakarız diye düşünüyorum. Kesin rap söylerim ama ben.

Söyleşi: ***Pınar Öğünç***

TÜNAY AKDENİZ

Hatırlarsınız, geçen ay Demirhan Baylan'la yaptığımız söyleşide Tünay Akdeniz'in kulağını bol bol çınlatmıştık. Ama çınlatmak bizi kesmedi doğrusu. Kolay mı, kampanalar, gonglar lazım onu anlatmak için... Şarkılarıyla kulağımızda ve kalbimizde yeri, küçücük dükkanıyla onca genç üzerinde emeği var. Zaten epeydir niyet ediyorduk, sonunda yolu göze aldık, Metro Turizm'e atladığımız gibi Karabük istikametinde buluverdik kendimizi... Bayanlar, baylar, 70'lerden bugünlere uzanan heyecanlı bir öykü: Tünay Akdeniz yazdı, biz besteledik, işte rock aşkının tarifi.

HOŞGELDİN SALAK

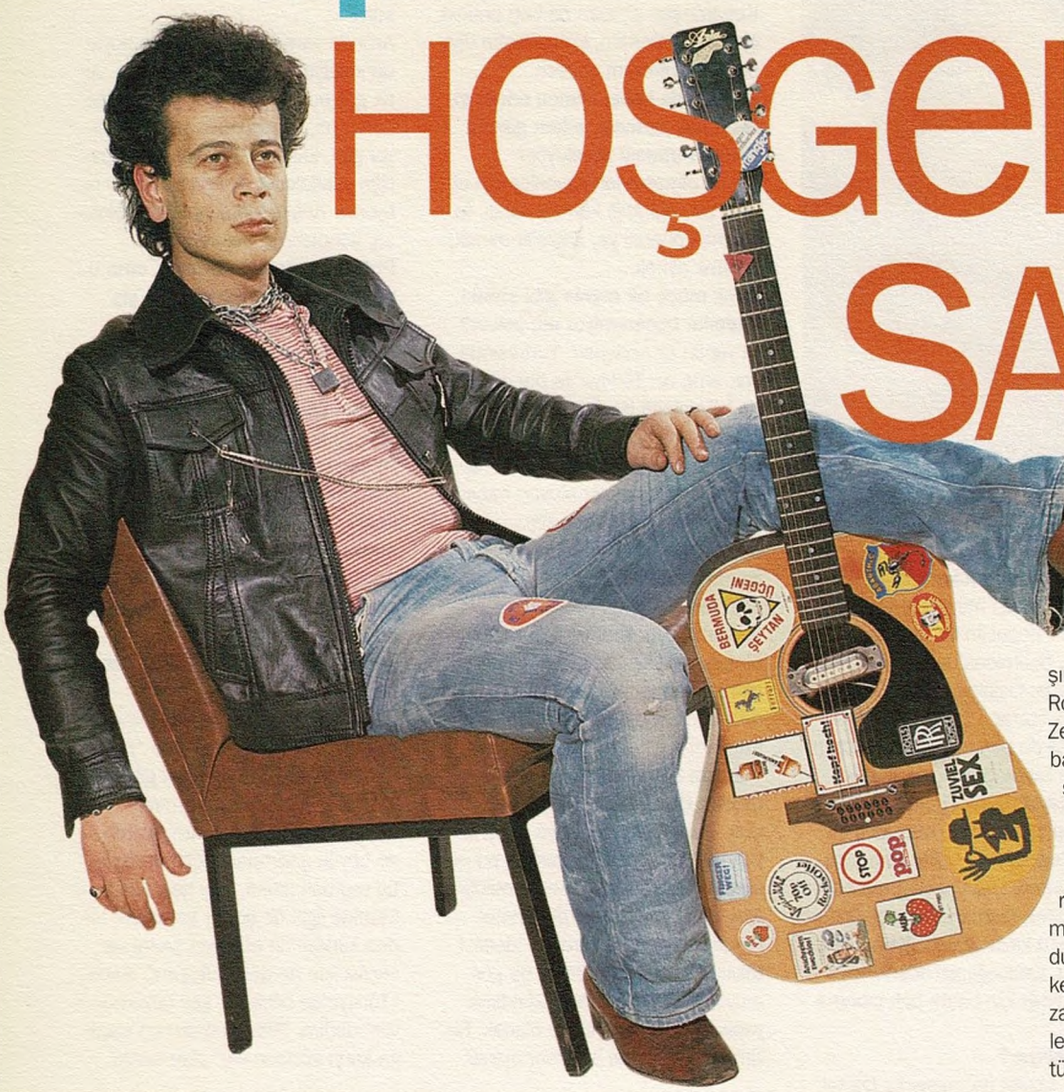

Tünay Akdeniz: Sivas - Divriği'de doğdum. Babamın görevi nedeniyle oradaydım. Maden mühendisiydi babam, 1947'de göreve başlamış, '49'da ben doğmuşum. Aslen Trabzonluyum. Ama oraya çok gitmişliğim yok, eskiden yaz tatillerinde giderdik, o kadar. İlkokul tahsilimi Divriği'de yaptım. Divriği'de Alevi çoktur; toplanılır, bağlama eşliğinde türküler söylenir. Çocukken bağlamaya bir ilgi başlamıştı bende. Babam da bir bağlama almıştı. Benim yaşlarımda bir arkadaşım vardı, Cüneyt, o çok güzel çalardı bağlamayı. Ben de ilk derslerimi ondan aldım. Sonra darbuka öğrendim. Müzik aletlerine hep bir ilgim vardı. Keman, mızıka çalamam, ama onun haricinde elime ne alırsam iyi kötü bir şeyler çalarım. İlk ilgi duyduğum enstrüman bağlamadır, ama kendime ait ilk enstrüman, babamın aldığı mandolindir...

Babamın sesi güzelmiş, müzikle ilgilenirmiş. Aile-de ondan başka müzikle ilgilenen olmamış. Hatta konservatuarı kazanmış, ama ailesi "çalgıcı mı olacaksın" deyip göndermeyince maden mühendisliği okumuş. Babamın aldığı mandolini de kendi kendime öğrendim. O zaman okullarda flüt ve mandolin öğretimi falan yoktu. Annemi Sivas'a hastaneye götürmüştük, orada mandolini görüp bana aldı. Akordunu nasıl, kim yaptı ve ben onu nasıl çaldım, bilmiyorum. Kendi kendine oldu her şey. Zamanın okul şarkılarını ve popüler şarkıları çalardım. "Yıldızların Altında" çok popülerdi mesela, onu çaldığımı hatırlıyorum. Haşır huşur radyodan kulağıma çalınan şarkıları, duyduğum kadarıyla çalardım. Daha plak dönemi başlamamıştı. Gramofon, teyp, hiçbir şeyimiz yoktu. Radyo dinlemek bile zordu, evdeki radyo zar zor çekerdi kanalları. Müzikle ilk tanışmam da bu mandolinle oldu. Daha sonra annem rahatsızlandı, orada çok teşkilatlı bir hastane olmadığı için 1962'de Divriği'den ayrıldık ve Karabük'e geldik...

Karabük, yaşadığımız ortama göre fazla geniş bir şehirdi. O zamanlar çok moderndi. Yıldız, ODTÜ gibi üniversitelerden mezun birçok insan burada mühendislik yapıyordu. İstanbul'un en güzel semtlerinden biri gibi, hatta Fransa gibiydi burası. İlk çim saha Karabük'tedir mesela. O zaman Galatasaray, Beşiktaş falan kampa geliyordu. Toplum daha müzikle ilgiliydi. Mühendislerin, memurların, işçilerin gittiği kulüpler vardı ve oralarda çarşamba, cuma, cumartesi akşamları canlı müzik yapılırdı. İstanbul'dan, Ankara'dan müzisyenler gelirdi. Ben de sürekli onları dinlemeye giderdim. Onları dinlerken bateri ilgimi çekti ve bende bir bateri merakı başladı. Babam, İstanbul'dan gelen bir müzisyenden benim için bateri aldı, onu çalmaya başladım. O zamanlar bir grubumuz vardı: Gölgeler. Shadows'u çok severdim, devamlı onların 45'liklerini dinlerdim. Bir çalışma yerimiz vardı, haftanın belirli günleri orada çalışırdık, o zamanki piyasa şarkılarını çalardık. Rock'n'roll çalardık mesela. O zaman daha Led Zeppelin gibi gruplar yoktu, Rolling Stones vardı, bazı İngiliz grupları vardı, onların şarkılarını çalışır, yapabildiğimiz kadarıyla çalardık. Karabük Sanat Enstitüsü olarak 1967 yılında Milliyet'in Liselerarası Müzik Yarışması'na katıldık. Ben davul çalıyordum. O zamanlar, liselerarası yarışmada alaturkadan ya da türkülerden düzenleme yapılması şartı yoktu, istediğimizi çalabiliyorduk. Biz, "Karagözlüm efkârlanma gül gayrı"ya kendimize göre 9/8'lik bir aranje yapmıştık. Kazanamadık. Bizden sonraki yıl, bizim okulu temsilen Yeşim gitti yarışmaya. O da Kız Sanat Enstitüsü'nde okuyordu. Şu anda NTV'de hava durumu sunan Gökhan da (Abur) Karabük çocuğudur ve bizden önce kulüplerde müzik yapan kişidir.

Eski defterler

Milliyet'in içinde Doğan Şener'in yönettiği bir müzik sayfası vardı, onu takip ederdik sürekli. Hatta bazılarını şarkı sözleri var diye hâlâ saklarım. Bizim Karabük'teki grupla ilgili haberler de yayınlanmıştı orada. Sonra Diskotek dergisi çıktı, onu almaya başladık. Karabük'te iki-üç plakçı vardı, 45'likler sürekli gelirdi, oradan takip ederdik yeni çıkanları. Benim rock müziğine ilgim rock'n'roll'la başladı. O zamanlar Animals ve Shadows'u çok severek dinliyordum. Rolling Stones çok sevdiğim bir grup değildi mesela. İstanbul Radyosu'nda Aykut Sporel'i dinlerdik sürekli, onun çaldığı şeyleri takip ederdik. Dünya listelerini yayınlardı hep. Burada kulüplerde İtalyanca ve Fransızca slow şarkılar çalardı, onları bilirdik. İtalyanlar, o dönemde, bizim burada Ajda Pekkan'ın yaptığı gibi yabancı şarkıları kendi dillerinde söylerlerdi, biz bazı şarkıları da onlardan öğrenirdik...

Genelde sert müziklerdi dinlediğim. Rock'a bağlanmamın asıl nedeni Led Zeppelin'dir ama.

"Salak" o zaman için ileri bir adımdı. Şimdi yapsam düşünürüm, ama o zaman gençlik vardı, yaptık. Uzun bir süre böyle bir söz kullanılmadı Türkiye'de.

1968'de, İstanbul'a gittiğim dönemde "Led Zeppelin II" yayınlanmıştı ve ben çok sevmiştim o plağı. Hatta pikabım olmadığı halde almıştım. Sonradan plak almaya devam ettim, "bir gün pikabım mutlaka olur, ama o zaman bu plakları bulamam" diye düşünüyordum, yanılmamışım. Bazı plaklar hemen tükeniyordu ve bulmak mümkün olmuyordu. Ben böyle böyle çok geniş bir arşiv oluşturdum kendime. Defterlerim vardı o dönemde, bütün şarkı sözlerini yazıyordum. Şimdi çok işime yarıyor o defterler. Monkees'i çok seviyordum, onların plaklarını hiç kaçırmıyordum. Ama hep sevdiğim Led Zeppelin'di, onların yeri apayrıdır bende. Deep Purple'a çok ısınamadım mesela, onların kullandığı klavye bana hep ters geldi. Hatta "In Rock" albümünü alıp, beğenmeyip geri götürdüğümü hatırlıyorum. Yerine Grand Funk Railroad almıştım.

Gazeteci bizi sakatatçıya götürdü, "elbisenize dalakları monte edeceğiz, parça parça etlerle fotoğraf çekeceğiz" dedi. Ben açıkçası bu tür fikirlere açığım, hoşuma gitti.

1968'de, okumak için İstanbul'a gittim. Yıldız Teknik Üniversitesi'nde makine mühendisliği okudum. O yıllarda bir arkadaşım benim müziğe meraklı olduğumu görünce evindeki gitarını getirip bana verdi, "ben çalmıyorum" diyerek. Karabük'te arkadaşlarımın elektro gitarlarını elime alıp tıngırdatıyordum, ama gitar çalayım gibi bir tutkum yoktu. Sonra müzikle ilgili birkaç arkadaş bir araya geldik. Modern Folk Üçlüsü'nün popüler olduğu dönemlerdi, çok seviyorduk onları. Fenerbahçe Orduevi'nde ve Beykoz'da bir düğün salonunda çalmaya başladık. Ben davul çalıyordum. Mesut Aytunca bir gün beni dinlemiş, Siluetler'in bir davulcuya ihtiyacı olduğunu söyledi, beni gruba almak istedi. Bir turne öncesiydi, babam razı gelmedi ve onlarla çalışamadım.

Folk çığrışımları

İki folk plağım var. İlki 1970'te yayımlandı, Çığrışım Folk Dörtlüsü adıyla. Çığrışım adı bizim yöreden geliyor. Karadeniz'de, mesela birisi öldüğünde "çok çığrıştık" denir. Doğan Canku çok karşı çıktı, "bunun içinde çok sessiz harf var, insanlar algılayamaz" dedi. Biz de adımızı Grup Çığrışım olarak değiştirdik. Atilla Ceyhan katılmıştı gruba, onunla yaptığımız plak "Dadduk"tu, yine bizim yörede "tatlı" anlamına geliyordu. Şarkıyı ben bestelemiştim. Hayatım boyunca denetimden geçen tek şarkım oldu o. Arka yüzünde de bir Yunan şarkısının üzerine Karacaoğlan'ın sözlerini oturtmuştuk. Adına da "Karacaoğlan 9/8" demiştik. Atilla Ceyhan'ın çevresi genişti o zamanlar, Rıza Silahlıpoda'yı tanıyordu, o bizim plakta org çalmıştı. Ritm 68'den Talat Kurter, operadan Celal Kara geldi, birlikte çaldık. Güzel plak olmuştu, ama ben rock müzik sevdiğim için sonradan folk işini bıraktım. İki plağı da Coşkun Plak yayınlamıştı. Hatır işiydi aslında, ama sonra bayağı sattı. O zaman Hilmi Coşkun plakçılar kralı, yanına gitmek cumhurbaşkanının yanına gitmekten daha zor, randevu almak mümkün değil. Gittik, konuştuk, hemen yaptı plağı. Hoş bir çalışma olmuştu...

O dönemde bağlamayı gitardan daha iyi çalıyorum. Aslında o yıllarda Karabük'teki grubumuzla Deep Purple'dan "Hush" falan çalıyoruz. Dinleyiciler harikaydı o zamanlar, "Na Na Na Hey Hey Kiss Him Goodbye" çaldığımızda yer yerinden oynardı. Rock grupları çok iyiydi. Sonradan Osibisa, Santana gibileri çıktı, disco-rock diye bir şey uydurdular, düzen bozuldu, Afro-rock başladı, hiphop'a kadar geldi işin sonu...

Gırgır sözler esprisi

Karabük'te birlikte çaldığımız iyi bir gitarcı arkadaşım vardı, Kenan (Yavuz). O da okumak için İstanbul'a gelmişti. Müzik öğretmenliği okudu ve uzunca bir dönem İstanbul'da öğretmenlik yaptı. Kenan'la bir araya geldik, evimizde provalar yaptık, müzik ve sözler de bu provalarda oluştu ve ortaya "Salak" çıktı. Hatta Kadıköy'de bir düğün salonunda provalar yaptık. Babamın gençliğinde yazdığı bazı şiirler vardı, o zamanlar da yazıyordu daha... "Babam Yazdı Ben Besteledim İşte Aşkın Tarifi" böyle çıktı. Evde davul falan yok tabii, İspanyol gitarlarla ve bacaklarımıza vurmak suretiyle ritm tutarak yaptık "Salak"ı. O zamanlar ben gitarda akor basmasını falan ilerletmiştim. Kenan'la ikimiz altyapıyı oluşturduk, paramızı cebimize koyduk ve stüdyoları dolaşmaya başladık. Hey dergisindeki ilanlara bakıp stüdyo seçiyorduk kendimize. Türkü ve sanat müziği yapan stüdyoları tercih etmedik, orada çalışan tonmaysterin bizim müziğimizi anlamayacağını düşündük. O sırada ŞAT

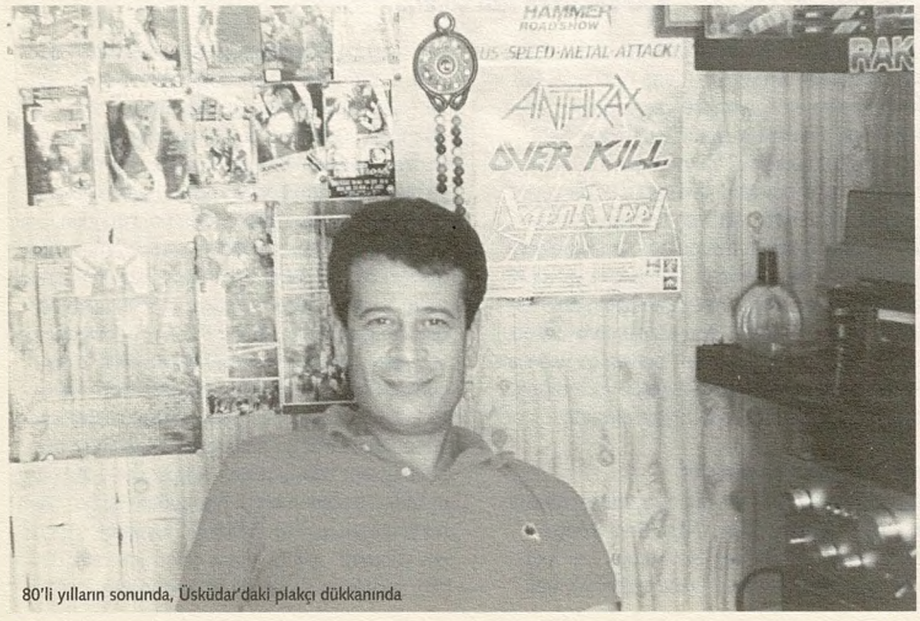

80'li yılların sonunda, Üsküdar'daki plakçı dükkanında

DÜŞÜNCE FELSEFE >

Hümanizm, tüm sınıf ve kökenlere açıktır; ayrıca hümanizm, bir ifşaat, keşif, özeleştiri ve kurtuluş sürecidir. Hümanizmin özü, insanın tarihini, istisnasız hepimiz açısından kesintisiz bir kendini anlama ve kendini gerçekleştirme çabasında yatar. Bu yüzden hümanistlerin çıkış noktası, dildir. Okur olmak da hümanizmin temel özellikleri arasında yer alır.

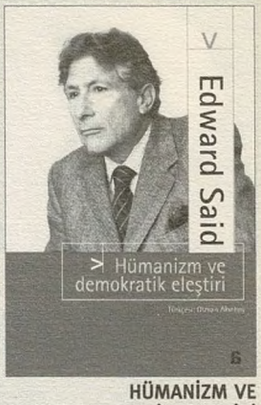

HÜMANİZM VE DEMOKRATİK ELEŞTİRİ
Edward Said

SİYASET >

"Biz Özgürlük İstiyoruz" 1982'de Philadelphia'da bir polis memurunu öldürmek suçuyla hapse girip idama mahkûm edilen Mumia Ebu-Cemal'in ve çalışmalarını Siyah'ların nihai kurtuluşuna adayan Kara Panterler Partisi'nin mücadelesini anlatıyor...

BİZ ÖZGÜRLÜK İSTİYORUZ
Mumia Ebu-Cemal

BİYOGRAFİ >

İtalyan tarihi ve sanatı uzmanı Serge Bramly'den şu ana dek 15 dile çevrilen ve tüm dünyada referans olarak görülen, Leonardo'nun hayatını, çağdaşları ve dönemin olaylarıyla ilişkilerini detaylarıyla gözler önüne seren bir biyografi çalışması...

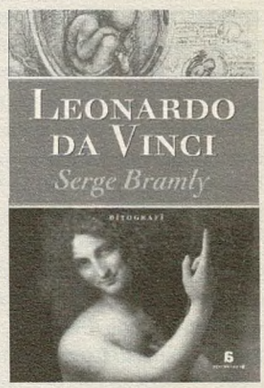

LEONARDO DA VINCI
Serge Bramly

ROMAN >

Edebiyat tarihimizin ilk savaş karşıtı romanlarından biri olan "Issızlığın Ortası", son derece sık dokunmuş roman örgüsü ve psikolojik tahlillerle, 12 Mart darbesiyle dağıtılarak yok edilmeye çalışılmış bir kuşağın uzun yolculuğunun resmedildiği, göz alıcı ama trajik bir serüveni anlatıyor...

ISSIZLIĞIN ORTASI
Mehmet Eroğlu

www.agorakitapligi.com
tel: 0212 243 96 26-27
faks: 0212 243 96 28

agorakitaplığı

Yukarıda, 1965, Divriği. Tünay Akdeniz ve Cüneyt Saçlıoğlu... Aşağıda, 1968, Karabük. Namık Coşkun, Cemil Urul, Fazlı Cerit, T. Akdeniz, Nihat Yalçın (önde)

Grup Çığrışım (Tünay Akdeniz'den sarkan dalaklara dikkat!)

Yapım büyük bir patlama yaptı, İskender Doğan, Sezen Aksu, Füsun Önal, Nilüfer birbiri ardına ŞAT imzalı plaklarla çıkıyorlardı ortaya. Bizim de ilgimizi çekti, gittik. Attila Özdemiroğlu, Şanar Yurdatapan, Baha Boduroğlu, Hurşit Yenigün ile tanıştık, şarkıyı sevdiler ve bize destek verdiler. Hurşit Yenigün, bu gırgır sözler esprisini bizden aldı. "Amacınız ne" diye sormuştu, biz de "rock müziğini hoş, esprili sözler katarak ilginç hale getirmek" demiştik. Hatta bu şarkıların türünün mizahî rock olduğunu söylüyorduk o zamanlar. Hurşit, sonradan bir sürü mizah plağı yaptı...

O dönem bize bilhassa Attila ve Şanar çok yardımcı oldu, bantı yaptılar ve bunun karşılığında ücret falan almadılar. TRT'ye bile gönderdiler, ama hemen geri çevrildi şarkı. Yine de yayınlandı "Salak" radyoda: İsmail Cem'in genel müdürlük yıllarında İstanbul Radyosu gece yayınlarına başlamıştı. Erol Toker, Üner Üzmen, Nejat Çetinok vardı işin başında. Dediler ki, "kimse dinlemez nasılsa, denetim falan da olmaz, gelin kaydedin, çalalım". O zaman gündüz belli saatlerde canlı kayıt yapılıyor, bunlar gece yayınlanıyor. Biz de kaydettik, gece yayınlarında sıklıkla çalındı bu şarkı. "Salak"ın kaydı için gitar ve distortion pedal kiralamıştık. Ben davul ve ritm gitar çaldım, bas gitarı, soloları ve orgun giriş armonilerini Kenan çaldı. Çok amatörce yapılmış bir kayıttır o, ciddi bir finans sorunumuz vardı. Kenan o zaman Kulüp Reşat'ta Huysuz Virjin'le çalışıyordu, para kazanmak için. Hatta "Turgay'ın Tavernası" albümünde de bas gitar çalmıştır. Müzik eğitimi çok iyiydi ve her türlü gitarı çalardı. Neyse ki ŞAT ücretleri almadı, bant binbir güçlükle çıktı ortaya...

Bir yağmurlu günde, elimize yaptığımız bantı aldık ve Unkapanı'na gittik. Bir bayram arifesiydi, bütün dükkanlar kapalı, bir tek Kent Plak açık. Girdik kapıdan, ama öyle bir haldeyiz ki, saçlarımızdan yağmur damlıyor! Nazmi Şenel vardı, tanıştık, dedik ki, "biz bunu plak yapmak istiyoruz". "Ne istiyorsunuz" diye sordu, "masraflarımızı karşılayın, yeter" dedik. Hemen "tamam" dedi ve ben bir anda çok mutlu oldum. Daha önceki plak denemelerimde insanlar "bırak bantı, kalsın, bir ara dinleriz" gibi bir yaklaşım göstermişlerdi, böyle bir tavırla karşılaşınca açıkçası şaşırdım. Plağın kapağını da kendim yapmıştım. 1975 başlarında, aynen öyle yayınlandı plak...

"Salak" çıktığında çok ilgi gördü. Hatta Unkapanı'na gittiğimde, "hoşgeldin salak" demeye başladılar bana. *(gülüyor)* O zamana kadar denenmemiş bir şeydi bu. Erkin Koray buna yakın çalışmalar yapmıştı, ama bunun gibi değildi onlar. Zaten plağı yaptığımızda Erkin Koray Hollanda'daydı, Türkiye'de onun bir benzeri yoktu. Unkapanı'ndakiler çok şaşırdı bu duruma. Yeni çıkmış plaklar arasında aylarca sergilendi bizim plak. Bir tepki gelmedi, ama başta şaşıran herkes sonradan elimi sıktı, "çok güzel bir iş yaptınız, müziğin seyrini değiştirdiniz" diyerek. Ama bazı tatsız şeyler de yaşadık. O yıllarda Milliyet'in liselerarası yarışmasına Kayseri'den bir ekip katılmıştı, Kayseri Sanat Enstitüsü, çok güzel rock yapıyordu çocuklar. Ellerinden tuttum, Kent'e götürdüm, oturulup konuşuldu, "bantı hazırlayıp gelin" denildi.

Osibisa, Santana gibileri çıktı, disco-rock diye bir şey uydurdular, düzen bozuldu, Afro-rock başladı, hiphop'a kadar geldi işin sonu...

ŞAT'ın stüdyosuna gittik beraber, Attila ve Şanar çok ilgi gösterdi, altyapılarını Kenan'la ben yaptım, bantı hazırladık ve Kent'e teslim ettik, ama niyeyse yayınlanmadı o plak. Bantı dinletmeye götürdüğümüzde Şerif Yüzbaşıoğlu oradaydı, "bu müzikler çok banal, ne anlıyorsunuz ki bundan, niye yapılır böyle şeyler" mealinde sözler etti, ileri geri konuştu. Türkiye'de rock'un önünü kesen tavırdır bu. Sen kendince iyi şeyler yapmış olabilirsin, bambaşka bir müzik kariyerin olabilir, ona bir şey diyen yok, ama insanların tercihi rock'sa, onu kötülemenin ya da oradaki plak şirketi sahibine "bunları mı yapacaksın" demenin alemi yok. Türkiye'de rock müzik böyle insanlar yüzünden çok şey kaybetti.

Led Zeppelin'in cevabı

Bir başçı arkadaş katıldı aramıza, Bülent (Dokur). Onunla "Eskidenmiş" ve "Niçin Seni Seviyorum"u yaptık. "Niçin Seni Seviyorum", bir rock-'n'roll şarkısının üzerine Türkçe sözler yazarak yaptığımız bir şarkıydı. O plak açıkçası biraz aceleye geldi, ilgi görmedi. Ama sonraki plağımız "Mesela Mesele" büyük patlama yaptı. Kenan'ın çalıştığı yerde provalarını yaptık o şarkının, çok uğraştık sözleri otursun diye. Altyapıyı bas, gitar ve davul üzerine kurduk, bunların ön planda olmasını istedik. Kaydı Taner (Öngür) yapmıştı, o da uğraştı bizimle. İngiltere'den yeni gelmişti, EMI stüdyolarında çalışmıştı orada. Zaman zaman bize akıl veriyordu. Hiç unutmuyorum, "distortion'ı keserek şöyle bir ezgi kullansanız ve gitar solo yapsanız daha iyi olur" dedi bir gün, şarkının seyri değişti.

"Salak" için çok emek verdim. O dönemde Melody Maker hastasıydım, günü gününe takip ederdim dergiyi. Çok iyi İngilizcem olmamasına rağmen hatmederdim. Almanya'dan bazı dergiler gelirdi, onları okurdum. Bunlarda plak firmalarının reklamları olurdu, onları okurken aklıma geldi bir gün, "niye göndermeyeyim ki benim plağı" dedim. O zamanlar Beyaz Kelebekler'in "Sen Gidince" plağı Hollanda'da yayınlanmış ve büyük ilgi görmüştü. Oturdum, bütün adresleri tek tek çıkardım, Atlantic, EMI gibi firmalardan Almanya'nın küçük firmalarına kadar hepsine gönderdim plağı. Bir de İngilizce mektup yazdırdım, onu da ekledim. Fotokopi falan yoktu o zaman, her biri için oturup daktiloda baştan yazıyordum mektubu. Yazdım, güzel bir paket yaptım, içine koydum ve gönderdim. İnanır mısınız, hepsinden cevap geldi. Avrupalının beyni başka türlü işliyor çünkü: Sizin gönderdiğiniz bir şeye değer veriyor ve kullanmayacak bile olsa, "nezaketinize teşekkür ederiz, fakat şu anda bunu kullanmayı düşünmüyoruz" deyip plakla birlikte geri yolluyorlardı zarfı. Tamamen bir iyi niyet gösterisi bu. "Ben bunu alayım, birkaç mezurunu kapayım, yeni bir şey yapayım" gibi bir düşünceleri yok yani. Bir gün, postadan kocaman bir karton paket çıktı,

Diğerleri hep zarfla geri döndü, karton gelince heyecanlandım. Hemen açtım, Atlantic'e bağlı Swan Song'dan geliyor, bu Led Zeppelin'in şirketi! Koştum, İngilizce bilen arkadaşlarımı buldum, yazılanı okuttum. Diyor ki, "denediğiniz tür bizim için çok ilginç, fakat şu an için bunun prodüksiyonunu üstlenecek durumda değiliz, diğer çalışmalarınızla ilgilenmek isteriz, bundan sonra çıkarttığınız plakları bize de yollarsanız seviniriz". Altına bir baktım, dört tane imza: Jimmy Page, Robert Plant, John Bonham, John Paul Jones. Ben bu adamların zaten hayranıyım, bir koşu Hey dergisine götürdüm, onların da ilgisini çekti, hemen bu mektubu yayınladılar. "Tünay Akdeniz'e Led Zeppelin'den cevap geldi" başlığıyla. Sonrasında Led Zeppelin dağılma sürecine girdi, bağımızı sürdüremedik.

"Salak" benim için tam anlamıyla bir rock klasiğidir. Çok değerlidir. İkinci plak, üzerine Türkçe söz yazılmış bir rock'n'roll standartıdır... "Mesela Mesele" ve "Dişi Denen Canlı" ise çok iyi aranje edilmiş, üzerinde daha iyi çalışılmış, daha tecrübe kazanarak yapılmış bir plaktır. Ama açıkçası "Mesela Mesele"nin daha hareketli olmasını hep istemişimdir ben. Hatta Kenan'la bir uyuşmazlığımız olmuştu o dönemde, o bu ritmi istiyordu, ben yavaş buluyordum, koşarak çalalım istiyordum, ama olmadı. O plağın ritmi hep çok yavaş gelir bana.

Şak dedi şuk dedi noktalandık

Hey dergisine ilk röportajımı verdiğim gün bir kız çocuğum oldu. Öğleyin Zeynep Kamil'de onu gördüm, arkasından dergiye gittim. Adını Melodi Ebru koydum. Diğer kızımın adı da Beste Banu'dur. Babam beni çok destekledi. İlk davul takımı aldığında annem çok karşı çıkmıştı, ona rağmen babam hep yanımda oldu. Çünkü onun da içinde bir ukde vardı. Ben "Salak"ı yaptığımda babam Ankara'da Hacettepe Üniversitesi Hastanesi'nde yatıyordu. Bir bağırsak ameliyatı geçirmişti. Ben İstanbul'daydım, büyük kızım yeni doğmuştu, aldım bir numune plak, üstünü imzaladım, dedim ki, "senin yazdığın sözleri bak ne hale getirdim". Çok duygulandı, çok sevindi. Şarkının sonunu değiştirmiştim ben: "Şak dedi şuk dedi noktalandık"tı babamın şiiri, ben "evet dedim evet dedi evlendik" yaptım onu. Denetimden geçmez diye düşünmüştüm, biraz müstehcendi o sözler, ama bu haliyle de denetimden geçmedi. Ön taraftaki şarkının ismi "Salak" olduğu için ne yapsak denetimden geçmeyecekti zaten. Babamın suçu yoktu yani. *(gülüyor)* Babamın yazdığı başka şiirleri de bestelemişliğim vardır, ama onları plak yapma olanağım olmadı. Hatta sürekli bana yazdığı şiirleri gönderirdi, "bunları da bestele" diye. "Salak" o zaman için ileri bir adımdı. Şimdi yapsam düşünürüm, ama o zaman gençlik vardı, yaptık. Sonradan uzun bir süre böyle bir söz kullanılmadı Türkiye'de. Hatta son dönemde Tarkan'ın ve Sezen Aksu'nun bazı şarkılarında kullanılan argo dışında başka bir örneği yoktur bunun. Hey dergisi benim için "Slade'in izinden gidiyor" dedi, ama ben Slade dinlemiyordum bile o yıllarda. Biliyordum, ama dinlemişliğim yoktu. Sadece radyoda kulağıma çalındığı kadarıyla dinliyordum. Slade'in sound'u bana uyum sağlamamıştı, tekdüzeydi, sıkılıyordum onları dinlerken...

Beni Batı müziği adına denetlemek üzere TRT'de bulunan adam türkücüydü. Distortion takılmış gitarın akordunu bozuk diyemezsin, daha önce duymamışsın çünkü.

O dönemlerde Zerrin (Özer) Ankara'da bir diskoda şarkı söylüyordu. Bizi dinlemiş, çok beğenmiş. Birlikte bir grup kuralım, farklı şeyler yapalım gibi bir teklifle geldi bir gün bize... Resimlerimiz falan çekildi, ama sonrasında bir çalışma yapamadık.

1971, Kuzguncuk

O yıllarda Nazmi Şenel ayrılmıştı, yerine Ümit Güner gelmişti. Tülay Kent Plak'ın arabeskçisiydi, ama gündemden düşmüştü. Ümit Güner, onun yerine Zerrin'e arabesk söyletmek istedi ve bizimle bir çalışma yapmasına karşı çıktı. Zerrin o yıllarda Janis Joplin'in bir şarkısını Türkçe söyleyerek sükse yapmıştı, ama sonra arabesk şarkılar söylettiler ona. Orhan Gencebay'ın "Gönül" şarkısını rahmetli Esin'in (Engin) düzenlemesiyle söyledi ve çok tuttu. Sonrasında da bu tarzda plaklar yaptı...

TRT davası

TRT'ye ilk davayı açan benim. Şanar o dönemde iyi bir solcu vatandaştı ve yaptığı şeyler mimliydi. Hatta adamcağız ismini bile değiştirmişti, pop şarkılarına başka imzalar atıyordu. Ben bildiğimi okudum. Bütün plaklarımı TRT'ye denetime gönderdim, hepsi "sözler basit" denilerek reddedildi. Bunu yediremedim kendime. Yazılan bir şey basit olamaz. Ben yazmış, beğenmiş ve yapmışsam, bu basit değildir. "Şarkıda akort bozukluğu var" dediler, bunu dikkate almadım. Çünkü beni Batı müziği adına denetlemek üzere orada bulunan adam türkücüydü: Nida Tüfekçi. Adamın kulağı böyle bir şey duymamış ki! Sen distortion takılmış bir gitarın akordunu bozuk diyemezsin, daha önce böyle bir şey duymamışsın çünkü. Biz yine de takılmadık buna, akordu onların hoşlana-

ORA MUSIC
Müzik Kayıt Stüdyosu
24 kanal (Adat XT 20)
www.oramusic.net
Tel: 0 212 277 63 69

1967

1970, Karabük, Erkin Koray'la

Karabük Set Orkestrasıyla, 90'lı yıllar

cağı şekilde düzelttik, ama bu kez "sözler basit" diye geri dönünce ben dedim ki, "Türkiye'nin yargı organları var, onlarla hallederirim işimi". Yol yordam öğrendim, "Danıştay'a müracaat etmeniz gerekir" dediler. Dava dilekçesinin nasıl yazılacağını gösterdiler, yazdım, dilekçeyi İstanbul Valiliği'ne gönderdim, sonra askere aldılar beni. Denizli'ye birliğe teslim oldum, adresimi bildirdim, yazışmaları oradan yürütmeye başladım. Ben yazıyorum, resmî bir yazı geliyor, ama benim hiç bilgim olmadığı için kafadan cevap veriyorum. Çarşı iznine çıktığım zaman bir arkadaşımın tanıştırdığı bir avukattan yardım alıyordum, yazıp gönderiyordum. Bir süre yazışmalar devam etti. O arada TRT'yi savunan avukatın kadın olduğunu öğrendim. "Dişi Denen Canlı"ya takmış, Türkiye'deki bayanların böyle olmadığını söyleyip duruyor. TRT kıstasları, insan hakları, kadın hakları gibi kavramlarla dolu cevaplar veriyor... Ben de bunlara karşılık, "ben cinayet işlemedim ki, siz de kadınsınız, biliyorsunuz, Türkiye'deki bütün endüstri kadının üstüne kurulu" diye yazdım, "kaldı ki Havva Adem'i bir elmayla kandırmış, kadının şeytanlığı oradan başlamış, benim anlatmak istediğim bu" dedim, ama bana "yüce Türk milleti adına" nihaî bir cevap verildi ve şarkılarımın yanlış söylendiği için ve bilmemne kıstaslarına uymadığından yayınlanamayacağı söylendi. Ben yine yılmadım, onlara Alpay'ın şarkılarını örnek verdim, Alpay şarkıları şöyle söyler: *(taklit ediyor)* "Ka-ha-le-he-nin ba-ha-yır dü-hü-zü..." Yani, "kalenin bayır düzü" demez. Alpay'ın plak firmaları ve TRT'deki yapımcılarla arası iyi olduğu için yayınlanabiliyordu bu şarkılar. Bunları örnek gösterdim, cevap aynen şöyle geldi: "Yüce Türk milleti adına, bir takım sanatçıların şarkılarının TRT'de çalınıyor olması sizinkinin de çalınacağı anlamına gelmez, davayı kaybettiniz, şu kadar harç pulu, şu kadar damga bilmemnesi..." *(gülüyor)* Ben bütün bunları dört taksitte ödedim. Bir de borçlu çıktık üstüne! Ama en azından hakkımı aradım. Kaybettim, ama olsun.

Anarşik ortamda punk ve dalak

"Mesela Mesele"nin kapağında "punk rock" yazısı vardır. Nazmi Şenel'in fikridir bu. İngiltere'den yeni gelmişti, oradaki punk akımından söz etti bize. Aslında punk Türkiye'ye çok uymuyordu. Zaten anarşik bir dönemde yaşıyorduk, çengelli iğneler, zincirlerle konser veremezdik, versek konseri bitiremezdik! Bu tip konserler yıllar sonra Egzotik Band'le başladı. Bizimki şanssız bir dönemdi. Nazmi, işte böyle bir dönemde, İngiltere'den gelirken bazı aksesuarlar getirmiş, dedi ki, "bunları takın, fotoğraflarınızı çekelim, şarkılarınızda da bir protesto var, bunu kullanalım, sizin türünüz punk olsun". Hırdavatçılar çarşısında arkadaşım vardı, ona gittik, zincirler aldık, kendimize göre ayarladık, taktık, Nazmi'nin getirdiği çengelli iğneleri, rozetleri üstümüze geçirdik. O yıllarda Günaydın gazetesi çok popülerdi, oradan bir arkadaş geldi, dedi ki, "size tam bir sayfa vereceğim, ancak benim dediğim gibi bir çekim yapacağız". "Tamam" dedik, aldı bizi Sultanahmet'e götürdü, bir sakatatçının önünde durduk. "Buradan sakatat alacağız, bu giysilerin üzerine monte edeceğiz, parça parça etlerle fotoğraflarınızı çekeceğiz". Ben açıkçası bu tür fikirlere açığım, hoşuma gitti. Ama arkadaşlar dedi ki, "benim babam kızar, arkadaşlarımıza nasıl anlatırız bunu..." Neyse, Sultanahmet'teki o başı kesik heykellerin olduğu müzeye gittik, arabadan indik, dalakları taktık üstümüze, saçlarımızı ıslattık, çektirdik fotoğrafları. Ama arkadaşlar böyle yapınca adamcağızın şevki kırıldı, çekim bittikten sonra filmi bize verdi, dedi ki, "film sizin olsun, nerede isterseniz kullanın". Bizim için büyük bir fırsattı ve kendi kendimize geri teptik. Türkiye'de en çok satan gazetede tam sayfa fotoğraflarımız yayınlanacaktı, var sen ilgiyi düşün ondan sonra! Sonradan o fotoğrafları Ses, Hey gibi dergilere verdik, yayınlandı, ama beklediğimiz ilgiyi görmedi elbette.

Özellikle cumartesi günleri dolup taşardı Üsküdar'daki dükkanım. Bir sürü rock'çu orada birbirini tanıdı. Hatta küçük bir kültür merkezi olduğunu bile söyleyebilirim.

Korsan plaklar, doldurma kasetler

Bende Nazmi Şenel'in çok emeği vardır. Samimi iki dost olmuştuk onunla. Askerden döndükten sonra da bir süre yanına almıştır beni. O zaman Kent'ten ayrılmıştı, dışarıdan kimi kalıplar getiriyordu, onları seri halde üreterek satışa sunuyordu. "Ne alırsan şu kadar" gibi bir kampanya yapmıştı, küçük bir mağazası vardı, orada onları satıyordu. Ben de onun yanında çalıştım bir süre. "Mesela Mesele" bağımsız yayınlanmıştı. "Salak"ı gönderdiğim firmalardan biri yazıyla birlikte bana bir "pardon" çıkartması göndermişti. Bu ilgimi çekti, aldım, etiket olarak kullanmaya başladım. "Mesela Mesele"nin şirketi Pardon'dur. Sonradan bu bir firma oldu ve korsan plak yapmaya başladım. Türkiye'de ilk Nena plağını basan benim mesela. "99 Luftballons"un olduğu LP, Pardon etiketiyle çıkmıştır. Çok kolay yapılıyordu o işler: Almanya'dan plağı getiriyorsun, makara bantlara çektirip kalıbı çıkartıyorsun ve çoğaltıyorsun, kapağının da resmini çektirip bastırdın mı, satışa sunmaya hazır hale geliyor. Bir rock'n'roll miks plağı yapmıştım, çok sattı. Kapağını güzel sanatlarda okuyan bir arkadaşım yapmıştı, en meşhur rock'n'roll şarkıları vardı plakta ve disko ritmiyle desteklenerek, birbirine bağlantılı olarak arka arkaya çalınıyordu. Çok insana ulaştı o plak. Blam şirketi vardı o zaman, en büyük korsancılar, onlar dağıtırdı plaklarımı. Hatta yaptığım plakların kasetleri de Blam etiketiyle çıkardı...

12 Eylül sonrası bir anda piyanist şantörler doldurdu ortalığı, rock müziğe bir ilgisizlik başladı. Ben askerdeydim, döndüğümde geçim derdiyle yüz yüze kaldım. Konserler kesildi, zaten çok vermiyorduk. "Salak"ı yaptığımızda Erkin Koray'ın Kadıköy'de, Melodi sinemasında verdiği konserde ön grup olarak çıkmıştık, o kadar. Erkin çok yıllar önce Karabük'e gelmiş, Yenişehir sinemasında bir konser vermişti ve ön grup yine bizdik. Hayran olmuştu o zaman bize...

1982'de askerden dönünce işsiz kaldım ve ne yapayım diye düşünürken bir posta kutusu tuttum, Almanya'daki tanıdıklarımdan plak istedim, Hey dergisine küçük ilanlar verdim ve getirttiğim plakları kasetlere çekip belli bir ücret karşılığında insanlara ulaştırdım. Türkiye'de o zaman bir rock gündemi oluşmamıştı. Bir dinleyici vardı, ama bu dinleyici yurtdışında yapılan şeyleri dinleme olanağına sahip değildi. O zaman black metal falan çıkmamıştı, AC/DC çok ilgi görüyordu. Zaten bana göre punk akımından sonra rock'u patlatan AC/DC'dir. Sonra Rush çıkmıştır. Bunları getirtip insanlara ulaştırıyordum ben. Çok disiplinli bir şekilde çalışıyordum. Maddî bir kazanç sağladığım için, insanlara vereceğim hizmetin de en iyisi olmasını istiyordum. Çok titizdim. En iyi cihazları seçtim, bütün kayıtları başında durarak ve takip ederek yap-

tım. Doldurduğum kasetlerin içine plakla ilgili bütün bilgileri yazıyordum. İsteyenlere şarkı sözlerini de yazarak gönderiyordum. Metallica, Megadeth, Malmsteen gibi isimleri ilk ben tanıttım. Kayıtları başta evde yapıyordum, ama sonradan yetişememeye başladım. Üsküdar'da, Adliye'nin karşısında, sapa bir yerde küçücük bir dükkan tuttum. İstanbul'daki herkese haber gönderdim, "dükkana bekliyorum" dedim. Dükkan, bütün rock'severlerin geldiği, oturup tartıştığı bir mekân oldu. Sadece kaset dolduruyordum, plaklarımı asla satmıyordum. Arşive çok değer veren bir insanım çünkü, hâlâ da koruyorum arşivi. Özellikle cumartesi günleri dolup taşardı dükkan. Bir sürü rock'çu orada birbirini tanıdı. Bir buluşma noktası oldu orası rock'severler için. Hatta küçük bir kültür merkezi olduğunu bile söyleyebilirim. Attila'nın oğlu Sarp, Şanar'ın oğlu Arda, İstanbul'dan daha bir sürü genç bana geliyorlardı o dönem. Pentagram grubunun elemanları hep benim dükkandaydı. Hatta, geçenlerde Antalya'da bir ödül aldılar ve bana ithaf ettiler bunu, çok sevindim. Bursa'dan atlayıp geliyorlardı. Grubun bas gitarcısı Tarkan bana telefon ediyordu, "Metallica'nın son albümü

ne zaman geliyor" diye, geldiği gün okulu kırıp, kaseti doldurup Bursa'ya dönüyorlardı. Oradan çok insan yetişti. "Biz rock kültürünü senin dükkanda edindik, dinledik, tartıştık, bilgilendik, kimin ne olduğunu öğrendik" derler bana hep. Pentagram o yıllarda Venom ve Motörhead dinlerdi, dedim ki, "biraz ufkunuzu genişletin, kasetin bir yüzüne dinlediğiniz bir şeyi dolduruyorsanız, diğer yüzüne de hiç dinlemediğiniz bir şey koyun ki, onları da tanıyın". Unkapanı'nda rock neşriyatı yoktu. Olanlara da ben elimdeki plakları vermiştim, onlar basmıştı. Iron Maiden'ı benden alıp basmışlardı mesela. Fakat bunların patentinin alınıp alınmadığını bilmiyorum.

Hey'in rock sayfaları

1986'da dükkanımı telif hakları yüzünden kapatmak zorunda kaldım. Unkapanı'ndaki korsan plakçılar kendi kendilerinden davacı oldular, arada ben gittim. Üstelik o zaman Türkçe şarkılar çoğaltmıyordum, bu plaklar Türkiye'de yayınlanmıyordu zaten. Telif hakları yasası daha çıkmadığı için, hakim neye istinaden bizi yargılayacağını bilemedi ve yargılanmadık. Üç ay sonra cihazları geri aldık, ama o arada dükkanı kapatmış oldum. Eski çalıştığım işyeri Karabük'e çağırdı beni, ben de gittim. Eski çevremdi, tanıyordum burayı, çalışmaya başladım. Önce kayıt işini postayla Karabük'te sürdürmeye başladım. Broşürler bastırdım. Sonra işi genişlettim, tişört, takı gibi şeyler de satmaya başladım. Postayla Türkiye'nin 52 vilayetine kaset gönderiyordum.

Karabük'e taşındıktan sonra Hey ve genel yayın yönetmeni Hulusi Tunca'yla bağımı koparmadım. Hatta '80'lerde hazırladıkları rock sayfaları biraz da benim sayemde yapılmıştır. Bana gelen Metal Hammer, Kerrang gibi dergilerden ilgi çekecek haberleri onlara gönderiyordum, onlar da yayınlıyorlardı. O yıllarda küçük kızım doğdu. Ben sürekli kayıt yapıyorum; yaparken takip ediyorum ki, bir hata varsa baştan alayım. Kız da içerdeki odada, ağlamaya başladığında kucağıma alıp getiriyorum, müziği duyunca susuyor. En büyük dinleyicimdi o zaman. Tişört yapan arkadaşlar vardı, bir rock tişörtü yaptırdım onlara, kızıma giydirdim ve koltuğa oturtup eline bir plak vererek resmini çektim, Hey'e gönderdim, "işte en küçük rocker" diye yayınladılar. Evdeki büyük arşivden yararlanamadı ama. Bir süre piyasa müziği dinledi, ama şimdi arşivi keşfetti ve rocker olma yolunda hızla ilerliyor. *(gülüyor)*

Müzikten kopmadım, kopmam

2001'in 6 Eylül günü kalp krizi geçirdim ve SSK'dan sevkedildiğim hastaneye giderken hayatî fonksiyonlarım durdu. Resmen öldüm yani ve Vatan hastanesinden kardiyolog Mehmet Çelik beni beşinci şokta tekrar hayata dönderdi. Yedi gün yoğun bakımda yattıktan sonra ambulansla Ankara'ya gittim ve anjiyo oldum. İki damar tıkalı, yüzde 90 ve yüzde 60; Karabük'ün yetiştirdiği en genç prof. olan Kemalettin Uçanok'un ameliyatıyla beş günde evime geldim...

Karabük'te insanların gidip güzel müzik dinleyeceği, dans edeceği bir bar yok şimdi. Hepsinde piyanist şantörler var, oyun havaları ya da günün moda şarkıları eşliğinde göbek atabiliyorsunuz sadece. Arkadaşlarımla bir grup kurdum, eski şarkıları söylüyorum. Yedi yıldır Hatice Hanım Konağı'nda ve Safranbolu'da çeşitli barlarda gitar çalıp şarkı söylüyorum. Sene sonunda da Antalya'ya yerleşmeyi planlıyorum. Küçük kızımın okulu bitirmesini bekliyorum. Arada beni dinlemeye gelenler, burada böyle bir müzisyenin yaşıyor olduğunu görünce hayret ediyorlar. Eski şarkıları çalıyorum, altyapısı önceden hazırlanmış bazı türküler ya da alaturka şarkıları da çalıyorum, ama oyun havası çalmıyorum. Yine de gelenler memnun ayrılıyorlar. Aslında daha çok bir dinleti müziği yapıyorum, insanlara müziği dinletiyorum...

Bas gitarcı arkadaşım Bülent, elektronik cihazların tamirini yapıyor. Eyüp'te bir düğün salonunda zaman zaman piyanist şantörlük yapıyor. Kenan Suadiye'de bir dükkan açtı, Almanya'ya yufka gönderiyor. Müziği bıraktı. Ben hâlâ eski şarkıları çalıp söylüyorum, Tom Jones şarkılarından "Arkadaşımın Aşkısın"a kadar değişik dillerde ve türlerde geniş bir repertuarım var. Bugüne kadar müzikten kopmadım ve bundan sonra da müziği bırakmaya hiç niyetim yok...

Şu aralar yeniden beste yapmaya başlayacağım sanırım. Uzun zamandır yapmıyordum. Bir ara o kadar çok yaptım ki, yolda yürürken bile beste düşünüyordum. Bunların hiçbiri yayınlanmadı. Askerden geldikten sonra müzik piyasasının tümüyle değiştiğini gördüm, piyanist şantörlerin ortaya çıkmasıyla rock geri plana itildi. Ancak '90'lı yıllarda bazı çocukların ortaya çıkıp kendi olanaklarıyla yaptıkları kasetler bu işe gönül veren bazı yapımcılar tarafından yayınlanınca yeniden bir ortam oluştu. Ada vardı mesela, Nejat'larla (Yavaşoğulları), eski müzisyenlerle çalıştı, çok güzel şeyler yaptı. "Ele Güne Karşı" çıktığında çok popüler olmuştu. '80'den sonra en çok satışı yapan odur. Mazhar Fuat Özkan, o zamana kadar ayrı ayrı çalışıyorlardı. Özkan İpucu zamanında onlarla çalıştı, ama Mazhar ve Fuat stüdyo müzisyenliği yapıyordu o zamanlar. Mazhar ve Fuat ŞAT stüdyosunda oturup beklerdi, gelenlere geri

1999

vokal yapar, gitar çalarlardı. Bizim çalışmamızı büyük bir zevkle izlediler ve hayretle dediler ki, "bu müziğin Türkiye'de alıcıya ulaşabileceğini düşünüyor musunuz?" "Biz şöhret peşinde değiliz, çok para kazanmak da istemiyoruz, zevkimize göre iki şarkı yaptık, bir plak firması bulursak bunu çıkartacağız" dedik. Çocuklarımıza göstereceğimiz bir çalışmamız olsun istiyorduk. Çok şaşırdılar, "valla bravo" dediler. Müzik yapmayı çok istiyorlardı, ama istediklerini yapamayınca reklam ve tiyatro müzikleri yaptılar. Sonra da kazandıkları paraları "Ele Güne Karşı"ya yatırdılar, ama değdi. Şimdi bu yaşlarında hâlâ iş yapıyorlarsa, iyi müzik yapıyorlar demek. Gençler sahnede babaları, dedeleri yaşında adamı izlemez. Duman dinliyorlar, kendilerinden bir şeyler buluyorlar onlarda. Haluk Levent bile yaşlandı artık, konserleri ilgi görmüyor. Yaşlıyken bir adam dinleniyorsa, bu, onun iyi müzisyen olduğunu gösterir.

Söyleşi: **Murat Meriç**

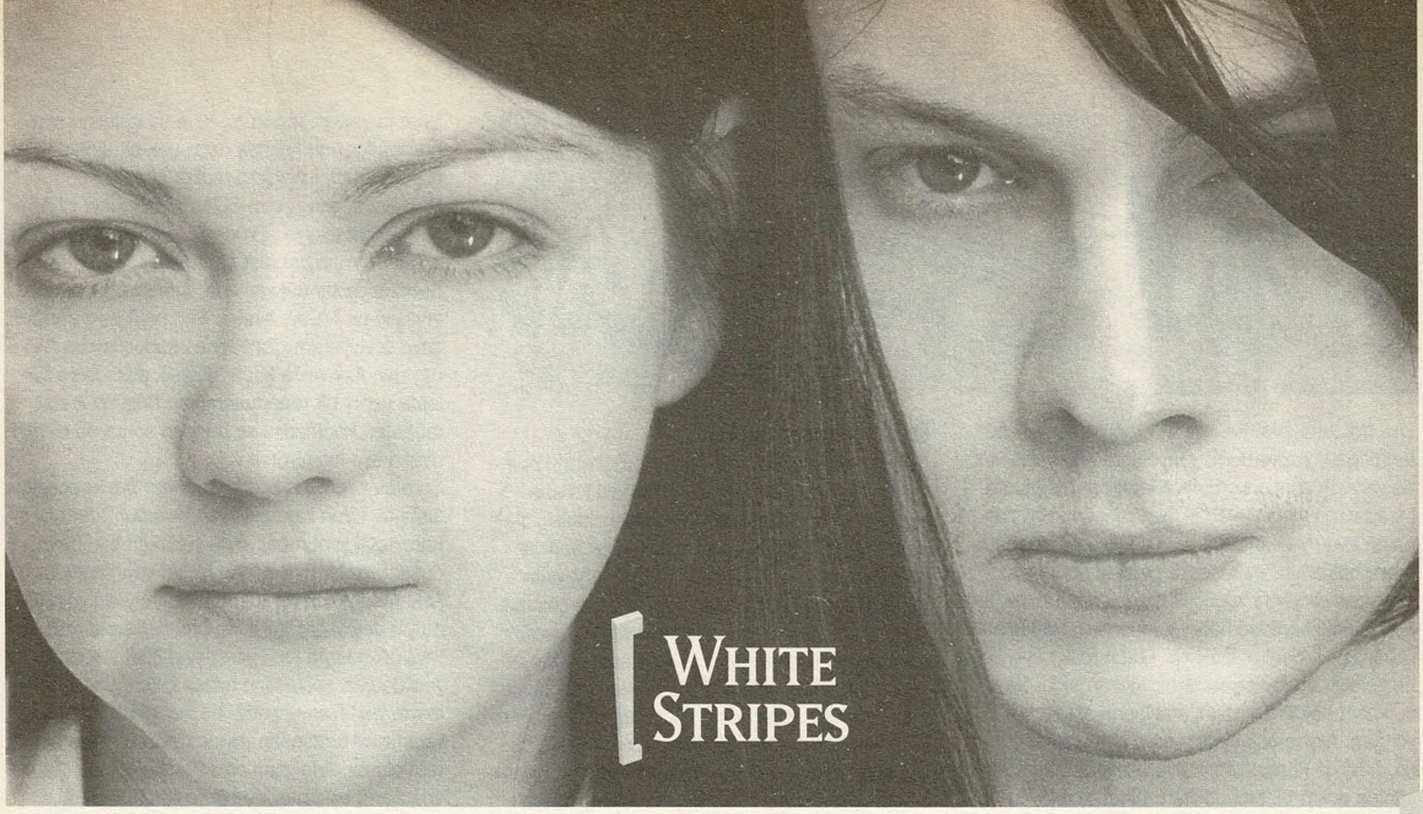

Kırmızı, siyah ve beyazın manevî gücüyle, teknolojinin nimetlerine nanik yaparaktan sadece şehir şebeke cereyanıyla (daha da önemlisi, Meg ve Jack'in arasındaki elektrikle) işleyen bir blues fabrikası White Stripes. Topu topu iki kişiden Led Zeppelin, Who, AC/DC'nin toplamı kadar ses çıkıyor maşallah... 2003'teki "Elephant"ın başarısının ardından ikili boş durmadı, yüzlerce salonda çaldı, sonunda Kuzey İngiltere'de verdikleri bir konseri "Under Blackpool Lights" adıyla DVD formatında sundu hayranlarına. Gecenin 26 şarkılık repertuarında "Hotel Yorba"dan "Seven Nation Army"ye kendi hitlerinin yanısıra, Dolly Parton ("Jolane"), Son House ("Death Letter"), Bob Dylan ("Outlaw Blues"), Leadbelly ("Take A Whiff On Me") şarkıları da bulunuyor... Cepheden son bilgileri almak için, Observer ve Les Inrockuptibles'e verdikleri iki mülâkatı derleyip topladık...

ALTERNATİF AKIM ÖLDÜRÜR DÜZ AKIM SÜRÜNDÜRÜR

Jim Jarmusch'un "Kahve ve Sigara"sında ve Anthony Minghella'nın "Cold Mountain"ında oynadın. Hiç bir şeyi kontrol etme durumunda olmadan, bir yönetmenin "malzemesi" olmak hoşuna gitti mi?

Jack White: Evet. Bu edilgenlik benim için yeni bir durum, sanki Jack White'tan uzakta, tatile çıkmışım gibi. Bir kereliğine olsun, bütün kararları almak durumunda olmamak rahatlatıcı bir duygu. Film yönetmek çocukluk hayalimdi. Ergenlik dönemimde o yola yönelmiştim de. Detroit'te, bir takım reklam filmlerinde yönetmen asistanı olarak çalışmıştım. Daha o zamanlardan, bu endüstride en ufak bir fikrin bile onlarca kişinin elinden geçmesi gerektiğini fark ettim. Bütün fikirler törpüleniyor, sulanıyor... Sinemada bir fikrin katışıksız kalması imkânsız, mutlaka bir yerleri sakatlanıyor.

Yönetmen olmayı hayal ettiğin dönemde, kahramanların kimlerdi?

Orson Welles, Stanley Kubrick ve –ışıklarından ötürü– Fritz Lang. Welles'in filmleri canlı olduğum, yaşadığım, kolay kolay yara almaz olduğum duygusunu veriyordu. Hayatım eski filmler kiralamakla geçiyor. Turneye çıktığımda tonlarca DVD satın alıyorum; sonra da otobüste ya da otel odalarında unutuyorum. Benim harcadığım parayla birileri devasa videotekler kurabilirdi. *(gülüyor)* Tek tük yeni film seyrediyorum –maalesef artık sinemaya gidecek zamanım yok– ama son sıralarda, "Eternal Sunshine Of The Spotless Mind"a *(Michel Gondry)* ve lise yıllarımı hatırlatan "Napoléon Dynamite"e *(Jared Hess)* vuruldum.

Müzik DVD'leri de alıyor musun?

Asla. Elimdeki tek müzik DVD'si, 60'lı yıllardan Stones'un İngiliz televizyonlarındaki bütün kayıtlarından oluşturulan korsan derleme. Dolayısıyla da kendi DVD'mizi yapmaya koyulduğumuzda, ne yapılır, ne yapılmaz, nasıl yapılır gibi en ufak bir fikir sahibi değildim. Gördüğüm ve sevdiğim filme çekilmiş tek konser "The Last Waltz"du *(Martin Scorsese)*, bu tür için tek referansım. Aynı araçları kullanarak, o tarz bir tutkuyu, ateşi yakalamak istedim. Dolayısıyla da video kullanmak söz konusu olamazdı, MTV'nin o tuhaf parlak, plastik, hareketli görüntülerine benzemesini kesinlikle istemiyordum. Ne tutkumuzun, ne enerjimizin ne de canlı çekimin aksiliklerinin, kazalarının ıskalanmasını istiyordum. Altı adet Super-8 ve iki adet 16 mm kamerayla çektik. Dolayısıyla da kenar köşedeki bir çekmecede unutulmuş 70'li yıllardan kalma eski bantları andırıyor.

Led Zeppelin DVD'sinden etkilendiniz mi bu filmi çekerken?

Evet, seyrettim o DVD'yi. Korsan çekimlerin birçoğu Super 8'le gerçekleştirilmiş. Mesela "Immigrant Song". Zaten o DVD'yi bir araya getiren adamla çalıştık biz de.

"Kahve ve Sigara" tam da size uygun bir filmdi. Bu filmdeki Tesla muhabeti nasıl ortaya çıktı?

Jim'e çok saygı duyarım. Onun bürosunda eski "Kahve ve Sigara" skeçlerini seyrediyorduk. Bizim bölümün diyalogları için bizde de fikirler vardı, ama çoğunu Jim yazdı. Bürosunda bir Tesla kitabı gördüm ve Tesla'yı sevip sevmediğini sordum. Muhabbet böyle başladı. Ben Tesla'yı, başka biri de Edison'u canlandıracaktı. Edison'un, Tesla'nın alternatif akımının tehlikeli olduğunu kanıtlamak için bir file elektrik verdiğini biliyor muydun? Ve bunun görüntüsü de mevcut. Biz de bu sahneyi canlandıracaktık ve Meg fili oynacaktı. Edison'un fili öldürmesi üzerine filin cesedinin üzerine zorla AC yazdıracaktım, sonra laboratuarda kavga edip Edison'u öldürecek ve kellesini ampul niyetine asıp üzerine de DC yazacaktım. Fikir buydu. Jim geldi ve bunun yarım milyon dolara patlayacağını söyledi. Projeden vazgeçildi ve "Kahve ve Sigara"daki fikir doğdu.

"Seven Nation Army"yi ilk yazdığınız zaman büyük bir şarkı olacağının farkına varmış mıydınız?

Hayır, hiç de öyle hissetmemiştik. Hatta single olarak yayınlamayı bile düşünmüyorduk. Herkes "There's

Gelmiş geçmiş en iyi 100 albüm listelerine bir baksanıza, hepsi iki günde kotarılmış albümlerle dolu. Günümüzde bu gerçeğin farkında olmak çok önemli.

No Home For You There" parçasının single olmasını istiyordu. "Seven Nation Army"nin tarafını tutan bir tek ben vardım.

Şarkı aynı zamanda sizin için zorunlu bir final gibi olmuş gibi...

Bir şarkının en sona kalması, iyi bir yemeğin sonunda afiyetle yenen dondurma rolünü üstlenmesi anlamına gelir; tıpkı Nirvana'nın "Smells Like Teen Spirit"i gibi. Geçenlerde bir arkadaşım, Reading festivalindeki konserimizde, dinleyicilerin "Seven Nation Army"yi öylesine bir gerilim ve sabırsızlıkla beklediğini, başladığımızdaysa neredeyse patlamanın eşiğine geldiklerini söyledi –tıpkı tutulan, ertelenen orgazm gibi.

Bu şarkının kulüplerde bu kadar tutacağını bekliyor muydun?

Asla. Bu şarkının bir sürü remiksini de duyuyorum, hiç utanıp sıkılmadan yapılan korsan versiyonlar, beni alâkadar etmeyen elektro yorumlar... Onu bestelerken, insanların kolayca katılabileceği bir yanının olması hoşuma gidiyordu, arabada giderken parmak şaklatarak eşlik edebilirler... Ama böyle dans edeceklerini düşünmüyordum doğrusu. Bence dans müziği 70'lerde öldü. Dans müziğinin sentetikleşmiş, bilgisayar ortamında ruhunu kaybetmiş hali hiç mi hiç ilgimi çekmiyor.

DVD'de yer alan yeni single'ınız Dolly Parton'un"Jolene"inin bir yeniden yorumu, katışıksız bir aşk hikâyesi. Senin aşka bakışın da bu kadar mutlakçı mı?

Had safhada romantik biriyim, aşka derinden inanıyorum. "Jolene" gibi bir şarkı, her dinlediğimde beni ağlatır. Bu denli güçlü hislere gururla direnen tiplerden değilim; birinin yokluğu benim açımdan sarsıcı bir tema. Blues'un da içime o kadar işlemesinin nedeni bu kaybetme duygusu. "Jolene" de kendi tarzında harika bir blues şarkısı.

Bir keresinde, hiçbir hi-tech cihaz olmadan iki hafta içinde dünya çapında bir albüm yapılabileceğini söylemiştin...

Evet, ama buradaki mesele, bunun yapılabilir bir şey olduğunu söyleyebilmek. Gelmiş geçmiş en iyi 100 albüm listelerine bir baksanıza, hepsi iki günde kotarılmış albümlerle dolu. Günümüzde bu gerçeğin farkında olmak çok önemli. İnsanlar daha fazlasını isteyip duruyorlar, daha iyisini, daha büyüğünü, daha hızlısını, daha yenisini... Özellikle Amerika'daki insanlar kendilerine sınır çekilmesinden rahatsız oluyorlar, "bunu yapamazsın", "bundan başkasına sahip olamazsın" denmesinden hoşlanmıyorlar. Herkes tatlısını önden yemek istiyor.

White Stripes'ın kırmızı-siyah-beyaz renklerinin modern rock'un taleplerine rağmen bu kadar tutunmasının nedeni ne sence?

Gerçekten çok komik. Birkaç hafta içinde Black Eyed Peas'i ve Lil Jon'u aynı renkteki kıyafetler içinde gördüm. Green Day'in son albümünün kapak çalışmasında aynı renkler var. İki ayrı araba reklamında aynı renkleri ve "The Hardest Button To Button"dan araklanmış bir fikri gördüm. Michael Gondry'ye anlattım bunu, o da "biliyorum, reklamı benim çekmemi istediler, reddettim" dedi. Gördün mü? Bu fikirleri bir yerden arakladıklarını biliyordum. Bizim içinse her şeyin bir anlamı var. "Şuna benzer bir fotoğraf çektirelim, şık duruyor" diye düşünmedik hiç. Derinliği olmayan hiçbir fotoğrafı laf olsun diye kullanmadık.

Geçenlerde Bob Dylan'la birlikte sahneye çıkma şerefine nail oldun. Nasıl gerçekleşti bu?

Bu konuda ne yazık ki konuşamam.

Meg White: Geçenlerde biyografisini okudum. Özel hayatını kendine saklamasına rağmen, birçok konuda neler düşündüğünü açığa vuran dengeli bir yöntem bulmuş.

Jack: Ben de okumaya çalıştım, ama içinde hiç resim yoktu.

Ona olan sevgin, star olmayı reddetmesinden kaynaklanıyor olabilir mi?

Evet, ona hayranlığımın bir nedeni de bu. Bugünlerde herkes her tarafa çekilmeye çok müsait. Hiç kimsenin gururu kalmamış gibi. Belki de son kırk-elli yıldır bir şeyler kayboldu ve biz fark etmedik. Daha önce dediğim gibi, insanlar kendilerine sınır konmasını sevmiyor artık. Şöhretli olup da gururlu olan birini göstersene bana... Çok nadir, çok!

Eskiden farklı mıydı sence?

Evet, farklıydı. Frank Sinatra gururluydu. Artık Frank Sinatra veya Patti Page yok ortada. Patti Page yerine Ashlee Simpson var, ya da Paris Hilton! Gençlerin önündeki örnekler ne yazık ki bunlar. Geçenlerde bana Lindsay Lyons'ın albümünde gitar çalıp çalamayacağımı sordular. 16 yaşındaki bir başka aktris albümü mü? Almayayım, sağol!

Geçen yıl MTV Europe ödüllerindeki konuşmanda Lonnie Donegan'a övgüler düzmüştün. Birçok şeyin geçmişte daha iyi olduğunu düşünüyor gibiydin...

Artık beğenecek bir şeyler bulmak o kadar zorlaştı ki! Herkes her sorusunun hemen cevaplanacağına inanıyor. Ellerinin altında internet, kameralı cep telefonları ve bilgisayarları olduğu için her şeyin kolay olduğunu düşünüyorlar. Oysa ben ortada artık folk müziğin kalmamış olmasından endişe ediyorum. Dünyadaki kültürün giderek bilgisayar üzerinde yükselmesinden dolayı folk müzik kayboldu. Bir daha bir skiffle grubu olmayacak. Diğer yandan, insanlar MTV'nin niye bu kadar kötü olduğunu konuşup duruyorlar. Kötü, çünkü artık blues, country ve folk yok ortada. Bu müzikleri geri getirmenin benim sırtıma kalmış olması da yoruyor beni.

"Elephant"ın kaydedilmesiyle yayınlanması arasında bir yıl geçti. İlk kaydettiğin zaman hissettiğin şeyi hâlâ hissediyor musun albüme karşı?

Evet, çok uzun bir süreydi. Ama albümdeki hiçbir şeyi değiştirmek istemedim. Bir yıl geçse de üstünden, ilk kaydettiğimiz zaman verdiğim kararlara bağlı kalmak istedim. Hâlâ kulağa iyi geliyordu. Daha önceki albümlerimizi kaydeder kaydetmez yayınlamıştık, o yüzden bu seferki bir nevi test oldu bizim için. Diğer albümlere dönüp baktığımda memnun olmadığım ya da pişman olduğum noktalar var. Bazen bir parçayı piyanoda yaparsınız ve o sound'la gayet iyi bir şarkıdır. Sonra bunu alıp gruba uyarlarsınız. Elektrik girer içine, oysa bu uyarlama her zaman işe yaramaz. Bazen de en iyi yol budur, hiç belli olmaz. Mesela "Dead Leaves and The Dirty Ground" gitarla çok iyi gidiyor.

Meg: O şarkıyı prova edişimizi hatırlıyorum. Çok heyacanlanmıştık çalarken, ama kayıt bittikten sonra dinlediğimizde hiç beğenmedik, bir gariplik vardı.

Jack: Hâlâ insanlar favori albümlerinin "De Stijl" olduğunu söylüyor. Bizse bu albüm sonrası o kadar çok konser verdik ve bu şarkıları her gece o kadar çok çaldık ki, şimdi albümün kendisini dinleyemez hale geldik. Konsere uyarlandıkları için albüm şimdi çok yavaş çalınmış gibi geliyor, sürekli şarkıyı hızlandırmak geçiyor kafamızdan. Yine de albüm bir kere kaydedilince her şeye dur demek gerekiyor. Kimileri remikslerle o kadar çok uğraşmasına, yüzbinlerce dolar ve aylarca zaman harcamasına rağmen, dönüp ilk kayıtları dinlediğinde "en iyisi buymuş" diyorlar. İnsanlar "8 kanallı bir stüdyoda kayıt yapamam, 24 kanal lazım bana" diyorlar. İyi ama, grupta üç kişi var, 24 kanalla ne halt edeceksin? Gershwin'in 24 kanala ihtiyacı olabilir, ama acaba senin ihtiyacın var mı? Eğer malzemen iyiyse, tek kanal bile yeter!

Bir sonraki albüm için hazırlanmaya başladınız mı?

Evde şarkılar yazıyorum. Aklıma fikirler geldiğinde hemen kaydedebileyim diye küçük bir el kayıt cihazı edindim. Aklıma gelen melodileri sonradan unutuyorum çünkü. Yeni albümde bir melodi var. Bu melodiyi iki yıl kadar önce bir hafta boyunca ıslıkla çalıp duruyordum. Sonra unuttum ve bir türlü hatırlayamadım. Bir gün bir arkadaşımın evindeyken durup dururken tekrar hatırladım ve ıslıkla çalmaya başladım tekrar. Çok garip!

"Cold Mountain" filminin soundtrack'indeki şarkılarının çoğu beyaz folk geleneğine yakın. Özellikle kendi şarkın "Never Far Away". Loretta Lynn'in şarkılarıysa daha country. Acaba bu ilerleyeceğin yolu mu işaret ediyor?

O şarkıyı albüme koymak istemediler, filme de koymak istemediler. Şarkıyı hiç beğenmediler, bugüne kadar beğenene de rastlamadım. Şarkıyı kitaptaki karakterlerden yola çıkarak yazmıştım. "İsterseniz kullanın, yoksa atacağım şarkıyı çöpe" dedim. Onlar da albüme koydular. Bir tür komplimandı zannedersem, ama albümün bütünü bence çok iyiydi. Prodüktör T-Bone Burnett'ın bu insanlara seslerini duyurabilecekleri bir arena sağlamış olması bence çok önemli.

Loretta Lynn "Van Lears Rose"u 12 günde bitirince ne hissetti? Bu süre bir country ya da western albümü için bile kısa değil mi?

"Jolene" gibi bir şarkı, her dinlediğimde beni ağlatır. Bu denli güçlü hislere direnen tiplerden değilim. Blues'un da içime o kadar işlemesinin nedeni bu kaybetme duygusu.

İlk başlarda olup biteni anlamadı. Kayıt için seçtiğimiz bir ev vardı. İlk günün sonunda yanıma geldi ve "Jack, sen buraya geleceğimizi biliyor muydun?" diye sordu. "Elbette Loretta, burayı ben seçtim" deyince rahatladı. Birkaç gün sonra tekrar geldi ve "çok heyecanlıyım Jack, muhteşem bir albüm olacak bu" dedi. Onu müzikle ilgili tekrar heyecanlı görmek çok güzeldi. Çok akıllı bir kadın. Dışardan bakıldığında müziğindeki kimi noktalarla ilgili bu kadar derin düşündüğünü asla tahmin edemezsiniz.

Gelen tekliflerden kafanıza uygun olanı seçmek keyifli herhalde...

Elbette. Albümlerinin prodüktörlüğünü yapmamı isteyen bir sürü grup var, ama ben para için yapmak istemiyorum bu işi. İstediğim şeyi yapmak keyifli olan. Birkaç ay önce Beck'le çalıştık. Bir şarkıda bas çaldım. Stüdyo hiç bana göre değildi. Kocaman bir bilgisayar gibiydi, ama adamlar ne yaptıklarını çok iyi biliyorlar. Benden sonra şarkıyı tanıyamayacağım kadar değiştirmişler, ama hoş olmuş. Bu arada evde gizli silahlarla ilgileniyorum. Memphis'ten bir org buldum, onu çalmakla ve onarmakla vakit geçiriyorum.

"White Blood Cells"den sonra grubun bir-iki albümlük ömrü olduğunu söylemiştin. Hâlâ öyle mi düşünüyorsun?

Evet, öyle hissediyorum. Bunu söylediğimiz için çok eleştirildik ve adeta cezalandırıldık. Herkes bu lafı sorup durdu bize. Ama benim kastettiğim, "emekliye ayrılıyoruz" dedikten sonra tekrar ortaya çıkmak değildi. Yirmi yıl boyunca bu grup işini sırtımda süreklemek istemiyordum, hâlâ da istemiyorum. Ettiğim lafın bir faydası oldu, insanlar her yaptığımız albüme yeni bir gözle bakıyorlar artık, sıfırdan başlamışız gibi...

Poster ve kapak çocuğu oldun. Senin de odanın duvarlarında posterler var mıydı?

Ne tuhaf değil mi, yıllarca hep çirkin olduğumu söylerlerdi. *(gülüyor)* Seks sembolü olmak için fazla soluk tenliyim. Hiç posterim yoktu, ama kardeşlerim meraklıydı, odaları, tavanarası hep posterlerle doluydu: Pete Townshend, Jimmy Page, Ritchie Blackmore... Poster asacak yaşa geldiğimde, yani 80'lerin sonlarında, bu sefer de o moda artık ortadan kalkmıştı, rock bitmişti. Sadece Madonna afişleri vardı. Ben de abileriminkilerle idare ettim.

O dönemdeki fotoğraflarına baktığında, kendi halini nasıl buluyorsun, yakın geliyor mu?

Kesinlikle gelmiyor, o zamanlardan beri kırk kere değiştim, o çaylakla alâkam kalmadı... Geçen gün abilerimle aile fotoğraflarına baktık, o kadar gerçekdışı ki... 11-12 yaşımdan beri ilk defa, iki abimle buluşup arabaya atladık. Çok sarsıcıydı: Hepimiz büyüdük, hem de bambaşka yönlerde... Çocukluğumuzun geçtiği eve kutsal bir ziyaret yapmak istiyorduk. Mahallenin o kadar ruh daraltıcı olduğunu, evin o kadar küçük olduğunu, komşuların o kadar fakir olduğunu unutmuşum...

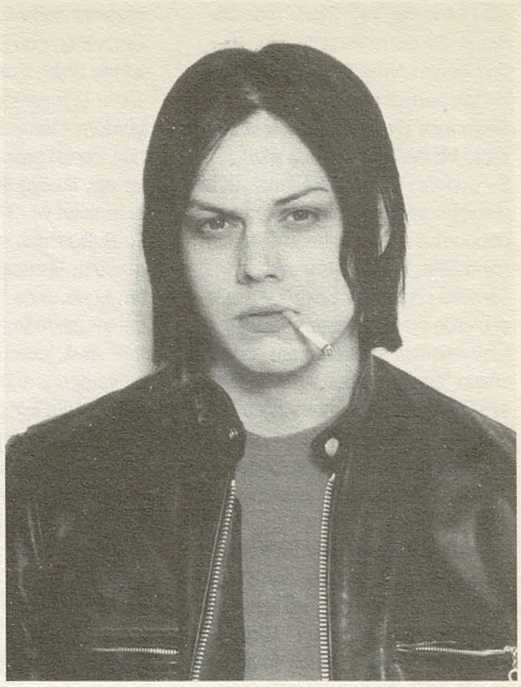

On küsur kardeşinle beraber yaşadığınız o mütevazı aile ortamında mı tutumlu olmayı öğrendin?

Seçeneğimiz yoktu ki. Her konuda kemerleri sıkmamız gerekiyordu. İlâ ki üzerimde izleri kalmıştır. Bir doların ne kadar kıymetli olduğunu çok erken yaşta öğrendim. Öteki rock gruplarının çoğu daha rahat çevrelerden geliyor, onun için de kolayca har vurup harman savuruyorlar. O kadar yoksul olmak bana tedbirli olmayı öğretti, ama aynı zamanda cömert olmayı da. Ayrıca, bütün bu parayla ne yapılır, onu da bilmiyorum; zengin olunca kendime gitar bile almadım, hâlâ o eski iki gitarı çalıyorum. Çok fakirdim, şimdi çok zenginim. Daha mutlu ya da daha mutsuz değilim, yeni alışkanlıklar edinmek istemiyorum, yeniden beş parasız da kalabilirim. Başarımızı dolarla ölçmüyorum, özgürlükle ölçüyorum: Artık kimse bana şunu yap, bunu yap diyemiyor.

O mahalle başka neler öğretti?

Herkes sizi dışladığında dahi başını dik tutmayı. Mahallede, lisede, kimse rock'n'roll'dan hoşlanmazdı, hip-hop sevmediğim, Adidas giymediğim için dalga geçerlerdi... Bana düşmanca yaklaşan bir ortamda kişiliğimi geliştirmeyi, alaylar ve hakaretler karşısında dahi kendimle gurur duymayı öğretti. Görüşlerimi, zevklerimi paylaşabileceğim insanlarla tanışmak için yirmi yaşıma kadar beklemem gerekti. Nihayet rock'n'roll muhabeti yapabilmek için yirmi yıl beklemek, uzun ha!

Başarını ailen nasıl yorumluyor?

Mutlular, çünkü onlar da müziği benim kadar çok seviyor. Büyük abimle idolü Jeff Beck'i tanıştırmayı da başardım, hatta beraber çaldılar. Ama küçüklüğümde onlar asla bana yardımcı olmadı. Hatta cesaretimi kırmak için ellerinden geleni yaptılar. Bana gitar çalmayı öğretsin diye abime yalvarmıştım, ama beni başından savdı: "Bana kimse öğretti mi! Kendi başının çaresine bak!" Evde hiç kimse bir kere olsun iyi yolda gittiğimi, doğru düzgün bir şey yaptığımı söylemedi... Hiçbir zaman en ufak bir destek görmedim. Hatta tam tersi: Ne zaman bir hediye verseler, anında suçluluk duymama neden olurlardı, yok ne kadar pahalıya mal olmuş da, ne kadar fedakârlıklar gerektirmiş de... Bugün hâlâ biri bir şey verdiğinde ya da bir iltifat ettiğinde, hemen suçluluk duyarım. Almayı bilmiyorum.

Herkes her tarafa çekilmeye çok müsait. Belki de son kırk-elli yıldır bir şeyler kayboldu ve biz fark etmedik. Şöhretli olup da gururlu olan birini göstersene bana...

Detroit'i çok sevdiğinizi biliyoruz. Başka bir yere taşınmayı düşündünüz mü hiç?

Detroit artık ilgimi çekmiyor ve bu şehirden beklediğim hiçbir şey yok. Bana yardımcı olmaktansa, ayak bağı oluyor. Bu yüzden taşınmayı düşünüyorum bazen. Güney'e taşınmak en iyisi galiba. Gerçek Amerika ve Amerikan kültürü orada çünkü. Amerikana'yı anlatan şarkılar hâlâ Appalachia'da söyleniyormuş duyduğuma göre. 1920'lerin, '30'ların Detroit'iyle ilgili kitapları okuduğunuzda, ne kadar güzel bir şehir olduğunu görüyorsunuz. Oysa geriye hiçbir şey kalmamış.

Meg: Ben sorunun ne olduğunu buldum geçen gün.

Jack: Neymiş?

Meg: Okuduğum bir kitapta anlatılıyordu. Şehrin ruhunu elinde tutan kızıl bir cüce cin varmış ve her kötü olay olmadan önce etrafta görünürmüş. Son olarak da bir Cadillac'ın içinde görülmüş.

Jack: Kızıl cüce cin ha? Şahane!

Amerikalı olmak için iyi bir zaman olmadığını söylemiştin bir keresinde. Savaş ve Bush karşıtı protestolara bir şarkıyla destek vermeyi düşünmediniz mi? Tom Waits bile bir şarkı yaptı...

Her şeyi, politikayı da bir yana koyduğunuzda, insanların bu kadar yönlendirilmesi korkunç bir durum.

Meg: Hayatım boyunca insanları bu kadar saplantılı ve huzursuz görmemiştim. Babam her zaman seçimlerde üçüncü bir şık daha olması gerektiğini söylerdi, "yukarıdakilerin hiçbiri" seçeneği gibi. Yeterli sayıda insan bu şıkkı işaretlerse, yeni adaylar belirlenmesi gerekecek... Bence mantıklı bir fikir. İki partili sistem beraberinde bir sürü sorun getiriyor. Ama bunun için bir şey yapabilecek durumda değilim. İki kötü arasında daha ehven-i şer olanı seçmek kötü bir durum.

Jack: İngiltere'de de durum aynı bildiğim kadar. Eğer bir partiye oy veriyorsanız, o partinin başında bir maymunun mu, yoksa Alber Einstein'ın mı oturduğu o kadar önemli değil. Gidip partiye oy veriyorsunuz, iş bitiyor. Hakikati aramıyorsunuz. İnsan neden hakikati öğrenmek istemez?

Meg: Hakikati öğrenmezsen tembellik edebilirsin çünkü.

Jack: Öyle galiba. Üzücü.

Çeviren: ***Siren İdemen - Ogan Güner***

babylon

www.babylon.com.tr

ŞUBAT
FEBRUARY

BABYLON TURNS ISTANBUL ON

Şehbender Sokak No: 3 Asmalımescit,
Tünel/Beyoğlu T: (212) 292 73 68

Babylon bir Pozitif Titreşim'dir.
www.pozitif.info

J&B Nightology (Londra)

THE RAY GELATO GIANTS

11.02 CUFRI-12.02 CTSAT
23:00

Efes Pilsen Blues Nights (Mississippi)

BYTHER SMITH & THE NIGHTRIDERS

08.02 SATUE-09.02 ÇAWED
21:30

EFES PİLSEN BLUES NIGHTS

Garanti Caz Yeşili (Londra)

RONNY JORDAN

23.02 ÇAWED-24.02 PETHU
21:30

Garanti CAZ Yeşili

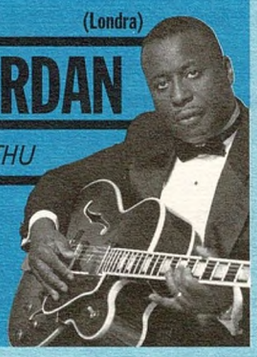

Millering the Nite @ Babylon (Londra)

BUGZ IN THE ATTIC

04.02 CUFRI
23:00

Millering the nite @ Babylon

Soundscape UK (Londra-İstanbul)

PEST vs. ORIENT EXPRESSIONS

25.02 CUFRI
23:00

BRITISH COUNCIL

Millering the Nite @ Babylon (Londra)

SCRATCH PERVERTS

19.02 CTSAT
23:00

Millering the nite @ Babylon

(Zürih)

BOB MARLEY 60 yaşında

ASHER SELECTOR

06.02 PASUN
17:30

(İstanbul-Köln)

BABA ZULA / Alexander Hacke (Einstürzende Neubaten)

05.02 CTSAT
23:00

(New Jersey)

LARRY O'NEILL

01.02 SATUE
21:30

(Paris-İstanbul)

SMADJ PRESENTS SOS PROJECT

10.02 PETHU
21:30

(New York)

RICKY FORD ORCHESTRA

15.02 SATUE
21:30

Tsunami Yardım Konseri (İstanbul)

REBEL MOVES

17.02 PETHU
21:30

(İstanbul)

HAREM

03.02 PETHU
21:30

(İstanbul)

NİL KARAİBRAHİMGİL

18.02 CUFRI
23:00

Yaşamla Dansınızı Yarım Bırakmayın (Ankara)

maNga

02.02 ÇAWED
21:30

AIDS SAVAŞIM DERNEĞİ

Doritos Party Nights

OLDIES BUT GOLDIES

26.02 CTSAT
23:00

Oldies But Goldies

DORITOS PARTY NIGHT

Biletler Babylon ve Biletix gişelerinde. biletix

PARS/MCCANN ERICKSON

Radikal

iyi

RADIO XI-GEN FM 93.9 İSTANBUL

"Açık Radyo." 94.9

Wall

Doritos

Ekolay

Ercüment Vural & Önder Focan Project

Bir yanda Ercüment Vural var: Klavyeli çalgılar ustası ve şarkıcı. Passaporte Latino gibi gruplardan ve pop albümlerine katkılarından aşinayız ismine... Diğer yanda Önder Focan: "Erken"den "Standard A La Turc"a albümleriyle, Deep Purple'ı cazladığı "Purple In Blue" gibi projeleriyle, Nardis'deki "kulüpçülüğüyle" tanıdığımız gitarist... İkisi kafa kafaya vermişler, karşılıklı gönül barıştırmışlar, yanlarına da enstrümanlarında yetkin isimleri almışlar. Ortaya çıkan eser, 11 parçalık "Kırmızıya Çalıyor / Like Red" albümü. Türkiyeli cazda yeni ve heyecanlı bir soluk. Projenin iki mimarı anlatsın, biz dinleyelim.

Gardıroptaki Trompetçi

Soyadınız Focan mı, Foçan mı? İkisi de kullanılıyor.

Önder Focan: Doğrusu Focan. "Ç" ile yazmak çok sık yapılan bir hata. İki nedeni olabilir: Türkçede sert sessizlere daha alışık olunması... Bir de, Foça kasabasına gidiyor herkesin aklı herhalde.

Ne demek Focan?

Focan: Anlamı yok. Oğlum şöyle bir espri yaptı: Aslında soyadımız Fo'ymuş, Mertcan, Alican gibi her ismin arkasına bir Can eklemek moda olunca Focan olmuş. *(gülüyor)*

Bu albüm, bu proje sizin için ne anlama geliyor? Gitarınıza bir arkadaş ararken bir piyanoyla ikili kurmak mı istediniz?

Focan: O şekilde yola çıkmadım. Bir piyanoyla değil, Ercüment Vural'la çalmak istedim. Yoksa başka birçok piyanist var. Zaten genelde piyanoyla birlikte çalmayı tercih etmiyorum, Hammond org'la çalmayı seviyorum. Çünkü gitara daha çok yakışıyor. Piyano ile gitarı bir arada kullanırken çok dikkatli olmak lazım. O dikkati vermeyi göze alıp girdik Ercüment'le bu projeye. Ama "Kırmızıya Çalıyor"u ikimizin çalışması gibi değil, grup albümü olarak değerlendirmek lazım. Bizim bestelerimizden yola çıkıldığı için ikimizin adı kullanıldı. Medyatik lafı bizim için geçerli olmasa da, bir şekilde ikimiz de tanınmış insanlarız. Sıfırdan yeni bir grup adıyla çıkmak istemedik... Bugüne kadar ben müziğin daha mainstream caz tarafında kaldım, Ercüment daha Latin tarafında kaldı. Bu ikisini iç içe getirip paylaşmaktı esas espri. Daha evvel hiç Latin çalmamıştım. Sadece caz gruplarının çaldığı kadarıyla bossanova'lar çalmıştım, o kadar. Latin standartlarından oluşan bir repertuar hiç çalmadım.

Ercüment Vural: Zaten Türkiye'de çok az insan çalmıştır o repertuarı.

Focan: Mesela Jobim parçalarını herkes bilir. Ben de çaldım. Ama onları Latin diye düşünmüyorum. Brezilya'da yazılmış caz standartları onlar. Latin deyince salsasıyla filan tamamen başka bir şey anlaşılmalı. Ercüment bunu Türkiye'de en iyi bilenlerden biri. Çalarken Ercüment'ten çok şey öğreniyorum. "Bir"leri duymayı öğrenmiş oldum: Ölçü başları Latin'de farklıdır. Kaba tabirle "ayı tuzakları" vardır Latin müziğinde. Bizim Türk müziğindeki aksak ritmler gibi. Hissetmezseniz duyamazsınız.

Vural: Latin'in en spesifik tarafı ritmi, vuruşu önde hissetmektir. Notayı aynı şekilde yazıyorsun, ama çalarken yazıldığı gibi çalmıyorsun.

Focan: Caz swing'i de biraz öyledir. Müzikleri birbirinden ayıran şeyin ritmik anlayış olduğu kesin. Hayatta zor tanımladığımız bir şey var: Zaman. Bir zaman diliminde bir ses paleti tasarlıyoruz. Ve zaman akarken o palette bir noktaya "sıfır noktası" diyoruz, bir başka noktada da parçayı bitiriyoruz. Bunun içinde çaldığımız ve çalmadığımız notalar var. O notaları zamanın neresine yerleştirdiğimiz önemli. Bunları nerelere yerleştirdiğiniz, müziğinizi, hissiyatınızı, swing'i, groove'u, köp..., –neyse "groove" güzel bir tabir– belirlemiş oluyor...

Köpürme mi diyecektiniz?

Focan: Köpürme diyecektim, evet.

O da güzel bir tabirmiş... Albümde Ercüment Vural'ın yedi, sizin dört besteniz var. Bu besteleri Ercüment Vural'la çalmak üzere mi yaptınız?

Focan: Hiçbirini bu grupla çalışırken yapmadım. Hepsi daha evvelki parçalar. Ama bu grupla çalabilmeye uygun parçaları seçtim. "Straight ahead" swing bir parçayı bu grupla, bu konseptle çalmanın alemi yok.

"Kırmızıya Çalıyor"u grup albümü olarak değerlendirmek lazım. Ben mainstream caz tarafında kaldım, Ercüment daha Latin tarafında. Bu ikisini paylaşmaktı esas espri.

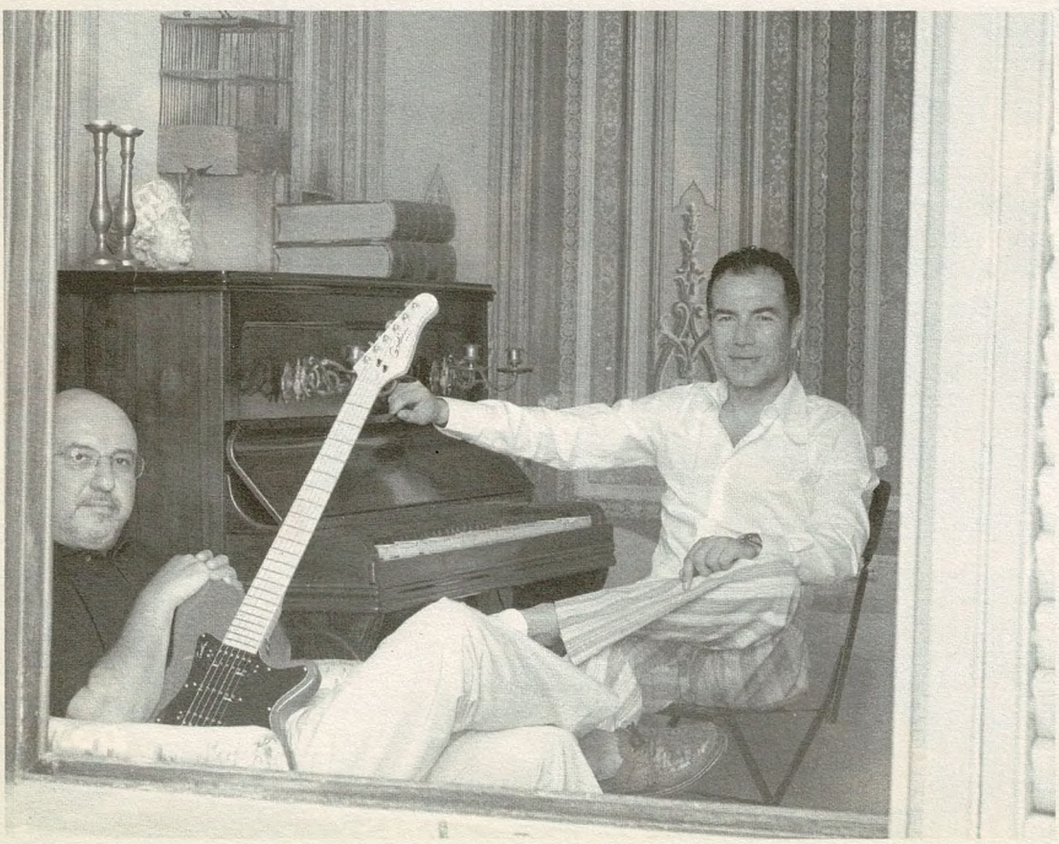

Bu grubun konseptini tarif eder misiniz?

Focan: İçinde –mümkün olduğunca straight ahead swing'den uzak– caz, Latin, funk ögeleri bulunan, biraz "relax" bir havası olan bir müzik. "Biz şöyle iyi müzisyeniz", "ben enstrümanımla bunları yaparım" demeyen, tam tersine, enstrümanlarımıza olabildiğince şarkı söylettirmek amacıyla, melodinin peşinde koştuğumuz bir albüm.

Sizin daha önceki albümlerinizde de "aletimi çok iyi çalıyorum" havası pek yoktu zaten.

Focan: Ben ondan genellikle kaçmışımdır. Mesela "Erken" adlı ilk albümümde hiç gitar çalmıyorum neredeyse. Komünal bir çalışmaydı, "gel sen de çal" albümü oldu. Ama birkaç tane direkt gitar albümüm oldu. Mesela Hammond org'lu "Yıldızların Altında" neredeyse tam bir gitar albümüdür. Ama onda da "gitarımı ne kadar da iyi çalıyorum" havası yoktur.

Sizin yedi besteniz de, zaten varolan eski çalışmalarınızın gruba uyarlanması mıydı?

Vural: Bu albüm için üç yeni bestem var. Bir tanesi davulcu için bir parça: "Zennediyorum". Biz sadece davul soloyu süslüyoruz... Bir tanesi bas gitar için yazdığım parça, za- →

"Kütle'yi kulaklıkla dinlediğinizde üç boyut duyuluyor"

1- Kütle, Hakan Kurşun'un onbeş şarkısını içeriyor
2- 18 Şubat 2003 tarihinde başlanan kayıtlar 14 Eylül 2003 tarihinde tamamlandı
3- 60 dk.12 saniye müzik için 3.4 km uzunluğunda manyetik bant kullanıldı
4- Bu ürünü hazırlamak için toplam 42 kişi çalıştı
5- KÜTLE'nin perakende satış fiyatı KDV dahil sadece 7.500.000.-TL
6- Sürekli aynı sesleri duymaktan sıkıldıysanız ve yeni izler duymak istiyorsanız KÜTLEYİ DİNLEYİN

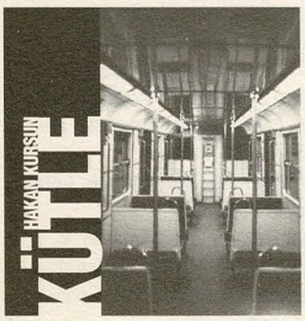

Pb Ltd. 0 212 272 10 55
info@pbmusicworld.com
www.pbmusicworld.com

KÜTLE HAKAN KURŞUN MC & CD

Satış Noktaları: **Adana**: Deka Müzik, 0322-363 49 79 **Ankara**: Dost Kitabevi, Kızılay, 0312-425 24 64 - Uzelli Armada, 0312-219 11 90 **Bursa**: Çokran Plak, 0224-222 47 66 **İstanbul**: Mephisto Beyoğlu, 0212-249 06 87 – Ada Beyoğlu, 0212-251 66 82 – Uzelli Akmerkez, 0212-282 05 82 – Kabalcı Beşiktaş, 0212-261 31 24 **Kayseri**: Uzelli, 0352-221 18 54 **İzmir**: Uzelli, 0232-425 98 18 **Trabzon**: Anılar Video, 0462-321 31 03 **Kahramanmaraş**: Deka, 0344-225 55 55 Tüm **D&R ve Raksotek**'lerde

EMI Music Turkey

Soldan sağa: Ercüment Vural (klavyeli çalgılar), Cengiz Baysal (davul), Alp Ersönmez (bas gitar), Önder Focan (gitar), Tunç Çakır (vurmalı çalgılar)

ten albüme ismini verdi: "Kırmızıya çalıyor". Bir de "Çok Uzaktayım" var bu grup için yaptığım. "Stand Up" 15 sene evvelki, "Tubao" sekiz sene evvelki bestem.

İkinizin ortak bestesi gibi bir durum ya da ihtimal yok mu?

Focan: Öyle bir şey yapmıyoruz, ama zaten parçaları getirdikten sonra, grubun şekillendirmesi oluyor. Benim de hayatım bu stüdyoda Ercüment'le birlikte geçseydi, muhakak öyle bir şey çıkardı.

Vural: Zaten besteleri çok ham haliyle, iskeletiyle getiriyoruz, grupla beraber yoğruluyor.

Latin merkezli olmaktan özellikle mi kaçtınız, bu gruba beste getirirken?

Vural: Latin'den öncesi de var benim hayatımın. Benim Latinciliğim son dokuz senedir. 45 yaşındayım, düşünün.

Demin, söyleşiye başlamadan önce, birdenbire bir Türk sanat müziği parçası patlattınız.

Vural: Tabii, direkt girerim... Türkiye'de yaşıyorum ve aslında şarkıcıyım. Bir şarkıcı kulağım var. Çocuklukta radyo hep açıktı evde. Bir sürü Türk sanat müziği parçası biliyorum. Müzisyen olup da onları öğrenmemek imkânsız. Ben acayip arabesk de söylerim... Caz söylüyorum, Latin söylüyorum. Ama "ben onu da söylerim, bunu da yaparım" gibi algılanmasın. Bu kendiliğinden oluşan bir şey. Biz emprovize caz çalıyoruz: İnsanın içindeki hissini çalmaya açık yegâne müziktir. Türkiye'de bu şartlarda yetiştiğimiz için, dinlediğimiz tüm müzikler bir şekilde işin içine giriyor. Ne kadar be-bop çalarsam çalayım, içinde bir yudum Dede Efendi vardır.

Focan: Benim Türk müziği parçaları çaldığım çok albümüm var. Geçenlerde bir Türk müziği festivalinde çaldım. O parçaların hiçbirinin notasını görmedim bile. Çocukluğumdan kalma, beynimde, ezberimde olan notaları yazdım, sonra armonize ettim.

Vural: Emprovize müziğe, kalbinde ne varsa onu koyarsın. Arapsan Arap müziği, Türksen Türk müziği, Çinliysen Çin müziği. Bir şekilde giriyor ve güzelliği, lezzeti de orada zaten.

Albümdeki parçaların öykülerinden bahsedebilir miyiz biraz? Mesela Bosna-Hersek üzerine bir parça var: "Bosnia Herzegovina".

Focan: 94'te yaptığım bir parça. Mostar köprüsünün yıkılışı gibi imgelerden etkilenerek yazmıştım. O zamanlar, Şenova Ülker'in trompetiyle Gramofon'da çalardık.

Neden hiç nefesli saz yok bu albümde?

Focan: Bilmem. Olsaydı diye içimden hiç geçirmiyorum. Bu grup artık tamammış gibi geliyor.

Grubun Latin kanadına soralım: Neden Latin müziği deyince nefeslilerin ağırlığı gelir akla?

Vural: Bu çok imajinal bir şey. Yüz tane Latin grup sayayım size, hiçbirinde nefesli yoktur. Oscar D'Leon'un bile hiç nefesli olmayan albümleri vardır. Benim de Latin gruplarımda nefesliler oldu, salsa temelli çaldığımız zaman. Ama şimdiki grubum –Latin vokal ağırlıklı bir grup– Jelatin'de nefesli yok. Eksikliğini hiç hissetmiyoruz. Parçayı çalarken, belirli bir noktaya gelmiş müzisyenler, o boşluğu kapatacak şekilde çalarlar zaten.

Focan: Cazda da davulsuz çalan gruplar var. Ama davul olmadığını hissetmiyorsun bile.

Vural: Chet Baker'ın bir sürü davulsuz kaydı var. Çünkü adam tiz zil seslerinden, simbalden hoşlanmıyormuş. TRT'de Chet Baker'ın hayatını seyretmiştim. Bizimkiler Türkçeleştirmişler, diyor ki "Chet Baker zaman zaman davul olmayan albümler yapardı, çünkü davuldaki sembollerden nefret ederdi". Ne demek bu diye düşündüm. Meğer simbali (cymbal) sembol diye çevirmişler. *(gülüyor)*

Focan: Paul Motion, 87'de Bill Frisell'le İstanbul'da çalmıştı. Grupta bas yoktu. Bassız davul çok garip bir şey hakikaten.

Pat Matheny adı, bir söz oyunuyla albüme girmiş: "Pek Methini Duyduk / Tribute To Pat"?

Focan: Pat Matheny, çalışında önemli birkaç kilometre taşını barındıran bir caz gitaristi. Hem Wes Montgomery'yi hem de Jim Hall'u içinde taşıyor. Üstelik sadece gitarist değil, feci üretken bir müzisyen. Gitar üslûbunu kendime çok yakın hissediyorum, "clean" tonuyla, akıcılığıyla, melodik yaklaşımıyla... Pat Matheny Group tarzı bir parça düşündüm ve yazdım. "Pek methini duyduk" lafı benim buluşum değil. Kendi aramızda bir espriydi, iki gece üst üste Açıkhava Tiyatrosu'nda çaldığı zamanlardan.

Başka parçaların isimleri de oyunlu: "Zennediyorum", "Kırmızıya Çalıyor" gibi.

Vural: Ben parçaların isimlerini, besteledikten üç-beş gün sonra, dinleyince koyuyorum. O parçayı dinlediğimde ne hissediyorsam, bana neyi hatırlatıyorsa o ismi koymaya çalışıyorum.

Bestelediğiniz zamanki hisleri hiç tartmıyor musunuz?

Vural: Bestelediğim zamanki hislerim çok farklı şeyler. Çok teknik ve karmaşık şeyler.

Focan: Benim kafamda bir imge oluyor, o imgeden etkilenerek bir takım sesler hissediyorum, onları önce yazıyorum, o yazdığım tema beni başka bir yerlere götürüyor. Parça o şekilde gelişiyor... Veyahut da bir kelimeyi söylüyorum, o kelimenin veya kelimelerin çağrıştırdığı bir melodik hat yakalıyorum. Bazı parçaların içinde aslında söz var, ama söz yok! Çünkü o sözü bir tek ben biliyorum belki.

İnsanın içindeki hissini çalmaya açık yegâne müzik emprovize cazdır. Biz Türkiye'de yetiştik. Ne kadar be-bop çalarsam çalayım, içinde bir yudum Dede Efendi vardır.

Sizde şarkıcılık da var mı?

Focan: Allahtan yok! *(gülüyor)* Yılbaşı gecesi sahnede scat yaptım, beğendiler. Gitarla birlikte biraz George Benson'vari bir şeyler...

Ercüment Vural'a soralım: Bir şarkıcı olduğunuz halde enstrümantal besteler yapmak sizi tatmin ediyor mu?

Focan: Ben Ercüment'in yerine cevap verebilir miyim? O tek başına şarkıcı değil, aynı zamanda bir piyanist.

Şarkıcılar şarkı söylemeden duramaz derler...

Focan: Gene ben cevap vereyim. Genellikle şarkıcılar Ercüment kadar iyi piyanist olmadığı için hemen şarkıya kaçarlar...

Siz hep grup adamı mı oldunuz? Piyanonun başına oturup tek başınıza şarkılar söylemek istemediniz mi?

Vural: Hayır, hiç öyle bir şey hissetmedim. Ben hep birileriyle, en az üç kişiyle çalmak istedim. Gençken de öyleydi. Ben yeni jenerasyon müzisyenlerle çalışmayı seviyorum. Önder de benim gibi. Mesela bizim perküsyoncumuz 17 yaşında. "Hadi şu yetenekli çocuklara da şans verelim" gibi bir şeyden bahsetmiyorum. Onlarla çalmak hakikaten müziğimize çok şey katıyor.

Sizin de bir takım yaşlı, tecrübeli insanların grubunda genç olarak piştiğiniz dönemler olmuştur.

Vural: Tabii, yıllarca... Benim için en önemlisi Yetkiner Ünal'dır. Ankara'da, Amerikan Kulüp'te şarkı söyleyen ve her şeyi çalan acayip yetenekli bir adamdı. Sonra Avrupa'ya gitti, müziği profesyonel olarak bıraktı, THY'de çalıştı bir dönem... 14 yaşındaydım onunla çalışmaya başladığımda. Direkt şarkıcı olarak girmiştim gruba. Kalabalık, 10 kişilik komboydu, en genci 30 yaşında bir abiler grubuydu. İlk Jobim'leri, Miles'ları, Herbie Hancock'ları orada dinledim.

O dönem ne dinliyordunuz aslında?

Vural: Rock dinliyorduk tabii. Deep Purple dinliyorduk.

Focan: Ben de Erol Pekcan'la, Selçuk Sun'la çok çaldım... Ben de caz çalmadan önce rock çalardım. Hâlâ da severim.

Bu albümü dinlediğinizde veya parçaları çalarken görsel bir şeyler hissediyor musunuz? Bu albümün bir filmi var mıdır mesela?

Focan: Evet. Direkt hislere hitap eden bir hikâye var albümde. Her çalışta veya parçadan parçaya da değişebilir tabii. Ben bir video klip yapsam, "Big Pleasure" için çizgi film düşünürüm de, "Kırmızıya Çalıyor" için daha pastoral, daha ECM'vari nordik bir yapı, göller falan düşünürüm.

Vural: Rodrigo'nun Gitar Konçertosu için hep aşk, deniz kenarı, sevgilisi elini tutuyor gibi bir şey hissedilir. Halbuki alâkası yok, parça cenaze merasimidir, savaşta ölenlere ağıt için yazılmıştır. Ama kimseye tutup da "parçayı yanlış hissediyorsun" diyemezsin. Herkes kendi hissettiği şeyden sorumludur. Müziğin uçukluğu buradadır.

Focan: Ben hayata genellikle bu şekilde bakıyorum. Benim zevk aldığım renkler bunlar: Dingin bir hava, hafif bulutlu, mavilerim, yeşillerim, grilerim, beyazlarım var kafamda. Benim çaldığım gitar tonundan ister istemez bu çıkıyordur.

Sizin gitarınızda apartmanlar, kent, metropol yok mu?

Focan: Bazen oluyor. Ama bu albümde yok. Ama bakmayın pastoral mastoral dediğime, ben şehir çocuğuyum.

Bir filme müzik yapma fikri size nasıl geliyor? Yeşilçam, Türkiye'deki caz müzisyenlerinden yeterince istifade etmedi.

Focan: Ben üç filme müzik yaptım zamanında. Biri İrfan Tözüm'ün "Melodram"ı, biri Orhan Oğuz'un "Üçüncü Göz"ü, bir de Memduh Ün'ün "Bütün Kapılar Kapalıydı" filmi için... İrfan Tözüm ve senarist Macit Koper "biz bu filmi yaparken hep caz düşünmüştük" demişlerdi bana. Tenor saksofon da çalınan bir caz baladı geldi aklıma, onu yazdım, çok hoşlarına gitti. Başka besteler de yapmış olmama rağmen istemediler, tamamen o parçanın değişik varyasyonlarını koyduk filme... Bir caz müzisyeninin yaptığı son dönemden bir film söyleyeyim. Bence başarılıdır. Ali Özgentürk'ün çektiği "Balalayka" filminin müziğini Aşkın Arsunan yaptı, caz referansları olan bir müzikti, filme de çok iyi uymuştu.

Sinemayla cazın iç içe geçtiği örnekler geliyor mu aklınıza dünyadan?

Focan: Tabii. En önemlisi Miles Davis'in "Ascenseur Pour L'echafaud" için yaptığı müzik... Clint Eastwood'un hemen hemen bütün filmlerinde caz öndedir. Mark Isham ya da trompetçi Terence Blanchard gibi adamlar çok fazla film müziği yapıyorlar ve çok iyiler... Mesela "Mo' Better Blues"un, "Malcolm X"in müziğini yapmıştı Blanchard.

Vural: Pek caz sayılmaz ama, ben Ennio Morricone hastasıyımdır. "Bir Zamanlar Amerika"nın müziği çok enteresan. Hep aynı aranjmanı filmin yirmi yerine çakmış adam. Her seferinde seni yakalayabiliyor... Mesela Robert Altman'ın filmi "The Long Goodbye" da önemli. Dedektif Marlowe karakterini Elliott Gould'un oynadığı film. Müzikleri John Williams yapmış. "The Long Goodbye" isimli parçayı da film içinde kullanmış. Charlie Haden'ın "Haunted Heart" albümünde de var o parça.

Focan: Filmlerde cazı efekt olarak da çok kullanırlar. Hele erotik sahnelerde... Özellikle de alto saksofon... *(gülüyor)* Steve Martin'in bir komedisi vardı: Tam güzel bir kadınla birlikte olmak üzereler, yatağa giriyorlar, birden trompet sesi geliyor alto saksofon yerine... Dolabın kapısını bir açıyor, içeride bir trompetçi var. Adam diyor ki "alto saksofoncunun işi çıktı, yerine beni gönderdi". *(gülüşmeler)*

Vural: "Ahlâksız Teklif" filmi de harikaydı. Demi Moore'u yatına alıyor Robert Redford. Hatun, kıyafetlerini giyiyor, yatın içinde merdivenleri çıkarken bir piyano sesi kulağına geliyor. Biri salonda piyano çalıyor. Piyanist kafasını kaldırınca, bir bakıyoruz, meğer Herbie Hancock'muş! Gerçi kimse anlamadı, ama ben "huaahh" diye fırladım yerimden. Ee, kadınla geceyi geçirmek için bir milyon dolar verirsen, Herbie Hancock'u da piyanoya koyarsın tabii. *(gülüyor)* Türk sinemasının en büyük handikapı şu: Müziğin öneminin hiç kimse farkında değil. Biz öyleyizdir: Önce kulübü yaparız, güzel koltukları, masaları alırız, peki nereye sahne yapalım diye en son düşünürüz. Halbuki madem müzik kulübü açıyorsun, önce sahneyi, onun etrafına da kulübü düşünmen lazım.

Focan: Bunun istisnası Nardis'tir. Biz direkt sahneyi kurup ona göre kulübü yaptık.

Zaten soracaktık, konu kendiliğinden Nardis'e geldi... Kaç sene oldu kulüp açılalı? Ne umdunuz, ne buldunuz?

Focan: Üçüncü senesi. Ben hiç taraftar değildim, eşim Zuhal Focan gönlünü koydu, emek verdi. Ben müzik direktörlüğünü yapıyorum. Çok bir şey ummuyordum. Ama bir şeyi dünya standartlarında, düzgün yapıyorsanız mesele yok... Burada bugüne kadar yaşanmış caz kulübü deneyimleri var. O kulüplerin işletmecileri de arkadaşlarımız. Onların artı-eksi deneyimlerinden faydalanmış olduk.

Hangi kulübü severdiniz?

Kendimize en yakın bulduğumuz Naima'dır. Mesela Kerem Görsev'in kulübünün stili farklıydı, biz o tarafa doğru gitmek istemedik. Nişantaşı'nda olmasının getirdiği bir etkiyle, daha parasal elitlere, kaba tabirle sosyeteye yöneliktir orası... Bizim öğrenci tarifemiz bile var. Özellikle Galata'da yer baktık, İstanbul kültürünün esas merkezinde bir mekân olsun istedik. İnsanlar pahalı bir yere giriyoruz izlenimine kapılmasınlar ve müziği paylaşsınlar.

Zaten içeride genç insanlara sık rastlıyoruz...

Evet, öyle. Bu çok iyi. Sosyete de geliyor, ama pek çaktırmıyorlar. Son derece uyumlu bir şekilde olayın içinde kayboluyorlar. Bence amacına ulaştı Nardis.

Orası neymiş eskiden?

içki satılırmış, böyle bir kaide var. Biz tam tersine, aralardaki, grubun mola verdiği anlardaki müziği bile kısık tutuyoruz. Sahnemiz, kulübün mimberi gibidir, herkes oraya dönük duruyor... O yüzden seyircimiz pek konuşmaz. Çok kalabalık günler dışında salonda çıt çıkmıyor, konser salonu gibi izliyor insanlar.

Konuşan seyirci, cazcıyı bozar mı?

Bizim tercihimiz bu. "Performans sırasında sessiz olduğunuz için teşekkür ederiz" diye bir yazımız da var. Ama "sustuğunuz için" diye yazmadık. Sonuçta sosyal bir olay bu, okulun konferans merkezi değil. Tabii ki insanlar konuşacak. Ama "eller havaya" yeri değil, müzik dinlenecek bir yer. Özellikle kahve ma-

Balad çalarken, gözümü kapatıp soloya girdim, sağımdan bir ses duydum: "En güzeli Kızıltoprak'taki bisiklet tamircisi" dedi adam. Bittim ben. Bir bira söyledim.

Focan: Bir inşaat şirketinin deposuymuş. Daha evvel de mantar deposu... Adına özellikle "kulüp" dedik, "bar" demedik. Amaç içki ve bar değil, müzik ve sahne. Müzik bitince insanlar pırt diye kalkıp gidiyor, tıpkı sinema gibi. Turizm belgemiz olduğu halde, insanların sabaha kadar içip geceyi uzatacakları bir yer olmasından kaçındık... Yüksek volümlü müzik çalarsan daha çok

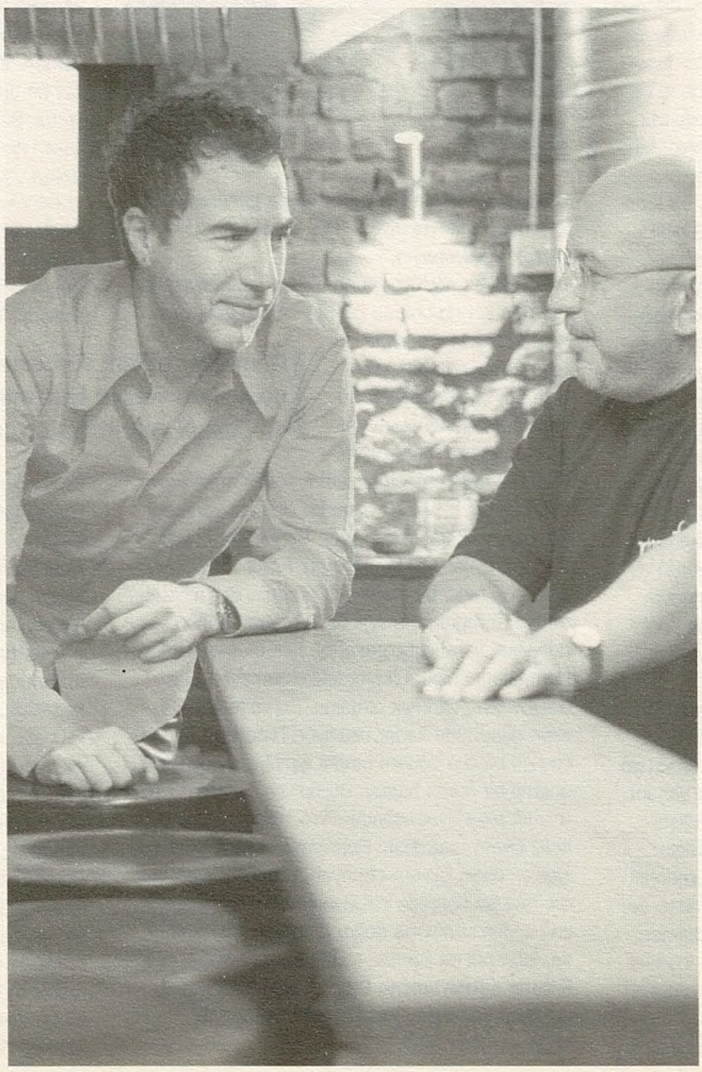

kinasını en aşağıya koydurdum, sessiz bir yazar kasa aldırdım...

Vural: Bir balad çalarken, sessizlik anlarında, salondaki en ufak bir gürültü müzisyeni kopartabiliyor.

Focan: Gramofon'da bir balad çalarken, gözümü kapatıp soloya girdim, sağımdan bir ses duydum: "En güzeli Kızıltoprak'taki bisiklet tamircisi" dedi adam. *(gülüyor)* Bittim ben. Ondan sonra ne çalsam yalan. Hemen indim sahneden, bir bira söyledim.

Daha ziyade Türkiyeli cazcıların buluşup takılma merkezi olarak mı düşündünüz Nardis'i? Yoksa yurtdışından müzisyenler de getirmek ister misiniz?

Focan: Dışarıdan müzisyen getirmek finansman işi. Tabii ki bize de uyar... İstanbul'a konsere gelen insanlar bize de uğruyor. En son, bu sezon Lerry Coryell geldi, hatta sahnede müzik bitmişti, Sibel Köse'yle masada çalıp söylediler. Çok hoşuna gitti, ertesi gün gene geldi. 2002'de festivale geldiğinde Marcus Miller üç akşam bizimle çaldı mesela... Özel olarak getirtmek istediğimiz insanlar da var. Mesela önümüzdeki aylarda David Kikoski gelecek. New York'lu modern bir piyanist. Bir Beatles projesi var, trio'suyla onu çalmaya gelecek. Tamamen caz yorumuyla Beatles şarkıları... Ama bir şey söyleyeyim mi: Eskiden "yabancı olsun da çamurdan olsun" zihniyeti vardı. Şimdi o kırıldı.

Nardis'in varlığı, Türk müzisyenleri arasında proje yapma hevesini artırdı mı?

Focan: Tabii. Mesela Quartet Muartet, Nardis olmasaydı olmayacaktı.

En çok kimi seyretmek istersiniz Nardis'te?

Focan: Ben gitaristim, şu anda bir efsane kaldı: Jim Hall. Açıkçası onu isterim.

Söyleşi: ***Derya Bengi***

Nedim Hazar

Albümlerini merakla aldığımız, konserlerine hevesle gittiğimiz müzisyenlerin "belgesel"lerini televizyonun karşısına geçip seyretmek gibi bir lüksümüz yoktu kısa süre öncesine kadar. Nedim Hazar ve ekibinin CNN Türk'te birbiri ardına yayınlanan filmleriyle bu imkâna kavuştuk çok şükür. Burhan Öçal'lı "Bir Sılaya Dönüş Öyküsü", "Mercan Dede ile Bir Yolculuk" ve hazırlamakta olduğu Özcan Deniz belgeselinin yanında "Kuştepe Blues"un yeri ayrı... 26. sayımızda müzisyen Nedim Hazar'la söyleşi yapmıştık, bu kez bir sinemacıya uzattık mikrofonumuzu.

NURGÜL'ün son BESTESİ

"Kuştepe Blues" adında bir belgesel yapma fikri nasıl ortaya çıktı?

Nedim Hazar: Christensen Fund adında bir Amerikan Vakfı, ülke çapında müzik eğitimini konu alan bir belgesel çekmemizi istemişti. Ama biz tek bir yerin üzerine yoğunlaşmak istedik. Bu belgesel Bilgi Üniversitesi'nin etrafında gelişiyor, ama Bilgi Üniversitesi'yle bir bağlantısı yok. Sadece Bilgi Üniversitesi'nde TESAR (Toplumsal Ekonomik Siyasal Araştırmalar Merkezi) adlı kuruluşun semtte yaşayan insanlara verdiği kurslar ilgimizi çekti... Belli bir alanda çalışmak film açısından her zaman çok daha verimlidir. İstanbul'un, şehrin içinde, eskiyle yeninin, zenginle yoksulun yan yana yaşadığı bir bölge olması daha da ilgimizi çekti. Tabii müzik eğitimi deyince soyut bir kavramdan bahsetmiyoruz, sosyal yapı da gündeme geliyor böylece.

"Blues" vurgusunun sebebi ne?

Filmde çocukların "en sevdiğiniz müzik nedir?" sorusuna verdiği cevabın, "sılov" olması üzerine düşündük. Biz "slow"u blues diye yorumladık... Mesela filmdeki Nurgül'ün ailesi özelinde düşünelim: Aile Zonguldaklı, yoksul bir aile. Baba çalışmıyor, anne Bilgi'de hademe olarak çalışıyor. Annenin modern bir yaklaşımı var ve kızının daha farklı bir hayatı olmasını istiyor. Umutları var, ama yaşam olanaklarını gördüğümüzde, bu kızın gelecekte düşlediklerini yaşayamayacağı belli oluyor. Yine de bir şeylerle uğraşma isteği var. Belgeseldeki kızlar da söylüyor, "burada yaşamak istemiyorum", "yeşilliklerin arasında yaşamak istiyorum", "yalnız başıma yaşamak istiyorum" diyorlar. Blues'un filmdeki kullanımı, aslında o hüznün ifadesi. Nurgül'ün annesiyle evlerinde çekim yaparken, Nurgül de odasında solfej çalışıyor ve bir melodi söylüyordu. Fark ettik ki, söylediği bambaşka bir şeymiş. Çalıştığı melodiyi biz de çalmayı denedik, ama çalıştığıyla o esnada ağzından çıkan melodinin başka başka olduğunu gördük. Nurgül aslında beste yapıyordu ve biz onu ilk bestesi olarak yorumladık. Sonuçta blues ismine varmamızın nedeni bu oldu: Yani kız aslında kendi türküsünü söylüyordu.

Kuştepe nasıl bir yer?

Romanlar var burada, göçmenler var, yoksulluk, işsizlik var. Aynı zamanda özel bir üniversite ve orada okuyan öğrenciler var. Kontrastı hemen görüyorsunuz. Üniversite oradaki insanların yaşantısını değiştirmiş bir şekilde, ama nasıl değiştirmiş? Gündelik işler peşinde uğraşan insanlar, üniversitedeki hocalar ya da öğrenciler üzerinden geçiniyor. En barizi otopark. Gözle görülmese de, uyuşturucu ticareti de yaygın. Her şeye rağmen, son derece çarpık gelişmiş bir yerde, bu insanların, çocukların bir uğraşlarının olması ve umutları bizi çok etkiledi.

Mesela, filmde bir berber sahnesi var: İnsanlar

Foto: Ayşegül Oğuz

Bilgi Üniversitesi'nin yaptıklarına güvenmiyor ve adamın biri şöyle diyor: "Bizi bu okul için deney olarak kullanmayın."

Haklı olarak söylüyor bunu. Eğer kendi önyargılarınızdan kopup onlarla birlikte vakit harcamaya başlarsanız, kamerayla, fotoğraf makinesiyle egzotizm adına gitmediğiniz sürece orada farklı olarak algılanacağınıza inanıyorum. Kuştepe'deki etnik topluluklar sokak sokak ayrılıyor. Her biri kendi içlerinde bir cemaat ve kendi kurallarını kendileri belirliyor. Bunlar kötü kurallar değiller. Onlar Türklere "beyaz Türkler" diyorlar, ama çok farklı bir ahlâk yok orada... Bu sene İstanbul Romanlarıyla ilgili uzun metraj bir film yapacağım, yaratıcı belgesel bir film olacak. Türkiye Romanlarını diğer ülkelerdekilerden ayıran en önemli fark, yerleşik olmaları. Bu yerleşiklik Bizans dönemine kadar uzanıyor, Hindistan'dan göçerken bir ara dönem olarak kimliklerini bulmada önemli bir nokta burası. Bu durum Avrupa'da yeterince bilinmiyor aslında. Filmimizde şu bakış açısı önem taşıyacak: Romanlar, diğer insanlara "gaco" diyor, bizden olmayan, yabancı anlamında. İşte bu konuları irdeleyen bir film olacak. Ayrıca bu yılın sonlarına doğru olanaklarımız el verirse, İstanbul'da Roman müzik festivali yapacağız.

Roman müzisyenlerin Bilgi Üniversitesi'ndeki kurslara yaklaşımı nasıl? Farklı anlayışlar ortaya çıkıyor mu?

Romanların kendi müziklerini birbirlerine aktarma meselesi önemliydi... Bilgi Üniversitesi'nde çocuklara ders veren Haluk Polat'a yönelik olarak şöyle bir talepleri vardı: Eğitim sürecine kendileri de katılmak istiyorlardı. Bilgi'de çocuklara verilen Batı anlayışı müziğin içinde Doğu'nun da olması gerektiğinin vurgusunu yapıyorlardı. Nazmi Zurnacı, Bülent Ersoy'un ve Zeki Müren'in arkasında çalmış bir müzisyen olarak bilgisini ortaya koyuyor... Bu geleneksel müzik anlayışı, babadan oğula, ustadan çırağa geçen eğitim yanlış değil bence. Gülten Kazgan, bunun yanlış olduğunu, her şeyin kağıda geçmesi, arşivlenmesi gerektiğini savunuyor. Ama bu süreç tek başına yanlış değil. Peki notalı eğitim, Batı eğitimi yanlış mı? O da değil. Genç hoca Haluk da söylüyor, iki anlayışın birlikte olmasına vurgu yapmaya çalışıyor. Ama sonra kurslar ortadan kalktı ve o düşüncesini, vizyonunu ilerletemedi. Biz de ancak o anı, o süreci yansıtabildik, başka bir şey yapamadık.

Mesela Nurgül, ergenlik çağında, Kuştepe'de yaşıyor, solfej, armoni, müzik tarihi öğreniyor bu kursta. Peki ya sonrası?

Biz de bunu filmde bir soru işareti olarak bırakıyoruz. Bu filmden sonra Bilgi Üniversitesi'nin bir takım girişimleri oldu. Filmden çok etkilendiler, galayı orada yapmamızı istediler. Film bittiğinde o kurslar kaldırılmıştı aslında. Bizse tekrar kursların başlaması şartını koştuk. Şu anda bu konuda girişimleri olduğunu biliyorum... Film yayınlandıktan sonra Edirne'den Roman Derneği yöneticileriyle tanıştık. Türkiye'deki diğer azınlıklar daha örgütlü;

Romanlar eğitim sürecine katılmak istiyorlardı. Bilgi'de çocuklara verilen Batı anlayışı müziğin içinde Doğu'nun da olması gerektiğinin vurgusunu yapıyorlardı.

Ermenilerin cemaati var, kilisesi, gazeteleri var. Romanlarda bu örgütlenme eksik. Romanların başka yerlerdeki yaşamlarından da haberdar olmak lazım. Almanya'da Romanlarla beraber çalıştım, Avusturya'daki, Eski Çekoslovakya'daki Romanların durumunu gördüm. Türkiye'deki Romanlar çok daha iyi durumda aslında. Türkiye'de en azından kapı komşuluk düzeyinde ırkçılık pek ileri değil, kapı kapandığında "pis Çingene" diyorlar belki, ama onlarla ilişki içindeyken "pis Çingene" lafı yok oluyor aslında. Onu insan gibi görüyor. Bunun nedeni, İstanbul'da da, Trakya'da da bu insanların yerleşik olması aslında. Mesela filmde de görüyoruz ki, Kayseri'de Alevi olup da Roman kimliğine bürünmüş insanlar var. Romanların tarihinde Alevilik diye bir şey yoktur. Roman tanımı, toplumun en alt kesimini yansıtıyor. Osmanlı'da müslümanlar müzisyenlik yapmazlar, Ermeniler yapar, Çingeneler yapar. Müzisyenlik midir Çingene olmak, bunun cevabı çok karmaşık. Mesela Kürtler gibi ulusal kimlik durumu yok Ro-

42→

"Kuştepe Blues" belgeselinden enstantaneler

manların içinde. 1930'lu yıllarda resmî kayıtlarda Çingenelik geçer, onun dışında Romanlarla ilgili kayıtlara geçmiş bir şey yok.

Kendilerine Çingene denmesinden hoşlanmıyorlar galiba.

Bu nedenle ben de Roman kelimesini tercih ediyorum, kendi içlerindeki tartışmalarına da tanık oldum.

Mesela?

Kendi içlerinde Çingene diyorlar, Roman demiyorlar aslında. Roman dilinde, "Rom" kelimesi insan anlamındadır ve "man" çoğul ekidir. "Gaco" yabancı demektir, onlara göre kendileri dışındaki yabancı, ama biz kimiz? Bunun açılımı yok. Başka ülkelerde ise bu durum çok daha ileri boyutlarda, bugün Amerika'da Roman araştırmaları kürsüsü falan var, şu anda Bilgi Üniversitesi'nde de Roman tarihi dersleri veriliyor. Batı kültüründe Çingene kelimesi, toplumun en alt kesiminde yaşayan, kısmen müzisyenlikle eşit olmak üzere oluşmuş bir kavram olarak var. Bu insanların Hindistan'dan göçerken yolda bir sürü insanı da birlikte götürdükleri, Türkiye'den geçtikleri, Avrupa'ya yayıldıkları belli.

Romanlara özgü bir takım işler vardır: Müzisyenlik, çiçekçilik, kalaycılık, sepetçilik...

Çiçekçiler Derneği var, Şişli'de çiçek satan insanların zamanla kurduğu bir oluşum. Kalaycılık da onların kimliğine bir katkı sağlıyor. Osmanlı sancaklar kuruyor ve Sulukule'de oturan halka da kalaycı sancağını veriyorlar ve ilk kez ulusal bir kimliği bürünmeleri o zamana rastlıyor. Müzisyenliğin dışında her türlü meslekle uğraşıyorlar. Genel çizgi şu: Yoksul yerlerde, gettolaşmış bir şekilde oturdukları için başka bir tarafa sıçrama olanağı azalıyor, buna karşılık müzisyenlik hep olduğu için, çocuğun ulaşabildiği en kolay meslek müzisyenlik oluyor.

Gülten Kazgan, filmin bir noktasında, anne karnındaki çocuklara klasik müzik dinletilmesi modasından bahsederken, Romanlar için bu durumun her zaman olduğuna değiniyor ve Romanların iyi müzisyen olmalarını da buna bağlıyor.

Aslında toplum başka bir olanak tanımadığı için sürekli müzisyenlik, falcılık, çiçekçilik etrafında dolaşıyor onların yaşamları. Onların içlerine kapanık olmaları aslında toplumun baskısından kaynaklanıyor. Az önce Türkiye'de Romanlara daha az baskı yapıldığını söyledim ama, bu hiç olmadığı anlamına da gelmez. Onlar bize nasıl "gaco" diyorsa, biz de onları dışımızda tutuyoruz. Onların arasına bir beyaz olarak gittiğimizde birkaç dakikalığına olağandışı bir durum ortaya çıkıyor. Nazmi Zurnacı'nın yanına gittiğimizde ilk söylediği, "gelin oturun, bir çay içelim" olmuştu.

Size dönelim mi? Müzisyensiniz, oyuncusunuz ve belgeselcisiniz aynı zamanda. Kameranın arkasına geçiş nasıl oldu?

Bu noktaya gelmem çok doğal bir sonuç. Almanya'da, yaşadığım şehirde Şehir Tiyatrosu kadrosundaydım, bir-iki filmde de yer almıştım, tam o sırada grubumuz Yarınistan birdenbire parladı, ben tiyatroyu bir kenara bıraktım. Plaklar çıkardık, konserler verdik. Aynı zamanlar radyoda dünya müziği yayınları da yapıyordum. Böyle böyle devam ederken televizyonlar için kısa kısa belgeseller hazırlamaya başladım, işte 90'lı yıllarda bu potansiyeli bir yere toparlama gereği duydum ve film okuluna gittim. Tiyatro eğitimimi, müzisyenliğimi bu alana yönlendirdim. Köln'de senaryo, Amsterdam'da da reji okudum. 1997 yılında ilk olarak Almanya'daki Türk gençleriyle ilgili bir film yaptım. Ondan sonra da sadece belgeselle yöneldim. Türkiye'ye geldikten sonra da devam ettim. Geçen yıl İstanbul'da Akordeon Günleri'ni yaparken programda bir grup eksikti ve böylece Yarınistan'ı kısmen bir araya getirdik. Bundan sonraki filmlerde de müzik önem taşıyacak.

Arabeski hep tu kaka ettik, "ezilen insanlar böyle şeyler dinlememeli" dedik. Toplum olarak farklı bir türün oluşmasına engel olduk.

2004 yılına damgasını vuran Fatih Akın da, filmlerinde müziği çok önemsiyor. Onun çalışmalarını, Almanya'da Türklerin yaptığı sinemayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Fatih Akın'ın çalışmalarında önemli bir fark var, şimdi artık söylenmemesi gereken bir şey: "Almancı". Orada doğmuş, orada büyümüş bir insan. Bense öyle değilim, sosyal ergenliğimi Türkiye'de yaşadım. Politik nedenler doğrultusunda soluğu Almanya'da almış insanlardan biriyim. Ondan önce de Avustralya geçmişim var. Benim için Almanya'da büyüyüp iki kültür arasında kalmak gibi durum söz konusu olmadı. Fatih'in orada yapacağı çok şey var.

Türkiye'deki müzik ortamını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Şu an yaptığımız yeni bir proje var: Arabeski tartışıyoruz. Bu arabesk tartışması, soldaki insanların, Kemalistler başta olmak üzere, farklı bir kültürün gelişmesinde son derece baskıcı davranmasından dolayı... Başka müziklere bakalım: Tango yapı itibariyle arabeskle çok benzer özellikler taşır, göç sonucu oluşmuştur ve varoşlarda gelişmiştir. Sözlerine bakarsak, umutsuzluğu taşır içinde. Tango daha sonra salon müziği haline gelmiştir. Rembetikoya bakalım: Göç sonucu oluşmuştur, varoşlarda, kerhanelerde gelişmiştir. Neyi anlatır? Umutsuzluğu. Bizse arabeski hep tu kaka ettik. Özellikle 70'li yıllarda, "ezilen insanlar böyle şeyler dinlememeli" dedik. Daha sonra 80'li yıllarda askerî cuntanın da baskısıyla bu olay bastırılmaya çalışılmış. Sonuçta toplum olarak farklı bir türün oluşmasına engel olduk. Ne oldu, bu ekolde gelişen bir sürü müzisyen popa kaydı, popun kendisi bu öğeleri barındırır hale geldi ve bana göre ne olduğunu bilmeyen bir sound ortaya çıktı. Keşke bazı oluşumları kendi haline bırakabilsek de, başka bir şey ortaya çıkabilse.

Söyleşi: **Ayşegül Oğuz**

Rock, Blues, Country, Jazz, Heavy Metal, Pop...
severler için geniş kapsamlı eğitim.

DERS MÜFREDATI
- Nota eğitimi ve solfej.
- Senkron ve kondisyon çalışmaları.
- Ustalardan örnek parçalar ve sololar.
- Harmony eğitimi.
- Harmonik ve melodik analiz.
- Akor-gam ilişkileri.
- İmprovisation tekniği.
- Aranjman tekniği.

Konularıyla ilgili yüzlerce metod
Ayrıca sıfırdan başlayanlara
özel eğitim ve pratik çalışmalar.

Not:Özel antlaşmayla evlere gidilebilir.

İZİ Eli 'Nautilus'
TEL: (0212) 241 62 61, 231 45 21 **CEP:** 0536 297 62 26
Geniş bilgi için: www.geocities.com/izieli

AKILLI BİLGİSAYARLAR VE GELECEKTE MÜZİK

Müzikle ilişkimiz değişiyor. İnternet üzerindeki paylaşım ağları sayesinde, pek çok albümü, şarkıyı ücret talep etmeksizin dolaşıma yaymak mümkün. Haliyle, bugün itibariyle ortalama 30 milyon olan CD'lerin satışları da düşüyor. Sadece tüketim değil, üretim de, müzisyenin müzikle ilişkisi de dönüşüyor, bilgisayarın imkânları aklımızın almayacağı enstrümanları, sesleri yaratıyor. Peki telif hakları nerede duruyor, insan hakları nerede? Plak şirketlerinin tutumu eskiden nasıldı, müzik artık nereye evrilecek? Bu önemli soruları, teknoloji aleminin uzmanı cevaplıyor...

Bir Fincan Yapay Zeka

Bundan elli yıl önce, 1955 şubatında Manchester-Moston'da Ferranti bilgisayarı denemelerinden bir enstantane. IBM tarihin ilk elektronik beynini üreteli dokuz ay olmuştu. Bu devasa makinelerin kişisel kullanıcıların hizmetine girmesi yaklaşık otuz yıl aldı.

Günümüzde, müziğin altyapısını oluşturan teknoloji radikal bir değişim içinde. İnternet bağlantı hızı artarken, teknoloji giderek daha küçük boyuta indirgeniyor ve özellikle insan beynine ilişkin bilgi katlanarak büyüyor. Üç boyutlu moleküler işlemcilere sahip bilgisayarların 2030 yılından önce insan düzeyinde yapay zekaya sahip olacakları düşünülüyor. Daha da önemlisi, bugün halihazırda başlamış bulunan çalışmalar sonucunda, insan beyninin işleyişine ilişkin sırlar *reverse engineering*[1] yoluyla, kısmen de olsa açıklığa kavuşacaktır. Yapay zekanın, seviye ve kıvraklık bakımından insan zekasını yakalamasıyla birlikte, teknolojik ilerleme ve söz konusu zeki bilgisayarların karşılıklı etkileşimi, insan zekasının ötesine geçen makinaları ortaya çıkaracaktır.

Bu gelişmeler, giderek müzik de dahil olmak üzere, insana ait pek çok etkinlik ve davranışı derinden etkileyecektir. Müzik, insan duygularının ifade edildiği, müzisyenin içsel yolculuğunu ses yoluyla dinleyiciye aktardığı araç olmaya devam etse de, gerek kavramsal anlamda, gerekse yaratılma süreci bakımından ciddi bir dönüşüm içindedir.

Zeki olarak tanımlayabileceğimiz bilgisayarlar söz konusu olduğundaysa, müzisyen bilgisayara değil, bilgisayar müzisyene eşlik edecek.

Yaklaşan devrim ve fikrî haklar

Sorun her ne kadar müzik endüstrisinde patlak vermiş gibi görünse de, fikrî haklar konusu, müzik ve ses teknolojilerinin çok ötesinde bir alanı etkiliyor. Toplam dağıtımdaki artışa rağmen, müzik endüstrisinin gelirleri daha şimdiden önemli ölçüde küçülmüştür. Süregelen finansal kriz, şirketleri çok satan sanatçılara yöneltmiş, bunun doğurduğu tutucu ve tedbirli yaklaşımsa deneysel müzikle ➜

Bu makale ilk kez KurzweilAI.net internet sitesinde, 13 Ekim 2003 tarihinde, "The Future of Music in the Age of Spiritual Machines" adıyla yayımlanmıştır. Dipnotlar çeviren tarafından eklenmiştir. (Orijinal metin için: www.kurzweilai.net/meme/frame.html?main=/articles/art0597.html)

Makalenin yazarı Ray Kurzweil, çağımızın en önemli mucit, fütürist ve yapay zeka uzmanlarından biridir. ABD ulusal teknoloji ödülü sahibi Kruzweil'in buluşları arasında, omni-font optical character recognition, print-to-speech reading machine, CCD flat-bed scanner, text-to-speech synthesizer gibi araçlar sayılabilir.

Makalenin yayınına izin verdiği için kendisine teşekkür ederiz. Daha fazla bilgi için bakınız: www.kurzweiltech.com/aboutray.html

1. Reverse engineering: Bir ürün, yazılım veya sürece ilişkin metodların ve oluşturulduğu algoritmanın incelenerek çözümlenmesi.

2. Reason, Propellerhead Software adlı İsveçli şirket tarafından geliştirilen ve müzik üretmek için gerekli drum machine, synthisiser, sampler vb. stüdyo araçlarının bilgisayar ekranında simüle edildiği sanal stüdyo yazılımıdır. Mouse yardımıyla bu modüllerin düğmelerini ve diğer potanslarını kontrol edebilirsiniz. Bir başka deyişle Reason, klasik bir stüdyoda yer alan aletlerin bilgisayar ekranına yerleştirildiği bir yazılımdır. Daha fazla bilgi için bak. http://www.propellerheads.se/

3. Yazarın "full-immersion visual-auditory virtual reality environments" diye adlandırdığı kavram, "Matrix" filmindekine benzer şekilde, bireylerin, beyin dalgaları düzeyinde, bütünsel olarak sanal gerçeklik ortamına bağlanmaları anlamına gelir. Monitör ve benzeri donanımlar olmaksızın beyne gönderilen dalgalar sayesinde, adeta trans benzeri bir yolla ses, görüntü, hatta dokunma hissi gibi tüm duyulara yönelik bir sanal gerçeklik deneyimini ifade eder. Bunun gerçekleştirilmesi, büyük ölçüde algıların beyinde yarattığı elektriksel değişimin matematiksel modellemesiyle mümkün olacaktır. Böylelikle beyinde yaratılmak istenilen algıya ilişkin elektriksel mesaj, dijital olarak beyin nöronlarına iletilecektir. Yazar, bunun 2010 yılı itibariyle kullanılan bir teknoloji olacağını iddia ediyor.

4. Yazar, burada, Reason gibi programların kullanılabilmesi için hâlâ gerekli olan MIDI klavye veya benzeri donanımların (controller) gelecekte tamamen sanal hale geleceğini, yani software formatına dönüşeceğini ifade etmektedir. Gelecekte bilgisayara komut göndermeye yarayan klavye, mouse vb. araçlar da simülasyon haline gelecektir. Yazara göre, bir süre sonra, fiziken mevcut bir MIDI klavyeye değil, gözümüzün önünde halogram veya benzeri şekilde beliren sanal bir klavyenin tuşlarına basacağız.

5. Nano-teknoloji herhangi bir nesnenin, atomik veya moleküler düzeyde inşa edilmesini ifade eder. İnsanlığın tarihi içinde ➜

İthaki'ye yolculuk sürüyor...

ESİR ŞEHRİN İNSANLARI • Kemal Tahir

"Esir Şehir Üçlemesi"nin ilk kitabı, "Esir Şehrin İnsanları"nda Kemal Tahir, Mütareke Dönemi Osmanlı aydınının ve İstanbul'unun destansı direnişinin ve mücadelesinin benzersiz bir fotoğrafını çekiyor.
Kurtuluş Savaşı öncesinin anlatıldığı pekçok roman yazıldı kuşkusuz, ama hiçbiri bu denli edebi ve ölümsüz olamadı.

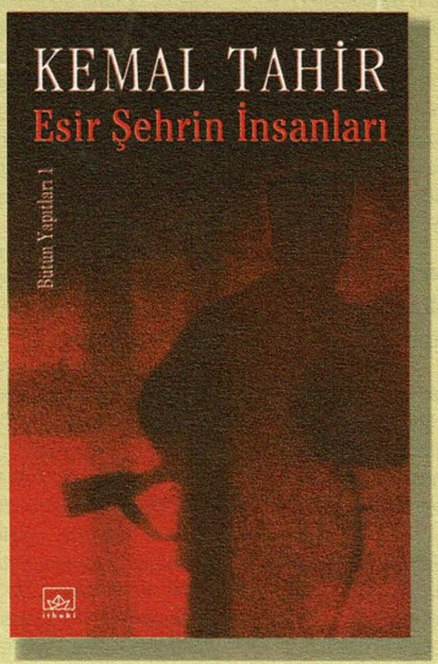

DARALMA • George Orwell

"Çok şaşırtıcı, üstelik son derece gerçekçi...
'Bin Dokuz Yüz Seksen Dört' bu kitapta cenin halinde.
'Hayvan Çiftliği' de öyle... Pek az roman, hem iki klasiğin tohumlarını taşıyıp hem de kendi başına bir okuma ziyafeti sunabilir."

John Carey, Sunday Times

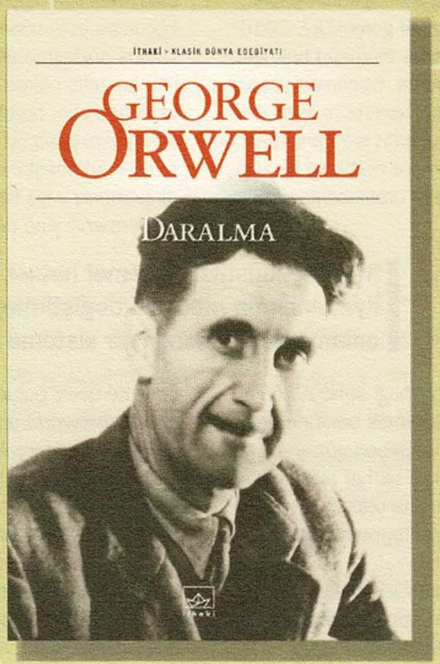

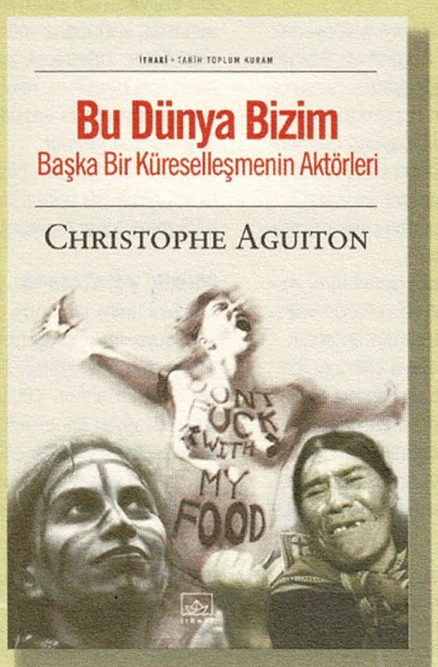

BU DÜNYA BİZİM • Christophe Aguiton

Aguiton'un, liberal küreselleşmenin dayanaklarını irdelediği, "Bu Dünya Bizim", Batı'dan Doğu'ya, Kuzey'den Güney'e sosyal forumlarla, savaş karşıtı hareketle artık bir gerçeklik haline gelen ve kendi içindeki gerilimlerle birlikte gelişimini sürdüren "başka bir küreselleşme"nin hikayesi...

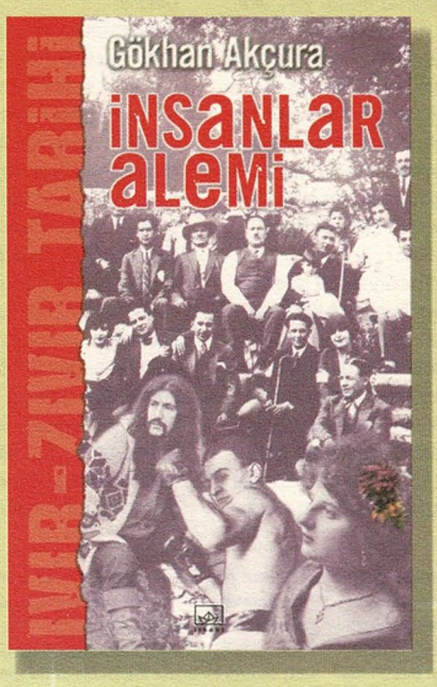

İNSANLAR ALEMİ • Gökhan Akçura

Deniz fenerlerini inşa edenlerden, kendini "şiir kralı" diye tanıtmaktan hoşlananlara, paşa kapatması olan kadınlardan, Balat'da sinagog anahtarlarını belinde taşıyanlara, Nâzım Hikmet'in kendisi için şiir yazdığı kadınlardan, Bebek'te badem ezmesi yapanlara, insanlar alemi...
Gökhan Akçura'nın kaleminden...

ithaki

www.ithaki.com.tr

→ uğraşanlara desteği azaltmıştır.
Fikrî hak korumasında başgösteren yetersizlik, müzik aleti üreticilerini de etkiliyor. *Synthesizer, sampler, mixer* ve *audio processor* gibi aygıtlar artık tamamıyla yazılım şekline bürünmüştür. *Reason*[2] adlı yazılımın dünyada mevcut kopyalarının yüzde 90'a yakınının yasal yollardan satın alınmadığı dikkate alınırsa, korsan yazılımın müzik aleti üreticileri için ne büyük tehlike oluşturduğu görülebilir.
Bugün hâlâ yazılımın kontrolü için belirli bir donanım, yani bilgisayar kullanılmaktadır; ancak, bütünsel görsel/işitsel sanal gerçeklik[3], 2010 yılına kadar teknolojik olarak mümkün hale gelecek ve bu aşamadan sonra, tamamen yazılım şeklinde tasarlanmış sanal kontrol araçları devreye girecektir.[4] 2020'li yıllarda ise nano-teknoloji[5] temelli üretim yöntemiyle herhangi bir aygıtın neredeyse sıfır maliyetle üretilebilmesi mümkün olacaktır.
Yukarıda anlatılanların gerçekleşmesi, uzak gelecek olmadığı gibi, müzik endüstrisi bakımından temel ürün olan müzik, daha şimdiden saf enformasyon/bilgi şekline dönüşmüş durumdadır. Tüm ekonomik sektörlerde, ürünlerin ve hizmetlerin her geçen gün daha fazla bilgi/enformasyon temelli bir hal aldığını görüyoruz. Nano-teknoloji çağına ulaştığımızda ise çoğu ürün, artık saf bilgi/enformasyon haline gelmiş olacaktır.[6]
Fikir ve sanat eserleri üzerindeki haklar bakımından hukukî korumanın sonu anlamına gelen kullanıcılar arası dosya paylaşımı *(P2P file-sharing)*, gelişen gerçek zamanlı internet bağlantısı sayesinde daha büyük bir sorun haline gelecektir. Çünkü mevcut fikrî hak rejimi bu durumları öngörmemektedir. Arkadaşınızı arayıp yeni aldığınız CD'yi telefonda ona dinletmeniz bir fikrî hak ihlali değildir ve olmamalıdır. Ancak bu noktada, telefon görüşmesinin nasıl tanımlanması gerektiği önem kazanabilir; ve telefon konuşmasını, gerçek zamanlı enformasyon akışı sağlayan bir bağlantı olarak tanımlamak da mümkündür. Dosya değişimi yapılan internet, yakın gelecekte, her türlü bilginin gerçek zamanlı aktığı bağlantı düzeyine ulaşacaktır.[7]
Gerçek zamanlı bağlantı düzeyinde, bir şarkıyı dinlemek istediğinizde, aynı bugün olduğu gibi, internet üzerinde o şarkının bulunduğu bilgisayarı bulacak, fakat bu kez download etmeden şarkıyı uzaktaki bilgisayara çaldırıp internet üzerinden gerçek zamanlı olarak dinleyebileceksiniz. Bu durumda bilgisayarın sabit diskine bir kopyalama söz konusu değildir; oysa fikrî hak öğretisi kopyalama/çoğaltma kavramı üzerine inşa edilmiştir. Bir şekilde çoğaltma/kopyalama fiili ortadan kaldırılabilirse, herhangi bir fikrî hak ihlalinden söz edilemeyecektir. Söz konusu gelişmenin, interaktif uygulamalar da dahil olmak üzere, tüm yazılımlar için geçerli olacağını düşünebiliriz. Başka bir bilgisayarın, *pcAnywhere* veya *Microsoft Remote Desktop* gibi bir uzaktan erişim programı aracılığıyla etkin şekilde kullanılması söz konusudur. Bilgisayarların günden güne daha güçlü makinalar haline gelmesiyle, internet üzerinden uzaktaki bilgisayara istenen müziği çaldırmak için, işlem ve hafıza kapasitesinin çok küçük bir bölümüne ihtiyaç duyulacaktır.
Lisans sözleşmeleri ve genel olarak fikrî hak rejimi bu gelişmelere ayak uyduracak şekilde düzenlense bile, problemler sona ermeyecektir. Neyi yasaklamamız gerektiği sorusu hâlâ cevapsızdır.[8] Arkadaşlarınıza beğendiğiniz şarkıları dinletmeniz veya hoşunuza giden yazılımları göstermeniz yine de mümkün olmalıdır. Ancak binlerce üyesi bulunan internet kullanıcı ağlarının da *(network)* arkadaşlık[9] kavramının ötesine geçtiği bir gerçektir. Bu anlamda hukuk, arkadaşlık kavramını yeniden tanımlamak durumundadır ve çok kaygan bir zeminde yol aldığımız hemen görülebilir.

Müzik endüstrisinin temel hatası, dededen kalma fiyatlandırma modelini değiştirmeyerek, albüm başına onlarca dolar ödenen bir sisteme takılıp kalması.

İnsanların bilgilendirilmesi noktasında ise, daha da büyük zorluklar söz konusudur. Tüketiciler, eğer telif hakkı/copyright[10] kavramından bir şey anlıyorlarsa, o da, korunan eserdeki bilginin kopyalanması, çoğaltılmasıyla ilgili olduğudur. Gerçekte kopyalama olmaksızın nasıl olup da hukukun çiğnendiğini insanlara açıklamak zor olabilir.
Ancak yine de mutlak sonuç almayı sağlayacak kimi yöntemler akla gelebilir. Korunmak istenen yazılımın sadece belirli bir bilgisayarda çalışmasını sağlayacak kilit sistemleri mevcuttur. Bu sistemler, yazılımı kullanan bilgisayarın belirlenmesi prensibine dayanır ve günümüz için oldukça iyi işlemektedirler. Ancak gerçek zamanlı yüksek hızda internet bağlantısı bu mekanizmaları da etkisiz hale getirecektir.[11]
Hukukî koruma açısından ortaya çıkan kimi zorlukları tespit ederken, fikrî hak rejiminden vazgeçmenin mümkün olmadığı unutulmamalıdır. Aksi takdirde, fikrî ürünlerin ortaya çıkması için gerekli sermayenin oluşumu baltalanmış olur. Müzik ve benzeri türde içeriğin korunması yönünde farklı düşünceler geliştirilebilir. Ancak kişiler istedikten sonra yasaların arkasından dolanmanın bir yolunu bulacaklardır. Bu bakış açısının değişmesi için bireyleri, fikrî hak korumasının önemi üzerinde eğitmek makûl bir yaklaşım olabilir. Sosyal bir değişim yaratmaksızın getirilen teknik imkânlar, başarızılığa mahkûmdur. Elbette böyle bir sosyal değişimi beklemenin gerçekçi olup olmadığı sorgulanabilir. Bu noktada başarılı bir örnek, cep telefonu operatörleridir. Müzik endüstrisinin tersine, cep telefonu şirketleri, 1950'li ve 1960'lı yıllardaki gibi uzak mesafe konuşmaları yüksek şekilde fiyatlandıran tarife modeline bağlı kalmadılar. Zamanında onlarca dolarla ifade edilen uzak mesafe telefon ücretleri, bugün birkaç sente inmiştir. Böyle olmasaydı, tıpkı müzik dosyaları için olduğu gibi, kişilerin sıklıkla cep telefonu ağına kaçak giriş yaparak uzak mesafe telefonları bedavaya getirmeye çalıştıklarını görebilirdik. Kimilerinin cep telefonu ağını kaçak kullandıkları doğru olmakla birlikte, bunun toplumca normal karşılanır olduğu söylenemez.
Müzik endüstrisinin temel hatası, dededen kalma fiyatlandırma modelini değiştirmeyerek, albüm başına onlarca dolar ödenen bir sisteme takılıp kalmasıdır.[12]
Internet kullanıcılarına karşı açılmış davalar belli bir oranda öğretici işleve sahiptir. Ancak kabul edilebilir bir "download" sistemi ortaya konulmaksızın, dava yoluyla bireylere saldırmak uzun vadede akıllıca bir politika olamaz.[13] Bunu farkeden *Musicmatch* ve *Roxio (Napster 2.0)* gibi şirketler, değişimi yakalamak üzere on-line *download* hizmeti sunmaya başlamışlardır. Apple şirketi 16 Ekim (2003) itibariyle[14] on-line müzik hizmetlerini windows tabanlı kişisel bilgisayarlara da açmayı planlamaktadır ve Yahoo ve Amazon.com da piyasaya katılması beklenen yeni aktörler arasında sayılabilir.
Cep telefonlarında görüldüğü üzere bireyler, talep ettikleri hizmeti makûl bir ücret karşılığında alırlarsa, kanunsuz yollara sapmamayı tercih edebilirler. Teknolojik korumanın işe yarayabilmesi için bireylere, rekabetçi ve adil fiyatlandırma çerçevesinde istediklerine ulaşma imkânı sağlanması gerekir.
Ekonominin tümden bilgi temelli bir yapıya doğru yol aldığı bu dönemde, söz konusu değişim hâlâ gerçekleştirilememiştir.

Müzik yaratmanın yeni yolları

Müzikal ifade alanında da yeni olanaklar ve tabii yeni sorunlar kapıda bekliyor. Müzik, ilkel tamtamlardan başlayarak 18. yy'da el yapımı konsol enstrümanları, 19. yy'da mekanik düzenekleri, 20. yy.'ın ikinci yarısında analog elektroniği, 80'li ve 90'lı yıllarda dijital imkânları ve belki de 21. yy.'da yapay zeka olmak üzere her zaman en yeni, en son teknolojiyi kullanmıştır ve kulla-

---

→ üretim materyallerin, önce mekanik ve daha sonra fiziksel/kimyasal dönüşümüyle gerçekleştirilmiştir. Nano, metrenin milyarda birini ifade eder ve bu da, beş karbon atomunun büyüklüğüne eşittir. Bugün henüz teorik düzeyde olduğu söylenebilecek nano-teknoloji, maddenin atomlarının tek tek bir araya getirilerek oluşturulması fikrine dayanır. Daha fazla bilgi için http://www.kurzweilai.net/brain/frame.html?startThought=Nanotechnology

6. Yukarıda dipnot 5'te açıklanan nano-teknolojinin evlerimize girdiğini varsayalım. Farzedelim ki, fırın büyüklüğünde bir cihazımız var –veya isterseniz sihirli kutu diyelim– ve siz onunla içine sığacak her türlü nesneyi üretebiliyorsunuz. Böyle bir aygıtı tasavvur edebilenler, üretilecek her nesne için karmaşık bir yazılım gerektiğini de düşünebilirler. Bir fincana ihtiyacımız olduğunda gidip çarşıdan fincan almayacak, fakat elinizdeki aygıta fincan üretmesi için gerekli yazılımı satın alacağız. Ekonomi, fiziken varolan ürünleri değil, onları üretecek makinaların ihtiyaç duyduğu yazılımı sağlayacak. Bu açıdan bakıldığında, müzik ve film, daha şimdiden, CD-kaset gibi fizikî varlığından kurtularak, saf bilgi şeklinde değiş tokuş edilir hale gelmiştir.

7. "ABD'nin ikinci büyük telefon şirketi SBC Communications ve yazılım devi Microsoft, IP tabanlı televizyon yayınları için 400 milyon dolarlık anlaşma imzaladı. Microsoft, internet üzerinden televizyon yayını yapacak IPTV Edition yazılımını, SBC ise fiber kabloları sağlayacak. SBC, Microsoft IPTV Edition platformu ile işleyen IP tabanlı televizyon servisi denemelerini bir süredir yürütüyordu. Ortaklar gelecek yılın sonuna doğru IP tabanlı televizyonların deneme yayınlarına başlayacaklarını duyurdu."

8. Hukukî sürece bakıldığında, gerek Avrupa Birliği'nde, gerekse ABD'de internet veya diğer bilişim teknolojileri yoluyla ortaya çıkabilecek ihlalleri konu alan düzenlemeler görülmektedir. Özellikle ABD'de 1998 yılında yürürlüğe giren Digital Millenium Copyright Act (DMCA) daha şimdiden yetersiz hale gelmiş ve Induce Act adı altında yeni bir yasa tasarısı müzik ve film endüstrisi lobisince ortaya atılmıştır. Bunun karşısında, yeni düzenlemeleri ifade özgürlüğü açısından sakıncalı bulan sivil toplum hareketleri eleştirinin dozunu artırmaktadırlar. Yeni yasa, ifade özgürlüğü, özel hayatın gizliliği gibi pek çok hukukî sorun doğurduğu gerekçesiyle tepki toplamaktadır. http://www.eff.org/

9. Yazar, burada, Anglo-Sakson fikrî hukuk öğretisindeki "fair use" kurumuna gönderme yapıyor.

10. Telif hakkı kavramı Türk hukuk terminolojisi bakımından eser sahibinin malî haklarını ifade eder ve bu yönüyle tam olarak "copyright" karşılığı değildir. Doğru kavram "eser sahibinin hakları" olmalıydı. Burada, hukukçu olmayan okuyuculara kolaylık sağlamak için böyle bir tercih ya-

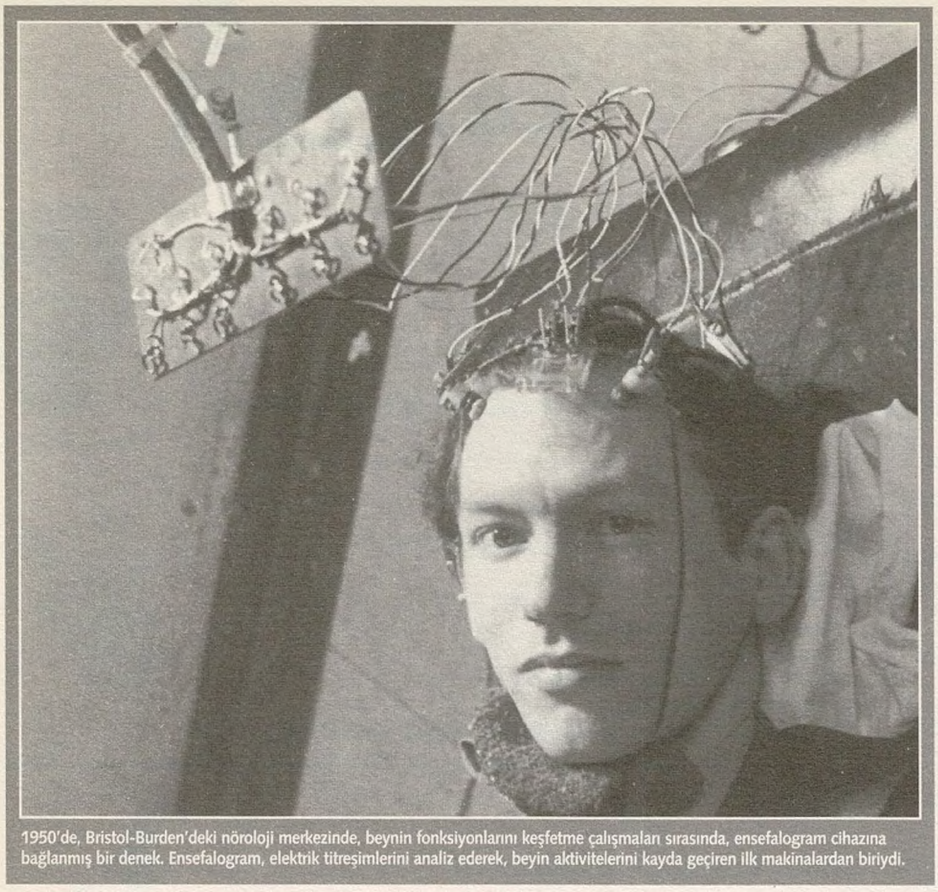

1950'de, Bristol-Burden'deki nöroloji merkezinde, beynin fonksiyonlarını keşfetme çalışmaları sırasında, ensefalogram cihazına bağlanmış bir denek. Ensefalogram, elektrik titreşimlerini analiz ederek, beyin aktivitelerini kayda geçiren ilk makinalardan biriydi.

nacaktır.

Dijital *"sampler"* ve *"synthesizer"* yardımıyla, insanoğlu ilk kez, salt akustik enstrümanlar kullanmadan, akustik seslerin kompleks yapısına sahip sesler üretti. Örneğin günümüzde piyano sesini sampler aygıtına yükleyip bu sesi çeşitli dijital müdahalelerle değiştirip modifiye ederek, piyano sesinin akustik zenginliğine sahip, fakat farklı sesler üretilebiliyor. Bunun sadece akustik araçlarla sağlanması imkânsızdır.

Kurzweil 250'yi[15] tasarlarken karşılaşılan özel bir güçlük de, piyanodaki doğuşkan seslerle, referans alınan temel frekansın birbirinin eşit çarpanları (yarısı veya iki katı gibi) olmamasından kaynaklanmıştır. Çoğu enstrümanın armonik yapısında doğuşkan sesler, temel frekansın çarpanlarıdır. Piyanoda doğuşkanlar, temel frekansın tam yarısı veya iki katı olmayıp ince sapmalar gösterir ve bu, piyanoya eşsiz tınısını veren bir özelliktir. O dönemde bilinen sampler aygıtları, ilgili sesi son dalga boyunda loop/döngü içine alarak buna bir *"decay envelope"* uygulamaktaydı. Bu durumdaysa piyano sesleri, daha çok kilise orgunu andırıyordu, çünkü üretilen sesler, temel frekansın çarpanlarından oluşuyor ve piyano ya da başka enstrümanların doğal yapısından kaynaklanan ince ton farklarını yansıtamıyordu.

Son yıllarda *synthesizer, sampler, mixer* ve *audio processor* gibi aletlerin yazılım temelli üretildiğini görmekteyiz. *DSP (Digital Signal Processing)* temelli donanımların hâlâ bazı avantajları bulunsa da, *Reason* gibi sanal enstrüman yazılımları şimdiden film müziği veya benzeri profesyonel işleri yapabilecek yeterliktedir.

Yeni nesil enstrümanlar tasarlanırken fizikî modelleme esas alınarak, ses frekansı ile tel, ağaç gövde gibi enstrümanın fizikî bileşenleri arasındaki interaksiyon simüle edilmektedir. Bu fikirden yola çıkarak, fiziken varolması mümkün olmayan enstrümanlar tasarlanabilir. Fizikî modelleme yöntemi neredeyse on yılı aşkın zamandır bilinmekle birlikte, bu yolla sanal bir enstrüman inşa etmek için gerekli yapıtaşları henüz yetersizdir.[16]

Gelecekte fizikî modelleme sayesinde her türlü karmaşık malzeme ve kompleks formda obje, usta elinden çıkmış bir kemanda kullanılan reçineye varıncaya kadar, simüle edilebilecektir. Sanatsal ifadenin fizikî modelleme yoluyla ortaya konulması yüksek teknoloji *DSP* çipleri gerektirse de, yazılım tabanlı fizikî modelleme önümüzdeki beş yıl içinde yaygın hale gelecektir. PC'lerde ise özellikle görüntü ve ses fonksiyonlarından kaynaklanan nedenlerle daha fazla *DSP* teknolojisi kullanılmaktadır. Intel Şirketi, Pentium MMX işlemcinin özel bir versiyonunda konuya ilişkin deneysel çalışmalar yapmış olup, önümüzdeki dönemde bunlara daha fazla ağırlık verecektir. *Synthesizer* ve tüketiciye yönelik aygıtlarda kullanılan mikro işlemciler, artan şekilde *DSP* fonksiyonu içermektedir.

Gelecek dönemde, zeki veya bilinçli olarak adlandırabileceğimiz, müzikal eşlik yeteneği bulunan bilgisayarlara tanık olacağız. Amatör kullanım için tasarlanmış keyboard vb. aygıtlar uzun zamandır yeni başlayanlara yardımcı olması için *"autoplay"* özelliğine sahipler. Ancak bu fonksiyon, otomasyonun yine bir insan tarafından kontrol edilmesine ihtiyaç duyduğundan, fazla tatmin edici olamıyor. Zeki olarak tanımlayabileceğimiz bilgisayarlar söz konusu olduğundaysa, müzisyen bilgisayara değil, bilgisayar müzisyene eşlik edecektir. Bu yönde gelişen teknoloji sayesinde, müzisyenin canlı olarak çaldığı bir melodi üzerine bas, ritm ve bilumum armonik seslerin bilgisayar yardımıyla üretilerek eklenmesi mümkün olacaktır.

Tod Machover, kendisince hiper-enstrüman adı verilen interaktif aygıtlar üretmekte olup bunlar, ciddi müzisyenlere bilinçli şekilde eşlik edebilecek yeterliktedir. Böylelikle müzik insanın kontrolünde kalmakla birlikte, tek bir müzisyen, ancak bir orkestranın yaratabileceği zenginlik ve giriftliği sergileyebilecektir.

Müzik, bestecilerin ve icracıların duygu ve düşüncelerini dinleyiciye aktarma biçimidir. Bir dil veya hüzünden mizaha, duyguların ifade edilebildiği bir dil topluluğu olarak tanımlanabilir. Bilgisayarlar, daha zengin bir ses haznesinin yanısıra, bize bu sesleri kontol ve değiştirme imkânları sunarak müzikal ifade yeteneğimizi güçlendirmektedirler.

Bilgisayarlar, belirli bir alan içinde insan aklıyla uyumlu çalışabilecek bir yapay zeka sergileyebilirler. Bu uyum, insanla bilgisayar arasında artan etkileşime paralel olarak zaman içinde gelişecek ve yoğunlaşacaktır.

Ray Kurzweil

Çeviren: Emre Bayamlıoğlu

Binlerce üyesi bulunan internet ağlarının arkadaşlık kavramının ötesine geçtiği bir gerçek. Hukuk, arkadaşlık kavramını yeniden tanımlamak durumunda.

pılmıştır.

11. Gelecekte yazılımlar kişisel bilgisayarlara yüklenmeyecek, bunun yerine, kullanıcılar yüksek hızda bağlantı sayesinde uzaktaki bilgisayarda kurulu yazılımı çalıştıracak ve internet üzerinden yazılımı kullanacaklardır.

12. Geleceğin ekonomisinde eser sahipleri, ürünlerinin karşılığını alabilmek için kuvvetli dağıtım ağlarına sahip olmak zorundadırlar ve bu noktada gelişen internet altyapısı her kullanıcıya web üzerinden yayın yapma, bir başka deyişle eserlerini web üzerinde çoğaltma, yayma, yani pazarlama imkânını doğurmaktadır. Geleceğin eğlence endüstrisinde kesinlikle daha fazla küçük aktör yer alacaktır. Bilginin, anında ve yığınsal şekilde çoğaltılabilmesi ister istemez birim başına bedelini düşürmektedir. Gelecek için asıl hedef, fikrî ürün karşılığında bir bedel elde etmek değil, fakat fikrî ürün yoluyla tüketiciyle kurulan ilişkidir. Televizyon yayıncılığı bunun en tipik örneğidir. Programların bedava olma sebebi herkesin bildiği gibi izletilen reklamlardır. Süreç içinde internet üzerinde de her türlü content, e-commerce çerçevesinde ürün pazarlanmasına yönelik kullanılacaktır. Bu durum ve yaratacağı sonuçlar başka bir yazının konusu olmakla birlikte, bu tip pazarlama ve reklam tekniklerinin birey üzerinde ne derece belirleyici etkiler yapacağını söylemek yerinde olur. Reklam/propaganda bireyde tutkular yaratmak fikrine dayanır. Network üzerindeki reklamların, daha bireye özel tasarlanabileceği dikkate alınırsa, medyanın bireysel tercihi ortadan kaldırıcı gücü burada çok daha açıkça görülebilir. İnternette content üzerinden yapılan reklam bireyin neyi seveceğini ve isteyeceğini belirleme yönünde son derece kuvvetli bir araçtır. Meselenin, siyasî ve kültürel propagandaya yönelik boyutları, kuşkusuz burada ele alınamayacak kadar kapsamlıdır.

13. ABD müzik endüstrisi tarafından açılmış davalar için http://www.eff.org/IP/P2P/riaa-v-thepeople.php

14. Yazının yayınlandığı 2003 sonbaharından sonra Apple, PC müzik pazarına yönelmiş, hatta bu amaçla HP şirketiyle PC pazarına yönelik bir ortaklık oluşturmuştur.

15. Ray Kurzweil, aynı zamanda Kurzweil Music Systems adlı şirketin kurucusu olup 1984 yılında akustik enstrüman seslerini simüle eden Kurzweil 250 model synthesizer tasarlamıştır. http://www.kurzweil-tech.com/kms.html

16. Fizikî modelleme ile anlatılmak istenen, bir enstrümana ses özelliğini veren bütün parametrelerin (malzeme, hacim, cila, tel vb.) matematiksel olarak formüle edilmesi ve bu matematiksel modele göre üretilen yazılımla aynı sesin bilgisayarda elde edilmesidir. Buna göre, piyano ile keman sesi arasındaki farkı matematiksel olarak formüle edebilirsek, bilgisayarın bu sesleri birbirine dönüştürmesi sağlanabilir.

karga

kargart

Şubat 2005

020205 Ça Wed	Lookahead	Stranger K.
030205 Pe Thr	Present Tense	Elif İzbırak
040205 Cu Fri	Retrospective view of rock	Bahadır
050205 Ct Sat	Bob Marley	Da-frogg
060205 Pr Sun	Haletiruhiye	Berk
080205 Sa Tue	Out Of Concept	Tai-fu
090205 Ça Wed	TAMBURADA 'fantastik'	Deniz K. Bahadır
100205 Pe Thr	Altüst	Güney
110205 Cu Fri	Sonderstab MUSİK	Bahadır
120205 Ct Sat	Saltyspinzitfunky	Salty
130205 Pr Sun	Haletiruhiye	Berk
140205 Pt Mon	Arka Pencere	Bora Şimşek
160205 Ça Wed	Monkey Suite	Deniz-Pelin
170205 Pe Thr	Vertigo_go	Hilmi Tezgör
180205 Cu Fri	MainTIMEstream	Bahadır
190205 Ct Sat	Okyanus	TUZ
200205 Pr Sun	Haletiruhiye	Berk
220205 Sa Tue	Vokal Jazz	Cem Çınlar-Bahadır
230205 Ça Wed	Frenk Üzümü	Cem-Esengül
240205 Pe Thr	GLOBALISTA'nbul	ömeripek
250205 Cu Fri	dbabstractdubjungle	da-frogg-boogie
260205 Ct Sat	Elektronik İyidir	(((emre)))
270205 Pr Sun	Haletiruhiye	Berk

Aytuğ Civan' ın Mask Tiyatrosu

17 Şubat 2005 Perşembe saat 20.00

"Ne İçin?"

Reji & Metin Tasarım: Aytuğ Civan
Müzik Tasarım: Fatih Koçtal
Mask Tasarım: Ortak Çalışma
Oyuncular: Aytuğ Civan, Murat Cemcir, Fatih Koçtal, Aynur Tokluoğlu

*Görseller: Batu Bozoğlu

DANS

24 Şubat 2005 Perşembe saat 20.00

Dans Buluşma İstanbul Dans Projesi

"Kuş Dili"

Koreografi: Aytül Hasaltun
Oyuncu: Tuba Esen
Müzik Miksaj: Barış Erdoğan
Işık Tasarım: Apo Kaya
Dans: Aytül Hasaltun, Bilge Sürmeli, Serhat Kural, Yeşim Coşkun

*Katkılarından dolayı Candaş Baş, Ceren Ceylaner, Hande Gürsoy ve Mihran Tomasyan'a teşekkürler.

DANS

10 Şubat 2005 Perşembe saat 20.00

Dilek Dervişoğlu Dans Projesi

"ÖP"

Koreografi: Dilek Dervişoğlu
Video: Tuncay Uğurlu
Müzik: Tolga Çebi
Dans: Dilek Dervişoğlu, Mihran Tomasyan

*Görseller: Aris Nalcı, Batu Bozoğlu

!f İSTANBUL 4. AFM BAĞIMSIZ FİLMLER FESTİVALİ KISA FİLM YARIŞMASI

19 Şubat 2005 Cumartesi saat 19:00 - BÖLÜM I
20 Şubat 2005 Pazar saat 19:00 - BÖLÜM II
27 Şubat 2005 Pazar saat 19:00 - BÖLÜM III

*Etkinlik ücretsizdir.

KargART Kısa Film Çalışmaları ;

'Filmini kap, gel' Günleri 2

26 Şubat Cumartesi saat 14.00 - 20.00

Danışman: Hüseyin Karabey

*Etkinlik ücretsizdir.

BELGESEL FİLM GÖSTERİMİ

11 Şubat 2005 Cuma saat 19:30
25 Şubat 2005 Cuma saat 19:30

The Weather Underground

Yönetmenler: Sam Green & Bill Siegel
ABD, 2003 / 93'

İngilizce; Türkçe Altyazılı
*Etkinlik ücretsizdir.

BELGESEL FİLM GÖSTERİMİ

18 Şubat 2005 Cuma saat 19:30

BANA RAĞMEN - AGAINST MY WILL

***Uluslararası Af Örgütü'nün katkılarıyla...
Yönetmen: Ayfer Ergün
Hollanda, 2002, 50'

uluslararası af örgütü
amnesty international

Türkçe Altyazılı

Kadife Sokak No:16 Kadıköy İstanbul T: 0216 330 31 51
F: 0216 346 55 46 www.kargabar.org www.kargart.org

İstanbul Kültür Sanat Dostları

GEZ EĞLEN PAKETİ
SHUBUO
TURKCELL HİZMETİDİR

ROLL KİTAPLIĞI

Ahmet Büke İzmir Postası'nın Adamları (Kanat)
Albert Cossery Tanrının Unuttuğu İnsanlar (Kanat)
Arthur Phillips Prag (Metis)
Camille Paglia Cinsel Kimlikler (Epos)
Doris Lessing Kedilere Dair (Metis)
Edward Said Hümanizm ve Demokratik Eleştiri (Agora)
George Orwell Daralma (İthaki)
Gamal Gitani Günbatımının Çağrısı (Can)
Gökhan Akçura İnsanlar Alemi (İthaki)
Jean-Christophe Rufin İsfahan Kuşatması (Doğan)
Julio Cortazar Seksek (Can)
Kemal Tahir Esir Şehrin İnsanları (İthaki)
M. Hardt & A. Negri Çokluk (Ayrıntı)
Mumia Ebu-Cemal Biz Özgürlük İstiyoruz (Agora)
Necmi Zekâ ben ona o bana ne oldu sana dedik (YKY)
Nelly Arcan Fahişe (Ayrıntı)
Susan Sontag Başkalarının Acısına Bakmak (Agora)
Vedat Türkali Özgürlük İçin Kürt Yazıları (Everest)
Walker Percy Sinema Müdavimi (Ayrıntı)
Yves Simon Okyanuslar (Everest)

Belki de köy çocuğu olduğu için

Bob Marley'in eşi Rita Marley'in hatıratı Çitlembik tarafından yayınlandı. Bob Marley'le ilişkisini başından sonuna anlatan Rita Marley, bir yandan küçük bir reggae tarihçesi yazarken, bir yandan da "zor zamanda kadın olmanın" duygusunu –çaresizliğini, isyanını, güçlü kalma şartını– aktarıyor...

İlk başta, hatta belki de her zaman Robbie Marley'le onun kızkardeşiymişim gibi ilgilendim. Ben öyle bir insandım, hâlâ da öyle, sorumluluk sahibi tiplerdenim. Onu gördüm ve "zavallı şey" dedim. "Onu seviyorum" değil, "zavallı şey". Kalbim ona doğru akmıştı. "Ne hoş bir çocuk" diye düşünüp duruyordum. Öyle hoş ki, bir bebeğim olduğunu bilmesini istemedim; o zamanlar bir genç kızın evlenmeden bebek sahibi olması utanç verici bir şeydi. Bu arada Studio One'da saatlerce prova ve kayıt yaptığım halde bu meseleyi gizli tutmayı becerebiliyordum. Ama bir gün tam kaydın ortasında göğüslerimde sızıntı oldu ve Bob fark etti. Biraz şaşırmış olarak "Bu da ne? Bir bebeğin mi var?" diye sordu. Kaba bir şekilde söylememişti.

Korkunç derecede utanmış olmama rağmen inkâr edemedim; yalnızca evet anlamında başımı salladım.

"Anlamıştım. Neden bize söylemedin? Neden eve erken gitmeyi istemedin? Kız mı, erkek mi?" diye sordu.

"Şey, bir kız."

"Nerede? Adı ne? Babası nerede? Onu görebilir miyim?"

Bütün bu soruları hızla, büyük bir ilgiyle sormuştu. Orada ona bakarak ayakta durdum, hemen cevap vermekte zorlanmıştım. Bu ilgiyi daha ergenlik çağında bir genç erkek için çok olgun buldum; önemsemek ve aynı zamanda belki beni başka bir gözle görmek gibi. Bebeğimle ilgilenmesi beni utandıracağına gururlandırmıştı. Bu benim için iyi, ama beklenmedik bir işaretti. Sonunda bana "eve git ve bebeğini doyur, sonra görüşürüz" dedi.

Ve aşkım burada doğdu. Ona baktım ve "ah, ne hoş çocuk" diye düşündüm. Dizlerim titriyordu. "Tanrım" diye düşündüm, "Tanrım".

O akşam geldi. O zamanlar Sharon beş aylıktı. Dışarı çıkardığımda onu sevdi. Sharon da onu sevmişti. Biraz konuşmayı öğrendiğinde "Robbie" diyemediğinden, ona "Bahu" diye sesleniyordu.

O günden sonra Bob'un kuyruğu oldum. Beni elimden tutar, "haydi Rita" diyerek gezdirirdi. Bütün bunlar ilk başladığında Sharon'un babasıyla hâlâ haberleşiyordum. Bob bundan hoşlanmadı ve tavrını açıkça belli etti. Aslında ilişkiyi sona erdirmem için ısrar etti; bana veya bebeğe yardım etmeyen bir adamla ne işim olabilirdi? Bir gün Dream'i Sharon'un babasına gönderilecek bir mektupla yakaladı ve mektubu ondan aldı! (Bu, mektuplaşmamızın sonu oldu.)

Robbie'nin cömertliğini, ne tarz bir adam olduğunu daha o zamanlar ilk elden öğrendim, çünkü ne zaman biraz parası olsa, eve Cow & Gate bebek maması ve halam için içecek bir şeyler getirirdi. Halam onun ince hal ve tavırlarına teslim olmaya başladığında "eh, sanki burada bir şeyler dönüyor" demişti.

Böylece hiç beklemediğim halde onun oldum. "Tamam beyler, bu benim hatunum" havalarına girdi. Peter Tosh bile buna saygı gösterdi ve ellememeyi öğrendi, çünkü Peter dokunmayı pek severdi, sizi görür, size sarılır, sıkıştırmaya çalışırdı.

Ama Bob "hayır" dedi. "Olmaz. Bu benim kadınım."

(...) İnsanlar bana Sharon'la Bob arasında seçim yapmamın gerektiği zamanlar olup olmadığını sormuştur; ne de olsa yeni bir ilişki geliştirirken bakmanız gereken bir çocuk varsa, bu pekâlâ olağan bir şeydir. Ama ben gerçekten hiç böyle bir seçim yapmak zorunda kalmadım. Her ikimiz de Sharon'un ebeveyni olduk. Sharon'u nadiren yalnız bıraktım, çünkü Bob o tarz bir baba değildi. Bana her zaman hatırlatırdı: "Ne yaparsan yap acele et, çünkü eve bebeğin yanına gitmelisin" ya da "halanın biz çalışmayı bitirene kadar idare edebileceğinden emin misin?.." Çok vicdanlıydı ve bu beni büyük ölçüde etkilerdi. Paylaşımı, bebeğime özen göstermesi ve daha fazla sorumluluk göstermeme izin vermesi... Onun için ben etrafta dolanıp şarkı söylemek ve gezmekten başka yapacak bir şeyi olmayan sıradan bir kız değildim. Beni acımasızca azarladığı bile olurdu: "Senin bakman gereken bir bebeğin var, şimdi burada kalıp zaman harcama!" Ya da çalışma uzayacaksa: "Rita, bundan daha uzun kalabileceğine emin misin? Bebeğin meme istemez mi? Eve gidip bebeği besleyip gelmek istemez misin?" derdi. Yani o hep oradaydı, kibarca beni uyarırdı: Senin bebeğin var...

(...) Beni tam bir insan gibi görüyordu, bundan etkilenmiştim. İşte gerçekten farklı istikameti olan biri diye düşünmüştüm. Aramızdaki, "hey, memelerini elleyebilir miyim" ya da "hadi sevişelim"den ibaret, sıradan ergenlik çağı şehveti değildi. Ondan biraz daha fazla bir şeydi, belki de bunun nedeni köy çocuğu oluşuydu. Ama yaşamın bu yönüyle ilgili çekinceleri ve saygısı vardı. Altıdan yediden sonra tamam, ama gün boyunca onu mutlaka bir şeylerle uğraşırken görürdünüz: Haydi, ya müzik yapalım, ya da gelecekten bahsedelim...

Rita Marley, "No Woman No Cry –Bob Marley ile Hayatım" (Çitlembik)

BABYLON'DA BU AY

2 Şubat, 21:30 **Manga**
3 Şubat, 21:30 **Harem**
4 Şubat, 23:00 **Bugz In The Attic:** Elektronik camiasının mercekle takip ettiği bir grup. Sokakları mekân bellemiş, rahat, gevşek bir DJ-prodüktör kolektifi. Genelde yedi kişilik ekibin sayısı projesine göre değişebiliyor. Kendi kulüpleri, kendi bağımsız plak şirketleri de var. "Broken beat" denebilecek bir kulvarda yüzüyorlar. Macy Gray, Zero 7, Nitin Sawhney gibi isimlere remiksler yaptılar. Son sükseleri, kendi parçaları "Booty La La". Dünyanın büyük festivallerine müdavim gibiler. Tecrübe mevcut, eğlence garanti...
5 Şubat, 23:00 **Baba Zula feat. Alexander Hacke (Einstürzende Neubaten)**
6 Şubat, 17:00 **Asher Selector:** Bob Marley'in 60. yaşgünü vesilesiyle, reggae aleminin namlı DJ'i Asher Selector Babylon'a misafir oluyor. Erken saatte başlayan set, bir reggae banyosu olarak gece boyunca sürecek.
8 - 9 Şubat, 21:30 **Byther Smith & The Nightriders:** Efes Pilsen Blues Nights'ın ilk konuğu. J.B. Lenoir, Hubert Sumlin gibi isimlerden gitarın inceliklerini kapan Byther Smith, 1960'ların ortalarından itibaren Chicago sahnelerindeydi. 1983'te "Tell Me How You Like It" albümüyle unutulmaz isimler arasına girdi. Sert, tavizsiz blues'unu korudu, acımasız bir dünyanın tablosunu çizerken funk'ı, dansı ihmal etmedi. 1995'te fabrikadan emekli olunca kendini müziğe daha çok verebildi. Bir emek kahramanı...
10 Şubat, 21:30 **SMADJ Presents S.O.S.:** Burhan Öçal'ın "Trakya All Stars" albümünden hatırlayacağımız DJ-prodüktör Smadj ve Buzuki Orhan, Trakya All Stars'ın şefi, klarnetçi Savaş Zurnacı... Sıkı buluşma...
11 - 12 Şubat, 23:00 **The Ray Gelato Giants:** Zaman makinasıyla 50'lerin swing'ine seyahat... Rock'n'roll enerjisi ve dansı, caz doğaçlaması ve "köpürme"si... Frank Sinatra, Dean Martin, Sammy Davis Jr. gibilerinin en fırlama şarkılarının maharetli yorumları... Paul McCartney'nin düğününde bile onlar çaldı. Belli ki, vur patlasın çal oynasın bir gece olacak.
15 Şubat, 21:30 **Ricky Ford Orchestra:** Saksofoncu Ricky Ford, Bilgi Üniversitesi'den müzisyenlerle kurduğu orkestrasıyla Duke Ellington, Charles Mingus parçalarının yanında kendi bestelerini de çalacak...
17 Şubat, 21:30 **Rebel Moves** (Tsunami Yardım Konseri)
18 Şubat, 23:00 **Nil Karaibrahimgil**
19 Şubat, 23:0 **Scratch Perverts:** Üç kişilik bir hiphop gösterisi ve DJ atışması. 1996'dan bu yana turntable'ı döndürmekle yetinmiyorlar, onu çeşitli müdahalelerle geliştiriyorlar da.
23 - 24 Şubat, 21:30 **Ronny Jordan:** Miles'ın rock'undan ilham aldı, büyük bir acid caz gitarcısı oldu. 1992 tarihli ilk albümü "The Antidote"dan bu yana Weather Report'ların, Hancock'ların izinden yürüyor...
25 Şubat, 23:00 **Pets vs. Orient Expressions:** Türkiye'den Orient Expressions'in etnik elektronikası, İngiltere'den (Ninja Tune'dan) Pets'in punk cazı. Çok şeylere gebe, kalabalık, avangard bir buluşma...
26 Şubat, 23:00 **Oldies But Goldies**

Ray Gelato

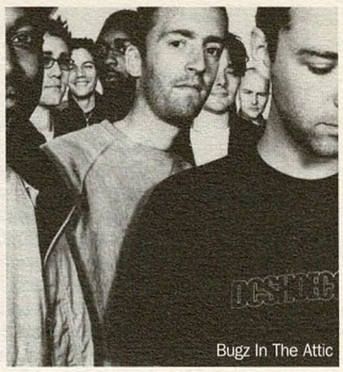
Bugz In The Attic

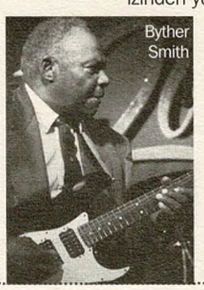
Byther Smith

Cocktail Slippers

Dopplereffekt

Indigo'da bu ay

10 Şubat, 22:00 **Dopplereffekt:** Elektronik, ambient ve elektro sahnesinin güçlü ekiplerinden biri. Bilinen, ama gizli bir grup: Söyleşi vermiyorlar, konsere çok nadir çıkıyorlar, albümleri bilhassa sınırlı sayıda basılıyor, o da genelde kara plak formunda. 1999 tarihli "Gesamkunstwerk?" albümleri önemli. Bakmayın İngilizce söylediklerine, Alman elektronik geleneğinin mirasını taşıyorlar. İkilinin Türkiye'ye gelmesine vesile olan Room Recordings, "bunları seven Dopplereffekt'i de sever" diyor: Cabaret Voltaire, DAF, Kraftwerk, Juan Atkins, Model 500...
24 Şubat, 22:00 **Cocktail Slippers:** "Grrrrl Power Nights" kapsamında Norveçli "ev kadınları" Indigo'ya konuk oluyor. Sayıları giderek artan gitarla haşır neşir kadın gruplarından biri: Vokalde Rocket Queen, klavyede Lisa Farfisa, basta Sugar Cane, davulda Tammy Sticks... Garage / pop-punk dörtlüsü, kendini üç sene evvel "Rock It" albümleriyle Avrupa'ya tanıttı. "Housewives From Hell" EP'si ve "Mastermind" albümleri hem kitlelerini genişletti, hem sosyo-müzikal renklerini keskinleştirdi. En son, iki ay evvel 80'lere selam niteliğinde bir single yaptılar: Plağın bir yüzünde Wham!'den "Last Christmas", diğer yüzünde Kim Wilde'dan "Kids In America"... 80'lerin popunu sevdiklerini kadar, indie'sini, new wave'ini de seviyorlar, B-52's, Blondie gibileriyle punk, Runaways, Bangles gibileriyle pop-rock akrabalıkları kuruyorlar.

Vox'ta bu ay

18 Şubat **Fates Warning:** Progressive metal sevenler bu yirmi yıllık grubun adını iki sene evvel beraber turneye çıktıkları Dream Theater'ların, Queensryche'ların yanına yazıyor. Metalcilerin büyük bir grubu 10. albümleri "FWX"in dumanı henüz tazeyken izleme şansları var...
23 Şubat **Girls Against Boys:** Amerikan alternatif rock'unun önde gelen gruplarından birini misafir ediyoruz. Washington D.C. sahnesinin, noise, hardcore üslûbunun temsiliyeti yüksek gruplarından biri olan Girls Against Boys, 1998'de kuruldu, "Tropic Of Scorpio"yla başlayan güzel albümler silsilesi onları Geffen'le sözleşme imzalamaya kadar götürdü, "Freakonica" ve "You Can Fight What You Can't See" ile takipçileri arttı, grup bağımsız duruşlarından da bir şey yitirmedi. Amerika'nın bağrından, başkentinden, gürültüyü stilize eden, enerjisi yüksek bir grup...
25 Şubat **New Model Army:** Sadece 80'lerin, punk sonrası iklimin en iyi müzik yapan gruplarından biri olmakla kalmadılar, siyaset meydanının da bekçisiydiler. Thatcher'a yüklenen emek dostu şarkılarına hep punk rock coşkusu ve enerjisi eşlik etti. Tam da yanıbaşımızda ABD işgali varken, "Here Comes The War"u, "51st State Of America"yı dinlemek ayıltıcı olacak. Bu büyük grubu, üçüncü Türkiye ziyaretlerinde 25. yıllarında, gümbür gümbür ağırlamamız gerek... (NMA, 26 Şubat'ta da Ankara, Saklıkent'te çalacak.)

Girls Against Boys

Madredeus

Portekizli grup Madredeus, 5 Şubat akşamı İstanbul'da, İşSanat salonunda olacak. 18 yıl önce Pedro Ayres Magalhaes ve Rodrigo Leao'nun temellerini attığı grup, "Existir", "O Paraiso", "Movimento" gibi albümleriyle sevildi, Wim Wenders'in "Lisbon Story"sinin kahramanları oldu, üç sene önce en güzel saudeda'larının dans mikslerini içeren "Electronico" albümüyle sahasını genişletti. Türkiye'de de çok sevildiğini bildiğimiz Madredeus, ilk defa bu topraklarda sahne alacak. Yeni albümleri "Um Amor Infinito"nun şerefine, Teresa Salgueiro'nun güzel vokalleriyle...

Güney Asya'ya yardım

5 Şubat Cumartesi günü, Yedikule Zindanları'nda, saat 13:00'den itibaren tsunami felaketinden zarar görenlere yardım maksadıyla, geliri Kızılay'a bırakılacak bir büyük konser var. Düzenleyen NM dergisi, katılımcılar arasında Mor ve Ötesi, Kesmeşeker, Aylin Aslım, Vega, Pamela, Kurban, Gripin, Direc-t, Manga gibi sıkı isimler var. Gün boyu rock için öğrenci 10, normal 20 lira...

KONSERKONSERKONSERKONSER

Şubat'ta FG konserleri

FG 93.7 ve Doors Group'un işbirliğiyle mayısa kadar düzenlenen mega partiler kapsamında bu ay dört konser düzenlenecek. Tophane-i Amire'de gerçekleştirilecek olan konserlerin bilet sayısı 700'le sınırlı...

5 Şubat **Gabriel & Dresden:** Geçen yıl Elektronika Festivali'nde İstanbulluların alkışını alan Kaliforniyalı ikili yine progressive house'dan progressive trance'a uzanan bir setle karşımızda olacak...

Mauro Picatto

12 Şubat **Chus & Ceballos:** Chus L. Esteban ve Carlos Calico, Hispanik dünyada namlı iki DJ; ayrı ayrı da çalışan, pek çok compilation'da, projede görünen iki isim, beraber "Africa", "Buenos Momentos", "Quimera" gibi hit parçalar üretti...

19 Şubat **Nic Fanciulli:** 16'sında mesleğe başlayan house DJ'i ve prodüktörü Fanciulli 19'unda kendi plak şirketini kurmuş, Pete Tong'un radyo programlarına demirbaş şarkılar armağan etmişti. MTV'nin yeni kuşak DJ'ler arasında gözettiği isimlerden biri. Deep Dish, Sandy Rivera gibilerine remiksler yaptı, Mixmag dergisine CD hazırladı. O da Elektronika Festivali'nde alkış görmüştü. Yıldızı hızla yükseliyor...

26 Şubat **Mauro Picatto:** Türkiye'de en fanatik kitleye sahip DJ olduğu söyleniyor. Daha önce birkaç defa memleketi ziyaret etmişti. Talep çok, o da sürekli seyahat halinde. Trance'dan teknoya uzanan geniş bir skalası var. FG şubat konserlerinin en kıdemlisi olduğu için belki, ay sonunda, assolist gibi çıkıyor...

Thirstday by Elec-Trip

Progressive house'dan trance'a, minimal elektrodan ambient'a, drum'n'bass'dan film müziği etkileşimli remikslere, her perşembe değişik bir ses çınlayacak İstanbul'da: Elec-Trip'e bağlı prodüktör/DJ'ler, her salı gecesi Beyoğlu Soho Supper Club'da ağırlanıyor. Bu Türkiyeli grupların her ay gelen bir sürü DJ'den, prodüktörden aşağı kalır yanları olmadığını canlı ve toplu halde tecrübe edeceğiz...

Tan Tunçağ

3 Şubat **Pillowtalk / Spacecake**
10 Şubat **P.O.P. / dEmian**
17 Şubat **Tan Tunçağ / Coldhouse 2.0**
24 Şubat **Yunus Çömlek / Spacecake**

[radyo] ↓

Ninja Tune

Ninja Tune, malûm, İngiltere'nin tarihî bağımsız plak şirketlerinden biri. Dünyada otuzu aşkın radyo istasyonunda yayınlanan haftalık radyo programları artık pazar sabahları 10:00 - 12:00 arası Dinamo 103.8'de de yayınlanacak. Coldcut, DJ Food ve DK'nın hazırladığı Solidsteel Radio Show başlıklı elektronik programı yedi sene önce meşhur Kiss FM'de başlamıştı. Her hafta farklı bir konuk var...

[festival] ↓

"Buhar Çocuk"

"Kızların Oyunu"

!f İstanbul

!F İstanbul AFM Uluslararası Bağımsız Film Festivali'nin dördüncüsü 17 - 27 Şubat tarihleri arasında Beyoğlu Fitaş'ta düzenleniyor. "Hit Filmler" kuşağında, Oscar'da iddialı "Karşınızda Peter Sellers", Michael Winterbottom'ın yeni bilimkurgusu "Kod 46" ve bir çiftin mahrem hayatını Primal Scream, Franz Ferdinand gibi rock gruplarının konser görüntüleriyle harmanlayan "9 Şarkı" öne çıkıyor. Zengin evlerine girip eşyaların yerini değiştirerek eylem yapan gençlerin anlatıldığı "Eğitmenler", "Pi" ve "Memento"nun yolundan yürüyen "Kapsül", Amerikan orta sınıfı hayatını yansıtan Jonathan Caouette'in otobiyografik filmi "Kahrolası" merak uyandırıyor...

"Fantastik Filmler" kuşağı, animasyondan kukla sinemasına, meraklılarını tatmin edecek gibi. Wim Wenders'in 9/11 sonrası Amerika'ya bakan "Bolluk Ülkesi" özel ilgiyi hak ediyor. Irak savaşı boyunca televizyon kanalının merkez binasından çekilen El Cezire belgeseli "Yeni Bir Dünya", Bush iktidarını mercek altına yatıran "Bush'a Göre Dünya" da ihmal edilmemesi gereken filmler. Festivalin önemli bölümlerinden biri "Ortadoğu Şimdi!". İran'dan Mania Akbari rejisinde "20 Parmak", Taliban dehşetini kameraya alabilen ve bir dayanışma ağı kuran Afganlı kadınların anlatıldığı "Peçenin Arkasından Afganistan", Filistinli Tawfik Abu Wael'in "Susuzluk"u, Iraklı piyanist Samir Peter'i merkez alıp yakın tarihe bakan "Bağdatlı Liberace", Tel Aviv'in fuhuş merkezini anlatan "Bahçe", Ortadoğu'da sinema yapmanın zorluğunu ve sorumluluğunu gösterirken, coğrafyamızla bağımızı da kuracak... Siya Siyabend grubunu odağa alan "Can Baz", Gümüşlük Akademisi'nde bir konserin öncesini, sonrasını aktaran "Daima İleri" banko yazdığımız iki film. Festival boyunca Türkiye'den kısa filmler de gösterilecek.

[mecmua] ↓

Esmer

Kürt halkından, kültüründen söz edilemeyen zamanlardan Kürt realitesinin tanınmasına, Kürtlerin farkına varılmasına geldik. Sadece siyaseten değil, kültürel olarak da herhalde daha iyi bir yerdeyiz. Aylık "popüler kürtür" dergisi Esmer, bir kimlik inşa etme değil, bir kimliği saklandığı yerden çekip çıkarma çabasının güzel bir örneği; gördüğümüz Kürt dergilerinin en güzellerinden biri. Ali Nesin, Ragıp Duran, Ferzende Kaya, Mehmed Uzun, Muhsin Kızılkaya gibi isimlerin yazılarıyla, şiirlerle, çizgi dizilerle zenginleşen derginin ilk sayısında iki ağır topun –Yılmaz Güney ve Ahmet Kaya'nın– takvimiyle birlikte, bir başka deve –İbrahim Tatlıses'e– "geri dön" çağrısı yapılıyor: "... Güçse, iktidarsa, 'imparator' oldun. Oysa biliyoruz ki, boynun büküktür ve yüreğin buruktur senin... Ve biliyoruz ki, Ora'larda yeni doğan İbo'ların hâlâ sesleri yanıktır..."

[etkinlik] ↓

KargART'da bu ay

Aytuğ Civan'ın mask tiyatrosu oyunu "Ne İçin?"in ilk gösterimi 17 Şubat 20:00'de KargART'ta yapılacak. 10 Şubat 20:00'de Dilek Dervişoğlu Dans Projesi'nin "Öp" oyunu oynanıyor. 24 Şubat 20:00'de ise İstanbul Dans Projesi'nin "Kuş Dili" oyunu izlenebilir. !F İstanbul festivali bünyesindeki kısa filmlerin gösterimini de KargART üstleniyor; filmleri

19, 20 ve 27 Şubat'ta üç bölüm halinde izlemek mümkün. İlki aralık ayında yapılan kısa film etkinliği "Filmini Kap Gel"in ikincisi ise Hüseyin Karabey'in danışmanlığında 26 Şubat 14:00'den itibaren gerçekleştirilecek...

[tiyatro] ↓

Böyle Bir Aşk Masalı

Tiyatro Boyalı Kuş'un yeni oyunu "Böyle Bir Aşk Masalı", 4, 11, 18, 25 Şubat tarihlerinde, saat 20:30'da Beyoğlu Stüdyo Drama Sahnesi'nde izlenebilir (tel: 0.212.244 77 12)... Oyun "Ferhat ile Şirin" masalına kadın tarafının perspektifinden bakmaya çalışıyor, Şirin'in aşkının bugüne kadar nasıl değerlendirildiğini tartışıyor. Jale Karabekir'in dramaturjisi, Duygu Erdoğan ve Zeynep Kaçar'ın oyunuyla...

[sergi] ↓

Hayale Dalış

El yapımı kağıtlar üzerinde mitolojik canlılar, Mısır'dan Hindistan'a Doğu minyatürleri, melekler, periler, cinler, demir heykeller, yün halılar... Modern –ve geleneksel– sanatımızın önde gelen isimlerinden Selma Gürbüz'ün kapsamlı sergisi 23 Şubat'a kadar Ankara Galeri Nev'de...

AHMET TULGAR: Yıl 1977. İstanbul'un bütün duvarlarında "Tek Yol Devrim", "Kahrolsun Faşizm", "Komünistler Moskova'ya" gibi sloganlar var. Ve bir sabah uyandık: Aynı yağlıboyalarla her yere "Müşerref Tezcan" yazılmış. Bu tuhaf kampanya size çok yarar sağladı mı?
MÜŞERREF AKAY: Evet. Benim bir sol örgütün lideri olduğumu sandı herkes. Berbat bir promosyondu benim için. Ama Türkiye'deki ilk promosyon kampanyasıydı.
("Mahallede Herkes Kahramandır" kitabından)

Gübre olup bostanın gönlüne giren pislik, yok olur gider de pislikten kurtulur, çiçeğin kokusunu, meyvenin lezzetini artırır.
MEVLÂNÂ

Hayat bisiklet gibidir, dengeyi kaybetmemek için ilerlemek gerekir. **EINSTEIN**

NANCY SINATRA

Nancy Sinatra

(Sanctuary / Equinox)

Yeni kuşakların onun sesini duymaları Tarantino sayesinde oldu. "Kill Bill"in açılış şarkısı: "Bang Bang (My Baby Shot Me Down)". Kim bu diye soruyordu herkes. Elbette Nancy Sinatra diye cevap veriyordum, kırk yıllık bir arkadaşlığın arkasına sığınarak.

Nancy Sinatra ile tanışmam çoğu insan gibi 1960'ların ortasında Lee Hazlewood'un yazdığı "These Boots Are Made For Walking" ile olmuştu. Yıl 1966'ydı ve parça hemen bir numaraya yükselmişti. O zamanın Ses dergisinde New York'lu işçilerin yürüyüş yaparken bu şarkıyı söylediği yazıyordu. "Boots"un başarısını "How Does That Grab You" ve "Sugar Town" izledi. "You Only Live Twice" adlı James Bond filmi için, filmin adını taşıyan parçayı okudu. Babasıyla bir numaraya çıkacakları düeti "Somethin' Stupid"i plağa doldurdu. Lee Hazlewood'la beraberlikleri de unutulmayacak şarkılar doğurdu: "Jackson", "Some Velvet Morning", "Sand", "Summer Wine". 2003 yılında Daily Telegraph'ın "Bütün dönemlerin en iyi elli düeti" sıralamasında "Some Velvet Morning"in bir numarada yer alması beni hiç şaşırtmadı. Aynı listenin 27 numarasında da "Somethin' Stupid" yer alıyordu. Geçtiğimiz yaz Lee Hazlewood'un 75. yaşdönümü vesilesiyle bol bol bu şarkıları dinlemiştim.

Nancy Sinatra 64 yaşında şimdilerde. Hayat boyu Frank Sinatra'nın kızı olmaktan ve çizmeleriyle hatırlanmaktan hiç kurtulamadı. Vietnam Savaşı sırasında cepheye giden pin-up'ların en tanınmışıydı. Kendisinin bile dalga geçerek söz ettiği bir film kariyeri oldu. Rol aldığı yedi film içinde Elvis Presley'li "Speedway" ve Peter Fonda'lı "The Wild Angels" da vardı. Film artistliği unutuldu, ama özellikle müziğe meraklı çevrelerde eski şarkıları kültleşti. Bir çok parçası cover'landı. Bunların en yakın tarihli olanını hatırlayacaksınız: Kate Moss ve Bobby Gillespie'nin düet yaptıkları "Some Velvet Morning" (Albüm: "Dirty Hits"). Birçok kadın şarkıcı, rock müziği kulvarına bir erkek edasıyla giren ilk kadın olarak Nancy'yi gördüklerini söyledi: Kim Gordon (Sonic Youth), Kim Deal (The Breeders) ve Madonna bunların en bilinenleri...

Elimizdeki albümün öyküsü 1995 yılına kadar uzanıyor. O yıl iki kızını büyütmüş ve dertlerini arkada bırakmış olarak yeni bir albüm doldurdu ("One More Time") ve Playboy'a çıplak poz verdi. Aynı yıl Londra'ya babasının hayatını anlattığı "Sinatra, My Father" kitabının tanıtımı için geldiği sırada, otel odasının kapısı Morrissey tarafından çalındı. Kendi değil ama, iki kızı da Smiths hayranıydı. Morrissey ondan elindeki plaklarını imzalamasını istedi. O andan itibaren aralarında sıkı bir arkadaşlık başladı. Morrissey 2004'te küratörlüğünü yaptığı Meltdown Festivali programına Nancy Sinatra'yı da aldı. Hemen ardından da bir Morrissey parçasını single olarak doldurdu: "Let Me Kiss You". Morrissey'in de son albümünde yer alan parçanın Nancy yorumunu çoğu insan daha çok beğendi. Morrissey'in uzattığı el, yeni albümün de başlangıç noktasını oluşturdu. Albümün prodüktörlüğünü Nancy'nin kızı A.J. ve onun kocası müzisyen ve prodüktör Matt Azzarto üstlendiler. Yanlarında ise adını Teenage Fan Club, Sonic Youth ve Screaming Trees ile yaptığı çalışmalardan duyduğumuz Don Fleming yer alıyordu. Albüme Nancy Sinatra ile aralarında müziksel kan bağı olan imzalar omuz vermiş. Sıralayalım: Calexico, Jon Spencer, Pulp, Pete Yorn, Sonic Youth, Morrissey, Steven Van Zandt ve U2.

Açılış parçası "Burnin' Down The Spark". Müzik ve icrada Calexico üyeleri. Spagetti western havalı bir şarkı. Çoğu eleştirmen, Nancy'nin 1960'larda çalıştığı aranjör Billy Strange'le yaptığı parçalara benzetti. Arkasından Nancy Sinatra konser repertuarından seçilmiş anonim bir şarkı geliyor: "Ain't No Easy Way". Parçanın özelliği Jon Spencer'ın düet yapması (ayrıca gitar ve perküsyon da çalıyor). Bir anda bu albümün klasik bir Nancy albümü olmadığını farketmemizi sağlıyor şarkı. Nancy "Jon ile sahneye çıkmayı çok seviyorum, olağanüstü bir enerjisi var" demiş bir yerlerde.

Sonra bayrağı Jarvis Cocker alıyor: "Don't Let Him Waste Your Time". Cocker'ın yanında davulda Smithereens'den Dennis Diken, basta (artık Sonic Youth elemanı) Jim O'Rourke ve gitarda Richard Hawley var. Cocker, albümde bir parçaya daha imza atmış: "Baby's Coming Back To Me". Bu parçada davulda The Smithereens'den Dennis Diken yer alıyor. Albümün dördüncü parçası olan "Don't Mean Nothing" ise Pete Yorn imzalı. Kendisinin 2002 tarihli "For Nancy" adlı bir EP'si bile var. Nancy, kendisi gibi New Jersey doğumlu olan Pete Yorn'un ona üç parça verdiğini, en iyisini seçip albüme koyduğunu söylüyor.

Sonic Youth'dan Kim Gordon'un Nancy Sinatra'dan etkilendiğini söylemiştik.

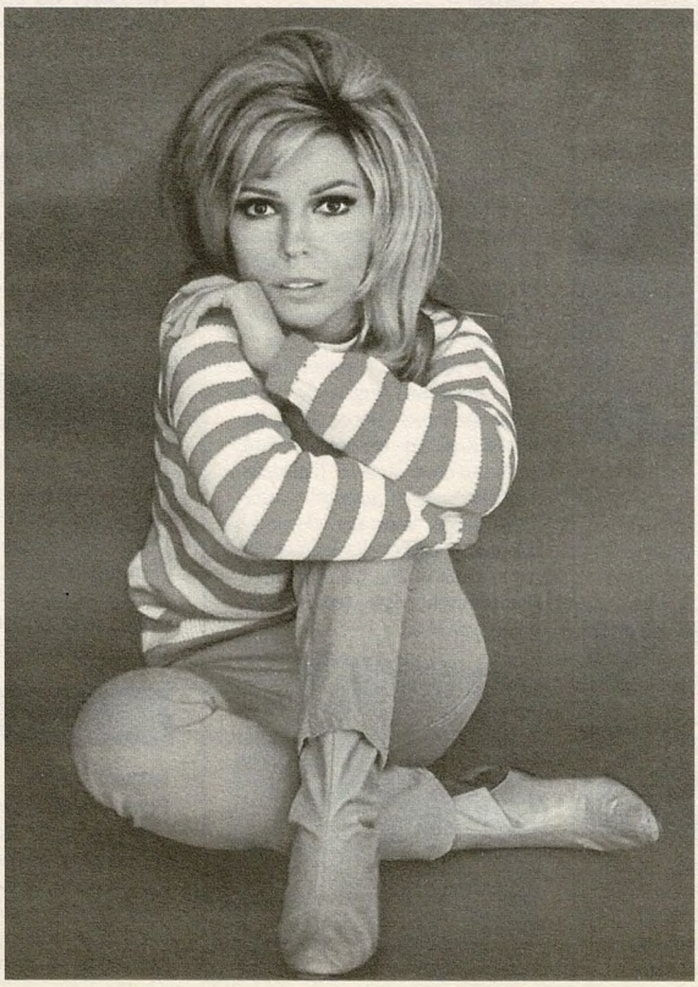

Aynı topluluğun davulcusu Steve Shelley de kendi plak şirketinde Lee Hazlewood'un eski albümlerini yeniden basmıştı. Ama bu albümdeki sonik ruh Thurston Moore. "Momma's Boy" parçası hem çok yeni bir sound taşıyor, hem de Nancy'nin klasik tınısını ustaca kullanıyor. Morrissey'in parçası ise, daha önce değiindiğim gibi, albümün ilk single'ı olarak yayınlandı. Morrissey geri vokalde de yer aldı. Bu parçayla Nancy 1972'den bu yana ilk kez listelere girdi.

E Street Band'in gitaristi Steve Van Zandt da albüme "Baby Please Don't Go" ile katılmış. Albümün en rock kokulu parçası. "About A Fire" ise Nancy'nin grup üyeleri Tom Lilly ve Lanny Cordolla tarafından yazılmış. İngiliz topluluğu Reno üyelerinin (Phil Burns ve Andy Holt) imza attığı parça ise "Bossman". Albümde, Lee Hazlewood sound'una en yakın parça. Kapanış ise Bono ve The Edge imzalı "Two Shots Of Happy, One Shot Of Sad" ile geliyor. Frank Sinatra için yazılmış olan bu parça, ilk olarak Bono tarafından şarkıcının 80. doğumgünü şerefine söylenmiş ve 1997 yılında Bono'nun bir single'ının B yüzü olarak yayınlanmıştı. Şimdi ise kızının sesinde yeniden hayat buluyor.

Albümün bana sorarsanız en başarılı parçaları "Momma's Boy", "Bossman", "Baby's Coming Back To Me" ve "Two Shots of Happy, One Shot of Sad". Ama her dinleyişte bir başka şarkıya yeni bir şans daha verebiliyorum. Zaten çoğu Nancy Sinatra hayranının da, bu albümü onun gelmiş geçmiş en iyi çalışması sayması boşuna değil. Nancy hem çok önemli bir çıkış yaptı, hem de çağdaş müzikle arasındaki boşluğu bir hamlede aştı.

Nancy Sinatra'nın yeni projelerinden de söz edelim. Bu albümün ikinci bölümü yolda. Bu kez düet yapılan, ortak çalışılanlar isimler arasında Blondie, Elvis Costello, Doves ve Billy Idol da var. Almanya'nın The Bear Family plak şirketi, Nancy'nin 1960'lı yıllardaki Reprise koleksiyonunu (yani en başarılı parçalarını) altı CD'lik bir kutuda yayınlamak üzere. 1971 yılında hazırladığı "Movin' With Nancy On Stage" televizyon programı DVD olarak yayınlanıyor. Christmas parçalarından oluşan bir albümün hazırlıkları sürüyor. Ve üst üste konserler veriyor. (Son konserlerinden birinde Nancy'ye eşlik eden kadro: Blondie'nin davulcusu Clem Burke, gitarlarda Lanny Cordola ve Guns N' Roses kurucu üyesi Gilby Clarke, basta Tom Lilly ve gedikli klavyecisi Don Randi). Bir rivayete göre de bu yaz İstanbul Caz Festivali'ne gelmesi söz konusuymuş. Hayırlısı deyip çizmelerimizi giyerek bekleyelim. *Gökhan Akçura*

52→

SAVAŞIN VE DEHŞETİN YÜZÜNÜ GÖSTEREN FOTOĞRAFLARA BAKMAYA NE KADAR DAYANABİLİRSİNİZ?

KÜLTÜREL ÇALIŞMALAR >

Susan Sontag'ın, savaş ve dehşet fotoğrafları, savaş fotoğrafçılığının misyonu ve başkalarının ıstıraplarına duyarlı olmak üzerine bir insanlık dersi verdiği son başyapıtı...

Sayfa: 152
Fiyat: 8 YTL

< EDEBİYAT KURAMI

TÜRK ŞİİRİ, MODERNİZM, ŞİİR
Hasan Bülent Kahraman

Hasan Bülent Kahraman bu kitabında, modern Türk şiirinin kökenlerine eğiliyor. Bu şiirin Türkiye'deki modern düşüncenin oluşumuna dönük katkılarını irdeleyen **Türk Şiiri, Modernizm, Şiir,** modern Türk düşüncesini anlamak açısından da okunması faydalı bir yapıt.

Sayfa: 542
Fiyat: 19 YTL

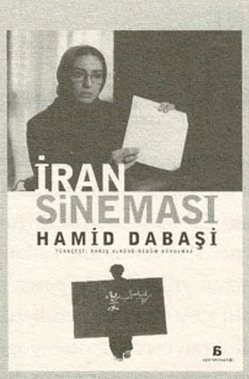

< SİNEMA

İRAN SİNEMASI
Hamid Dabaşi

İran Sineması, büyüleyici başarılarıyla bütün dünyayı şaşırtarak sarsmaya devam ediyor. Dabashi, bu kitabında, Kiyarüstemi ve Muhsin Mahmelbaf gibi eski ustalardan Gubadi ve Semira Mahmelbaf gibi genç yıldızlara İran sinemasının genel bir panoramasını çıkarıyor...

Sayfa: 320
Fiyat: 15 YTL

< SİNEMA

KEN LOACH VE FİLMLERİ HANGİ TARAFTASINIZ?
Anthony Hayward

"Ülke ve Özgürlük", "Carla'nın Şarkısı" ve "Benim Adım Joe" gibi filmleriyle büyük ustalığını sergileyen, "Hangi Taraftasınız?" sorusuna cevabını, hayatını işçi sınıfının ve yoksulların hayatından kesitleri sinemaya aktarmaya adayarak veren Ken Loach'un hayatı ve filmleri...

Sayfa: 352
Fiyat: 16 YTL

www.agorakitapligi.com
tel: 0212 243 96 26-27 faks: 0212 243 96 28

agorakitaplığı

"Hay Allah" dedi. "Çok mu bağırdım?" "Aldırma" dedim, sesimi kısarak. "Girerken, kafamı otomatik kapının imdat koluna çarpmıştım. Kulaklarımdan fışkıran kanın senle alâkası yok".
SEZGİN KAYMAZ, Kaptanın Teknesi

ÖZÜRLER

1. Geçen ay 80'ler dosyasının Karatren'inde Cemal Reşit Rey'i iki kez öldürmüşüz. Vefat tarihi 1985'tir. **2.** Aynı dosyada Costello'nun ağzından yazdığımız laf, bazı kaynaklara göre Zappa'ya ait. Valla, ikisine de yakışır: "Müzik hakkında yazmak, mimari hakkında dans etmeye benzer." **3.** Şeytan Rıdvan'ın forma numarasını 9 diye yazdık, oysa genellikle 8 giyerdi. **4.** 92 no'lu Aralık sayımızda Kerim Çaplı'nın oğlunu Ahmet Tanman olarak tanıtmışız, oysa Ahmet'in soyadı Çaplı. **5.** Aynı konuda, Kerim Çaplı'nın eşi Sündüs Tanman, hastanede yaşadıklarıyla ilgili cümlelerinin yanlış anlaşıldığını belirtti ve düzeltilmesini rica etti: Doktor, Sündüs hanımın üzüntüsüne inanmıyor değil; sadece, kimsesiz olarak hastaneye getirilen ve yaşamını yitiren bir hastanın eski eşinin birden ortaya çıkmasına şaşırıyor.

NAS
Street's Disciple
(Sony Türkiye)

Nas kariyerinin onuncu yılını devirdi ve yola devam ediyor. İki CD'lik yeni albümü "Street's Disciple" da, Nas'ın üretkenliğini koruduğunu ve giderek yelpazesini genişlettiğinin kanıtı.

Nas ya da asıl adıyla Nasir Jones, has New York'lu. Queensbridge mahallesinden yetişme ve 8. sınıfta okulu terkedip sokaklara dalmış biri. Okullu olmamasına rağmen etraftaki binlerce rap'çiden, liriklerindeki kendine has üslûp ve zekasıyla ayrılıyor. Bu da "kendini yetiştirmişliğinin" göstergesi olsa gerek. Her rap'çi gibi, yeniyetmeliğinde sokakta kafiyeler düzmekle başlayan bir yükseliş hikâyesi var. Mahallenin gelecek vaat eden çocuğu misali. Babasının da caz müzisyeni olmasının payı var elbette.

Başından beri, son albümünün adının da ifade ettiği gibi, "sokak müridi" olarak kendi mahallesinin, kendi şehrinin sert sokak hayatını anlatan Nas'ın kaderi, 1991 yılında Main Source'un "Live at the Barbeque" albümüne konuk rap'çi olarak çağrılmasıyla değişiyor. Albümdeki katkısıyla büyük sükse yapan Nas, kısa bir süre sonra Columbia şirketiyle anlaşmış halde buluyor kendini ve dönemin en iyi hiphop prodüktörleri bu yeni dahi çocukla çalışmak için sıraya giriyor.

"Live at the Barbeque"da da imzası olan Large Professor, Pete Rock, Q-Tip, DJ Premier gibi isimlerin desteğiyle, çıktığı anda klasikleşen "Illmatic" albümünü kotarıyor. Doğu Yakası bir gün içinde yeni bir rap yıldızı kazamış oluyor böylece.

İki yıl sonra, 1996'da ise "It Was Written" çıkıyor. Özellikle Eurythmics'in "Sweet Dreams" şarkısı üzerine kurulu "Street Dreams" ve Kurtis Blow'un aynı isimli şarkısı üzerine kurulu "If I Ruled The World (Imagine That)" ile damardan rap yapmanın dışına çıkarak bir ayağını pop dünyasına atıyor. Klipleri MTV'nin gözdeleri arasına girerken, sıkı rap dinleyicilerinin tepkileriyle karşılaşıyor. Aynı dönemde hemşehrileri Foxy Brown, AZ ve Nature'la kurduğu The Firm grubu ise kısa bir süre yan proje olarak devam ediyor.

1997'de Notorious B.I.G.'nin öldürülmesiyle birlikte Doğu Yakası rap'inin de tahtı boşalmıştır ve Nas en büyük

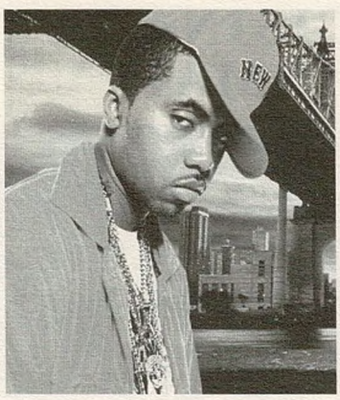

varis olarak görülmektedir. 1999 yılı içinde art arda çıkardığı "I Am" ve "Nastradamus" ise rap dinleyicileri arasında hâlâ kan kaybettiğini, ama pop dinleyicilerinden yeni bir kitle kazandığı gerçeğini iyice pekiştirir. Hype Williams'ın yönettiği "Belly" filminde bir başka rap'çi DMX ile birlikte rol alarak oyunculuğa da soyunur. 2000 yılında ise Queensbridge'li rapçileri bir araya getirerek "QB Finest" derlemesinin fikir babası olur.

Bu tarihten sonra Nas özel hayatındaki sorunlarla boğuşarak bir süre ortadan kaybolur. Annesi kanserden ölmek üzeredir. Dahası, sevgilisi tarafından da boynuzlanmıştır. Fırsattan istifade, Dr. Dre'nin gözdesi Jay-Z, kendini Doğu Yakası Rap Krallığı'na aday ilan eder ve Nas'a yüklenmeye başlar. Rap tarihinin olmazsa olmaz polemiklerinden biri de böylece başlamış olur. Jay-Z'nin, "Blueprint" albümünün single'ı "Takeover"da, Nas'ın "Illmatic"ten beri adam gibi bir albüm yapmadığına dair aşağılamaları ve Nas'ın sevgilisine yönelik nahoş sözleri, Nas'ı içine gömüldüğü gevşeklikten çıkarır. "Illmatic"ten neredeyse on yıl sonra gelen "Stillmatic", ismiyle bile Jay-Z'ye cevap niteliğindedir. Albümün açılış parçası "Ether" ve Nas kariyerinin en bol küfürlü, en saldırgan şarkısı "Get Ur Self A..." doğrudan Jay-Z'ye yönelik şarkılardır. Atışma iyice büyür, ama "Stillmatic", Nas'ın beklediği ilgiyi uyandırmış, hem eski rap dinleyicilerini, hem eleştirmenleri, hem de MTV'yi aynı anda mesut etmeyi başarmıştır. "Stillmatic" ile tekrar yükselişe geçmekle kalmamış, müzikal olarak da ufkunu genişlettiğini kanıtlamıştır Nas. Ardından gelen "God's Son" albümü de "I Can", "Made You Look" gibi hitlerle Nas'ı tekrar gündeme taşır.

Gelelim bugüne... Nas, "Street's Disciple" ile 90'lara damgasını vuran Amerikan rap tarzının radikal bir şekilde dışına çıkıyor ve ilginç şekilde İngiliz ve Avrupalı hiphop camiasına göz kırpıyor. Neredeyse, birçok parçada Massive Attack, Tricky gibi isimlerin yankılarını duyar gibi oluyorsunuz. Bu tarz belki geleneksel rap dinleyicilerini de geçmişte olduğu gibi rahatsız edecektir, ama hiphop'un ve rap'in kendini tekrarlamaktan ya da pop'un kıskaçlarına düşmeden gelecekte ilerleyebileceği alternatif yolların da ipuçlarını barındırıyor. Dahası, Nas'ın bu gidişle 20., 30. sanat yıllarını da kutlayabileceğinin, sahnelerden silinmeyeceğinin de kanıtı.

Nas bir yandan geleceğe dönük sinyaller verirken, diğer yandan da, babası Olu Dara'nın yer aldığı, Muddy Waters sample'ı üzerine inşa ettiği "Bridging The Gap" (Olu Dara "Street's Disciple" parçasında da oğluna destek atıyor) ya da "In-A-Gadda-Da-Vidda" sample'ı üzerinden yürüyen "Thief's Theme" gibi parçalarla blues-rock geleneklerine de sahip çıkıyor. Bu açıdan bakınca ufku açık rock dinleyicilerine de göz kırpıyor denebilir.

Son haber, Nas'ın özel hayatındaki kargaşanın da durulduğu ve hiphop camiasındaki gözdelerimizden ve albümdeki "Virgo" parçasının konuğu Kelis ile evlenmiş olması. Zaten bir süredir Nas, kolunda Kelis'in çıplak dövmesiyle dolaşıyordu. Ne diyelim. Allah bir yastıkta kocatsın!

Ogan Güner

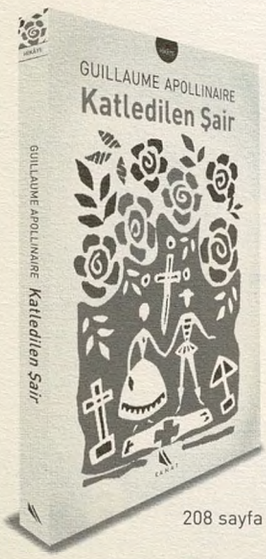

208 sayfa

HİKÂYE

GUILLAUME APOLLINAIRE

Katledilen Şair Çev. NİHAN ÖZYILDIRIM

Guillaume Apollinaire (1880-1918) Fransa'nın en büyük modern yazar ve şairleri arasındadır. Resim eleştiri yazılarıyla kübizm akımının, tiyatroda da sürrealizm akımının isim babası olmuştur. Yazarın 1916'da kaleme aldığı *Katledilen Şair*'de, hikâyenin başkahramanı Croniamantal'in doğumundan büyük bir şair olarak ün kazanmasına ve çıldırmış bir kalabalığın ellerinde son nefesini vermesine kadar geçen ömrü anlatılır. Apollinaire öykü alanında bir devrim başlatan bu büyük anlatıyı uzun yıllar içinde parça parça yazıp derlemiştir. *Katledilen Şair ve Diğer Hikâyeler*, yazarın seçtiği on beş hikâyenin yanı sıra çeşitli dillerde yayımlanan kitaplarındaki beş hikâyeyi daha içeriyor. Yer yer Rabelais'nin üslubunu andıran eserinin otobiyografik özellikler taşıdığı bilinir. Hikâyede yer yer Pablo Picasso, Max Jacob, Marie Laurencin ve dönemin başka ünlü sanatçıları da sahne almaktadır.

Apollinaire'in şiirlerini okuyanlar onun edebi gücü hakkında pek az fikir sahibi olmuşlardır, *Katledilen Şair ve Diğer Hikâyeler*'in, bu büyük sanatçının Türkçeye kazandırılan en kapsamlı edebi eseri.

İnönü Caddesi, Emektar Sok. No: 24/B Beyoğlu-Gümüşsuyu / İST. **Tel:**(0212) 252 42 80 **Faks:**(0212) 293 15 44 **Web:**www.kanatkitap.com

KANAT

Hayaletlerden korkmam. Yaşayanlar, sadece, vücutları olduğu için korkunçtur.
MARGUERITE YOURCENAR, Ateşler

Bob Dylan'ın tipi zaten Türk tipi, bana sorarsanız... Çok önemli bir adam. Eğer Türkse, Türkün o yiğit kalbi bu adamda var. Aynı noktada buluşabiliriz... Çok zalim bir zaman parçasını dile getirmiş ve başkaldırı şarkıları söylemiş bir adam... Onlar o dönemde, yarınları erken görmüş insanlardı. Hani Sezen Cumhur, programlarında çukulata renkli Nat King Cole'un parçalarını çalardı; çok romantik, çok duygulu, sevda dolu sözcükler, birbirini seven kalplerin o unutulmaz ezgileri... Tamam da, bir de bu dünyanın başka bir tarafı var: Sömürülen, tüketilen, yenilen, bitirilen... Hele bugünkü duruma baktığınız zaman, o zamanki rock şarkıcılarının öngördükleri daha da çok ortaya çıkıyor. Sevgili Bob Dylan, kendi yüreğinden gelen duygularını her şekilde, her şarkısında, her hecesinde, soluğuna düşen her güzel seste ortaya koymuş bir isyan abidesiydi. Ben romantik bir adamım, ama bunlardan vazgeçemiyorum, ne yapayım!
SEZEN CUMHUR ÖNAL *(Habertürk'te "Bob Dylan Türk Çıktı / Bob Dylan Laz Çıktı" spotlarıyla verilen haber esnasında, telefon konuşmasından)*

U2
How To Dismantle An atomic Bomb
(Universal)

Şu cümle kulağa hiç hoş gelmiyor: "U2'nun solisti Bono, Bush yönetimini teşekkürlere boğdu!" Evet, aynen böyle. Ama şöyle: "Bono, kurdukları küresel AIDS fonu ve HIV'le mücadele maksadıyla 25 milyar dolar toplamayı hedef edinen Millenium Challenge için Bush yönetimini (ve benzer sebeplerle Blair hükümetini ve Bill Gates'i) teşekkürlere boğdu, sonra da bu sözlerine sadık kalmaları için kendilerini uyardı." Yani, içiyorsam sebebi var!.. Bono, iktidarın yamacında olmayı, zengin sofralarında oturmayı, aralarından bazılarıyla el sıkışmayı midesinin kolay kaldırmadığını kendisi de söylüyor, ama görev onu bekliyor, durum aciliyet kesbediyor. Afrika'da milyonlar ölüyor. En son Davos'ta bir panelde konuşma yapan Bono şunları demiş: "Benim bir rock yıldızı ve aktivist olarak görevim, insanlar doğruyu yaptığında alkışlamak, yanlış yaptıklarında ise onlara hayatı zehir etmek."
Yeni bir rock albümüyle ilgili yazıyı Dünya Ekonomik Forumu'ndan son haberlerle açmak, söz konusu grup U2 ise hiç tuhaf değil. Rock ve sosyal sorumluluk etle tırnak gibi U2'nun dünyasında. Bono'nun Davos'ta söyledikleri, herhalde Tayyip Erdoğan'ın söylediklerinden daha önemli. Ait olduğumuz cumhuriyetin sesi o. Bono bizim diplomatımız, bizim büyükelçimiz.
Böyle ciddi ve hayatî meselelere dalmışken, U2'dan makûl ve mantıklı bir albüm yapmasını, işi hafif tertip geçiştirmesini beklemek normaldir. Kazın ayağı öyle değil. "How To Dismantle An Atomic Bomb" resmen yakıyor, kavuruyor. "Achtung Baby" (1991) sonrası ilk başyapıt. Üstelik 80'lerdeki The Edge merkezli gitar-rock'a (hem de Steve Lillywhite'la) kesin dönüş anlamına gelen bir albüm.
Açılışı ezber bozan "Vertigo" yapıyor: Bu üç dakikalık rock'n'roll, U2 tarihinin en yüksek metronomlu şarkısı, "daha önceleri neredeydiniz" dedirtiyor insana. "All Because Of You" da onun kardeşi sayılır... Kadim dost Brian Eno'yla birlikte kotarılan ve içinde birer tutam Led Zeppelin, Doors, Suicide barındıran "Love and Peace or Else"i, müsaade ederseniz, gelmiş geçmiş en iyi U2 şarkısı ilan ediyoruz. Filistin'de kanın durması için bestelenmiş, emir kipinde bir blues explosion!.. İki şarkı, "Miracle Drug" ve "Crumbs From Your Table" Afrika'daki AIDS salgını üzerine düşünmeye, düşünmek ne kelime, hemen bir şeyler yapmaya davet ediyor insanlığı. 11 Eylül New York'unun izleri ise "City Of Blinding Lights"da... Bono, 2001'de kaybettiği babasının ardından iki şarkı yazmış bu albüme: Biri "Sometimes You Can't Make It On Your Own" ("aynaya baktığımda gördüğüm sensin" diyor şarkıda), diğeri "One"dan aşağı kalmayan muhteşem bir balad: "One Step Closer"... Bir yanda insanın kalbine yumru gibi oturan acılar, bir yanda dünyanın kalbine saplanmış cehennem silahları: Demian Hirst'ün tavsiyesiyle albüme isim veren "atom bombasını yerinden sökme" ifadesi, sadece Japonya baskılarında yer alan gizli şarkı "Fast Cars"da geçiyor. Türk, Arap, Endülüs diyarlarında gezinirken, bize başka türlü bir U2'dan selam getiren müthiş bir parça "Fast Cars".
2004'ün güzelliği, U2 ve R.E.M.'in yeni albümlerini yıl sonuna doğru hemen hemen aynı tarihlerde yayınlamaları oldu. Müthiş tutarlılıkla, sağlam (sağlamcı değil!) adımlarla, –R.E.M.'den Bill Berry dışında– hiç fire vermeden 25 yıllarını tamamlayan bu iki büyük grup olmasa ne yapardık? Rolling Stone dergisi Aralık 2004'de yılların içinden "500 Greatest Song Of All Time" başlığıyla bir liste yayınladı. U2 altı (36. "One", 93. "I Still Haven't Found What I'm Looking For", 131. "With Or Without You", 268. "Sunday Bloody Sunday", 378. "Pride", 427. "New Year's Day"), R.E.M. iki (169. "Losing My Religion", 379. "Radio Free Europe") şarkıyla girdi listeye. Bütün bu gürültü kıyamet, topu topu sekiz şarkı için miymiş demeyin, o şarkıları çıkardığınız anda liste çöker, en güzel anılarımızla birlikte. *Derya Bengi*

Kings Of Leon
Aha Shake Heartbreak
(BMG)

Üç kardeş: Caleb (vokal, gitar), Nathan (davul), Jared (bas) ve bir kuzen, Matthew (gitar)... Follwill'ler Beach Boys'a çok yakın bir kadroyla kurmuşlar Kings Of Leon'u.
Gruba adını veren Leon hem dedelerinin, hem de pentecostal/evanjelist papaz, müzmin alkolik babalarının adı...
Çocuklar ilk müzik derslerini vaazlardan önce piyano çalan annelerinden almışlar. (Dediklerine göre, bu kilise seansları sayesinde birer pentecostal olan Aretha Franklin ve Al Green'le aynı müzikal kökleri paylaşıyorlar. Bugün A.B.D. ve dünyada en çok üyeye sahip kiliselerden biri olan pentecostal kilise, protestan ve methodist geleneğin bir uzantısı olarak 1901 yılının Kansas'ında doğduğunda, "African-American Church of God in Christ" gibi Siyah kiliselerini de içine almış.)
Ama gruba ruhunu veren sahiden de Bay Follwill olmuş; 80'ler ve 90'ların başı boyunca Birleşik Devletler'in güneyini karış karış dolaşmış eşi ve çocuklarıyla birlikte, bazen kilisenin ayarladığı bir otelde, bazen bir diğer papazın yanında, bazen ucuz pansiyonlarda, karavan parklarında konaklayarak...

Çocukları da "formel" bir eğitim almadıkları, bir şehirde arkadaş edinecek kadar kalamadıkları, –babalarının alkol problemi yüzünden kiliseden atılmasıyla sona eren– bu dönemde, Jack London romanlarından fırlamış karakterlere, teşbihte hata olmaz derler, bir kurt, çakal, sırtlan sürüsüne dönüşüvermişler. Nahoş da olsa, onları tanımlamak için gayet uygun sıfatlar bunlar. Yedikleri içtikleri ayrı gitmiyor; jilet görmemiş saç ve sakalları (yeni albümde üçü sakal ve bıyıklarını kesmiş ama), Caleb'in uluyan vokali (günde iki paket sigara), Nathan ve Jared'in dur durak bilmez davul ve basları, Matthew'un sivri ve keskin soloları; "Aha Shake Heartbreak", tam bir "vahşi yaşam" soundtrack'i. Elbette bu zorlu şartlarda "romantizm"e yer yok, yer yer "Milk" gibi şarkılar –sadece müzikal olarak– cangılda bir güneş batımınını hatırlatsa da, Kings Of Leon'un esas olayı, gezmek tozmak, içmek ve seks yapmak, hem de en edepsizinden: Albümün açılışını yapan "Slow Nights, So Long"da anlattıkları gibi yaşı küçük groupie'lerle olanlardan mesela.
Net'te, "üçünün geçen albümden sonra ilk defa millî olduklarını" söylediklerini okuduk. İlk albümleri "Youth and Young Manhood"dan sonra geçen iki seneyi epeyce hızlı yaşamışlar, sonra da ne yaptılarsa anlatmışlar. "Aha Shake Heartbreak"i bayağı hale gelmekten kurtarıp pırıl pırıl bir albüme dönüştüren de, onların bu "samimiyet"i olmuş en başta...
Ryan Adams, Ben Kweller'le çalışmış prodüktör Ethan Johns ile şarkı yazarı/yapımcı Angelo eşliğinde stüdyo numaralarına itibar etmeden canlı kayıt yapmalarının, yeniliklere daha açık İngiltere'de anavatanlarından çok daha fazla tutulmalarının, hard rock referanslarıyla hayret verici bir reggae tonu tutturabilmelerinin, kısaca söylemek gerekirse, Allman Brothers gibi bir Strokes ya da Lynyrd Skynyrd gibi bir Television olarak tarif edilen tuhaf bir fikirden yola çıkıp bu kadar iyi bir sonuca varmalarının altında da aynı samimiyet yatıyor herhalde...
Arada bir "fazla babamıza benzedik, özlediğimiz tek şey İsa ve annemiz" gibi serzenişte bulunmaları gözümüzdeki imajlarını bozmuyorsa da (henüz 20'lerinin başındalar), ileride tövbe edip birer "pentecostal" Yusuf İslâm'ına dönüştüklerini ya da ZZ Top saflarında siyaset yaptıklarını umarız görmeyiz.
İlker Aksoy

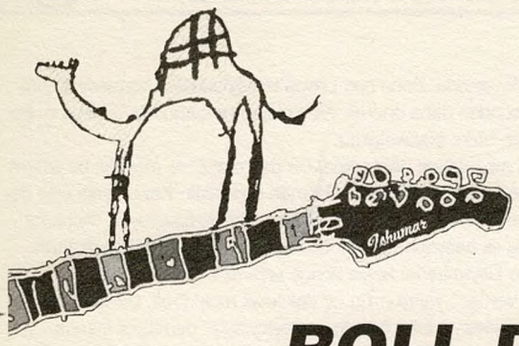

ONŞARKI

Arpioni Zapata
Finley Quaye Your Love Gets Sweeter
Harry Belafonte Banana Boat Song (Day-O)
Specials Gangsters
Jonathan Richman Ice Cream Man
Married Monk Tell Me Gary
Mungo Jerry In The Summertime
No Doubt Excuse Me Mr.
Ömür Göksel Umurumda mı Dünya
Señor Coconut Smoke On The Water

ROLL DİSKO OTUZ

YİRMİALBÜM

Adam Green Friends Of Mine
Björk Medulla
Bruce Springsteen Nebraska
Chemical Brothers Push The Button
Elvis Costello & The Imposters The Delivery Man
The Futureheads The Futureheads
Jem Finally Woken
Kasabian Kasabian
k.d. lang Hymns Of The 49th Parallel
Manga Manga
Manu Chao Siberie m'etait contéee
Matt Sweeney & Bonnie 'Prince' Billy Superwolf
Naab Salam Haleikoum
Otis Taylor White African
Paul Weller Studio 150
Radio Tarifa Rumba Argelina
Tinariwen Amassakoul
Tom Waits Real Gone
U2 How To Dismantle An Atomic Bomb
100°C Kahpe Felek

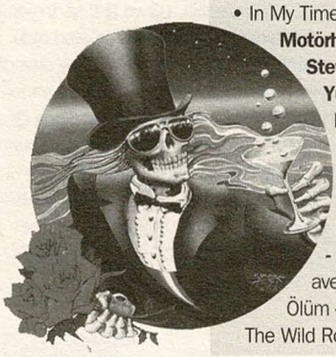

ÖLÜMLÜ ŞARKILAR

A Singer Must Die - **Leonard Cohen** • Accidental Suicide - **John Mayall** • At The Graves - **King Diamond** • Blood On My Hands - **The Sundays** • Bela Lugosi's Dead - **Bauhaus** • Better Off Dead - **Sodom** • Beyond The Realms Of Death - **Judas Priest** • Bir Ayrılık Bir Yoksulluk Bir Ölüm - **Ersen** • Cemetery Gates - **The Smiths** • Cemetery Polka - **Tom Waits** • Cortez The Killer - **Neil Young** • Country Death Song - **Violent Femmes** • Dead Man's Curve - **Lydia Lunch** • Dead Souls - **Joy Division** • Death Disco - **PiL** • Death Is A Star - **The Clash** • Death Is Not The End - **Bob Dylan** • Death Letter - **Son House** • Death On Two Legs - **Queen** • Death's Diary - **Marc Almond** • Delia's Gone - **Johnny Cash** • Dig You Better Dead - **Prince** • Dönülmez Akşamın Ufkundayız - **Münir Nurettin Selçuk** • I Hate Myself and I Want To Die - **Nirvana** • I've Commited Murder - **Macy Gray** • In My Time Of Dying - **Led Zeppelin** • İçimde Ölen Biri - **Ahmet Kaya** • Killed By Death - **Motörhead** • Killer - **Alice Cooper** • Killing An Arab - **The Cure** • The Killing Of Georgie - **Rod Stewart** • Le Moribond - **Jacques Brel** • La mort - **Léo Ferré** • Makber - **Hamiyet Yüceses** • Mercy Killing - **Lloyd Cole** • Murder Mystery - **Velvet Underground** • The Murder Of Lewis Tollani - **Kaleidoscope** • My Death - **Scott Walker** • Ölü Gözüyle İzlenimler - **Özdemir Erdoğan** • Ölüm - **Cem Karaca** • Ölüm Allahın Emri - **Barış Manço** • Ölümü Hatırlatan Kadın - **Timur Selçuk** • Ölürsem Kabrime Gelme - **İbrahim Tatlıses** • Praise Of Death - **Slayer** • Private Death - **Napalm Death** • Russian Roulette - **Van Morrison** • Sakın Şaşırma - **Bülent Ortaçgil** • Sardunyaya Ağıt - **Yeni Türkü** • Sessiz Gemi - **Hümeyra** • Strange Fruit - **Billie Holiday** • Tears In Heaven - **Eric Clapton** • Too Much Blood - **Rolling Stones** • Üşür Ölüm Bile - **Selda** • Ve Ölüm - **Üç Hürel** • Virgin Killer - **Scorpions** • When Death Calls - **Black Sabbath** • Where The Wild Roses Grow - **Nick Cave & Kylie Minogue** • Zor Dünya - **Nazan Öncel**

İNGİLTERE ALBÜMLER

1. **Killers** Hot Fuss
2. **Scissor Sisters** Scissor Sisters
3. **Chemical Brothers** Galvanize
4. **Green Day** Kasabian
5. **Franz Ferdinand** Franz Ferdinand
6. **Keane** Hopes and Fears
7. **Maroon 5** Songs About Jane
8. **Damien Rice** O
9. **Eminem** Encore
10. **Gwen Stefani** Love Angel Music Baby

İNGİLTERE SINGLE'LAR

1. **Ciara ft. Petey Pablo** Goodies
2. **Elvis Presley** A Fool such As I
3. **Chemical Brothers** Galvanize
4. **Athlete** Wires
5. **Feeder** Tumble and Fall
6. **Lucie Silvas** Breathe In
7. **Killers** Somebody Told Me
8. **Uniting Nations** Out Of Touch
9. **Stonebridge ft. Therese** Take Me Away
10. **Rooster** Staring At The Sun

AMERİKA ALBÜMLER

1. **"The Game"** (The Documentary)
2. **Green Day** American Idiot
3. **Eminem** Encore
4. **Lil Jon & The East Side Boyz** Crunk Juice
5. **John Legend** Get Lifted
6. **Kelly Clarkson** Breakaway
7. **Usher** Confessions
8. **Ludacris** The Red Light District
9. **"Now 17"** (Various Artists)
10. **Destiny's Child** Destiny Fulfilled

=16

Dört kere dört onaltı: Plakçılarda hangi albümler satıyor; kulüplerde hangi parçalar çalıyor?

DEFORM / Atlas Pasajı
1. **Cat Power** You Are Free
2. **Nicola Conte** Jet Sounds Revisited
3. **Blue Note Trip** Goin' Down LP
4. **Si Begg** Director's Cut

ZİHNİ / Akmar Pasajı
1. **Jan Garbarek** In Praise Of Dreams
2. **Keith Jarrett** Out Of Towners
3. **Nicola Conte** Other Directions
4. **A Perfect Circle** Emotive

KARGA / Kadıköy
1. **Robert Wyatt** Shipbuilding
2. **David Gilmour** Dominoes
3. **Laurie Anderson** Born, Never Asked
4. **NIN** Just Like You Imagined

BADEHANE / Tünel
1. **DJ Krmak** Bosanceros
2. **Takfarinas** Tanoumi
3. **Electric Six** Synthesizer
4. **Rai'n'B Fever** Un Gaou à Oran

SHADES / Ankara
1. **Elliott Smith** From A Basement On The Hill
2. **Elvis Costello** The Delivery Man
3. **A Perfect Circle** Emotive
4. **Gabin** Mr. Freedom

KARGA / Atlas Pasajı
1. **Jan Garbarek** In Praise Of Dreams
2. **Keith Jarrett** Out Of Towners
3. **A Perfect Circle** Emotive
4. **Dream Theater** Live At Budakan

ARAF / Beyoğlu
1. **Chemical Brothers** Galvanize
2. **Gabin** Bang Bang To The Rock'n'Roll
3. **Pink Martini** U Plavu Zoru
4. **Mor ve Ötesi** Bir Derdim Var

TRIP / Kadıköy
1. **Mylo** Drop The Pressure
2. **The Arcade Fire** Neighbourhood #3
3. **Kings Of Convenience** I'd Rather Dance With You
4. **Le Tigre** TKO

GÖKSEL BAKTAGİR

Ünlü müzisyenlerin eşlikçisi, pek çok orkestranın üyesi, gençlerin hocası, hayatın her daim öğrencisi, beste üretim merkezi... On tane albüm, nota kitapları, kanun metodu, deneyler, araştırmalar... Kanun üstadı Göksel Baktagir, söyleşimiz boyunca resitaller de verdi. Kanunu gitar gibi çalanı görmüştük, ama bu enstrümanı bir orkestra gibi idare edene, ondan arp sesi, su sesi çıkarana rastlamamıştık... Biz sorduk, o anlattı, heyecanını ve enerjisini saza olduğu gibi söze dökmeyi de bildi...

DENİZİN ÜZERİNDE YÜRÜMEK

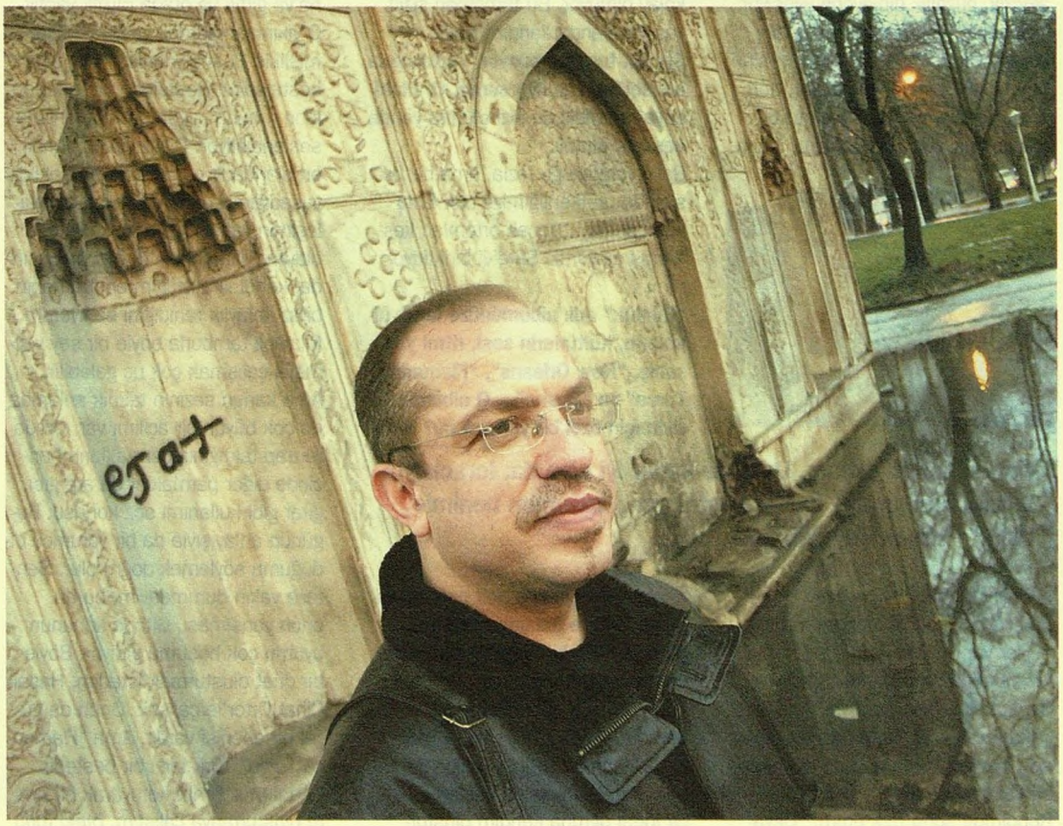

Foto: Şahan Nuhoğlu

Duyduğumuza göre Avrupa Birliği sizi "tanımış"...

Göksel Baktagir: Evet, Avrupa Kültür Vakfı'nın Avrupa Kültür Ödülleri'nden birine değer görüldüm. 30 Ekim 2004'te aldım bu ödülü. İlk defa bir Klasik Türk Müziği enstrümanı icracısına veriliyor.

Kanun derslerini önce babanızdan almışsınız. O nasıl bir müzisyendi, sizin ilk aşkınız kanun muydu?

Ben kendimi çok şanslı görüyorum, çünkü ailemde müzik yaşantısı babam Muzaffer Baktagir ile başlamış. İçindeki müzik aşkını ortaya çıkarmak adına çalışmış, kendi bireysel mücadelesinde çok güzel uğraşlar vermiş, birçok Türk müziği enstrümanıyla birlikte olmuş. Keşke bir enstrümanda karar kılmış olsaydı, kesinlikle virtüoz olurdu. Biraz kanun, biraz keman, biraz ud, nefesliler... Hepsini kendisine yetebilecek kadar güzel çalıyor. Onun bize hazırladığı ortamdan biz de aşılanmış olduk. Üç çocuklu bir ailenin son üyesiyim. Ortanca ablamla birlikte klasik bir başlangıç yaptık. Yedi-sekiz yaşlarında mandolin kurslarına giderdik. Bir süre sonra ben bağlamaya heves ettim. 14 yaşıma kadar, dört yıl bağlama çaldım. Babamın kanun sazına karşı farklı bir yönlendirmesi vardı. Zengin bir ses sahasına sahip, homojen, güzel tınılarla yüklü, seri çalınan bir enstrüman olduğu için kanuna yönelmemi biraz fazla istiyordu. Ben bağlama sazına o kadar kendimi kaptırmıştım ki; o yıllar çocukluk hevesi tabii, normal bağlamayı polyesterle boyatıp elektro hale getirmiştim... Ben nedense kanuna pek fazla yanaşmıyordum.

Bu bağlama tutkunuza rağmen babanız hedefine nasıl ulaştı?

Birkaç günlük bir hastalık dönemim oldu. Soğuk algınlığı yüzünden... Bağlama icracısı bir aile dostumuzun bağlamaya ihtiyacı olmuş, babam da benim bağlamayı ona hediye etmiş. Fırsat bu fırsat demiş olmalı...

Bir müzikal komploya kurban gittiniz anlaşılan...

Garip bir durum tabii. Sonradan babam bana durumu güzellikle açıkladı, ama ben bağlamasız kalmıştım. Bir şey de yapmam gerekiyordu tabii, boş duramazdım. O dönemde kanuna başladım. Çok sevdim. İlk altı dersi babamdan aldım. Demek ki o bir arayıştı, kanuna karşı çok ciddi bir muhabbetim oluştu. Bu anlarda yine de o küçük arayışlar devam etti. Bağlamanın yanında ud, biraz keman... Zaten perküsyona karşı bir merakım vardı. Fakat kanun hep ağır bastı. Ardından, lise sonrasında hayalim, idealim olan konservatuara girdim.

Burhan Öçal da sizin gibi Kırklareli doğumlu. Kırklareli'nde gündelik hayatta müziğin yeri neydi? Sizin durumunuz daha da özel; orada icra edilen müziğin de dışında, farklı bir noktadasınız. Geleneğe bir ölçüde ters düşüyorsunuz. Ötekilerden biraz daha mı yaramazdınız?

Aslında her çocuk kendi yapısına uygun bir sinyal veriyor. Benim çok küçük yaşlarda aslında güzel sanatlara ilgim olduğu anlaşılmış. Kil topraktan el sanatlarıyla ilgili bir şeyler yapardım, resme karşı aşırı bir duyarlılığım vardı, bir arkadaşımla sergiler açardık. O dönemde en büyük hayalim ressam olmaktı. Daha sonra edebiyata karşı bir ilgim oldu. Kompozisyon yarışmasında derece almıştım. Burhan Öçal baba dostumuzdur. O uzun seneler evvel İsviçre'ye yerleşmiş, kendi iç dünyasındaki enerjiyi ortaya koymak adına o mücadele sürecini erken başlatmış bir kişi. Kırklareli'ne her sene yaz döneminde gelirdi ve her gelişinde bizim dükkânımıza uğrar, bana müzikle ilgili güzel hediyeler getirirdi. "Birlikte İsviçre'ye gideceğiz" derdi. Birlikte bir albüm yaptık, Fransa'da bir konser verdik.Toprağından mı bilmiyorum, ama Rumeli'nin kendine özgü, kıvrak, neşeli bir yaşantısı var. Çocukluk dönemimde de çok olumlu seyreden bir yaşantı... Oğlum hiperaktif, ama ben de çocukluğumda onun gibiydim. Bizim evimiz bayır bir yerdeydi. Ben her gün, çok iyi hatırlıyorum, güne otuz-kırk parende atarak başlardım. Yokuş aşağı parende atıyorum, yoldan geçerken günaydın diyenlere selam veriyorum bir yandan. Farklı bir rahatlık var Trakya bölgesinde. Yaşam standartları Doğu'ya göre biraz daha rahat. Bu rahatlık insanların genel yaşam biçiminde de kendisini gösteriyor. Sağlıklı, güzel bir çocukluk dönemi yaşadım. Bulunduğum ortamın olumlu özelliklerinden çok iyi yararlandım.

"Hayal Gibi 2"de doğaçlama olarak çaldığınız bir "Müşterek Taksim" var. Üretken bir kanun icracısı ve besteci olarak doğaçlama üzerine ne düşünüyorsunuz? Klasik Türk Müziği'nin disipliniyle doğaçlamanın açtığı özgürlük nasıl bağdaşıyor?

Müzik türlerimiz birbirinden farklı olabilir, ama ruhumuzla, kalbimizle kendimizi ifade etmeye çalışıyorsak, yaptığımız iş bizden çıkıyor. Ben de Göksel olmaktan çıkıyorum.

Doğaçlama, insanın o anki duygularının şekillenmesi, müzikte bir kompozisyon halinde, bir daha tekrarının olamayacağı biçimde çalınması. Bir şeyleri yakalayabilirsiniz, ama aynısı olmaz, o anki ruh halinizin yansıması gibi bir şeydir doğaçlama müzikte. Anlık bir beste oluşturuyorsunuz ve hepsi ebru gibi orijinal oluyor. Fakat her sanatçının yapabileceği bir şey değil. Tamamen Allah vergisi bir yetenek. Bugün sazında, sesinde çok iyi olan sanatçılar vardır, fakat doğaçlama yetenekleri

→57

yoktur. Caz müziğinin özünde, bizim doğaçlama dediğimiz temalar ön plandadır, fakat içinde bulunduğumuz Türk müziğinin o zengin formları arasında aslında caz türü çok öncelerden var. Enstrümanlarla yapılan doğaçlamaya biz taksim adını vermişiz. Bizim formlarımız arasında dindışı doğaçlama gazel adını almış, dinî müzikte ise kaside dediğimiz form doğaçlama aslında.

Doğaçlamaya yatkın olduğunuz, bestelerinizden, sahnedeki duruşunuzdan, genel tavrınızdan da okunuyor...

Bu bir akış meselesi. Aynen beste yapmak gibi bir şey. Beste de, doğaçlama da ısmarlama olmuyor. O anki duygularınız buna müsaitse, çok daha kalıcı, güzel şeyler üretebiliyorsunuz. Anlık duygular çok önemli. Bizi birçok yönden besleyen olumlu özellikleri var İstanbul'un. Fakat bizim o güzel kompozisyonları oluşturmak için bize köstek olabilecek olumsuz özellikleri de var yaşadığımız şehrin. Sürekli trafik içinde bulunmak, gürültü gibi yoğunluklar çok yaşanıyorsa, sanatçının ruh yaşamında bazı engeller ortaya çıkıyor. Ama bunun yanında birebir insanlarla güzel ortamlar oluşmuşsa ve dinleyici size çok farklı, güzel bir enerji veriyorsa, anlık duygular çok daha yalın biçimde ortaya çıkıyor.

Konser sırasında sanatçılar birbirlerine sırlı, sessiz komutlar veriyorlar. O etkileşim sırasında önsezilerin tutmadığı anlar da yaşanıyor mu? Yoksa ancak birbirini çok iyi sezebilen sanatçılar mı ortak bir doğaçlama gerçekleştirebiliyor? Stüdyoda doğaçlama yapmaksa çok daha zor olmalı...

Bu aslında çok önemli bir konu. Yan yana gelen, o müziği birlikte oluşturan insanların çok önemsediği bir durum. En son albüm çalışmamız "Hayal Gibi 2"de buna benzer bir durum yaşadık. Bugünün teknolojisine uygun hareket ediyoruz zaman zaman. Stüdyolarda kanal kaydı dediğimiz bir şey var. Parçayı önce siz icra edersiniz, ondan sonra gelen müzisyen kulaklığını takar, sizi görmez, ama notaya bakarak duyduğu bir ses vardır, öyle kaydeder. Bu belki teknolojik olarak daha sağlıklı bir kayıt imkânı sunar, ama benim için o ruh akışını engelleyen bir şeydir. Çünkü biz icrayı yaparken birbirimizi mutlaka görmeliyiz. Birbirinizi görmek de yetmez, bir kalbin tek atışı gibi olmalı. Orada üç tane yürek vardır, ama siz tek bir atışı hedeflemelisiniz. "Hayal Gibi 2" bu şekilde gerçekleşti. O albümde çok da zor eserler var gerçekten. Kayıt kalitesi açısından daha temiz, doğru, güzel bir icra olsun diye o albümün kayıtlarını büyük bir stüdyoda yaptık, Arı Stüdyosu'nda. Biraz uzak konumlarda oturduk, ama birbirimizi görüyorduk. Kulaklıkla sesleri daha net duyabiliyorduk, ama özellikle sizin de altını çizdiğiniz o "Müşterek Taksim"lerde göz hareketleri, bakışlar çok önemliydi. Birbirimize pas atıyorduk sürekli. O anda gerçekten bir konser atmosferi yaratılmış oluyor, farklı bir heyecan... Her şeyden önemlisi, biz birbirimize çalıyoruz, ürettiklerimizi birbirimizle paylaşıyoruz. Bu çok önemli bir şey. Böyle olduğu için akıcılık, güzellik dinleyene yansıyor. Kelimelere dökülemeyecek sihirli bir şey var o albümde. Müziğin sihri bu şekilde kendini gösteriyor, dört duvar arasında aynı şey olmuyor. Müzik belki çok güzel, doğru, insan kulağını rahatsız etmeyecek biçimde çıkıyor, ama tam olmayan bir şeyler var.

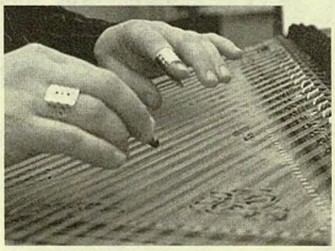

Kanun benim aynam. Usta ne kadar iyi olsa da, icracısıyla müziği öğrenmeye başlar enstrüman. Kanunum benimle birlikte birçok şey öğrendi.

İstanbul'da yaşamanın zorluğuna değindiniz. Nasıl bir evde yaşıyor, çalışıyorsunuz? Dağlarda, tepelerde yaşayarak beste yapmayı hayal ediyor musunuz?

Kendimde şunu fark ettim: "Okyanustaki Sesler 2" adlı albüm çalışmamın bestelerinin neredeyse yüzde 95'i belirli bir süre içerisinde, bir mekânda gerçekleşti. O albümü gerçekleştirmeden evvel bir dönem çok sıkıntı yaşadığımı itiraf edebilirim. Daha önce böyle bir durum yaşamamıştım. Çocukluğumdan bu yana beste anlamında ürettiğim şeyler tamamen iç dünyamın ürünleri, kendimi bestelerle daha iyi ifade edebildiğimi düşünüyorum. Bu anlamda hiç kimsenin zorlamasıyla bir şey yapmıyorum. Ama içimdeki bir güç hep beni zorlar, üretmelisin der. Ben hep bestelerimi enstrümanımla yaparım, o günlerde İstanbul'daydım yine ve kanunu elime aldığımda hiçbir şey çıkmamaya başladı. Çeşmenin kapanması gibi bir hal. Çok ciddi bir sıkıntı yaşadım, 90'ların sonuydu, kendi kendime "herhalde buraya kadarmış" diyordum. Bir süre sonra tatil dönemi başladı. İstanbul'dan kendimi başka bir yere attım, Şarköy'e. Şunu çok iyi hatırlıyorum, orada bir-iki gün normal süreçten daha fazla uyudum, ardından besteler nasıl aktı anlatamam...

Denize bakmış olmalısınız...

Evet, olumsuz olan bir takım şeyleri attım, bütün olumsuzluklardan arınmış oldum. Bu tip şeylere ihtiyacımız var. Şu anda bir apartman dairesinde yaşıyorum, dört duvar arasında bir yer. Bizim kesinlikle üretkenliğimizi besleyici bir ortam değil. Kentin olumsuz yanları, üreten insanları daha fazla etkiliyor. Bu olumsuz etkilerden arınmam gerektiğini hissederek zaman zaman buradan kaçıyorum, ama tabii ki çok kolay olmuyor. Bu tamamen sizin yaşam standartlarınıza bağlı.

Sık sık turneye çıkıyor, yurtdışında konserlere katılıyorsunuz. Oradaki seyahatleriniz de sizi olumlu yönde besliyor olmalı.

Belki yorgunluğu fazla, ama biz bu sayede üretkenliğimize çok fazla katkı sağlayabilecek ortamları keşfetmiş oluyoruz. Sürekli biriktiriyorum.

"Günlük" adlı albümünüze farklı ülkelerin, kültürlerin sesi, ritmi yansımış. "New Orleans", "Flamenco Turca" ve "Bosna"... O albümün sizin için özel bir yeri var mı? Kendi alanında başarılı pek çok müzisyenle birlikte çalışmışsınız o albümde. "Günlük", pek kabına sığmamış sanki.

"Günlük" çok gölgede kalmış bir albümdür. İlk üç albümümü kendi olanaklarımla, kimseyi beklemeden, keşfedilmeyi de beklemeden, bir ideal uğruna kendim oluşturdum... "Günlük" benim, benim gibi tüm insanların yaşadığı bir şeyi yansıtıyor. Hayattaki etkileşimlerin müzikal günlüğünü tutmaya çalıştım.

Kişisel bir günlükten öte, küresel bir müzik günlüğü...

Zaman zaman Türk müzik sanatını tanıtmak için yurtiçi ve yurtdışında konserler veriyoruz. "Günlük" albümünde 14 beste var, hepsi birbirinden özgür. "New Orleans" bunlardan biri. "Bosna", "Martı", "Gökkuşağı"... New Orleans'a bir konsere gitmiştik. Orası cazın beşiği, eski New Orleans dedikleri turistik bir yerde müzik hanlarda yapılıyor, o atmosferi görmüştüm. Kapıdan giriyorsunuz, örümcek ağı tutmuş, bıçakla kazınmış duvarlar... O müziğin içinde bu atmosferin bir yeri var diye düşündüm. Biz ayakta müziği dinledik, izledik. Müziğin yanında izlediğiniz bir şey de var. Bir caz grubu sahnedeydi, çok tonton insanlar... Yaklaşık altmış yaşlarında bir klarnetçi, müzik esnasında çizgi roman okuyor. Yüzünde hep bir gülümseme... O kitabını okuyor, müzik devam ediyor. Ne kadar rahat insanlar diye bakıyoruz biz de. Solo sırası ona geldiğinde kitabını kapattı, ayağa kalktı ve klarnetiyle müthiş bir müzik yaptı. O rahatlık içinde, o müzik atmosferi içinde siz de gevşemiş oluyorsunuz. Protokol bir dinleme atmosferi yoktu orada. Bir şekilde kilitlenmiş o konser bende, onun fotoğrafını çekmiştim. "New Orleans" bestesini öyle yaptım. Parçada klarnet sazı solisttir. Beste, müzikal günlüktü benim iç dünyamda... "Bosna"ya gelince; savaş sonrası çok güzel bir grupla Bosna'ya gittik ve orada müzik yaptık. O yıkıntıları gördük ve bu etkilenmişlikle Bosna'yı anlatan bir eser besteledim. Bestelenen eserler onların ruhuna uygun enstrümanlarla seslendiriliyor. Dilsiz kaval, bendir ön plandadır o parçada. Bu şekilde yaşadığımız ortak duyguları, o etkileşimin yansıması olarak üretmiş oldum. "Flamenco Turca" parçasında, kendi icra ettiğim enstrümanın biraz kolaylık tanıdığını sanıyorum. Mızraplı tamburla böyle bir şey yapmaya çalışmak çok uç gelebilir. Ama kanun sazının teknik anlamda da çok büyük bir açılımı var. Orada mızrap taktığınız parmakların haricinde diğer parmaklar da arp gibi, gitar gibi kullanımı söz konusu. Bugünün anlayışıyla da bir yorumcu olduğumu söylemek doğru olur. Senteze yakın durumdayım, bu da onun yansıması. Gitarla kanunun uyumu çok hoşuma gidiyor. Böyle bir düet oluşturmak istedim, Hasan Cihat Örter'le çalıştık. Onun da güzel bir enerjisi vardır. Ama "Flamenco Turca" Türk tarzı bir bestedir. Kendi müziğimizi koruyarak bir beste oluşturmaya çalıştım, öteki türlü taklit olurdu.

Mercan Dede, Lawrence Butch Morris, Suzan Kalifastauris gibi müzisyenlerle çalışıyor, farklı deneyler yapıyorsunuz. Klasik Türk müziğinin dünyadaki temsilcilerinden birisiniz. Klasik enstrümanların, ölçülü tınıların dünya müziğine taşınması konusundaki görüşleriniz neler? Mesela Kudsi Erguner'in Mercan Dede'nin geleneksel müziğe yaklaşımını eleştiriyor, yaptığının tasavvuf kültürüyle bağdaşmadığını, müziği ucuzlattığını düşünüyor. Siz günümüz müziğinin gelişimi açısından konuya nasıl bakıyorsunuz? Besteci, icracı, eşlikçi, öğretim görevlisi olarak...

1997 yılında Cemal Reşit Rey Konser Salonu'nda önemli bir sanatçıyla bir konserim oldu. Bu konserde, sanat hayatımda çok önemli bir yeri olan hocam, devlet sanatçısı tanburî Necdet Yaşar da vardı. Bir bestemi birlikte icra ettik. Bu konserde üç ayrı viyolonsel kullandık. Hepsi alanında vasıfları olan sanatçılardı. Kuliste hoca kolunu omzumuza attı ve o üç viyolonselci arkadaşa bakarak şunu söyledi: "Çocuklar, bizim dönemimizde aynı sazı çalıp da ay-

nı konserde yer alacak sanatçılar yoktu, hep bir tanesi duruma daha hâkimdi, sizi kutluyorum." Müzik camiasında, belki dünyanın birçok yerinde oluyordur ama, Türkiye'deki kadar birbirini eleştiren, neredeyse birbirinin kuyusunu kazan insan yoktur. Herkesi zaten mutlu edemezsiniz, herkes sizi beğenemez. Eleştirenler de olacaktır ama, siz kendinizce, olumlu biçimde "ben de bu dünyada varım" diyebiliyorsanız, egolarınızı da bir kenara bırakıp bir şey yapabiliyorsanız, ne âlâ. O zaman müziği paylaşmak adına bir şeyler yapıyorsunuzdur ve olması gereken de budur. Kişiler üzerinden konuşmak istemem ama, tavır olarak bakarsak, herkesin yaptığı bir iş vardır, herkes kendince güzel bir atmosfer oluşturabilir yarattığı işte. Önemli olan nitelikli, kalıcı bir takım şeyler yapmaktır. Her şey kalıcı olmayabilir, ama bu da bir süreçtir. Önemli olan, egoları bir tarafa bırakıp bir şeyleri paylaşabilmek. İnsan kendi gönlünü o şekilde açarsa, karşılığını bulur. Mercan Dede konusuna gelince... Ben uzun yıllar o grubun üyesi olduğum için yaşadığım çok net şeyler var. O müziğin kendine göre ayrı bir enerjisi var. Bir müzik evde dinlerken size enerji vermeyebilir, fakat o müzik türünü canlı olarak dinlediğinizde sizi bambaşka bir ruh haline sokabilir. Bu aslında bir sentez. Elektronik müziğin içinde Doğu enstrümanlarının yer aldığı bir tür. İnsan, ruhuyla birlikte vücudunu da o dansa, o ritme, o ahenge kaptırmalı. O müziğin enerjisi öyle ortaya çıkıyor. Bunu tarifte zorlanıyor insan.

Ruhla bedene aynı anda seslenme çabası Doğu ile Batı'nın farklı ifade yoğunluklarını bir araya getirdiğinden mi yüksek gerilim yaratıyor?

Biz kundak çocuklarıyız. Bizden sonraki kuşaklarda bu yok, ama şunu söylemek isterim; içimizde büyük bir yanardağ var, bir fırtına kopuyor, fakat biz o fırtınayı dışarı çıkartmakta zorlanıyoruz. Beden dilimizi çok fazla kullanamıyoruz, bedenlerimiz tutuk. Müthiş gelenek göreneklerimiz var, ama onlar bir tarafa, biz bir yerden geliyoruz da nerden geldiğimizi tam olarak bilmiyoruz. Dünyaya gözümüzü açıyoruz ve bir tarafımıza bir şey olmasın diye hemen kundaklanıyoruz. Kundakta hiç hareket edemiyoruz, o bez bizi katılaştırıyor. İç dünyamızda sıkılgan kişileriz. Zaman zaman dikkatimi çeker, yabancı TV kanallarında bazı tartışma programları olur, küçücük çocuklar kendilerini güzelce ifade ederler, oysa biz, 30-40 yaşına geliriz, mikrofona konuştuğumuzda ter içinde kalırız. Kendini ifade edebilen insan bir şekilde ayrılır, onların şansı yaver gitmiştir. Üretilen bir şeye yaklaşırken kendinizi ona dahil etmelisiniz. Mercan Dede müziğinde, özellikle dans anlamında, vücudunuzu o ahenge, o ritme katmak zorundasınız ki, o müziğin içinde daha farklı yaşayın.

Siz dansediyor musunuz? Sahnede ya da aşağıda, içinizden geliyor mu dans etmek?

Tabii geliyor, ama sözünü ettiğim gibi, şartlar zorluyor. Kundaklı olmak benim için de söz konusu. Bir müzik türünü göğe çıkartmak ya da kötülemek için konuşmuyorum, anlamak çok önemli. Arkın (Ilıcalı / Mercan Dede) arkadaşımızın yaklaşımını ben çok olumlu buluyorum. Ona güzel sorular yöneltildi, bazı söyleşilerde ben de bulundum. Eleştiri getirenlerin göremediklerini ben yaşayarak gördüm. Bozuk saat bile günde iki defa doğruyu gösterir mantığıyla hareket ettiğimizde, bir insanın yaptığı her şey yanlış olamaz, doğru yerlere de kanalize edilebilir. Ney enstrümanı çok ulvî bir enstrüman. İnsanı tarif ediyor, Mevlânâ'nın Mesnevi'si "Dinle neyden" diye başlıyor. Bu enstrümanın derin bir felsefesi var. Neyzenler, o neyzenlik felsefesi ölçeğinde baktıklarında çok katı eleştirebiliyorlar. Eleştirdikleri noktada doğruluk payı da olabilir, fakat ben şunu yakaladım ve altını çizerek yeniden söylüyorum: Bugün benim on yaşında oğlumda bile gördüğüm bir şey var. Teknoloji hızla ilerliyor ve biz bazen ucunu kaçırıyoruz. Zevkler değişiyor, ara açılıyor. Turneler sayesinde genç jenerasyonla karşı karşıya geldim. Her insan yaşadığı dönem içinde arayışta bulunuyor. Onların ruhları da sınırsızlık içinde hareket ederken bir şeyler arıyor. Bir yerlere yapışıyorlar, tutunacak dal arıyorlar. Onların arasında küçümsenmeyecek ölçüde ney sazına âşık olan, bu sazı öğrenmek isteyen insanlar çıktı. Arkın ne yaptı; bu aşamada interneti kullanarak aracı oldu ve bazı isimler önerdi. Bu işin üstadları şunlardır: Niyazi Sayın, Sadrettin Özçimi, Ömer Erdoğdu... "Onları bulacaksınız, onlara gideceksiniz" dedi gençlere.

"Udî Nevres Bey o kadar güzel bir saz semaisi bestelemiş ki, bunun üzerine ben ne besteleyeyim" gibi şeyler söyleyenler olur hep. Bu, öldüren bir tavır.

Dinleyicide olduğu gibi, icracıda da farklı davranış kalıpları var. Batılı müzisyen beden dilini daha rahatlıkla kullanıyor sahnede. Sahne adabı da çok faklı. Mesela Amerikalı cazcılar gitarı parçalarcasına çalarken, Klasik Türk Müziği icracıları son derece sakin, efendi, şık... Ama çıkan sesler hayli kışkırtıcı. Onlar hoplayıp zıplıyor, çığlıklar atıyor, bizim müzisyenlerimiz son derece sakin. Değişen ifade biçimleri, müzikal etkileşim Klasik Türk müziğinde bir adap değişikliğine yol açacak mı?

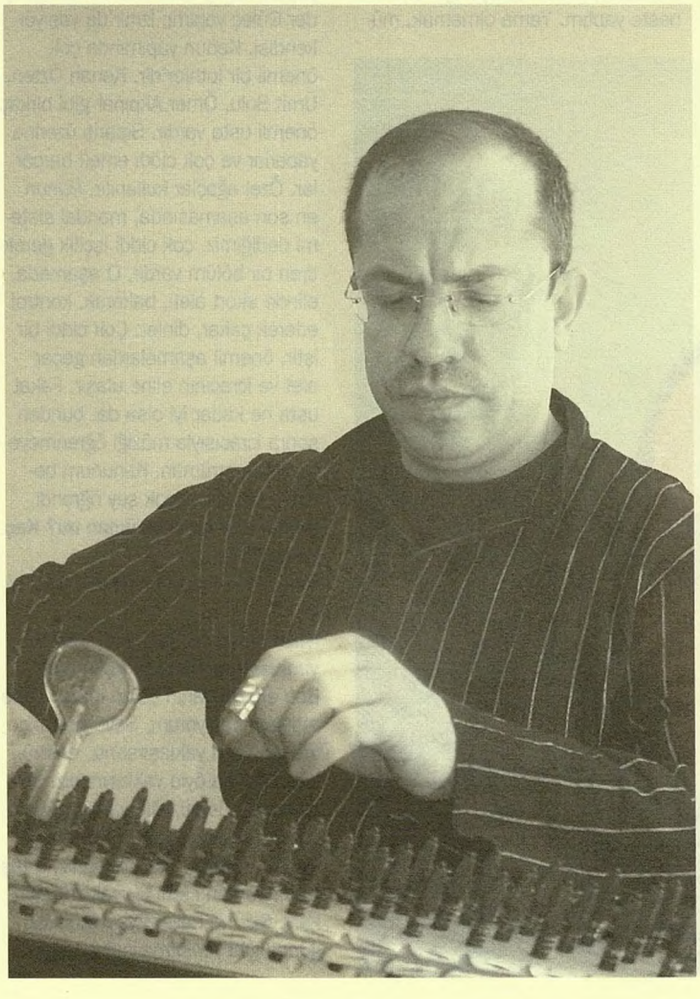

Genel Türk kültüründe bir ölçü var, bunu rahmetli Bekir Sıtkı Sezgin söylemiştir, onun bir belgeselinde izlemiştim, çok güzel bir ifadesi var: "Eskiden bir yere girdiğinizde mutlaka bir hat olurdu, 'Edeb yahu' yazardı." Eskiden her şey bir ölçü içindeydi. Bu bize ayrı bir derinlik katıyor, ama farklı kültürlerden gelen insanlarda müziğin içinde bu ölçülü hal, kendini sakin, efendi oturmak gibi gösteriyor. İnsanların yetişme biçimi, aldığı eğitim çok etkili tabii. Ben hep kendi kabuğumu kırmaya çalışıyorum.

Geleneksel müzikle yeni eğilimleri çarpıştırırken müzikte iletişim kanalları da açmış oluyorsunuz. İki farklı tavır, yaklaşım seste uzlaşabilir mi?

Mutlaka, bu çok önemli. Ölçü derken, müziği konser atmosferinde dinlediğinizde göz kulaktan önce geliyor. Yehudi Menuhin söylemiş; gerçek bir sanatçı dört aşamadan geçermiş Menuhin'e göre. Birinci özellik, göze hitap. O sanatçı mimikleriyle, hareketleriyle insanları etkilemeli, duvar gibi olmamalı. İkincisi, kulağa hitap edebilmeli. Üçüncüsü, beyne hitap etmeli. Müziğinin derinliği var mı, dinleyen insan bunu hissedebilmeli. Dördüncüsü ise birçok sanatçı için idoldür, ama birçoğu buna ulaşamaz, o da kalbe hitaptır. Bir insanı kalbinden vurabiliyorsanız, müthiş bir başarı kazanırsınız. Dünya ölçeğinde baktığımızda bu işin sadece görsel şovunu yapan birçok kişi görüyoruz. Geldiğimiz yerler, geleneksel Türk müziğinde beslendiğimiz kültür zaten bu adaba uymuyor. Ama yine de kendinizi müziğe kaptırdığınızda dansediyor, kendinizden geçiyorsunuz.

Elektronik müzik geleneksel enstrümanları ve ezgileri kullanıyor, siz bestelerinize farklı enstrümanları katıyorsunuz, ama araştırmalarınızda daha da uca gitmeye niyetli misiniz? DJ'lerle çalışmak, elektroniği daha etkin kullanmak gibi...

Bir web sitesi hazırlanıyor benim için, henüz tamamlanmadı, ama orada yaptığım işi ifade edecek bir cümle yer alacak: "Ben sesteki ışığı keşfetme yolcusuyum." Sesler dünyasında kendimizi ifade etmeye çalışıyoruz, belki ben özümdeki güzelliği daha iyi yansıtabileceğim frekansları yakalamalıyım, onları keşfetmeliyim. Fazla derinliği olmayan, yüzeysel sesler beni çok fazla ifade etmeyecektir. Onlar gündelik şeyler olacak kalacaktır. Ben olabildiğince farklı tınıları yakalamaya çalışıyorum. Bunun sınırı yok, müziğin sınırsızlığı içinde çok geniş bir alan kar-

şınıza çıkıyor. Çok değişik müzik türleri içinde yer almak, bu anlamda benim mutluluğum oluyor. Dar bir alandan bakmıyorum müziğe. Bunu da çok çizgidışı bir durum olarak görmüyorum. 1989 yılından bu yana içinde kanun sanatçısı olarak bulunduğum topluluk, Kültür ve Turizm Bakanlığı İstanbul Devlet Türk Müziği Topluluğu çok önemli. Burada bize miras kalan, 10. yy'dan itibaren geleneksel Türk musikisinin çok önemli müzik formlarını icra ediyoruz. Buradan zaten besleniyorum. Her çiçeğin kendi kökünden beslenmesi gibi. O kaynağın içinde olup oradan beslenmek beni çok mutlu ediyor. Gelişim dediğimiz süreç sürekli değişimlerle yaşanabilir. Taklit etmekse çok yanlış.

Geleneğe eklenirken ona koşut arayışlarınız da sürüyor. Olumsuz eleştiriler oluyor mu?

Evet, oldu tabii. Bestelerim üzerine bazı tutucu çevrelerden aldığım eleştiri beni çok rahatsız etti zamanında. "Okyanustaki Sesler" adlı ilk albümlerim, geleneksel Türk müziği çizgisinde bestelediğim parçalardan oluşuyor. O bir seri halinde devam edecek. Bu arada "Günlük" çıktı. "Okyanustaki Sesler"i beğenen kitle, "ne alâka" dedi, "keşke bunu yapmasaydın!.." Daha tutucu olanlar bunlar. "Udî Nevres Bey o kadar güzel bir saz semaisi bestelemiş ki, bunun üzerine ben ne besteleyeyim" gibi şeyler söyleyenler olur hep. Bu, öldüren bir tavır bence. Biz mutlaka üretmeliyiz, ürettiğimiz şey ötekini gölgede bırakmaz. Ben bunun mücadelesini verdim ve çok mutluyum.

"Cafe İstanbul (Sirtolar, Longalar)" albümünüzde deneysel, cesur ve zorlu bir çalışma yapmışsınız. 1800'lerde yaşamış bestecilerin yapıtları arasına kendi "Saba Sirto" ve "Hicaz Sirto"nuzu yerleştirmiş, intro'lar bestelemişsiniz. Nasıl oluştu bu albüm? Neler düşündünüz, onları bu çağa mı yaklaştırdınız, siz mi geçmişe döndünüz?

Longalar ve sirtolar dış kaynaklı müzik türleri. Daha çok, bağlı bulundukları bölgelerdeki insanların oyunlarının müzikleri. Halk dansları gibi bir tür. Türk müziğine girdiğinde bu formlar enstrümanların dansı haline gelmiş. Özünde aynı güzellik devam ediyor. Her dinlediğimizde ruhumuzu kıpır kıpır oynatan bir müzik. Herkes kendinden bir şey buluyor o ezgilerde. Bu albümü yaparken, o geleneksel hali bozmamaya çalıştım. Çok zordu, ama zoru başardık, sekiz kişi aynı anda kayıt yaptık. Benim bestecilikten kaynaklanan, dur durak bilmeyen bir halim var. Bir ayakkabıcı olduğunuzu düşünün, ayakkabı geliyor, siz onun kenarına, özünü bozmadan farklı motifler yapıyorsunuz. İntro dediğimiz bölümlerde besteye ayrı bir beste yaptım. Yama olmamak, müzikal dillerin örtüşmesi çok önemli.

Zamanınızın çoğunu kanunla birlikte mi geçiriyorsunuz? Kanunla ilişkinizi anlatır mısınız?

Kanun benim aynam. Gerçekten beni ifade eden, ruh halimi ortaya çıkaran bir enstrüman. O da benimle birlikte olgunlaşıyor. Çok enteresan, bebeğin doğması, büyümesi gelişmesi gibi bir süreç.

Kaç yıldır birliktesiniz?

Bu sene 25 yılı doldu. Kanunda tamamen karar kıldıktan sonra enstrüman değiştirmedim. Çünkü o müziğin sınırsızlığı içinde ucunu bulamıyorsunuz. Enstrümandan sürekli bir şey öğreniyorsunuz, onu geliştiriyorsunuz ve bir alan daha açılıyor önünüzde. Değişik tınılı kanunlar yaptırdım, iyi ustalara yaptırdığım birçok kanunum var. Çok da pahalı enstrümanlar, fakat her nedense 1982 yılında yaptırdığım kanunu bırakamıyorum. Bahsettiğim ince nokta orada. Çok iyi bir sanatkârdan çıkmış olsa da, o sizinle bir şeyler öğreniyor. Başka bir icracının elinde akoru bozulabiliyor. Bu kanunu babamla birlikte yaptırmıştım.

Neşet Ertaş "bizim mahlasımız gariptir" dedi. Bu beni çok derinden etkiledi. Ertaş yaşamış olduklarını rahatlıkla ifade etti. Bu, onu daha da derinleştiren bir şey.

Kanunun yapım sürecini anlatır mısınız?

Bu tip enstrümanlar özel sipariş üzerine yaptırılır. Türkiye'de bunu yapan birkaç usta var. Bu kanun Ejder Güleç yapımı; İzmir'de yaşıyor kendisi. Kanun yapımında çok önemli bir luthier'dir. Kenan Özten, Ümit Bolu, Ömer Akpınar gibi birkaç önemli usta vardır. Sipariş üzerine yaparlar ve çok ciddi emek harcarlar. Özel ağaçlar kullanılır. Bunun en son aşamasında, mandal sistemi dediğimiz, çok ciddi işçilik gerektiren bir bölüm vardır. O aşamada, elinde akort aleti, bakarak, kontrol ederek çakar, dinler. Çok ciddi bir iştir, önemli aşamalardan geçer alet ve icracının eline ulaşır. Fakat usta ne kadar iyi olsa da, bundan sonra icracısıyla müziği öğrenmeye başlar enstrüman. Kanunum benimle birlikte birçok şey öğrendi.

Kanun ağır bir enstrüman mı? Kaç kilo gelir?

Benimki kutusuyla birlikte 10-12 kilo.

Nasıl çalarsınız kanunu? Sert mi, yumuşak mı parmak uçlarınız?

Ben enstrümanın çalan insanı ifade ettiğine inanıyorum. Sevdiğiniz bir insana nasıl yaklaşırsanız, enstrümanınıza da öyle yaklaşırsınız. Sevginin özünde güzellik vardır, güneş camdan içeri geçerken hiçbir şeyi kırmaz. Ama bir taş atarsanız, o taş içeri girerken camı kırmak zorunda kalır. Siz ruh halinizi yaptığınız işe güneş gibi yansıtmalısınız. Kırmadan... Bu ancak sevgiyle yaklaşırsanız olabilecek bir şey. Siz ona ne yüklerseniz, karşılığını o şekilde alırsınız. Haşin bir şekilde yaklaşırsanız, o size gürültü iade eder. Ama severek dokunduğunuzda, onun duyarlılığını hissederek dokunduğunuzda, yumuşak sesler çıkar.

Beste sürecinde sizin için neler önemlidir?

İlk tema çok önemli benim için. O bir kıvılcımdır, onun etrafında örmeye başlarım. Bestelediğim şeyleri hep zamana bırakırım, demlenir. O anki duygularla belki hiçbir şey bulamadığım ezgiler oluşturabiliyorum, ama bir süre sonra o ezgiler üzerinde yeniden çalıştığımda, bazı yerleri değiştirmem gerektiğini hissediyorum. Bunun doğru olduğuna inanıyorum. Bazı şeylerin demlenmeye ihtiyacı var. Hatta bir bestemi altı yıl beklettim. Bazen bu bestelerin yanısıra teknik bazı çalışmalar da yapıyorum. Kanun sazının gelişmesi adına 1984 yılından bu yana çalıştığım teknik eserleri de besteliyorum. Mızrap tekniklerini gösteren, formüle ettiğim şeyler var. Bazen çalışırken bir şey bulurum, öğrencilere de yarayacağını düşünürüm, fakat o an kaydedebileceğim bir şey yoksa kayboluyor.

Bir nota kitabınız var, pek de yaygın bir durum değil bu. Müzik yayıncılığı konusunda neler düşünüyorsunuz? Özellikle eğitim alan gençlerin başvurabileceği kaynak sayısı çok sınırlı değil mi bizde?

On albüm yaptım, Türkiye için dile kolay. Şimdi Akustik Müzik ve Kaf Müzik'ten yayımlanıyor albümler. Albümleri oluştururken birinci planda önemsediğim konu şu: Bu albümler sadece insan kulağına hitap etmemeli. Belirli eserlerde kendini gösteren bir kaygım var, metod hüviyetinde olan eserlere yer vermek istiyorum. Çünkü bizim derya gibi olan Türk müziğinin formları arasında öksüz kalmış bir müzik türüdür enstrümantal müzik. Peşrev, önde giden demek. Bu da bir bütünün parçası olarak gelecek makamı haber verir. Fakat başlı başına saz eseri anlayışıyla bestelerin yapılması çok yeni. Sözlü müzik çok önde gitmiş, bunun edebiyatla ilişkisi de söz konusu. Böyle olunca bizim enstrümanlarımız hep refakatçi konumda kalmışlar. Bugün Batı müziğinde birçok enstrümanın virtüozu var, o enstrümanlar için yapılan eserler var. Bizim de enstrümanları daha iyi ifade eden eserlere ihtiyacımız var. Bir ülkenin musiki kültürünün gelişebilmesi için o kültüre dahil olan enstrümanların teknik anlamda geliştirilmesi lazım, ki onlar taşıyıcı konumunda o kültürü daha güzel yerlere götürebilsinler.

Çalışmalarınızın karşılığını müzikal anlamda alabiliyor musunuz?

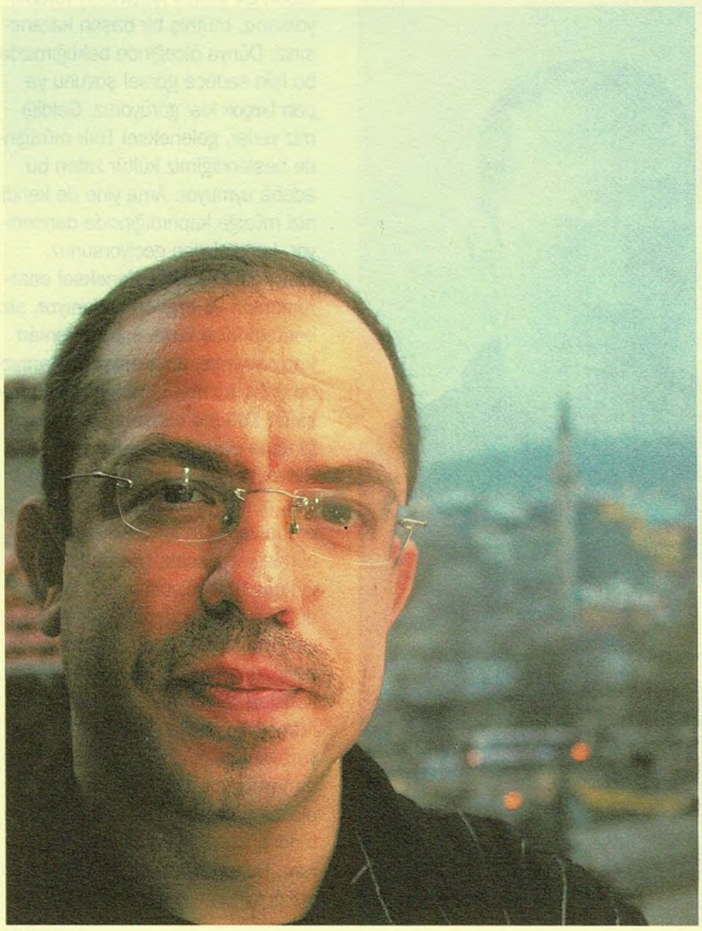

Öyle güzel şeyler yaşıyorum ki.. Bu hedeflediğim bir şeydi, şimdi görmeye başladıkça çok mutlu oluyorum, tarif edemem. Mezun olduğum okula gitmiştim, İTÜ Türk Müziği Devlet Konservatuarı'na, girişte tanımadığım gençler etrafımı sardı, aralarında kanun çalanlar da vardı. Bir tanesi, daha ortaokul bölümünden bir genç, "hocam, sizin şu mübarek kitabınız ne zaman çıkacak?" diye sordu. Onlar albümdeki eserlerin nota kitabını bekliyorlar. Fakat ilginç olan, bu çocuk Türk halk müziği enstrümanı mey çalışıyor. Türkiye'nin çeşitli yerlerinden bana zaman zaman kasetler gönderiyorlar. Bağlama çalan bir çocuk kanun, ud için bestelediğim eserleri bağlamasında çalıp kaydetmiş, bana yollamış. O böylesi bir çalışmanın ufkunu açabileceğine inanıyor. Teknik olarak onu zorluyor, ama melodik olarak eserde bir şeyler bulmuş. Konservatuarı bitirip de yüksek lisans tezi olarak benim yaptığım enstrümantal müzikleri tez konusu olarak işleyen arkadaşlar var. Dört kişi bu alanda çalıştı. Benim çok önemsediğim bir konu bu, asıl dikkatleri çekmeye çalıştığım alan. Bizim insan ruhuna derinlemesine hitap eden enstrümanlarımız var. Yurtdışına gittiğimizde merakla soruyorlar, merakla takip ediyorlar. Enstrümantal müziği çok ayrı bir yerde tutmalıyız, benim bütün mücadelem bu müziğin gelişimi için.

"Hayal Gibi 2"nin ilk parçasını Neşet Ertaş'a ithaf etmişsiniz. Ertaş pek çok müzisyeni etkileyen önemli bir sanatçı. Sizin için önemi, yeri de çok özel anlaşılan...

Neşet Ertaş yıllarca gönlünden taşan duyguları özgürce ifade etmiş ve bunun aslında karşılığını manevî anlamda alabilmiş, bunu tamamen hak etmiş çok önemli bir sanatçı. Yıllardan bu yana benim gibi birçok insanı etkilemiş olan müziğinin yanısıra bir sözü oldu. Ben bu besteyi oluşturmadan evvel bir bayram günü bir televizyon kanalında konuktu. Orada kendi hayatından kesitler sundu. Çocukluğunda yerlerinin olmadığından söz etti, "biz köyden köye dolaşırdık" diye anlatmaya başladı. Hatta köydekilere eziyet olmasın diye birkaç haftadan fazla konuk olmadıklarını, çadırda yaşadıklarını söyledi. "Bizim mahlasımız gariptir" dedi. Bu beni çok derinden etkiledi. Bazı sanatçılar zirveye gelebilir ve unutmak istedikleri yaşantılarını örtmeye çalışırlar. Ya da eziklik hissederler. Oysa Neşet Ertaş yaşamış olduklarını rahatlıkla ifade etti. Bu çok özel bir durum, onu daha da derinleştiren bir şey. O garip mahlası, onun garip hali beni çok etkiledi. Kendisini tanımamama rağmen o besteyi yaptım. Sonra tanıştık, ona CD'yi ilettim. Arı nasıl balını üretirken çiçek çiçek dolaşıyor, bizim de birbirimize kattığımız pek çok şey var.

Tasavvuf felsefesine bağlı bir müzisyen olarak düşünce üretiminde müziğin yerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bizi çok derinden etkileyen bazı örnekler var. Yan yana getirdiğimiz notalarda farklı bir ahenk varsa, derinlemesine bir takım şeyler yakalıyorsanız, bunların bir şifre oluşturduğuna inanıyorum. Müzikte gözle göremediğimiz, ama hücrelerimize kadar işleyen, bizi saran bir farklılık var. Yıllar önce "Okyanustan Sesler" adını taşıyan bir konserimiz oldu Bursa'da. Çok önemli bir deneyim yaşadık orada. Konsere Yurdal Tokcan ile birlikte çıktık, besteleri icra ettik. İkinci bölümde de bağlı olduğumuz topluluktaki Bursalı arkadaşımız Güzin Değişmez'e sözlü müzikte eşlik ettik. Başarılı, güzel bir konser oldu. Kuliste bizi tebrik etmeye gelenler arasında orta yaşlı bir bey vardı. Tebriğini iletirken şöyle dedi: "Ben uzun yıllar belirli aralıklarla bir rüya görürdüm. O rüyada denizin üzerinde yürürdüm. Aynı rüyayı defalarca gördüm. Siz bu akşam benim rüyamı gerçekleştirdiniz." Biz çok etkilendik. O bey aramızdan ayrıldığında Bursalı arkadaşımız, "ben hayret ettim, bu beyi tanırım, kendisi kekemedir, bu kadar sözcüğü hiç kekelemeden nasıl söyledi, anlayamadım" dedi. Müziğin müthiş bir gücü var. Doğru frekansı tutturursanız her şeyiniz çözülüyor. Sağlam mermerin damarını bulduğunuzda ikiye ayrılması gibi. İçinde bulunduğumuz müzik türleri birbirinden çok farklı olabilir, ama ruhumuzla, kalbimizle o müzik türü içinde kendimizi ifade etmeye çalışıyorsak, yaptığımız iş bizden çıkıyor. Ben de Göksel olmaktan çıkıyorum. Bizim dışımızda sihirli bir güçle oluşturulan bir hazine ortaya çıkıyor. Eskiden beste yapanlara "müessir" denirmiş; tesir eden, iz bırakan anlamına geliyor. Bestelenen eserlere de "tasnif" denirmiş. Bunun mânâsı şu: Yaşadığımız kainatta her şey mevcut. Bizler, o sezgiye, yeteneğe sahip olan insanlar, Yaratanın sınırsız hazinesinden tasnifler yapmış oluyoruz. Ben bu felsefeye yürekten inanıyorum.

Sevdiğiniz bir insana nasıl yaklaşırsanız, enstrümanınıza da öyle yaklaşırsınız. Güneş camdan geçerken hiçbir şeyi kırmaz. Ruh halinizi yaptığınız işe öyle yansıtmalısınız.

Söyleşi: ***Pelin Özer***

DOUBLEMOON
www.doublemoon.com.tr

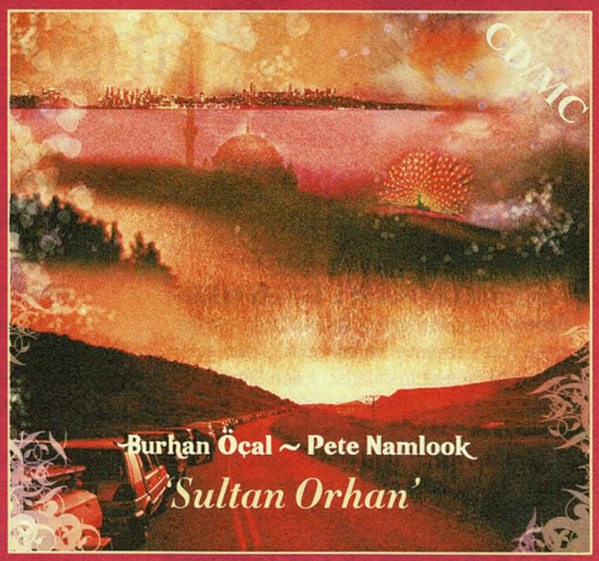

Burhan Öçal ~ Pete Namlook
'Sultan Orhan'

BURHAN ÖÇAL:
Metal davul, Perküsyon, Mızraplı tanbur, Divan saz, Kaşık, Ud, Vokal ve Konuşmalar

PETE NAMLOOK:
Ek Vurmalı Çalgılar, Synthesizer, Dijital montaj, Düzenlemeler

Vurmalılar ustası Burhan Öçal ve çağdaş elektronik müziğin en üretken şarkı yazarlarından biri olarak anılan Pete "Namlook", uzun soluklu ortak projeleri "Sultan" nın 3.süyle geri dönüyor.

İki ustanın deneyimi ve müzikal vizyonu ile etno-elektronik bir projeden evrensel bir yapıta dönüşen "Sultan Orhan" gerek elektronik altyapısı ve kullanılan enstrümanların zenginliği, gerekse güçlü lirik ve müzikal anlatımı ve özgün tarzıyla zaman aşımına uğramayacak bir albüm.

Kayıtların bir kısmına 5 yıl önce Almanya – Lüksemburg sınırındaki Klanglabor Hödeshof stüdyosunda başlanan "Sultan Orhan" Osmanlı İmparatorluğu'nun ihtişamını yansıtan ve tüm padişahların yaşamından kesitler sunan bir zincirin 3.sü.

Bir çok geleneksel çalgının otantik özelliklerini yitirmeden kullanıldığı bu albümde tüm vurmalılar ve telli sazlarda Öçal var. Sanatçı "Sultan Orhan"da Türk ritim dilini yeniden keşfediyor, başka bir deyişle yine vurmalıları konuşturuyor, üstüne de vokaliyle insan sesinin eşsiz hissini işliyor. Zurna, Ahmet Elbasan'a ait. Klarnet ise, Öçal tarafından seneler önce Kırklareli'nde katıldığı bir düğünde kaydedilmiş.

Post-rave döneminin en etkin akımı "ambient" türüyle adı birebir anılan Frankfurt çıkışlı Namlook ise tamamıyle akustik hissi veren, analog kayıtlara yakın ve bilgisayar kick'lerinden uzak elektronik altyapının mimarı.

Dipten gelen metal davulların yuvarlanan gürültüsünü kıvrak vurmalılarla başlayan modern zeybek havaları bozuyor. Öçal'ın sesinden yankılanan çarpıcı sözler ve kaotik yapılar Bizans'ın entrikalarına gönderme yapıyor. 4. bölümde Sultan Orhan'ın göz alıcı hükümdarlığını Öçal'ın ağzından dinlerken, 5. bölüm padişahın ölümüne yakılan bir ağıt.

Evrensel ve yerel olanı sindirerek birleştiren albümün son iki bölümü ise bizi yakın tarihimize geri götürüyor. Bir ayini anımsatan güçlü vurmalılarla devam eden ve Öçal'ın vokalleriyle son bulan hikaye dinleyeni adeta transa geçiriyor.

DOUBLEMOON
www.doublemoon.com.tr

Doublemoon Records bir Rh Pozitif Müzik Yapım birimidir.
@2004 Rh Pozitif Müzik Yapım ©2004 Rh Pozitif Publishing
Tüm Hakları Saklıdır. İzinsiz Her Türlü Kullanımı Yasaktır.

Tüm eserler RH Pozitif Publishing koruması altındadır,
www.rhpozitifpublishing.com, info@rhpozitifpublishing.com

Türkiye Dağıtım: EMI-KENT.
Tel: (+90 212) 514 16 22

ansiklopedi

a→

ASCENSEUR POUR L'ECHAFAUD

Florence, işadamı kocası Simon Carala'nın işe aldığı Julien Tavernier'ye aşık olur. Birlikte kusursuz bir cinayet tasarlarlar. Julien Simon'u öldürür, cinayete intihar süsü verir... Ve tesadüfler, beceriksizlikler, aptallıklar devreye girer. Kapıcı elektriği kestiği için Julien asansörde kısılıp kalır. Fırtınalı gece boyunca asansörden kurtulmaya çalışırken, Florence da Paris sokaklarında

Julien'i arar. Bu arada, iki genç, Véronique ve Louis, Julien'in arabasını çalarlar, Paris yakınlarında bir motele giderler, Louis'nin hiç de hoşlanmadığı Alman turistlerle ahbaplık ederler. Almanların kendisinin çalıntı araba kullandığını anladıklarını fark edince, Louis onların Mercedes'ine atlayıp kaçmaya karar verir. Telaş ve şaşkınlıkla Julien'in tabancasıyla Almanlara ateş eder... Ertesi sabah, Julien tutuklanır; arabası, tabancası teşhis edilmiştir. Florence, Julien'i aklamak için çırpınır, Louis ve Véronique'in evine gider...

Julien işlemediği suçtan mahkûm olacak mı? Son sahneye kadar düğüm çözülmez...

Louis Malle'in klasik bir "film noir" olarak Noël Calef'in romanından uyarladığı "Ascenseur pour l'échafaud" (1957, bizde "Ölüm Asansörü" olarak bilinir), yönetmenin ilk şahsî filmi. Konu çok klasik. Ancak, 24 yaşındaki Louis Malle, sinema klasikleri arasına girecek müthiş bir stil çalışması ortaya koyuyor. Klostrofobi duygusunun ve huzursuzluğun altını çizen Paris'in gece görüntüleri, Florence rolünde döktüren Jeanne Moreau ve tabii Miles Davis'in unutulmaz müziği...

Louis Malle anlatıyor: "Güzel bir polisiye yapmak istiyordum. Bresson'a duyduğum hayranlıkla Hitchcock tarzı bir film yapma arzusu arasında gidip geliyordum. 'Ascenseur' ikisi arasında salınır aslında. Birçok sahnede, özellikle asansörün içindekilerde Bresson'u model almıştım... Tam bir caz delisiydim. 'Ascenseur'ün müziği eşsizdir. Tamamen emprovizasyondan oluşan ender film müziklerindendir. Müzik kullanmayı istediğimiz sekansları gösteriyordum; Miles da müzisyenleriyle birlikte çalmaya başlıyordu... Müzikle birlikte film tam mânâsıyla bir metamorfoz geçirdi ve işte o zaman uçtu."

b→

BENİ SEVEN TRENLE GELSİN

Karizmatik ressam Jean-Baptiste Emmerich (Jean-Louis Trintignant) Limoges'da gömülmeyi vasiyet etmiş, "beni seven trenle gelsin" demiştir. Arkadaşları, sevgilileri, öğrencileri, ahbap ve akrabaları dört saatlik bir yolculuğa çıkmak üzere Austerlitz Garı'ndadır. Sıkıntı ve sabırsızlık duygusu, tren hareket edince yerini konuşmaya, gülüşmeye bırakır. Birisi camdan bakar ve "özel araçla tabut taşımaya izin veriliyor mu?" diye sorar; Jean-Baptiste'in naaşını taşıyan bir araba trene paralel yol almaktadır. Arabayı kullanan Thierry'nin (Roschdy Zem) eşi Catherine (Dominique Blanc) de kızlarıyla birlikte yolcular arasındadır. Trende yeğen Jean-Marie (Charles Berling) ve ayrıldığı karısı Claire (Valeria Bruni Tedeschi) de vardır. Durumlarını kimse bilmemektedir, ancak zaten bu yolculuk onları tekrar bir araya getirmiştir. Jean-Baptiste'in uzun süre sevdiği eski öğrencisi François (Pascal Greggory) artık 43 yaşında bir sanat tarihçisi olmuştur. Yanında kendinden biraz genç sevgilisi Louis (Bruno Todeschini) vardır... Ve kimsenin tanımadığı, yirmi yaşlarında, hem hayat dolu hem sessiz, hem sinir bozucu hem çekici, kederli delikanlı Bruno (Sylvain Jacques)... Louis ve Bruno arasındaki ilk fiziksel temasın şiddeti, Jean-Marie'nin kollarında uyuyakalan Claire'in çarpıcı güzelliği, hem yalnız kalmak isteyip hem de anında bundan sıkılacağını anlayan François'nın kafa karışıklığı... Bu yolculuğun büyüsü, ışık ve biraz tutku, bol bol kahkaha ve acı, daha fazla hafiflik ve bir parça daha kendini tanıma getirecektir. Acı yarar sağlayacak, başkalarına verilen zarar doğruyu getirecek ve oğullar babalarını tekrar bulacaktır. Jean-Baptiste –henüz ölmüş ve vaktiyle kendilerini büyülemiş bir adam– tarafından bahşedilmiş iki kocaman gün...

"Queen Margot" ve "Intimacy"den tanıdığımız Patrice Chéreau'nun 1998 filmi "Beni Seven Trenle Gelsin" ("Ceux qui m'aiment prendront le train"), adını film yapımcısı Francois Reichenbach'ın son sözlerinden alıyordu. Reichenbach'ın 1971 tarihli "Medicine Ball Caravan" filmi de bir tren hikâyesiydi: Bir sürü müzisyen ve hippinin Amerika'yı boydan boya kat eden bir trenin içindeki maceraları...

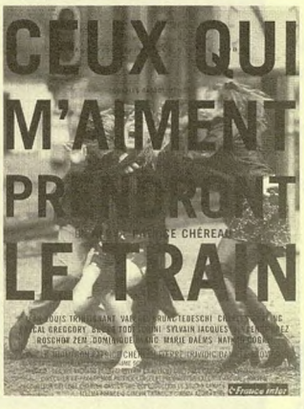

"Beni Seven Trenle Gelsin"e de müzik damga vurdu, Doors'dan James Brown'a pek çok ses film boyunca duyuluyor. Soundtrack'te ayrıca Björk, Les Rita Mitsouko, Jeff Buckley, Massive Attack, Divine Comedy, Willie De Ville, Charles Aznavour, Catherine Lara, Nina Simone, Portishead, Cake yer alıyor...

ç→

ÇAVUŞ GARCIA

Çavuş Demetrio Lopez Garcia, bir yandan derin bir hayranlık beslediği, bir yandan da küstahlığına ilelebet son vermeyi arzuladığı haydut Zorro'nun peşindeki sakar, beceriksiz asker. Şarap ve yemek düşkünü Garcia, aslında otoriteyi ve gücü temsil etme konumunda ama, sıradan bir halk adamı. Laurel ve Hardy'nin Hardy'si gibi. Öylesine beceriksiz ki, komutanları ona görev vermekten korkuyor ve beceriksizlikleri de Zorro'nun işine geliyor.

1950'lerden itibaren sinemaya uyarlanan "Zorro'nun Maceraları"nda Çavuş Garcia'yı canladıran Wimberly Calvin Goodman (1918, Teksas

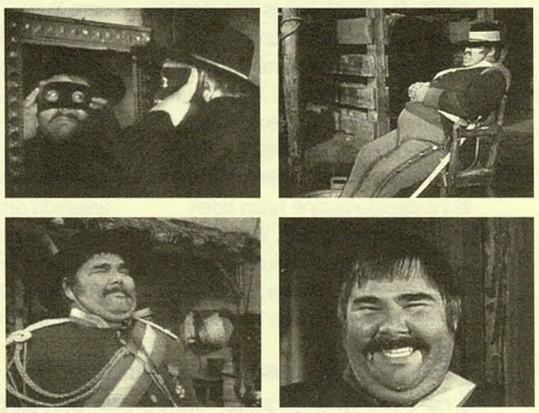

doğumlu), kariyerine kilise korolarında söyleyerek başlayıp solistliğe, sahnelere ve televizyona geçmiş, bu arada Henry Calvin adını almıştı. İlk parlak rolü, 1950'lerin başında, Broadway'de, "Kısmet" adlı müzikalde canlandırdığı vezirdi. 50'li yılların ortalarında "Crime Against Joe" ve "Broken Star" adlı filmlerde oynayan Calvin, Çavuş Dimetro Lopez Garcia rolüyle özdeşleşmişti. Calvin, 1975'te, 57 yaşında gırtlak kanserine yenik düşerek hayattan ayrıldı.

d→

DONEGAN, LONNIE

MTV Europe'un ödül töreninde Jack White şöyle konuşmuştu: "Kızkardeşim ve ben İskoç asıllıyız, memleketimize geldiğimiz için çok mutluyuz. Rock'n'roll için yaptığı her şey için Lonnie Donegan'a teşekkür etmek istiyoruz..." White haklı: Rock'un, hatta punk'ın temellerinde Lonnie Donnegan'ın imzası var...

Asıl ismiyle Tony Donegan, 1931'de İskoçya'nın Glasgow şehrinde doğdu. İskoç Millî Orkestrası kemancısının oğluydu. Dokuz yaşında gitara heves etti, 14'ünde ilk gitarını aldı. Glenn Miller, Tommy Dorsey gibi swing'cileri, Gene Krupa, Louis Armstrong gibi cazcıları, Blind Lemon Jefferson, Leadbelly gibi blues'cuları severdi. 1940'ların İngiltere'sinde Amerikan müziği konusunda birkaç mütehassıstan biriydi.

Banjocu arayan Chris Barber'ın grubuna banjo bilmemesine rağmen dahil oldu, ömür boyu sürecek bir dostluk ve işbirliğinin tohumları böylece atıldı. Britanya ordusundayken Viyana'da tanıştığı Amerikalılardan aldığı bilgilerle Amerikan müziği üzerine master'ını yaptı. 1952'de kendi grubunu kurmuştu. Efsanevî blues'cu Lonnie Johnson'la beraber katıldığı bir konserde sunucu isimleri "Tony Johnson" ve "Lonnie Donegan" şeklinde yanlış telaffuz edince yeni ismini benimsedi. Colegan ve Barber bir süre sonra cazcı Ken Colyer'in grubuna katıldı. Donegan sahnede kendi üslûbuyla blues'ları, folk standartlarını okuyordu. 1954'te Chris Barber Jazz Band olarak doldurdukları "New Orleans Joys" isimli albümde Donegan'ın vokal yaptığı "Rock Island Line" Atlantik'in iki yakasında da patladı, liste başlarına yerleşti; bugün de ilk rock'n'roll klasiklerinden biri. Bunun ardından solo kariyerine başlayan Donegan, 50'li yıllar boyunca, İngiltere'de de, Amerika'da da sevilecek hitler doldurdu. Bir yandan da bir müzik akımını başlatmış oluyordu: Skiffle grupları, gitarın, banjonun yanında, ritm niyetine çamaşır teknesi, çay kutusu, süpürge sapı gibi gündelik nesneler kullanıyor, herkesin bu müziği yapabileceği intibaını uyandırıyordu. Orkestra yapısının köklerinde yer alan Afro-Amerikalıların kölelik yılları boyunca yaşadığı yoksulluk ve imkânsızlık, İngiliz işçi sınıfı gençlerinin de yolunu açtı. Rock'un erken döneminden pek çok büyük isim müziğe Donegan'ın getirdiği ilhamla başladı; Beatles'ın çekirdeği olan The Quarrymen, Donegan hayranı bir skiffle grubu olarak kurulmuştu...
Kariyeri boyunca inişler çıkışlar yaşayan, 60'ların rock mimarlarını şarkılarıyla yetiştiren Donegan, hayatının sonuna kadar konserler verdi, zaman zaman pırıltılı albümler de yaptı, listelere de girdi. Bazen unutulur gibi oldu, ama ona olan saygı hiç yitirilmedi. 1978 tarihli "Putting On The Style" albümüne Ringo Starr, Elton John, Brian May, Peter Banks gibi müzisyenler ceketlerinin önünü ilikleyerek katıldı. Son albümü, Van Morrison ve Chris Barber'la birlikte 1998'de Belfast'ta verdiği konserin "The Skiffle Sessions" başlığını taşıyan kayıtları oldu...
Lonnie Donegan, 2002'de kalp yetmezliğinden dünyaya veda etti.

e→

E.E. CUMMINGS

E.E. Cummings, şiirlerinde "çoğunluğun" dar düşünceliliğini reddederek bireyi, alışılmış aşkın yanısıra erotizm dolu aşkı yüceltmiştir. Kitle psikolojisi, ortaya çekilme (conformity) ve züppelik, yergilerinin başlıca hedefleridir. Aynı zamanda ressam olup, kübizm ve fütürizm gibi modern sanat akımlarının takipçisidir. Görsel sanatlara olan olağanüstü aşinalığı onda, alışılmamış tipografi, noktalama kurallarını altüst etme, deyimlerle konuşma, dize bölme, altüst edilmiş söz dizimi, şaşırtıcı büyük harf kullanımı gibi teknik denemelere yol açmıştır. Cummings'in şiirleri onun hiç dinmeyen bir yeni metaforlar, yeni söyleyiş biçimleri bulma, yaratıcı sözcük dizimleri, yeni sözcükler türetme, alışılmadık noktalama işaretleri, küçük ve büyük harf kullanımları arayışında olduğunu sergiler.
Cummings'in tarzını tanımlamak güçtür. Çünkü o tüm tanımlanmış kuralları bıkmadan usanmadan altüst etmiştir. Sonucu her ne olursa olsun kendi yolunu izleyen bir şairdir o. Yine de genelgeçer kurallar içerisinde bireyci, uymacı olmayan, akılcılık karşıtı, kolektivizm ve politika karşıtı, entelektüel karşıtı ve ekspresyonist olarak tanımlanmıştır. Cummings'in şiir felsefesi "şiir kulaklar için olduğu kadar gözler içindir de" görüşüyle özetlenebilir.
Cummings'in yenilikçi ve oyunsu ruh yapısı, aşkı ve doğayı yüceltmesi, ifade özgürlüğüne ve bireyin önceliğine önem verişi, temaları ele alış biçimi ve kendi deyişiyle "kendinden geçme ve

şiddetli acı duyumsama, varolmak ve olmak, yaratıcı imgelemin ölümsüzlüğü ve insan ruhunun başeğmezliği" onun sanatının temel bileşenleridir. Ona göre iki tür benlik vardır: Yanlış yaşama düzeneğinde olan sahte benlik ve sahici benlik. Aynada yansımasını gören yanlış benlik banyo küvetlerine tapar, sahici benlik ise hayatın kendisine. Cummings sürekli olarak insanları hayat anlayışlarını değiştirmeye çağırır. Satıcılar, politikacılar, generaller ve Cambridge'li leydilere, bilardo topu yapabilmek için filleri katledenlere sataşmasının altında yatan neden budur. Tüm bu insanlar sahici olana dokunma olanağından yoksundur. Cummings'e göre temel sorun, sahici bir benlik sahibi olma, "bir hayatta olabilme sorunudur".
Samet Köse, "Cummings: Profil"e önsözünden kısaltarak

ü→

ÜÇÜNCÜ DÜNYA

"Üçüncü dünya" kavramı ilk kez 1952 yılında, Fransız demograf Alfred Sauvy (1898-1990) tarafından, hem dönemin antagonist iki dünyasına, kapitalist ve komünist dünyaya, hem de eski rejim –1789 öncesindeki "Ancien Régime"– dönemindeki "üçüncü sınıf"a, "tiers état"ya (asiller ve ruhban sınıfı ayrıcalıklı sınıflarken, ayrıcalıklardan yoksun üçüncü sınıf) referansla kullanmıştı. Üçüncü dünya deyimi, giderek "sanayileşmemiş", "az gelişmiş" ya da "gelişmekte olan" ülkeler için kullanılır oldu. Üçüncü dünya kavramı, Batı'nın, dünya çapında, koşulların eşitsizliğinin ve insanlık nüfusunun ezici çoğunluğunun düşük yaşam düzeyinin farkına vardığı dönemde ortaya çıktı ve hemen ideolojik yananlamlar yüklendi. O dönemde, özellikle Fransa'da, entelektüel çevrelerde büyük itibarı ve etkisi olan Marksistler, kapitalizmin ve emperyalizmin analizinde bu kavrama başvurdular. Hıristiyan çevrelerde insanlarla dayanışma adına, anti-komünist liberal çevrelerdeyse gelişmiş dünyanın genişlemesi (Marshall planı) ve bu yoksul ülkelerin nüfuslarının komünizmden uzak tutulmalarının bir yolu olarak üçüncü dünya ülkelerinin gelişmesine yardımcı olma ihtiyacı kendini gösterdi.
Üçüncü dünya kavramı, sömürge ülkelerin özgürlüklerine kavuşmaları sürecinin de çağdaşı. Bu süreçte sömürgeci imparatorluklara karşı verilen savaş, üçüncü dünya kavramının bir anlamda mitleşmesine, genel olarak yoksulların egemenlere karşı mücadelelerindeki devrimci değerlerle örtüşmesine yol açtı. Tam elli yıl önce, 1955'te, sömürgecilik karşıtı mücadelenin simgeselleşmiş isimleri Hindistan'dan Nehru, Endonezya'dan Sukarno ve Mısır'dan Nasır'ın damgasını vurduğu Endonezya'daki Afrika-Asya ülkeleri Bandung Konferansı'na katılan ülkeler de üçüncü dünya terimini benimsediler.
Kısa bir süre sonra, soğuk savaşın dışında duran, ABD'ye olduğu kadar Sovyetler Birliği'ne de mesafe alan ülkelerin oluşturduğu Bağlantısızlar Örgütü, üçüncü dünya ülkelerine politik ve diplomatik bir vizyon verdi. Küba devriminden sonra Latin Amerika ülkelerinin de katılımıyla Bağlantısızlar genişledi. 1966'da Havana Konferansı, "üçüncü dünyanın emperyalizme karşı birleşik cephesi" olarak addedildi. 1975'te, Saygon'un Vietkong tarafından alınışı ve ABD'nin Vietnam savaşını kaybetmesi de üçüncü dünyanın zaferlerinden biri olarak görüldü. 80'lerin ortalarından itibaren, kanaat önderleri tarafından önce "romantizm: bir gençlik hastalığı", giderek "sefalet edebiyatı" ve "kendi içine kapanıklık"la eşanlamlı "negatif" bir dünya görüşü olarak sunuldu ve bu yönde bir kamuoyu oluşturuldu...
Porto Alegre'de toplanan Dünya Sosyal Forumu, birçok bakımdan bugünün Bandung'u. Brezilya, Venezüela, İran, Hindistan ve Çin'in birinci (ABD) ve ikinci (AB) dünyalara karşı yeni bir eksen oluşturma çabaları, "üçüncü dünya" kavramının 21. yüzyılın ilk çeyreğinde de tartışılacağının sinyalini veriyor.

"Kırmızı Çiçekli Göğüsler", Paul Gauguin (1899)

O akşam, mutfak masasına oturup, beyaz lamba karpuzunun altında, sözlüğünü okumaya başladı. Babası çoktan yatmıştı, Claire de hastanede nöbetçiydi. Léo-Paul, bu yalnız çocuk akşamından faydalandı, ama dağ gibi yığılmış olan kelimeleri akılda tutmak imkânsız gibi geliyordu ona, nereden başlayacağını bilemedi.

Yavaş yavaş başlamak için, tarihî bölümleri karıştırdı önce. Asya, Amerika ve Okyanusya haritalarına bakarak, gerginliği attı üzerinden. En sevdiği yerler, güzel sanatlar sayfalarıydı, çünkü tedirginlik duymadan bakabildiği, çıplak kadın resimleri vardı orada. Botticelli'nin *Venüs*'ü hiç ilgisini çekmedi; kocaman kabuğunun üzerinde dikilmiş, elleri ve saçlarıyla göğüslerini saklıyordu. Ve Léo-Paul'ün elinden hayal etmekten başka bir şey gelmiyordu. Onu çabucak geçip Chassériau'nun *Esther*'ine baktı. O da çıplaktı, ama kollarını havaya kaldırmıştı ve saçları arkadan bağlıydı; güzel yuvarlak bir göğsün görünmesine müsaade ediyordu. Bu gevşek güzelliğin önünde biraz vakit geçirdikten sonra, sona sakladığı gözdelerine geçti: Delacroix'nın *Halka Yol Gösteren Özgürlük* ve Gauguin'in *Kırmızı Çiçekli Göğüsler* adlı resimlerine... Ne güzel bir ad, diye düşündü. Resimdeki siyah saçlı, pürüssüz tenli ve büyük ağızlı iki kız, küçük yuvarlakları ve ortalarında dikilmiş uçlarıyla, uysal ve yumuşak görünüyorlardı.

Çok fazla sözcük içeren A harfiyle hemen karşı karşıya gelmemek için, W, X, Y ve Z harflerini karıştırdı çabucak. "Dünyanın Z ile başlayan bütün sözcüklerini bilmek bile hiç fena olmazdı!" diye düşündü Léo-Paul. Ama Z'de yalnızca beş sayfa bulunmasına ve Zapateade, Zeppelin, Zibeline, Zinzinuler, Zygomatique kelimelerini telaffuz etmek gerçek bir zevk olmasına rağmen, her şey ne kadar da zordu... Zabre, Zagaie, Zagal, Zakouski, Zamier, ve sonra da, tanımlamalar.

"Bu akşam, bir parti 'zanzibar' oynamak isterdim doğrusu" dedi durdu haftalar boyu.

Ya da türevlerini: "Bir parti zanzibar oynamak istemez misin?"

"Şimdi mi?"

"Hayır, bu akşam!"

Veya: "Zanzibar'ın zarları nerede?" diye sordu.

"Sabah akşam kafamızı şişirdiğin şu zanzibar da ne oluyor?" dedi Claire, kızarak.

"*Zanzibar:* Eril isim, içki satılan yerlerde iki ya da üç zar ve meşin bir hokkayla oynanan şans oyunu" dedi Léo-Paul bir solukta.

Annesinin şaşkınlığı karşısında, zekasıyla onu hayrete düşürmüş olduğunu düşündü. "Ne kadar akıllı bir oğlum var!" diye düşünüyor olmalıydı. "Bu kadar gülünç ve hiç kimsenin hiçbir zaman kullanmadığı bu acayip sözcükleri kim öğretiyor ki sana?" diye karşılık verdi ona Claire. Yeni bilgilerini ilk açıklayışı bir başarıya yol açmamış olsa da, her biri dört sayfa tutan W, X, Y harflerini yutmaya devam etti Léo-Paul. "Çadır" demek yerine "Wigwam", "Hindiba" yerine "Witloof" demekten zevk aldı... "Bir paket Leroux marka 'witloof' lütfen..." Bayağı bulduğu "Yaourt" sözcüğü yerine "Yogourt" kullanmayı tercih etti ve yanında "Youpin" (argoda Yahudi) kelimesinin telaffuz edildiğini duyarsa, kime yönelik söylendiğini aramaması gerektiğini öğrendi, vs.

Bu kadar çok sözcüğün, bu kadar çeşitli ve karmaşık bir dünyanın karşısında cesareti kırılan ve olmayı hayal ettiği akıllı adam haline asla gelemeyeceğinden şüphelenen Léo-Paul, bazen güzel sanatlar sayfalarında dolaşmaya çıkıyor ve okuldan ödünç aldığı büyüteçle, gözleri yanana kadar, kırmızı çiçekli kızların büyütülmüş memelerini seyre dalıyordu. Gauguin en sevdiği ressam oldu, o zaman...

Yves Simon, "Okyanuslar"